Inhoudsopgave

1. Hoofdlijnen ... 4
1.1 Bestuurlijke hoofdlijnen ... 5
1.2 Financiële hoofdlijnen ... 6
1.3 Leeswijzer ... 20
2. Programma's ... 23
2.1 Ruimtelijke ordening ... 24
2.2 Volkshuisvesting ... 33
2.3 Gebiedsontwikkeling ... 40
2.4 Mobiliteit en economie ... 47
2.5 Zorg, welzijn en cultuur ... 67
2.6 Openbare orde en veiligheid ... 104
2.7 Onderwijs en sport ... 117
2.8 Openbare ruimte ... 129
2.9 Politiek en bestuur ... 146
2.10 Financiën en algemene dekkingsmiddelen ... 151
2.11 Organisatie en overhead ... 164
3. Paragrafen ... 176
3.1 Lokale heffingen ... 177
3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing ... 190
3.3 Onderhoud kapitaalgoederen ... 203
3.4 Financiering ... 209
3.5 Bedrijfsvoering ... 217
3.6 Wet open overheid ... 224
3.7 Verbonden partijen ... 225
3.8 Grondbeleid ... 243
3.9 Subsidies ... 247
4. Financiële begroting ... 250
Financiële uitgangspunten ... 250
Overzicht baten en lasten per programma ... 252
Overzicht van baten en lasten per taakveld ... 254
Overzicht incidentele baten en lasten ... 260
Geprognotiseerde balans ... 266
Overzicht EMU-saldo ... 268
Investeringen ... 270
Reserves en voorzieningen ... 285

Bijlagen 290
Begrippenlijst 290
Afkortingen 300
Aandachtspunten provincie Zuid-Holland 305
Vaststellingsbesluit ..... **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**

1. Hoofdlijnen

1.1 Bestuurlijke hoofdlijnen

Voor u ligt de laatste begroting van deze bestuursperiode. Deze begroting 2026-2029 laat zien dat Westland financieel gezond blijft. We kiezen er bewust voor om, ondanks de onzekerheden, te blijven investeren in onze dorpen en kernen, onze inwoners en onze toekomst. Daarmee leggen we de basis voor een sociaal, duurzaam en economisch sterk Westland.

De meerjarenbegroting is structureel sluitend, al wordt het beeld richting de toekomst uitdagender. Dankzij de maatregelen die we de afgelopen jaren hebben genomen, onze solide reservepositie en de keuzes die wij nu maken, zijn we in staat om deze periode een sluitende begroting te presenteren. Zo houden we ruimte om te blijven investeren in de samenleving, zonder dat dit direct leidt tot ingrijpende bezuinigingen of lastenverhogingen voor onze inwoners.

Westland is een gemeenschap waar het prettig wonen, werken en leven is. Om dat zo te houden, investeren wij de komende jaren in de kwaliteit van onze leefomgeving. We ontwikkelen sportaccommodaties verder door, investeren in goede en toekomstbestendige onderwijshuisvesting en versterken onze culturele voorzieningen, waaronder de ontwikkeling van een nieuw theater aan de Verdilaan. Ook zetten we stevig in op de inrichting van de openbare ruimte, vergroening van schoolpleinen en kernen, en het verbeteren van de bereikbaarheid en verkeersveiligheid. Zo vorderen de gesprekken met de Provincie over de ontsluiting van Flora Campus Westland en heeft het eerste bedrijf zich gemeld om zich hier te vestigen.

Met het oog op de aanhoudende druk op de woningmarkt blijven we ruimtelijke plannen faciliteren en versnellen. Zo realiseren we voldoende betaalbare en passende woningen voor starters, gezinnen, senioren en kwetsbare doelgroepen.

Binnen het sociaal domein blijft het waarborgen van zorg, jeugdhulp en ondersteuning aan kwetsbare inwoners onze prioriteit. We kiezen voor een preventieve aanpak en zetten sterker in op samenwerking met maatschappelijke partners om de kosten beheersbaar te houden. Daarbij staan inclusiviteit en brede participatie van inwoners centraal. We blijven ons ervoor inzetten dat iedereen kan meedoen, we bestrijden (kinder)armoede, en we zorgen voor voldoende ondersteuning zodat inwoners met een lager inkomen deel kunnen nemen aan de samenleving.

We versterken de internationale, nationale en regionale positie van Greenport Westland: motor voor werkgelegenheid en innovatie. Duurzaamheid en economie gaan daarbij hand in hand: wij stimuleren circulaire oplossingen, verduurzaming van bedrijfsprocessen en het verminderen van de CO_2-uitstoot. De energietransitie is voor ons een grote opgave. We zetten in op haalbare en betaalbare oplossingen, waarbij we inwoners en ondernemers meenemen in de keuzes die gemaakt moeten worden.

Om onze ambities waar te maken is een sterke en slagvaardige gemeentelijke organisatie nodig. We willen een overheid zijn die betrouwbaar, transparant en dienstverlenend is. Dat vraagt om een wendbare organisatie die kan inspelen op veranderingen in de samenleving en nieuwe taken vanuit het Rijk. Ook in regionaal verband blijven we intensief samenwerken om de belangen van Westland goed te behartigen.

Het college van burgemeester en wethouders van gemeente Westland

1.2 Financiële hoofdlijnen

Dit hoofdstuk toont het verloop van het Financieel Meerjarenperspectief (FMP) vanaf de startpositie - de vastgestelde 1e Afwijkingenrapportage 2025 inclusief actueel financiële meerjarenperspectief - via de financiële mutaties tot het uiteindelijke financiële meerjarenperspectief voor de begroting 2026-2029. Daarnaast wordt de financiële positie inclusief kengetallen toegelicht. Het hoofdstuk eindigt met een samenvattend overzicht van het FMP. De aandachtspunten van de provincie Zuid-Holland zijn te vinden in de bijlagen.

Financiële hoofdlijnen

Voor u ligt de begroting 2026. Hierin hebben we de voorstellen uit de Kadernota 2025 verwerkt. Ook hebben we zoals gebruikelijk de effecten van de meicirculaire over het gemeentefonds verwerkt in de cijfers.

Zoals we in de Kadernota reeds vermeldden werden de gemeenten in aanloop naar begrotingsjaar 2026 vanuit de VNG en de landelijke politiek gewaarschuwd voor het ontstaan van een zogenoemd ravijn in de begrotingsjaren 2026 en 2027. Dit ravijn werd voorzien omdat de bijdrage uit het gemeentefonds niet toereikend zou zijn voor de stijgende kosten op het gebied van jeugdzorg en de Wmo.

De financiële situatie voor Westland ziet er echter onverminderd goed uit. Dit is in belangrijke mate te danken aan de maatregelen die we al namen om de kostenstijgingen in het sociaal domein af te remmen, de zogenoemde 2%-besparingsoperatie, de eenmalige verhoging van de onroerende zaakbelasting in 2025 en de extra dividendinkomst van JUVA NV. Nu het Rijk in de meicirculaire ook een handreiking heeft gedaan voor het opvangen van de stijgende kosten van het sociaal domein is er in 2026 extra ruimte om te investeren in onze dorpen. Zo blijft de leefbaarheid op peil.

De meerjarenbegroting vertoont voor alle jaarschijven een voordelig saldo zonder dat de gemeente genoodzaakt is om ingrijpende bezuinigingsmaatregelen te treffen. Daarnaast is ook de reservepositie van onze gemeente solide te noemen.

De financiële positie van de gemeente wordt sinds een aantal jaren ook onderbouwd met een aantal financiële ratio’s. Deze verhoudingscijfers worden op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing. Een uitgebreide weergave en berekening van de bedoelde ratio’s zijn ook in deze begroting in de genoemde paragraaf terug te vinden.

De belangrijkste kengetallen voor de beoordeling van de financiële positie van de gemeente zijn de zogenoemde schuldquote (verhouding schulden/totale baten gemeente) en de solvabiliteit (verhouding eigen vermogen/totaal vermogen). Die geven een indicatie of de kapitaallasten en mogelijke tegenvallers in de begroting kunnen worden opgevangen.

De uitgangspunten voor de schuldquote en solvabiliteit ultimo 2024 waren in de basis gezond. Ten opzichte van de stand in de jaarrekening 2024 nemen de vaste schulden in onze huidige begroting met circa € 214 miljoen toe tot een niveau van € 575 miljoen per eind 2029. De schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen bereikt in 2028 een piek van 137,3%. Deze toename wordt mede veroorzaakt door de investeringen in de Flora Gebiedsontwikkeling.

De toename van de vaste schuld wordt gedempt door de opbrengst uit grondverkopen. De afname van de grondvoorraden als gevolg van grondverkopen blijkt uit het kengetal grondexploitatie.

Daarmee wordt ook de afhankelijkheid van de voortgang van de grondvoorraden duidelijk. Wanneer deze achterblijven bij de prognose loopt de schuld harder op en stijgt de schuldquote tot boven de in het Gemeenschappelijk Toezichtskader (GTK) en door de VNG als kritisch gestelde norm van 130%. Dit beperkt de ruimte om nieuwe investeringsambities te kunnen uitvoeren.

Geplande investeringen zorgen ervoor dat de schuldpositie toeneemt. Een relatief groter deel van de bezittingen wordt gefinancierd met vreemd vermogen. Daardoor neemt ook de solvabiliteitsratio over de jaren af van 36,9% ultimo 2024, naar 27,6% aan het einde van de begrotingsperiode. Dit blijft echter ruim boven de door de VNG gestelde norm van minimaal 20%.

Het kengetal voor de begrote woonlasten, de belastingcapaciteit voor de Westlandse inwoners, is de afgelopen jaren licht verbeterd. De woonlasten voor de Westlandse inwoners bedragen naar verwachting in 2026 105% ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Over werkelijke cijfers 2024 was dit nog 111,7%.

Hoewel het algemene beeld van de financiële gezondheid van de gemeente de komende jaren tijdelijk minder gunstig wordt, blijven de financiële kengetallen na verwerking van de financiële effecten van de investeringen binnen de VNG-normen met uitzondering van de netto schuldquote.

Aanpassingen begroting op basis van adviezen Rekenkamer

De Rekenkamer heeft in een tweetal rapporten over de bruikbaarheid van de Westlandse P&C-documenten een aantal verbetersuggesties gedaan. In deze begroting is hier op de volgende wijze invulling aan gegeven:

- In de financiële hoofdlijnen hebben wij een tabel opgenomen met de totale baten en lasten per programma. Hiermee is op een prominente plaats in de begroting een totaaloverzicht beschikbaar.
- Daarnaast is in de financiële hoofdlijnen een beknopte samenvatting opgenomen van de financiële positie van onze gemeente met inbegrip van een duiding van een aantal belangrijke financiële kengetallen (zie hiervoor).
- In de paragraaf Financiering hebben wij een kasstroomoverzicht opgenomen, waarmee inzicht wordt geboden in de verwachte ontwikkeling van de gemeentelijke liquiditeiten.
- In de financiële overzichten is de presentatie van de cijfers eenduidig toegepast (-/- is een baat of voordeel, + een last of nadeel). Ook zijn de bedragen consequent weergegeven (in duizend euro).
- De begrippenlijst en afkortingenlijst zijn uitgebreid.

Van 1e afwijkingenrapportage 2025 tot meerjarenbegroting 2026-2029

De financiële startpositie is gebaseerd op de 1e afwijkingenrapportage 2025 die de raad op 9 juli 2025 heeft vastgesteld. We hebben het financieel meerjarenperspectief (FMP) bijgewerkt om de budgettaire ruimte voor de komende jaren te bepalen. Hierbij zijn de effecten van de separate college- en raadsbesluiten en de actualisatie van de raming voor het Gemeentefonds belangrijke onderdelen.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Saldo na raadsvergadering 9 juli 2025	**1.094**	**1.346**	**3.101**	**2.485**
Investeringen (MIP)	-515	-765	-479	2.811

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Saldo	**579**	**581**	**2.622**	**5.296**

Een min-bedrag is een voordeel, baat , onttrekking uit reserve, voordelig saldo.

MIP actualisatie

Op 9 juli 2025 heeft u het bijgestelde plan voor investeringen voor de komende jaren goedgekeurd. Op 9 juli zijn de wijzigingen in bestaande kredieten en de nieuwe kredieten met een uitgave in 2025 ter besluitvorming voorgelegd. In deze begroting worden de overige nieuwe investeringen uit het bijgestelde plan ter besluitvorming voorgelegd. In hoofdstuk 4.7 Investeringen zijn alle investeringen opgenomen. De financiële gevolgen van de aanpassingen in dit plan zijn te zien in de tabel hierboven. Deze wijkt mede door de aanpassing van de omslagrente af van de reeks zoals opgenomen in de Kadernota. Voor meer details over de investeringen kunt u het document ' boekwerk MIP' raadplegen, zoals dit met uw raad is gedeeld bij de besluitvorming op 9 juli 2025.

We blijven investeren in belangrijke zaken zoals scholen, sportfaciliteiten, openbare voorzieningen en verkeer. Op die manier zorgen we ervoor dat het fijn wonen blijft in Westland.

Structurele nieuwe ambities

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Saldo	**579**	**581**	**2.622**	**5.296**
Domein riolering	-2.667	-2.667	-2.667	-2.667
Domein afval	-2.268	-2.238	-2.238	-2.238
Personeel mobiliteit	400	400	400	400
Structurele subsidie bibliotheken	400	400	400	400
Management kunstcollectie	35	35	35	35
Groenblauwe schoolpleinen	125	125	125	125
Structurele extra kosten ICT	500	500	500	500
WNTweb	210	170	120	120
Verkeersonderzoeken	200	200	200	200
Saldo	**-2.486**	**-2.494**	**-503**	**2.171**

Een min-bedrag is een voordeel, baat , onttrekking uit reserve, voordelig saldo.

Domeinen riolering en afval

In de meerjarenraming werd tot nu toe rekening gehouden met structurele dotaties aan de egalisatievoorziening riolering (€ 2,7 miljoen) en afval (€ 1,4 miljoen). Het voorstel is om de komende jaren toe te werken naar een situatie waarin de kosten volledig kunnen worden gedekt uit de tarieven. We laten daarom de structurele dotaties vrijvallen en zullen waar nodig een incidentele dotatie te doen. Onderstaand lichten we per domein toe hoe we op termijn richting kostendekkende tarieven kunnen toegroeien.

Afval

Landelijk gebeurt er veel in het domein afval. Sinds 1 januari 2025 voert HVC alle activiteiten rond het inzamelen en verwerken van het huishoudelijk afval voor ons uit. Samen met HVC brengen we de komende jaren de basis verder op orde en werken we aan verfijning van de dienstverlening. Zo kunnen we op termijn toegroeien naar kostendekkendheid. Om op termijn toe te werken naar kostendekkendheid willen we samen met HVC eerst de inwoners goed van dienst zijn en hen daarna

in staat stellen zelf manieren te benutten om het gewicht aan restafval flink verlagen. HVC verleent daarvoor diensten om inwoners daarbij te helpen. Deze diensten moeten leiden tot lagere afvalkosten en verbeterde kostendekkendheid van heffingen. Landelijke beleidskeuzes hebben direct impact op het afvaldossier. Het kabinet onderzoekt opschorting van de CO2-heffing tot 2030, met een tarief van nul vanaf 2026. Dit volgt op een motie van de Tweede Kamer. Uitwerking en besluitvorming zijn gaande; waaronder de impact op de afvalverbrandingsinstallaties. Tot de wetswijziging blijven de huidige regels van kracht. Omdat de opschorting nog niet wettelijk is vastgelegd houden we voor nu rekening met de huidige uitgangspunten. Om die reden is bij de Jaarrekening 2024 besloten om € 8,3 miljoen incidenteel te doteren aan de reserve Afval. De komende jaren onttrekken we aan de reserve en verwachten we een kostenbesparing door te voeren. Naast de structurele dotatie van € 1,4 miljoen die we niet meer doen, levert het een aanvullend voordeel van € 0,8 miljoen op door toe te groeien naar kostendekkendheid.

Riolering

Bij de riool- en waterzorgheffing streven we ernaar om de kosten volledig te dekken. In het komende jaar wordt er een onderzoek uitgevoerd en worden de bestaande plannen herzien op basis van alle recente ontwikkelingen. De egalisatievoorziening riolering bedraagt op 31 december 2024 € 12,75 miljoen en is voldoende voor de komende jaren.

Personeel mobiliteit

Vanaf 2026 wordt er structureel € 400.000 formatie toegevoegd aan het team van het organisatieonderdeel Mobiliteit, vanwege de ambitie die Westland heeft om goed en beter bereikbaar te zijn. Dit is terug te zien in de vele projecten in het MIP met betrekking tot infrastructuur die moeten worden uitgevoerd.

Structurele subsidie bibliotheken

Een deel van de structurele subsidie van Bibliotheek Westland is de afgelopen jaren aangevuld met een incidentele subsidie. Zonder deze middelen kan het huidige voorzieningenniveau niet gehandhaafd blijven. Door het subsidiebudget structureel te verhogen met € 400.000 borgen we de dienstverlening.

Management kunstcollectie

Gemeente Westland is eigenaar van een aanzienlijke kunstcollectie. Er worden in het kunstdepot aan de Verdilaan ruim 400 schilderijen, tekeningen, prenten en wandkleden bewaard. Om de collectie toegankelijk, actief en in een goede conditie te brengen zijn structureel middelen nodig. Hiermee is vanaf 2026 € 35.000 structureel beschikbaar.

Groenblauwe schoolpleinen

Tijdens de groene schoolpleinentop heeft de provincie Zuid-Holland de ambitie uitgesproken dat per 2030 50 procent van de schoolpleinen groenblauw is. Ondertussen zijn de schoolpleinen van basisscholen De Liereling, De Driekleur Avonturier en De Driekleur Dalton al groenblauw gemaakt. Vanuit de portefeuille onderwijshuisvesting, groen en klimaatadaptatie stelden we in 2025 in totaal een bedrag van € 150.000 euro beschikbaar. Om de subsidie ook de komende jaren uit te kunnen keren, is structureel € 125.000 benodigd vanaf 2026 . Het restant van € 25.000 kan worden gedekt uit de huidige exploitatie. De subsidie bedraagt ten hoogste € 50.000 per aanvraag.

Structurele extra kosten ICT

De ICT-kosten voor overheidsorganisaties nemen al jaren aanzienlijk toe. Stijgende software- en hardwarekosten, maar ook de wet- en regelgeving zoals de cyberbeveiligingswet (NIS2) spelen hierin een belangrijke rol. Om de ICT-kosten ook in de toekomst te kunnen dragen stellen we voor vanaf 2026 structureel € 500.000 vrij te maken voor ICT.

Westland natuur en techniek web (WNT-web)

Op basis van in 2021 gemaakte afspraken heeft WNT-web in de jaren 2022 t/m 2025, bovenop de basissubsidie (van nu bij elkaar € 129.125), jaarlijks een incidentele subsidie ontvangen van € 250.000 voor het vormgeven en uitvoeren van ambities binnen de Lokale Educatieve Agenda (LEA). Om de continuïteit van het aanbod van WNT-web te borgen en om recht te doen aan de ambities en gestelde doelen voor 2026 en verder van gemeente Westland en het onderwijs blijft aanvullende subsidie nodig. In 2026 gaat dit om € 210.000, voor de jaren erna daalt dit naar € 120.000. De daling is mogelijk omdat het onderwijs een grotere financiële verantwoordelijkheid neemt en het percentage van het totaal van de begroting van WNT-web dat gemeente Westland voor zijn rekening neemt daalt.

Verkeersonderzoeken

In de afgelopen jaren zien we steeds meer vraagstukken rond mobiliteit waar we door andere partijen advies op willen hebben. Dit kan nodig zijn omdat we zelf de kennis niet in huis hebben of omdat het goed is een onafhankelijk onderzoek te laten doen. Voorheen werden deze lasten gedekt door incidentele middelen. Voorgesteld wordt om structureel een bedrag van € 200.000 beschikbaar te maken voor dit soort onderzoeken.

Incidentele nieuwe ambities

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Social return on investment	162	162	-	-
Motie woonbeleid senioren	110	-	-	-
Totaal	**272**	**162**	**-**	**-**

Een min-bedrag is een voordeel, baat , onttrekking uit reserve, voordelig saldo.

Social return on investment (SROI)

In Westland is het instrument Social return on investment (SROI) basaal ontwikkeld. Daardoor laten we (financiële) kansen liggen. We investeren daarom extra. Hiermee zorgen we ervoor dat er meer baankansen komen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. We hebben het voornemen om aan te sluiten bij regionale initiatieven om met zorgaanbieders te zorgen voor meer baankansen in de zorg. Patijnenburg voert deze werkzaamheden voor ons uit. We dekken de SROI voor twee jaar (2026 en 2027) uit de reserve Sociaal domein. De kosten bedragen voor deze twee jaar € 162.000 per jaar.

Motie woonbeleid senioren

Bij de begrotingsbehandeling in november 2024 heeft de gemeenteraad de motie 'woonbeleid senioren' aangenomen. Om uitvoering te geven aan deze motie doen we , in lijn met de raadsinformatiebrief van 2 april 2025 inzake de afdoening van de moties omtrent wonen en zorg, een incidentele onttrekking aan de reserve volkshuisvesting voor tijdelijke formatie. Het gaat om een bedrag van € 110.000 in 2026.

Overige mutaties

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Saldo	**-2.486**	**-2.494**	**-503**	**2.171**
Bezuinigingen GR'en	-320	-115	-115	-115
Aframen post onvoorzien	-100	-100	-100	-100
Exogeen onontkoombare ontwikkelingen	153	153	153	153
OZB areaaluitbreiding	-	-	-	-600
Algemene uitkering - maatstaven	-	-	-	-1.037
OZB inflatie conform CPI	-	-	-	-1.025
Structureel effect inflatie OZB 2,3%	39	80	122	122
Saldo	**-2.713**	**-2.477**	**-443**	**-431**

Een min-bedrag is een voordeel, baat , onttrekking uit reserve, voordelig saldo.

Bezuinigingen gemeenschappelijke regelingen

De colleges van de gemeenten in Haaglanden hebben de besturen van de gemeenschappelijke regelingen gevraagd om rekening te houden met een bezuiniging van 6,2% op de geïndexeerde bijdrage voor het jaar 2026. Inmiddels zijn de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen bekend. In totaal is er in 2026 een besparing van € 0,3 miljoen gerealiseerd incidenteel, en is er een structurele besparing van € 0,1 miljoen.

Aframen post onvoorzien

Gemeenten moeten volgens de regels van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) een bedrag voor onvoorziene uitgaven opnemen in hun begroting. De exacte hoogte van dit bedrag is niet vastgesteld bij wet: gemeenten hebben hierin vrijheid. Gemeente Westland reserveert jaarlijks tot op heden € 100.000 voor deze post. Met uitzondering van een incidentele bijdrage na een aardbeving in Syrië/Turkije in 2023, is dit bedrag de afgelopen jaren niet gebruikt. Daarom wordt voorgesteld om vanaf de begroting van 2026 het bedrag voor onvoorziene uitgaven structureel te verlagen naar € 1. Hierdoor komt er extra budgettaire ruimte vrij van ongeveer € 100.000.

Exogeen onontkoombare ontwikkelingen

Exogeen onontkoombare ontwikkelingen zijn mutaties die, vanuit wettelijke verplichtingen, externe omstandigheden, open-einde regelingen etcetera, niet of in zeer beperkte mate op korte termijn beïnvloedbaar zijn. Het hier opgenomen bedrag van € 153.000 betreft een structureel budget vanaf 2026 voor de registratie van arbeidsmigranten.

OZB areaaluitbreiding

Jaarlijks wordt een toename van de OZB -ontvangsten geraamd door de groei van het areaal van woningen en niet-woningen. W e verwachten op basis van de woningbouwprogrammering dat het areaal van woningen en niet-woningen de komende jaren meer toeneemt dan waar in de vorige meerjarenbegrotingen rekening mee is gehouden (€ 475.000). Dit is voor de jaren 2025 -2028 verwerkt in het structureel effect van de 1e Afwijkingenrapportage. Voor jaarschijf 2029 levert dit aanvullende inkomsten op van gecumuleerd € 600.000.

Algemene uitkering – maatstaven

Jaarlijks worden de aantallen binnen de maatstaven die de hoogte van de algemene uitkering bepalen, herijkt op basis van nieuwe getallen per 1 januari. Het gaat dan met name om de werkelijke aantallen woningen en inwoners per 1 januari (en de daarvan afgeleide ontwikkeling in aantallen). Het aantal inwoners per 1 januari 2025 blijft licht achter bij de verwachting die in de begroting is opgenomen. Daarnaast is de waardeontwikkeling van de woningen in Westland hoger dan de in de meicirculaire 2024 opgenomen inschatting van de landelijke ontwikkeling. Hierdoor is de aftrek binnen de algemene uitkering hoger dan geraamd. Beide componenten werken structureel door. In 2029 wordt de negatieve trend doorbroken doordat we in dat jaar een hogere uitkering verwachten, aangezien de aantallen woningen en inwoners c.a. wel stijgen ten opzichte van de (bijgestelde) aantallen in 2028.

OZB inflatie conform CPI

In 2029 passen we de OZB-tarieven aan om rekening te houden met de verwachte inflatie. Volgens het Centraal Economisch Plan 2025 van het Centraal Planbureau wordt de inflatie in 2029 geschat op 2,3% volgens het CPI-cijfer. Deze inflatiecorrectie leidt naar verwachting tot een extra opbrengst van € 1 miljoen aan OZB-inkomsten in het jaar 2029.

Structureel effect inflatie OZB 2,3%

Het eerder geraamde percentage van 2,4% voor de OZB-indexering is bijgesteld naar het actuele percentage van 2,3%, wat een beperkt nadeel met zich meebrengt voor de jaren 2026-2028.

Meicirculaire

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Saldo	**-2.713**	**-2.477**	**-433**	**-431**
Meicirculaire	-10.738	-8.406	-7.817	-7.721
Saldo	**-13.451**	**-10.883**	**-8.260**	**-8.152**

Een min-bedrag is een voordeel, baat , onttrekking uit reserve, voordelig saldo.

Op 28 mei 2025 is de meicirculaire 2025 verschenen. Hierin worden mededelingen gedaan met betrekking tot de algemene uitkering uit het gemeentefonds over de jaren 2025 - 2030. Bovenstaande reeks ‘Meicirculaire’ bevat het effect van de meicirculaire op het gemeentelijk perspectief. De meicirculaire pakt positief uit voor Westland.
Voor de volledige inhoud van de meicirculaire verwijzen wij naar de raadsinformatiebrief d.d. 25 juni 2025 inzake dit onderwerp.

Middelen meicirculaire sociaal domein

Met de extra inkomsten vanuit de meicirculaire kunnen we de resterende taakstelling op het sociaal domein conform de aangenomen motie oplossen.

Ook heeft het Rijk vanaf 2028 een verandering van het rijksbeleid op het sociaal domein aangekondigd. Deze moeten zorgen voor een kostenbesparing van in totaal € 4,9 miljoen. In de meicirculaire heeft het rijk daarom de uitkering van het gemeentefonds verlaagd met € 4,9 miljoen. In lijn met het advies van de VNG gaan wij er in deze begroting vanuit dat de betreffende rijksmaatregelen de benodigde financiële effecten opleveren. Daarmee heeft de korting op het gemeentefonds geen effect op het begrotingssaldo.
Dit bedrag bestaat uit 3 onderdelen: een beoogde besparing door het sturen op de trajectduur van jeugdzorg welke wij overnemen (€0,4 miljoen kostenbesparing), een eigen bijdrage voor jeugdzorg (€ 1,5 miljoen extra inkomsten), en een indexatie van een eerder geraamde besparing (€3 miljoen kostenbesparing). De gedachte achter deze laatste besparing is dat wanneer de gemeente namens het rijk taken uitvoert, het Rijk de gemeente hiervoor ook de benodigde middelen ter beschikking stelt. Voor 2026 en 2027 zijn de middelen beschikbaar gesteld, en in lijn met het advies van de VNG gaan we er vanuit dat dit ook voor 2028 en verder het geval is.

Tevens kiezen we ervoor de in de meicirculaire aangekondigde incidentele middelen voor 2026 en 2027, te storten in de reserve sociaal domein.

In onderstaande tabel laten we de financiële effecten zien van de keuzes die we maken voor het sociaal domein naar aanleiding van de meicirculaire. Hierna lichten we dit per onderwerp in de tabel verder toe.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Saldo	**-13.451**	**-10.883**	**-8.260**	**-8.152**
Sociaal domein oplossen taakstelling	1.612	1.934	1.934	1.934
Sociaal domein sturen trajectduur			400	400
Sociaal domein eigen bijdrage jeugd			1.500	1.500
Sociaal domein indexeren opbrengst hervormingsagenda			3.000	3.000
Voorstel taakstelling sturen trajectduur			-400	-400
Voorstel ramen eigen bijdrage jeugd			-1.500	-1.500
Voorstel stelpost indexeren opbrengst Hervormingsagenda			-3.000	-3.000
Sociaal domein incidentele middelen	-3.000	-2.700		
Voorstel incidentele middelen naar reserve Sociaal Domein	3.000	2.700		
Saldo	**-11.839**	**-8.949**	**-6.326**	**-6.218**

Een min-bedrag is een voordeel, baat, onttrekking uit reserve, voordelig saldo.

<u>Sociaal domein oplossen taakstelling</u>

In de lopende begroting was nog sprake van een resterende taakstelling voor het sociaal domein. We stellen conform de aangenomen motie d.d. 9 juli 2025, voor deze resterende taakstelling oplopend van € 1,6 miljoen in 2026 naar € 1,9 miljoen in 2029 op te lossen met de extra middelen ontvangen vanuit het Rijk.

Sociaal domein sturen trajectduur

Het Rijk verwacht door het verkorten van de trajectduur binnen de jeugdzorg dat de gemeentelijke lasten met € 0,4 miljoen verlaagd kunnen worden vanaf 2028. Het gemeentelijke budget wordt om deze reden met € 0,4 miljoen gekort. De maatregelen die we hebben genomen door te normaliseren in de jeugdzorg, zorgen er naar verwachting voor dat de jeugdzorg uitgaven daadwerkelijk verlaagd worden. In dit verband nemen we vanaf 2028 voor € 0,4 miljoen een taakstelling op in het product jeugd in programma 5.

Sociaal domein eigen bijdrage jeugd

Het Rijk is van plan een landelijke eigen bijdrage jeugdzorg in te voeren vanaf 2028. Hiervoor wordt het gemeentelijke budget met € 1,5 miljoen gekort omdat het Rijk er vanuit gaat dat gemeenten deze eigen bijdrage gaan innen. Deze eigen bijdrage wordt vanaf 2028 verwerkt als inkomst in de begroting in programma 5, product jeugd.

Sociaal domein indexeren opbrengst Hervormingsagenda

De oorspronkelijke besparingsopgave van de Hervormingsagenda Jeugd is in prijs- en volumepeil 2019 ingeboekt. Het Rijk veronderstelt hierdoor een hogere besparing aangezien prijs en volume sindsdien gestegen zijn. Het gemeentelijke budget wordt om deze reden met € 3,0 miljoen gekort. Deze maatregel is zonder overleg met de VNG tot stand gekomen. Het advies van de VNG is om hiervoor een stelpost op te nemen. De VNG gaat ervan uit dat het Rijk ook voor de jaren vanaf 2028 de lijn volgt van het advies van de commissie Van Ark en het principe respecteert dat medebewindstaken worden vergoed. In lijn met dit uitgangspunt en bijbehorend advies van de VNG hebben wij ervoor gekozen de stelpost van € 3 miljoen in de begroting op te nemen.

Sociaal domein incidentele middelen

Het kabinet heeft in de meicirculaire 2025 incidenteel extra middelen beschikbaar gesteld om de Hervormingsagenda jeugd geleidelijk in te kunnen voeren. Voor Westland gaat het, verspreid over 2025 t/m 2027, om € 8,2 miljoen extra voor jeugdzorg (€ 2,5 miljoen in 2025, € 3 miljoen in 2026 en € 2,7 miljoen in 2027). We verkeren momenteel in de gunstige positie dat er op korte termijn geen tekorten zijn binnen de jeugdzorg. We stellen voor de incidentele middelen voor 2026 en 2027 te storten in de reserve sociaal domein om te kunnen werken aan een toekomstbestendige inrichting van het brede sociaal domein. We komen met voorstellen richting uw raad voor de inzet van deze middelen.

Aangenomen moties

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Saldo	**-11.839**	**-8.949**	**-6.326**	**-6.218**
Motie rekenkamer	32	32	32	32
Motie investeren in sociaal domein	1.188	866	1.066	1.266
Saldo	**-10.619**	**-8.051**	**-5.228**	**-4.920**

Een min-bedrag is een voordeel, baat , onttrekking uit reserve, voordelig saldo.

Motie rekenkamer

Uw raad heeft met de raadsvergadering van 9 juli een motie aangenomen waarin de raad het college verzoekt een bedrag van € 32.000 extra vrij te maken voor de Rekenkamer voor het doen van

onderzoeken. Dit structurele nadeel is verwerkt in de begroting. We beschouwen de motie hiermee als afgedaan.

Motie investeren in sociaal domein

Uw raad heeft met de raadsvergadering van 9 juli een motie aangenomen waarin de raad het college verzoekt 'bij de begroting de raad voor te stellen om de nog niet uitgevoerde bezuiniging van 2% op het sociaal domein stop te zetten'. Met de eerdergenoemde verwerking van de middelen voor het sociaal domein resteert er geen taakstelling meer op het sociaal domein. We stellen voor het batige saldo resterend na verwerking van de middelen sociaal domein uit de meicirculaire, toe te voegen aan de algemene reserve. Dit betreft een nadeel voor het begrotingssaldo van € 1,2 miljoen in 2026 tot € 1,3 miljoen in 2029. Wij beschouwen de motie hiermee als afgedaan.

In een in januari 2024 door de raad aangenomen motie werd het college opgeroepen om veelvuldig te rapporteren over de doorgevoerde bezuinigingen en om bij gevoelige keuzes de raad te betrekken en deze ook voor te leggen aan de raad. De raad is (in 2024) regelmatig geïnformeerd over de voortgang van de operatie. Daarnaast betrekken wij de raad te allen tijde bij gevoelige beleidskeuzes. Ook deze motie beschouwen wij hiermee als afgedaan.

Reserve ontwikkeling Verdilaan / De Naald

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Saldo	**-10.619**	**-8.051**	**-5.228**	**-4.920**
Storting in reserve Verdilaan / De Naald reeds aangekondigd in Kadernota	3.000	2.500	2.000	2.000
Storting in reserve Verdilaan / De Naald aanvullend	7.619	5.551	3.228	2.920
Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**

Een min-bedrag is een voordeel, baat, onttrekking uit reserve, voordelig saldo.

Bovenstaand saldo voor de begrotingsjaren 2026-2029 is het resultaat van de verwerking van alle nieuwe ambities, overige mutaties en maatregelen. Alle jaren tonen een overschot, waardoor de begroting structureel sluitend is.

We zetten in op realisatie van een nieuw WestlandTheater De Naald. De exacte invulling van het theater wordt de komende tijd nader uitgewerkt, samen met het bestuur en de directie van De Naald. We houden rekening met de kosten van het voorbereiden van de bouw van het nieuwe theater. Deze kosten zijn al meegenomen in de begroting van 2026-2029.

De maximale investeringskosten, zoals besloten in de raadsvergadering van 18 juni 2025, zijn € 62,981 miljoen en worden opgenomen in het meerjarig investeringsplan (MIP). Dit leidt tot kapitaallasten die buiten de meerjarenraming van deze begroting vallen (na 2029). Voor de jaren na 2029 is er nog geen geld gereserveerd voor deze kosten. Bij een investeringsbedrag van € 62,981 miljoen bedragen de kapitaal- en exploitatielasten maximaal circa € 3,7 miljoen per jaar.

Om het nieuwe theater te kunnen bouwen, gaan we ook kijken naar hoe we de kosten voor het theater en de ontwikkeling van de Verdilaan betalen. Als we beginnen met de bouw van het theater, starten we ook met het ontwikkelen van het gebied rond de Verdilaan. Het stedenbouwkundig en beeldkwaliteitsplan werken we verder uit op basis van de gekozen variant van het nieuw te bouwen

theater. Op basis van de stedenbouwkundige invulling en de keuzes die daarin worden gemaakt, stellen wij een grondexploitatie en een parkeerexploitatie op.

Vanaf 2026 willen we een groot deel van de overschotten van de begroting apart zetten voor de kosten van de Verdilaan en De Naald in een nieuw te vormen bestemmingsreserve kapitaallasten Verdilaan / De Naald. In totaal sparen we tussen 2026 en 2029 zo € 28,8 miljoen om de kosten van het nieuwe theater en de ontwikkelingen rond de Verdilaan te kunnen betalen. Een bestemmingsreserve mag naar rato ingezet worden om dekking te bieden voor afschrijvingslasten. Met een afschrijvingstermijn van 50 jaar voor een nieuw theater kan op deze manier jaarlijks maximaal € 576.000 als dekking worden ingezet. De kapitaallasten voor een nieuw theater bedragen na afronding maximaal € 3,1 miljoen, rekening houdend met het al eerder gevoteerde voorbereidingskrediet.

(bedragen x € 1.000)

Kapitaallasten Nieuw Westland Theater	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Voorbereidingskrediet Nieuw Westland Theater	178	178	296	293	289	286
Nieuw Westland Theater	685	1.370	2.853	2.819	2.784	2.750
Totaal	**862**	**1.548**	**3.149**	**3.111**	**3.073**	**3.036**

Het begrotingssaldo voor de storting in de reserve Verdilaan / De Naald bedraagt in 2029 €4,9 miljoen. Daarnaast is er door de eerdergenoemde reserve nog € 576.000 structurele dekking. Dit is samen toereikend om de kapitaallasten van een nieuw theater, zoals weergegeven in bovenstaande tabel, te kunnen dragen.

Bij dit gunstige financiële perspectief van onze gemeente vanaf 2029 plaatsen wij nog wel de kanttekening dat wij ook meerjarig fors willen investeren in Westland. Er zijn investeringen zoals bijvoorbeeld het Flora Vakcollege + en de vervanging van sportparken waarvan de volledige kapitaallasten pas in 2030 zichtbaar worden.

Staat van baten en lasten meerjarenbegroting 2026 - 2029

De onderstaande meerjarenraming van 2026-2029 geeft een overzichtelijke weergave van de verwachte inkomsten en uitgaven voor de komende vier jaar.

(bedragen x € 1.000)

Programma	2026	2027	2028	2029
1. Ruimtelijke ordening	-5.322	-5.322	-5.322	-5.322
2. Volkshuisvesting	-464	-464	-464	-464
3. Gebiedsontwikkeling	-7.833	-12.755	-24.652	-32.134
4. Mobiliteit en economie	-15.317	-15.541	-20.058	-20.606
5. Zorg, welzijn en cultuur	-41.368	-39.934	-41.435	-41.430
6. Openbare orde en veiligheid	-1.106	-1.106	-1.106	-1.106
7. Onderwijs en sport	-3.716	-3.651	-3.651	-3.651
8. Openbare ruimte	-42.050	-42.500	-42.950	-43.400
9. Politiek en bestuur	-7	-7	-7	-7
10. Financiën en algemene dekkingsmiddelen	-290.409	-289.227	-284.365	-287.267
11. Organisatie en overhead	-819	-819	-819	-819
Totale baten	**-408.411**	**-411.326**	**-424.829**	**-436.206**
1. Ruimtelijke ordening	10.695	10.388	10.386	10.415

Programma	2026	2027	2028	2029
2. Volkshuisvesting	1.614	1.505	1.505	1.505
3. Gebiedsontwikkeling	9.556	13.885	25.778	33.257
4. Mobiliteit en economie	22.990	23.100	28.233	28.758
5. Zorg, welzijn en cultuur	164.603	161.778	161.946	161.887
6. Openbare orde en veiligheid	13.485	13.705	13.703	13.701
7. Onderwijs en sport	24.120	25.059	26.360	27.241
8. Openbare ruimte	90.550	94.371	95.710	95.977
9. Politiek en bestuur	6.168	5.536	5.536	5.536
10. Financiën en algemene dekkingsmiddelen	5.866	4.259	1.611	2.158
11. Organisatie en overhead	55.321	55.530	55.154	55.249
Totale lasten	**404.968**	**409.116**	**425.922**	**435.684**
Saldo baten en lasten	**-3.443**	**-2.210**	**1.093**	**-522**
Totale stortingen	17.335	11.954	6.623	6.508
Totale onttrekkingen	-13.892	-9.744	-7.716	-5.986
Saldo reserves	**3.443**	**2.210**	**-1.093**	**522**
Resultaat begroting	**0**	**0**	**0**	**0**

Een min-bedrag is een voordeel, baat , onttrekking uit reserve, voordelig saldo.

Een nadere toelichting over de verschillen is opgenomen per programma in hoofdstuk 2.

Ontwikkeling balansposities

De balans geeft inzicht in de omvang van onze bezittingen en de manier waarop die worden betaald. De ontwikkeling van de reserves en de schuldpositie heeft invloed op de financiële positie van de gemeente.

Vaste activa en langlopende schulden

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Vaste activa	647.382	710.732	768.970	814.440
Langlopende leningen	469.445	535.465	567.681	574.794

De investeringen die we doen in de gemeente activeren we en nemen we op onder onze vaste activa. Daarover schrijven we gedurende een langere periode af. De afschrijving vormt samen met de rente de kapitaallast die we jaarlijks in onze exploitatie verantwoorden. De stijging van de materiële vaste activa in de komende jaren is voornamelijk te wijten aan geplande investeringen in de toekomst. Per saldo wordt er meer geïnvesteerd dan afgeschreven.

Door de geplande investeringen neemt de schuldpositie van de gemeente (langlopende geldleningen) de aankomende jaren toe. Voor 2026 wordt een verhoging van de schuldpositie voorzien van € 61,7 miljoen naar een saldo van € 464,4 miljoen ultimo 2026. De totale toename van de schuld schatten we in de periode 2026-2029 op een kleine € 195 miljoen. De afname van de financieringsbehoefte vanaf 2028 vloeit voor een belangrijk deel voort uit de begrote grondverkopen. De gepresenteerde cijfers in de tabel hieronder zijn gebaseerd op een realistisch model ten aanzien van de investeringsuitgaven van het MIP en de Flora Gebiedsontwikkeling.

Reserves

De reserves zijn onder te verdelen in een algemene reserve (die een bufferfunctie vervult) en de bestemmingsreserves die bestemd zijn voor een bepaald doel. De ontwikkeling van de reservepositie gedurende het begrotingsjaar, ziet er als volgt uit:

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Algemene reserve	40.542	41.188	42.033	43.300
Bestemmingsreserves	235.267	236.831	234.892	234.148
Resultaat begroting	0	0	0	0
Totale reserves	**275.809**	**278.019**	**276.925**	**277.448**

De reservepositie van de gemeente blijft de aankomende jaren gelijk. De reservepositie bedraagt jaarlijks ongeveer € 280 miljoen. Een uitgebreide toelichting op de stortingen in en de onttrekkingen aan de reserves vindt u in de toelichting op de balans in hoofdstuk 4.8. Zoals gebruikelijk zijn de voorzieningen, omdat deze niet behoren tot het eigen vermogen, in bovenstaand overzicht niet meegenomen.

Samenvattend beeld FMP

Het totaalbeeld van de opbouw van het FMP vanaf de raadsvergadering 9 juli 2025 tot de meerjarenbegroting 2026-2029 ziet er als volgt uit:

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Saldo na raadsvergadering 9 juli 2025	**1.094**	**1.346**	**3.101**	**2.485**
Investeringen (MIP)	-515	-765	-479	2.811
Saldo	**579**	**581**	**2.622**	**5.296**
Nieuwe ambities				
Saldo	**579**	**581**	**2.622**	**5.296**
Domein riolering	-2.667	-2.667	-2.667	-2.667
Domein afval	-2.268	-2.238	-2.238	-2.238
Personeel mobiliteit	400	400	400	400
Structurele subsidie bibliotheken	400	400	400	400
Management kunstcollectie	35	35	35	35
Groenblauwe schoolpleinen	125	125	125	125
Structurele extra kosten ICT	500	500	500	500
WNTweb	210	170	120	120
Verkeersonderzoeken	200	200	200	200
Saldo	**-2.486**	**-2.494**	**-503**	**2.171**
Overige mutaties				
Saldo	**-2.486**	**-2.494**	**-503**	**2.171**
Bezuinigingen GR'en	-320	-115	-115	-115
Aframen post onvoorzien	-100	-100	-100	-100

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Exogeen onontkoombare ontwikkelingen	153	153	153	153
OZB areaaluitbreiding	-	-	-	-600
Algemene uitkering - maatstaven	-	-	-	-1.037
OZB inflatie conform CPI	-	-	-	-1.025
Structureel effect inflatie OZB 2,3%	39	80	122	122
Saldo	**-2.713**	**-2.477**	**-443**	**-431**
Meicirculaire				
Saldo	**-2.713**	**-2.477**	**-443**	**-431**
Meicirculaire	-10.738	-8.406	-7.817	-7.721
Saldo	**-13.451**	**-10.883**	**-8.260**	**-8.152**
Middelen meicirculaire sociaal domein				
Saldo	**-13.451**	**-10.883**	**-8.260**	**-8.152**
Sociaal domein oplossen stelpost	1.612	1.934	1.934	1.934
Sociaal domein sturen trajectduur			400	400
Sociaal domein eigen bijdrage jeugd			1.500	1.500
Sociaal domein indexeren opbrengst hervormingsagenda			3.000	3.000
Voorstel taakstelling sturen trajectduur			-400	-400
Voorstel ramen eigen bijdrage jeugd			-1.500	-1.500
Voorstel stelpost indexeren opbrengst hervormingsagenda			-3.000	-3.000
Sociaal domein incidentele middelen	-3.000	-2.700		
Voorstel incidentele middelen naar reserve Sociaal Domein	3.000	2.700		
Saldo	**-11.839**	**-8.949**	**-6.326**	**-6.218**
Aangenomen moties				
Saldo	**-11.839**	**-8.949**	**-6.326**	**-6.218**
Motie rekenkamer	32	32	32	32
Motie investeren in sociaal domein	1.188	866	1.066	1.266
Saldo	**-10.619**	**-8.051**	**-5.228**	**-4.920**
Reserve Verdilaan				
Saldo	**-10.619**	**-8.051**	**-5.228**	**-4.920**
Storting in reserve Verdilaan / De Naald reeds aangekondigd in Kadernota	3.000	2.500	2.000	2.000
Storting in reserve Verdilaan / De Naald aanvullend	7.619	5.551	3.228	2.920
Saldo begroting	**0**	**0**	**0**	**0**

Een min-bedrag is een voordeel, baat, onttrekking uit reserve, voordelig saldo.

1.3 Leeswijzer

De begroting 2026-2029 is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

Hoofdstuk 1: Bestuurlijke en financiële hoofdlijnen

Dit onderdeel bevat een samenvatting van de belangrijkste punten uit de begroting. We actualiseren de prognose ten aanzien van het financieel meerjarenbeeld en schetsen op hoofdlijnen hoe - in meerjarig perspectief - onze financiële huishouding eruitziet.

Hoofdstuk 2: Programmaplan

Het programmaplan is samengesteld uit de volgende 11 programma's:

1. Ruimtelijke ordening
2. Volkshuisvesting
3. Gebiedsontwikkeling
4. Mobiliteit en economie
5. Zorg, welzijn en cultuur
6. Openbare orde en veiligheid
7. Sport, onderwijs en recreatie
8. Openbare ruimte
9. Politiek en bestuur
10. Financiën en algemene dekkingsmiddelen
11. Organisatie en overhead

Het programmaplan is samengesteld met behulp van de gemeentelijke producten en bevat de 11 programma's die hierboven zijn beschreven. De onderverdeling van de programma's is gebaseerd op de maatschappelijke producten en de 3 W-vragen volgens het BBV.

Wat willen we bereiken?

- Geeft inzicht in de belangrijkste doelen en maatschappelijke effecten.
- Bevat een overzicht van de wettelijk voorgeschreven beleidsindicatoren. Dit is een uniforme basisset van indicatoren die periodiek landelijk beschikbaar zijn.

Wat gaat we daarvoor doen?

- Geeft een beschrijving van de activiteiten en prestaties die nodig zijn om onze doelstellingen te bereiken in het begrotingsjaar.

Wat mag dit kosten?

- Bevat een overzicht van de lasten en baten.

In de programma's hebben wij naast de drie W-vragen ook de meest relevante externe ontwikkelingen, risico's en kaderstellende beleidsnota's opgenomen. Daarnaast zijn, indien mogelijk, ook bijbehorende prestatie-indicatoren geformuleerd en wordt er inzicht gegeven in de betrokken verbonden partijen.

Hoofdstuk 3: Paragrafen

Onderstaande paragrafen maken deel uit van onze begroting. Paragrafen 1 tot en met 8 zijn op grond van de BBV wettelijk verplicht. Paragraaf 9 is facultatief.

1. Lokale heffingen
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Financiering
5. Bedrijfsvoering
6. Wet open overheid
7. Verbonden partijen
8. Grondbeleid
9. Subsidies

De paragrafen geven een ‘dwarsdoorsnede’ van de begroting bezien vanuit een bepaald perspectief. Veel van de paragrafen zijn hierdoor een belangrijke aanvulling op de informatie over de begroting. De paragrafen vormen de kaders die de raad voor het college stelt voor het beheer en de uitvoering voor het beleid (en de begroting). De raad heeft hiermee de instrumenten in handen om:

- De beleidslijnen van de diverse onderdelen van de financiële functie vast te stellen;
- De hoofdlijnen van de uitvoering te controleren.

Hoofdstuk 4: Financiële begroting

In dit deel van de begroting vindt u de financiële uitgangspunten en de meerjarige overzichten van baten en lasten, waarbij er tevens aandacht is voor de incidentele baten en lasten. Ook de geprognosticeerde balans in meerjarenperspectief, het EMU-saldo, de investeringsplanning en een overzicht van de reserves en voorzieningen worden gepresenteerd. De meeste overzichten in dit onderdeel zijn wettelijk voorgeschreven.

Bijlagen

In dit onderdeel staan de veelvoorkomende begrippen en de afkortingen opgesomd en toegelicht. Ook melden we hier de aandachtspunten voor de begroting vanuit de provincie Zuid-Holland.

Portefeuilleverdeling college van burgemeester en wethouders.

De portefeuilleverdeling van het college van burgemeester en wethouders is als volgt:

Burgemeester B.R. (Bouke) Arends:

- Openbare Orde en Veiligheid
- Bestuur en sturing
- Externe betrekkingen
- Gemeentehuizen
- Flora Campus Westland (Coördinatie, incl. voorzitter stuurgroep)

Wethouder B.P.M. (Ben) van der Stee:

- Financiën
- Ruimtelijke ordening
- Toezicht en handhaving (m.u.v. Openbare orde en Veiligheid, evenementen en horeca)
- Grondzaken
- Flora Campus Westland (coördinatie financiën, grondzaken, bestemmingsplannen)

Wethouder A. (Anko) Goudswaard:

- Sport
- Onderwijs
- Recreatie en toerisme
- Communicatie en marketing
- Organisatie en dienstverlening
- Informatievoorziening en ICT
- Klachtenmanagement
- Flora Campus Westland (programmering onderwijs (campus, vakcollege, HBO/WO))

Wethouder M.R. (Michiel) Ferwerda:

- Openbare Ruimte
- Bouwen en gebiedsontwikkeling
- Milieu en Klimaat
- Afval
- Begraven
- Dierenwelzijn
- Flora Campus Westland (gebiedsontwikkeling, openbare ruimte)

Wethouder C.Y. (Carlieke) van Staalduinen:

- Zorg en welzijn
- Cultuur
- Volkshuisvesting
- Flora Campus Westland (flexwonen)

Wethouder P.J. (Peter) Valstar:

- Economie
- Bereikbaarheid
- Arbeidsmigratie
- Energietransitie
- Flora Campus Westland (economische ontwikkeling en programmering, bereikbaarheid en HOV, huisvesting arbeidsmigranten)

2. Programma's

2.1 Ruimtelijke ordening

De (leef)ruimte in Westland is schaars. We willen de plannen en opgaven die we hebben een plek geven en het DNA van Westland behouden en versterken, maar de grond is beperkt. We gebruiken gemeentelijke grondexploitaties en faciliterende projecten als middel om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van wonen, economie, natuur en groen, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen waar te maken. We investeren in de leefbaarheid, verbeteren van de fysieke leefomgeving (dat wat je ziet, voelt en ruikt zoals: gebouwen, wegen, parken, een schone lucht, sloten, rivieren, bossen, enzovoort) en in het welzijn van onze inwoners. We blijven zoeken naar een balans tussen wonen, economie, groen en voorzieningen.

De volgende producten zijn onderdeel van het programma Ruimtelijke ordening:

- Omgevingswet;
- Ruimtelijke ordening;
- Grondzaken;
- Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH).

Omgevingswet

De Omgevingswet: één wet voor de fysieke leefomgeving.

De fysieke leefomgeving omvat bouwwerken, infrastructuur, water, bodem, lucht, landschap en cultureel erfgoed. Inwoners, bedrijven en de overheden voeren activiteiten uit, die invloed hebben op de fysieke leefomgeving of die de leefomgeving wijzigen. Een activiteit van de één kan de bruikbaarheid, gezondheid of veiligheid van de leefomgeving voor de ander veranderen.

De invoering van de Omgevingswet kan worden gezien als een van de grootste wetgevingsoperaties van de laatste jaren. In 2019 startte gemeente Westland met de voorbereiding van de invoering hiervan. Zo stelde de gemeenteraad op 8 december 2020 de Omgevingsvisie gemeente Westland (2.0) vast. Ook diverse andere aanpassingen zoals de Integrale adviestafel, participatie, leges, nieuw zaaksysteem e.a. zijn de afgelopen jaren uitgewerkt, vastgesteld en doorgevoerd

Gemeente Westland werkt inmiddels sinds 2024 onder de Omgevingswet en pakt door rondom verplichte programma's zoals beschreven in het Transitieplan en op het gebied van vernieuwd beleid. Een nieuwe Omgevingswet governance structuur gaat helpen bij het koers houden, prioriteren en monitoren van de ambities en doelen. Dit is vormgegeven door een nieuw team Omgevingskamer.

Digitalisering en integraal samenwerken maakt ons flexibeler, transparanter, en resultaatgerichter. Zo digitaliseren we de Omgevingsvisie, komen er AI-oplossingen voor simpele aanvragen en kunnen we statussen van bijvoorbeeld aanvragen makkelijk beschikbaar stellen.

Voor verdere stappen zoals op het gebied van integraal werken via gekoppelde systemen, AI-oplossingen, actuele managementinformatie, participatie, toegankelijk en versimpelde dienstverlening zijn in 2026 nog investeringen nodig.

In de loop van 2026 plukken we daar de eerste vruchten van doordat we meer werken aan wat echt nodig is, we actiever kunnen omgaan met ontwikkelingen in de maatschappij en procesverbeteringen/versimpeling zorgen voor lagere structurele uitgaven.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Inbedden Omgevingswet, met aandacht voor samenwerken, integraliteit en focus op dienstverlening. Samen met de inwoners, ondernemers en anderen werken aan de invoering van de wet.	Digitale doorontwikkeling, interactie met inwoners en bedrijven, versimpeling regels waar mogelijk, (toepasbare) regels op de kaart, monitoring en bijstelling.
	Doorgronden, invoeren en toepassen van een nieuw/gewijzigd instrumentarium voor gebiedsontwikkeling (zoals onteigening, voorkeursrecht, kostenverhaal).
	Vaststellen en uitwerken van thema's in omgevingsprogramma's in lijn met de richting en ambitie van de omgevingsvisie. Deze omgevingsprogramma's vormen een belangrijke onderbouwing van beleid voor het vast te stellen omgevingsplan.
	Vormgeven van één integraal Beleidsrijk Omgevingsplan.
	Continue optimaliseren van de dienstverlening en interne werkprocessen om naar initiatiefnemers duidelijk en transparant te zijn tegen acceptabele kosten.
	Werken volgens de bedoeling van de Omgevingswet. Hierbij geven we invulling aan het uitwerken van het in de Omgevingsvisie vastgelegd integrale strategische beleid in uitvoeringsgericht beleid, met concrete doelen, aanpak en uitvoeringsperiodes.
	Invoeren van participatie met als doel betrokkenheid gemeenschap te vergroten, klachten te verminderen en te werken aan effectieve dienstverlening.
	Volgen van de ontwikkelingen rondom de Wet Kwaliteitsborging (WKB).
	Verdere uitvoering Transitieplan.
	Uitvoering geven aan nieuwe U&H-strategie 2026-2029.
	Actueel inzicht in statussen VTH voor burgers.
	Dienstverlening middels AI.
	Digitaliseren van de Omgevingsvisie.
	Financiële dekking VTH keten.
Blijvend voldoen aan de wettelijke vereisten van de Omgevingswet.	Tijdig anticiperen op de nieuwe wettelijke vereisten.

Nieuwe ontwikkelingen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Gebruik van AI-oplossingen.	Binnen vergunningverlening kijken hoe we processen en aanpak kunnen versimpelen middels gebruik AI.

Ruimtelijke ordening

Ruimtelijke ordening omvat alle ambities, voorwaarden en wettelijke regelingen die de inrichting van Westland bepalen. Dit mag de gemeente doen op basis van de Omgevingswet. We vertalen de Omgevingsvisie en maatschappelijke ontwikkelingen naar opdrachten en projecten. En we ondersteunen gewenste ontwikkelingen van inwoners en ondernemers.

Binnen de ruimtelijke ordening wegen we de ambities en ruimtevragende functies op verschillende schaalniveaus, maar ook op urgentie, prioriteit, haalbaarheid en fasering. Een goede verdeling van functies over de schaarse ruimte is hierbij het uitgangspunt.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een inrichting van de ruimte en ondergrond in het bedrijvige Westland die in evenwicht is.	We doen ruimtelijke verkenningen om verschillende maatschappelijke opgaven een plek te geven.
	We voeren ruimtelijk juridische procedures uit om wenselijke ontwikkelingen te faciliteren.
	We stellen de 2e wijziging van het omgevingsplan vast.
Afstemming en overeenstemming over de ruimtelijke ordening in Westland en in de regio.	We nemen deel aan diverse (zowel provinciaal als landelijk) overlegstructuren en brengen daar Westlandse belangen in. Zoals het Zuid Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG).
	We nemen deel aan het programma NOVEX Zuidelijke Randstad. In dit programma wordt de toekomstbestendige verstedelijking van het gebied opgepakt onder regie van Rijk en Regio. De eigenheid van de Greenport, en de schaalsprong van het OV-netwerk zijn aanknopingspunten die voor Westland van belang zijn. De NOVEX leidt tot een investeringsagenda samen met het Rijk.
	We nemen deel aan de Vereniging Zuid-Hollandse Gemeenten (VZHG), de onderafdeling van de VNG dat een belangrijk netwerk biedt.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Grondzaken

Binnen het product Grondzaken horen de onderdelen voor de financiële verantwoording van de (fysieke) projecten die met gebiedsontwikkeling te maken hebben. Bij dit product horen ook de hulpmiddelen binnen het grondbeleid om ruimtelijke doelen op het gebied van volkshuisvesting, economie, natuur en recreatie waar te maken. Het grondbeleid gaat onder meer over welke rol de gemeente wil innemen binnen gebiedsontwikkelingen en over het kostenverhaal bij projecten. De gemeente gaat een actievere rol pakken. Meer hierover staat in de paragraaf Grondbeleid.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Grondzaken is een hulpmiddel om de doelen genoemd in de andere programma's te behalen. Het ondersteunt daarmee de andere programma's en is vooral gericht op wet- en regelgeving (de middelen en kaders) en de (financiële) verslaglegging.	We actualiseren de nota Grondbeleid en de nota Kostenverhaal. Aanvullend passen we een aantal documenten aan waaronder het model anterieure overeenkomst.
	Jaarlijks stellen we het Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkeling (MPG) en de Tussentijdse rapportage Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkeling (TMPG) op.
	Jaarlijks stellen we de grondprijzenbrief vast.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH)

Een deskundige en adequate vergunningverlening, het houden van toezicht en het handhaven bij overtredingen is een belangrijke wettelijke taak die de gemeente uitvoert als het gaat om omgevingsplannen en ruimtelijke ontwikkelingen.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Binnen wettelijk gestelde termijnen omgevingsvergunningen verlenen.	Verdere vereenvoudiging van toegankelijkheid voor het indienen van een omgevingsvergunning (bijvoorbeeld door digitale toegankelijkheid 24/7 en ondersteuning van het proces door ´toepasbare regels´).
	Binnen de hiervoor geldende doorlooptijden beoordelen we omgevingsvergunningen kwalitatief op bestaande wet- en regelgeving. We begeleiden de aanvrager persoonlijk in het proces, in geval van grote complexiteit wordt gebruik gemaakt van de Omgevingstafel Westland (OTW). Binnen de beleidskaders

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	zoeken we naar ruimte om te komen tot maatwerk en flexibiliteit voor een initiatief.
Voorkomen van onveilige of overlast gevende situaties bij bouwwerken.	Toezicht houden op de uitvoering van werkzaamheden op basis van een verleende vergunning, constateren van strijdig gebruik of illegale situaties. Landelijke ontwikkelingen volgen we op de voet.
	Als bouwwerken zonder of afwijkend van de vergunning worden uitgevoerd of als het gebruik van een bouwwerk in strijd is met de bestemming, is het noodzakelijk om te handhaven. Bij geconstateerde strijdigheid kijken we of situaties kunnen worden gelegaliseerd.
	We werken conform het nieuwe uitvoeringsprogramma VTH (2026-2030).
In de komende jaren zorgen we ervoor dat de omgevingswet integraal onderdeel uitmaakt van de trajecten op het gebied van vergunningen, toezicht en handhaving.	Alle relevante documenten, zoals omgevingsplannen, zodanig inrichten dat we voldoen aan de regelgeving in de Omgevingswet.

Nieuwe ontwikkelingen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een integraal beleid waarbij VTH-breed wordt opgezet, zodat ruimtelijke aspecten op het gebied van VTH worden afgestemd met toezicht en handhaving op het gebied van openbare orde en veiligheid en op het vlak van sociaal domein.	De ambtelijke organisatie wordt meer integraal ingericht om de afstemming te versoepelen en te versnellen.
	De doelstellingen worden periodiek gemonitord en mede afhankelijk daarvan wordt beoordeeld of de capaciteit op het vlak van handhaving dient te worden aangepast.

Beleidsindicatoren

Facultatieve indicatoren

In het kader van Omgevingswet/VTH wordt niet alleen gestuurd op eigen controles en toetsing. Verzoeken door andere personen om te handhaven kunnen ook aanleiding zijn om tot actie over te gaan, bijvoorbeeld de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH). Tevens vereist de Omgevingswet dat de gemeente werkt vanuit een Omgevingsvisie, verplichte programma's uitwerkt, thematisch of gebiedsgericht werkt en komt tot één Omgevingsplan voor 2032. Integraal werken, participatie en juiste focus zijn hierin bepalend.

Belangrijke indicatoren zijn altijd:

- (Bouw)veiligheid;

- Veiligheid bij de uitvoering van werkzaamheden;
- Overlast door bv. geluid;
- Milieu aspecten;
- Onjuist / strijdig gebruik van de ruimte volgens omgevingsplannen en andere ruimtelijke besluiten;
- Integraal werken;
- Participatie;
- Programmatisch werken.

Externe ontwikkelingen/risico's

- Gemeenten zijn in grote mate nog onbekend en onervaren met de opzet en uitvoering van Omgevingsprogramma's.
- De Wet Kwaliteitsborging, (WKB) waarin (externe) Kwaliteitsborgers het technisch deel van gevolgklasse 1 bouwwerken beoordelen, komt moeizaam op gang. Dit kan de komende jaren veranderen.
- De maatschappij vraagt om meer betrokkenheid (participatie) en transparantie.
- Groeiende behoefte aan meer maatwerk en dienstverlenende houding van gemeenten.
- Werken aan gedrag en houding om beter samen te werken, integraal te denken en te komen tot een meer dienstverlenende houding binnen de marges van de wetgeving.
- Verhoogde behoefte aan versimpeling regels en versnelde processen.
- Ontwikkelingen op het gebied van energie, stikstof en woningbouw.
- Verdichting wat zorgt voor complexere gebiedsindelingen en toename meldingen.

Verbonden partijen

Onderstaande verbonden partijen leveren een bijdrage aan het behalen van de doelen van dit programma.

- Omgevingsdienst Haaglanden (ODH);
- Veiligheidsregio Haaglanden (VRH);
- Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ).

Kaderstellende beleidsnota's

- Omgevingsvisie Westland 2030;
- Beleidsregel verzwaard adviesrecht Westland 2022;
- Beleidsregel participatieverplichting initiatiefnemers Westland 2022;
- Verordening participatie en uitdaagrecht Westland 2021;
- Beleidsnota participatie onder de Omgevingswet 2022;
- Verordening commissie omgevingskwaliteit Westland 2022;
- Verordening nadeelcompensatie gemeente Westland;
- Delegatiebesluit omgevingsplan Westland 2022;
- Handhavingsbeleid Horeca Westland 2022;
- Uitvoerings- en Handhavingsstrategie 2022–2025 Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH);
- Hemelwaterverordening nieuwbouw Westland 2023.

Overig:

- Algemene wet bestuursrecht (Awb);
- Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG);
- Wet politiegegevens (Wpg).

Ruimte:

- Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl);
- Besluit activiteiten leefomgeving (Bal);
- Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl);
- Omgevingswet;
- Omgevingsbesluit;
- Omgevingsregeling;
- Invoeringsbesluit (met daarin de bruidsschat);
- Wet kwaliteitsborging (Wkb);
- Omgevingsvisie;
- Omgevingsplan (van rechtswege);
- Welstandsnota Westland 2016;
- Beleidsregel Wet Bibob 2019;
- Erfgoedverordening 2017.

Veiligheid:

- Algemene plaatselijke verordening 2019 (APV);
- Westlands Veiligheidsbeleid 2023 - 2026;
- Alcoholwet / Alcoholbesluit / Alcoholregeling;
- Wet op de kansspelen (+ Speelautomatenbesluit 2000);
- Opiumwet (+ Damoclesbeleid);
- Wet Bibob (+ beleidsregel Wet Bibob 2019);
- Wegenverkeerswet;
- Winkeltijdenwet;
- Zondagswet;
- Omgevingsplan (van rechtswege);
- Evenementennota 2020;
- BGBOP;
- Wet openbare manifestatie;
- Wet wapens en munitie;
- Marktverordening 2025;
- Standplaatsenbeleid 2024;
- Wet veiligheidsregio’s;
- Wet tijdelijk huisverbod;
- Gemeentewet;
- Politiewet 2012;
- Wet Publieke Gezondheid.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Product	Werkelijk 2024	Begroting na wijziging 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Exploitatie						
Lasten						
Omgevingswet	1.406	1.153	351	82	82	82
Ruimtelijke ordening	1.953	2.037	2.080	2.092	2.090	2.119
Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH)	6.060	7.065	8.264	8.214	8.214	8.214
Totaal lasten	**9.419**	**10.255**	**10.695**	**10.388**	**10.386**	**10.415**
Baten						
Omgevingswet	0	0	0	0	0	0
Ruimtelijke ordening	-69	-109	-109	-109	-109	-109
Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH)	-6.223	-5.213	-5.213	-5.213	-5.213	-5.213
Totaal baten	**-6.292**	**-5.322**	**-5.322**	**-5.322**	**-5.322**	**-5.322**
Saldo exploitatie	**3.127**	**4.933**	**5.373**	**5.066**	**5.064**	**5.093**
Reserves						
Stortingen						
Ruimtelijke ordening	55	0	0	0	0	0
Totaal stortingen	**55**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen						
Ruimtelijke ordening	-1.052	-909	-96	-2	-2	-2
Totaal onttrekkingen	**-1.052**	**-909**	**-96**	**-2**	**-2**	**-2**
Saldo reserves	**-997**	**-909**	**-96**	**-2**	**-2**	**-2**
Saldo programma	**2.130**	**4.024**	**5.277**	**5.064**	**5.062**	**5.091**

Algemeen

Het nadelig saldo van de baten en lasten van € 5,3 miljoen in begroting 2026 binnen dit programma is ten opzichte van € 4,0 miljoen in de begroting 2025 met € 1,3 miljoen toegenomen. Dit bestaat uit een toename van de lasten van € 0,5 miljoen en een verlaging van de onttrekkingen uit de reserves van € 0,8 miljoen.

Toelichting verschillen groter dan € 0,1 miljoen

Omgevingswet € 0,8 miljoen

De begrote lasten 2026 zijn ten opzichte van de begrote lasten 2025 verlaagd van € 1,2 miljoen naar € 0,4 miljoen. De invoeringsactiviteiten van de Omgevingswet bevinden zich in een afrondende fase, waardoor er voor 2026 minder kosten zijn begroot. Om dezelfde reden nemen de begrote kosten na 2026 verder af, en resteert er vanaf 2027 nog €82.000 aan doorverdeelde personeelslasten.

Vergunningsverlening, toezicht en handhaving € 1,2 miljoen

De afwijking van de begrote kosten wordt veroorzaakt door het actualiseren van de kostenverdeelstaat. Dit als gevolg van de nieuwe CAO en door een herverdeling van de directe loonkosten waarbij deze kosten worden doorbelast naar de producten waar uren voor worden gemaakt. Binnen de gehele begroting betreft dit een budgetneutrale wijziging.

Reserves € 0,8 miljoen

De kosten voor de invoeringsactiviteiten van de Omgevingswet worden grotendeels gedekt uit de reserve Omgevingsvergunningen. In lijn met de lagere begrote kosten, is voor 2026 een lagere onttrekking aan de reserve begroot.

2.2 Volkshuisvesting

We ontwikkelen instrumenten en beleid om gericht en blijvend grip te houden op de woningmarkt in Westland. Daarbij sturen we op vier pijlers: betaalbaarheid, beschikbaarheid, kwaliteit en toegankelijkheid van woningen. We hebben oog voor de specifieke kenmerken van het Westlandse woningaanbod en de samenstelling van onze bevolking. Zo is er bijvoorbeeld een groeiende vraag naar woonruimte voor eenpersoonshuishoudens, terwijl het huidige aanbod daarin nog onvoldoende voorziet.

We benaderen de woningmarkt op een integrale manier. We richten ons op alle segmenten, van sociale huur tot koop. Niet alleen nieuwbouw wordt daarbij betrokken maar ook de doorstroming binnen de bestaande voorraad. Zo zorgen we voor afstemming tussen vraag en aanbod op kwantitatief vlak, en tussen woonwensen en beschikbare woningen op kwalitatief vlak. Wij hebben extra aandacht voor kwetsbare doelgroepen.

De druk op de woningmarkt blijft hoog en de opgave voor nieuwbouw is nog steeds groot. We zien dat hogere overheden de regie op volkshuisvesting naar zich toetrekken, bijvoorbeeld in de toekomstige 'Wet versterking regie volkshuisvesting' (Wvrv). De Provincie vergroot haar eigen rol in de woningbouwprogrammering en ruimtelijke afweging. Het Rijk werkt aan mogelijkheden geld in te zetten voor woningbouwprojecten en er komt een nieuwe Landelijke Omgevingsvisie. We voeren gesprekken om af te stemmen en samenwerking te bevorderen. Wisselende standpunten over onderwerpen zoals huurbevriezing en middenhuur zorgen voor onzekerheid die in Westland doorwerkt. We moeten flexibel en creatief zijn om realisatie van woningen voor elkaar te krijgen en pakken een rol die het beste past, soms meer regisserend, soms faciliterend. We voeren gesprekken met de partners waarmee we samen de doelen willen halen, zoals woningcorporaties, ontwikkelaars en zorgpartijen. En we maken heldere afspraken met hen. We zoeken actief contact met andere gemeenten in onze regio en delen kennis en ervaring.

Begrotingsprogramma 4 Mobiliteit en Economie beschrijft wat we doen aan huisvesting voor arbeidsmigranten.

De volgende producten zijn onderdeel van het programma Volkshuisvesting:

- Volkshuisvesting.

Volkshuisvesting

We willen schaarse sociale huurwoningen zo goed en eerlijk mogelijk verdelen over doelgroepen door meer woningen en kortere wachtlijsten voor huurwoningen te realiseren. Daarnaast willen we dat koopwoningen betaalbaar en toegankelijk blijven, met name voor doelgroepen die aan het begin staan van hun wooncarrière.

Naast de al gemaakte afspraken met Rijk en Regio over het realiseren van betaalbare woningen, geven we extra aandacht aan senioren en kwetsbare doelgroepen. Denk hierbij aan spoedzoekers en senioren al dan niet met een zorgbehoefte. Voor de periode 2026 en verder zetten we in op realisatie van geclusterde woonvormen en zorggeschikte woningen.

In 2026 verbeteren we de processen om inzicht in de stand van de woningmarkt te krijgen. Zo krijgen we een steeds betere sturing op de doelen.

De combinatie wonen en zorg is een belangrijk onderdeel van het product volkshuisvesting

In 2025 stelden we de subsidieregeling ’Collectieve woningaanpassingen’ vast. In 2026 stimuleren we particuliere VvE's en corporaties om van deze regeling gebruik te maken. Hierdoor hopen we een besparing op de Wmo-uitgaven in deze complexen te bereiken.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Aandacht voor de starters en het betaalbaar houden van woningen.	Vanuit het 'Wooninvesteringsfonds' zorgen we dat een koopstarter meer financieringscapaciteit krijgt voor aanschaf en verbouw van een eerste woning.
	In 2026 organiseren we met partners een informatiebijeenkomst 'WoonStart Westland' gericht op starters.
	We sturen bij nieuwbouwprojecten aan op een tweederde aandeel betaalbare woningen zoals het Rijk van ons vraagt.
	We monitoren de woningbouwprogrammering en -realisatie.
We stimuleren woningbouwcorporaties om sociale huurwoningen te bouwen om hun wachtlijsten te verminderen en aan de lokale vraag te voldoen.	Binnen de in 2024 gesloten raamovereenkomst met de corporaties maken we duidelijke, meetbare en tijdgebonden afspraken. Deze afspraken bevatten concrete doelstellingen, met heldere deadlines en verantwoordelijke partijen. Daarmee volgen en evalueren we de voortgang goed.
	In 2026 leggen we een nieuwe huisvestingsverordening aan de raad voor. We hebben een voorstel gedaan voor een pilot voor een voorrangsregeling van essentiële beroepsgroepen in het Westland.
Derde partijen faciliteren om invulling te geven aan de vraag naar wonen en zorg.	In 2026 komt er een nieuw convenant Wonen en Zorg. We voeren dit convenant in 2026 en de jaren erna uit. Dit is in samenwerking met zorgpartijen, het zorgkantoor, woningbouwcorporaties, Vitis Welzijn en belangengroepen.
	We voeren het visiedocument 'Goed wonen in een goede woning (In Westland) 2022-2027'.
	We sturen bij elk project aan op een aandeel geclusterde woonvormen/of zorggeschikte woningen. Tussen nu en 2030 verwachten we een vraag van ca. 500 extra geclusterde wooneenheden.
	Met ontwikkelende partijen maken we afspraken over de toekomstbestendigheid van nieuwbouwwoningen en -complexen. Dit betekent dat woningen en complexen zodanig ontworpen en gerealiseerd worden dat ze voor verschillende levensfases geschikt zijn. Waarbij ook zorg kan worden verleend.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	We streven ernaar nieuwbouwprojecten het Woonkeur-label te geven voor door- en toegankelijkheid.
	We stellen subsidie beschikbaar voor corporaties en VVE's om complexen voor senioren toegankelijker te maken.
	We stellen de 'regionale woonzorg visie Haaglanden"' vast en starten met uitvoeren van de maatregelen.
	In 2026 leveren we 64+6 (intramurale en extramurale) verpleeghuisplekken Waelpolder op, inclusief 40 middenhuurwoningen voor naasten en mantelzorgers van cliënten uit het verpleeghuis. Een huisartsenpraktijk maakt onderdeel uit van het plan.
	Woonzorgcentrum Rozenhof is een verpleeghuis en woonvorm voor senioren in Naaldwijk met tussen de 48 - 64 zorgeenheden. De vervangende nieuwbouw van het verpleeghuis start naar verwachting in 2026.
	In 2026 verlenen we naar verwachting de vergunning om het project Julianahof (voorheen 'tweede Berkenflat') mogelijk te maken.
	We realiseren 120 verpleeghuisbedden op de locatie 'de Naaldhorst'. Op de gemeentegrond hiernaast zetten we stappen in realisatie van WoongroepInitiatief Naaldwijk (WIN) samen met Arcade.

Nieuwe ontwikkelingen

Naar verwachting gaat de 'Wet versterking regie volkshuisvesting' vanaf 2026 van kracht. Dit is afhankelijk van de landelijke politieke ontwikkelingen. We zorgen ervoor dat we aan de wettelijke taken die hier uit voortkomen voldoen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Invulling geven aan de 'Wet versterking regie volkshuisvesting'.	We stellen in 2026 een Volkshuisvestingsprogramma op.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren

Demografische druk

De verhouding tussen de niet-werkende bevolking (0-19 jaar en 65 jaar en ouder) en de werkende bevolking (20-64 jaar)

Bron: CBS: Bevolkingsstatistiek

Legenda grafiek
Groen: Westland
Blauw: Nederland

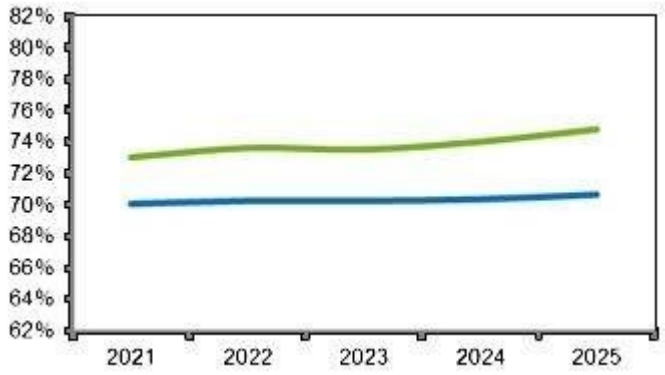

Jaar	Westland	Nederland
2021	73,0%	70,1%
2022	73,6%	70,3%
2023	73,5%	70,3%
2024	74,0%	70,4%
2025	74,8%	70,7%

Externe ontwikkelingen/risico's

- Behoefte aan sociale en betaalbare (huur-) woningen is onverminderd groot.
- Beschikbare ruimte in Westland is schaars, verschillende ruimtevragers, ook wonen, moeten worden afgewogen.
- Verandering van het groeipercentage van de economie (conjunctuur) en de woningmarkt zijn verbonden.
- Centrale sturing vanuit het Rijk door nieuwe wetten.
- Europese regelgeving rondom natuurherstel en het terugbrengen van stikstofuitstoot heeft gevolgen voor vergunningverlening en daarmee realisatie woningbouw.
- Externe ontwikkelingen in beschermd wonen en beschermd thuis, jeugdzorg en GZ en GGZ. Hierdoor stromen meer mensen uit maatschappelijke instellingen naar de reguliere woningmarkt.
- Vergrijzing levert wijzigende woningvraag op.
- Vergrijzing levert krapte op de arbeidsmarkt op, die invloed heeft op de bouw van woningen.
- Draagvlak voor verdichting of hogere bebouwing tegenover de noodzaak tot stapelen van woningen.
- Draagvlak voor huisvesting van specifieke doelgroepen (zoals arbeidsmigranten, statushouders).
- Lange doorlooptijd voor realisatie van nieuwbouwprojecten door bijvoorbeeld langere juridische procedures.
- Een rigide interpretatie van omgevingsbeleid vanuit de provincie werkt verstorend

Verbonden partijen

Er zijn geen verbonden partijen die een bijdrage leveren aan dit programma.

Kaderstellende beleidsnota's

- Omgevingsvisie Westland 2030;
- Woonvisie Westland 2020-2030;
- Addendum Woonvisie Westland (2023);
- Huisvestingsverordening Westland (2025);
- Notitie Vernieuwende Woonvormen (2021);
- Goed Wonen in een Goede Woning (Visie Wonen, Welzijn, Zorg 2022-2027);
- Beleidsregels onttrekking, omzetting van zelfstandige woonruimte in onzelfstandige woonruimte of woonvorming Westland (2024);

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Product	Werkelijk 2024	Begroting na wijziging 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Exploitatie						
Lasten						
Volkshuisvesting	1.453	2.392	1.614	1.505	1.505	1.505
Totaal lasten	**1.453**	**2.392**	**1.614**	**1.505**	**1.505**	**1.505**
Baten						
Volkshuisvesting	-582	-464	-464	-464	-464	-464
Totaal baten	**-582**	**-464**	**-464**	**-464**	**-464**	**-464**
Saldo exploitatie	**871**	**1.928**	**1.150**	**1.041**	**1.041**	**1.041**
Reserves						
Stortingen						
Volkshuisvesting	0	0	0	0	0	0
Totaal stortingen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen						
Volkshuisvesting	-232	-1.000	-110	0	0	0
Totaal onttrekkingen	**-232**	**-1.000**	**-110**	**0**	**0**	**0**
Saldo reserves	**-232**	**-1.000**	**-110**	**0**	**0**	**0**
Saldo programma	**639**	**928**	**1.040**	**1.041**	**1.041**	**1.041**

Algemeen

Het nadelig saldo van de baten en lasten van € 1,0 miljoen in begroting 2026 binnen dit programma is ten opzichte van € 0,9 miljoen in de begroting 2025 met € 0,1 miljoen toegenomen. Dit bestaat uit een afname van de lasten van € 0,8 miljoen en een verlaging van de onttrekkingen uit de reserves van € 0,9 miljoen.

Toelichting verschillen groter dan € 0,1 miljoen

Volkshuisvesting € 0,8 miljoen

In 2025 waren kosten begroot voor het uitvoeren van een pilot uit het ‘Wooninvesteringsfonds’ voor een bedrag van € 0,7 miljoen. Ook was er een bijdrage begroot voor de realisatie van de Julianahof (2e Berkenflat) voor een bedrag van € 0,3 miljoen uit de reserve Volkshuisvesting. Deze kosten zijn incidenteel, waardoor voor 2026 geen kosten zijn begroot.

De afwijking van de begrote kosten (€ 0,1 miljoen) wordt veroorzaakt door het actualiseren van de kostenverdeelstaat. Dit als gevolg van de nieuwe CAO en door een herverdeling van de directe loonkosten waarbij deze kosten worden doorbelast naar de producten waar uren voor worden gemaakt. Binnen de gehele begroting betreft dit een budgetneutrale wijziging.

In 2026 zijn kosten begroot voor het uitvoeren van de motie ‘Woonbeleid senioren’ voor een bedrag van € 0,1 miljoen. Aangezien dit incidentele kosten betreffen, nemen de begrote kosten vanaf 2027 af met € 0,1 miljoen.

Reserves € 0,9 miljoen

De begrote incidentele kosten voor het uitvoeren van de pilot van € 0,7 miljoen, en de bijdrage aan de realisatie van de Julianahof (2e Berkenflat) van € 0,3 miljoen werden in 2025 gedekt uit respectievelijk de reserve Wooninvesteringsfonds en de reserve Volkshuisvesting. Deze onttrekkingen vinden in 2026 niet plaats.

De kosten voor het uitvoeren van de motie ‘Woonbeleid senioren’ van € 0,1 miljoen worden in 2026 gedekt uit de reserve Volkshuisvesting. Aangezien dit incidentele kosten betreffen, zijn vanaf 2027 geen onttrekkingen aan de reserve begroot.

2.3 Gebiedsontwikkeling

Het programma Gebiedsontwikkeling bestaat uit de producten Gebiedsontwikkeling en Deelnemingen ONW en OBWZ. Gebiedsontwikkeling bestaat uit actieve en faciliterende projecten. Actief betekent dat wij als gemeente zelf grond in bezit hebben of grond aankopen. Faciliterend betekent dat er een initiatiefnemer is met grondeigendom waarmee de gemeente afspraken maakt. We hebben dan een toetsende rol vanuit onze publieke taak. Deze initiatieven starten vaak via de Omgevingstafel Westland (OTW). Faciliterende projecten bestaan uit kleine (solitaire) ontwikkelingen tot grote gebiedsontwikkelingen met een groot aantal woningen en andere functies of uitbreiding van bedrijfsterreinen. Onder de huidige omgevingswet wordt de gemeente volgens de systematiek van de aanpak ruimtelijke projecten (ARP) bij faciliterende projecten pas later betrokken bij het hele traject van participatie.

Deelnemingen zijn samenwerkingsverbanden van de gemeente met ontwikkelaars om woningbouwlocaties te ontwikkelen. De deelnemingen zijn: Ontwikkelingsbedrijf Westlandse Zoom (OBWZ) en Ontwikkelingsmaatschappij Het Nieuwe Westland (ONW).

De volgende producten zijn onderdeel van het programma Gebiedsontwikkeling:

- Gebiedsontwikkeling;
- Deelnemingen ONW en OBWZ.

Gebiedsontwikkeling

We starten en begeleiden lokale ruimtelijke initiatieven die bijdragen aan de ruimtelijke en maatschappelijke doelstellingen in Westland. Dit zijn zowel kleinere initiatieven als grote gebiedsontwikkelingen. Hierbij zorgen we voor een verantwoorde balans tussen wonen, groen, water, recreatie, natuur, mobiliteit en economie op basis van open besluitvorming. Het gaat zowel om woningen, culturele- en maatschappelijke voorzieningen, bedrijventerreinen, winkels, locaties voor wonen en zorg en glastuinbouw. De uitvoering kan op verschillende manieren plaatsvinden. Door de gemeente zelf, in publiek-private samenwerking of zelfstandig door externe partijen.

De doelstelling vanuit de Woonvisie 2020 - 2030 is het bouwen van gemiddeld 800 woningen per jaar. De afgelopen jaren zijn er door de complexiteit van gebiedsontwikkeling gemiddeld 600 woningen gebouwd. De complexiteit zit bijvoorbeeld in het versnipperd grondeigendom, wetgeving en langdurige ruimtelijke procedures. Ook is een blijvend vraagstuk de doorlopende stroom aan nieuwe initiatieven zowel intern als extern. Er zijn meer initiatieven in verhouding tot de beschikbare capaciteit, zowel bij de gemeente als in de markt.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Bouw van gemiddeld ongeveer 800 woningen per jaar, waarvan er totaal 500 woningen in de periode 2022 t/m 2026 zijn bestemd voor Westlandse starters.	Er zijn in 2026 vier projecten in ontwikkeling met een lopende grondexploitatie (exclusief de deelnemingen). Dit zijn: - Grondexploitatie herontwikkeling gemeentekantoor Monster. Bouw van 34 sociale huur- en 6 middenhuur appartementen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	De bouw van de appartementen wordt in 2026 opgeleverd. - Grondexploitatie Hoogeland. Bouw van 36 grondgebonden woningen op twee wooneilanden en drie appartementengebouwen met ca. 100 appartementen op drie kleinere kavels. Daarnaast worden in hetzelfde gebied 43 woningen door een ontwikkelaar gebouwd. Dit project is geen onderdeel (meer) van de grondexploitatie. Verwacht wordt dat deze woningen in 2026 worden opgeleverd. - Grondexploitatie Zuidgeestlaan. Bouw van 44 woningen incl. 4 uitplaatskavels. In 2026 tekenen we een koopovereenkomst met de ontwikkelende partij en stellen we een integraal stedenbouwkundig plan op. - Grondexploitatie Flora Campus Westland. De raad heeft de grondexploitatie Flora Campus Westland vastgesteld. Dit is opgenomen in programma 4.
	Er zijn veel nieuwbouwprojecten. Voor 2026 zijn vooral de volgende projecten te benoemen: - De ontwikkeling Julianahof (2e Berkenflat) in ’s-Gravenzande. Arcade ontwikkelt c.a. 140 seniorenappartementen. Dit betekent verplaatsing van huurders WOS en Okidoki.
	Ontwikkeling Liermolen, De Lier. In totaal ongeveer 900 woningen waarvan in de afgelopen jaren ongeveer 40% is opgeleverd en nog 500 woningen worden voorbereid (o.a. Havenbuurt).
	Ontwikkeling Vlietweg, Naaldwijk. Ongeveer 550 woningen met uitbreiding van sportpark De Hoge Bomen en een nieuwe school De Hoogvlieger. In 2026 is de verwachte start van de ruimtelijke procedure, onder voorwaarde goedkeuring Provincie.
	Ontwikkeling Aloysiusschool, Monster. Herziening ontwerp programma met ca 16 sociale huurwoningen voor senioren en 10+14 zorg wooneenheden voor kwetsbare doelgroepen.
	Ontwikkeling Wateringen-Noord, Wateringen. Ongeveer 1.000 woningen en een nieuwe

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	school. Verwachte start van de bouw van de woningen is in 2026.
	Gebiedsontwikkeling Verdilaan met een nieuw WestlandTheater De Naald, nieuwe woningen, diverse voorzieningen en detailhandel.
In totaal nog circa 34,5 hectare netto uitgeefbare bedrijfskavels realiseren.	Vernieuwing en uitbreiding van de Bovendijk in Kwintsheul. Een uitbreiding van ongeveer 2,8 hectare netto. Dit is in afronding.
	Uitbreiding ABC bedrijventerrein met arbeids-migrantenhuisvesting in Poeldijk. In totaal 12 hectare netto. Het bestemmingsplan is vastgesteld, en loopt in RvS-procedure.
Betere sturing op resultaten en planning van gebiedsontwikkelingen.	Opstellen van voortgangs- en eindrapportages per gebiedsontwikkeling. In lijn met het MIP wordt het MPG ook tweejaarlijks van voortgangsrapportage voorzien, incl. projectbladen. Dit pakken we samen op tijdens de reguliere P&C momenten.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Deelnemingen ONW en OBWZ

Gemeente Westland heeft een samenwerkingsverband met OBWZ en ONW voor twee gebiedsontwikkelingen. Hiervoor zijn aparte rechtspersonen ingesteld waar we als gemeente een programmatisch en financieel belang in hebben. Binnen deze samenwerkingsverbanden werken we aan de bouw van nieuwe woningen, voorzieningen, ecologische zones en (langzaam)verkeersverbindingen.

De grondexploitaties voor deze ontwikkelingen liggen bij de zelfstandige rechtspersonen en vallen dus niet onder de gemeentelijke grondexploitatie. De gemeente vervult de grondbewaarfunctie onafhankelijk van de ingestelde rechtspersonen. Dit houdt in dat de gemeente de gronden aankoopt en bouwrijp doorverkoopt aan de ontwikkelende partijen. De partijen vergoeden de op dat moment geldende boekwaarde aan de gemeente. Daarnaast heeft de gemeente een projectteam ter advisering en afstemming voor de planvorming, onder aansturing van de accounthouder.

OBWZ heeft tot nu toe circa 50% van de woningen opgeleverd en levert de komende jaren nog ruim 1.500 woningen op. ONW leverde circa 75% van de woningen op en levert de komende jaren nog ruim 500 woningen op.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Met OBWZ gemiddeld tot 2032 circa 200 woningen per jaar, groen/blauwe verbindingszones en een school realiseren.	Met OBWZ is een intentieovereenkomst vastgesteld waarin staat dat 150 betaalbare (sociaal en bereikbaar) woningen binnen de projecten van OBWZ worden gerealiseerd. De woningen komen in de deelgebieden: De

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	Kreken 2.9, De HAK en Madewater. Daarnaast is afgesproken om 200 dure woningen om te zetten naar betaalbare woningen.
	Er komt een school in Madewater, een verpleeghuis en artsenpost.
	Tussen de deelgebieden worden groen/blauwe en langzaam verkeer verbindingen aangelegd.
Met ONW gemiddeld t/m 2027 circa 150 woningen per jaar, een school, woon/zorg en een ecologische zone door het woongebied realiseren.	We hebben (ten behoeve van ONW) de beschikking voor de BZK Woningbouwimpuls 2020 ontvangen. Dit betekent concreet dat er in Waelpolder circa 360 betaalbare woningen worden gebouwd. Ook wordt er een verpleeghuis inclusief huisartsenpost gebouwd en een appartementencomplex van 40 woningen ten behoeve van mantelzorgers.
	Aanleg van de ecologische verbinding in Waelpolder als onderdeel van de totale ecologische zone van Arendsduin tot de Staalduin.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren

Nieuw gebouwde woningen

Het aantal nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen, exclusief overige toevoegingen zoals transformaties.

Bron: BAG/ABF

Legenda grafiek
Groen: Westland
Blauw: Nederland

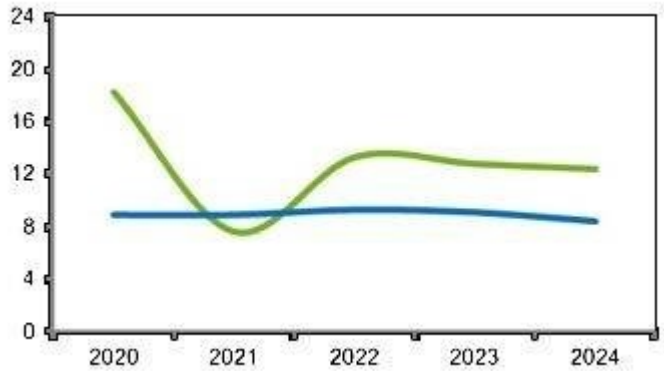

Jaar	Westland	Nederland
2020	18,3	8,9
2021	7,6	8,9
2022	13,3	9,3
2023	12,8	9,1
2024	12,4	8,4

Externe ontwikkelingen/risico's

- De huidige arbeidsmarkt voor personeel in het ruimtelijke domein blijft krap. Dit geldt zowel voor de gemeente als de markt.
- De gemeente heeft zelf weinig gronden in eigendom. Het merendeel van de ontwikkelingen is facilitair. De haalbaarheid en snelheid van het ontwikkelen van dit type projecten is afhankelijk van derde partijen.
- Als gemeente dienen wij verschillende belangen, maar er zijn veel ruimtevragers en er is maar beperkte ruimte. Er is vraag naar woningen, naar bedrijventerreinen, maar ook naar meer groen, blauw en ruimte voor glastuinbouw. Deze functies concurreren met elkaar. Een heldere lijn daarin schept duidelijkheid.
- Een heldere koers van het stikstofbeleid is er nog onvoldoende. Hierin zijn we afhankelijk van de provincie en het Rijk.

Verbonden partijen

Onderstaande verbonden partijen leveren een bijdrage aan het behalen van de doelen van dit programma:

- Ontwikkelingsbedrijf Westlandse Zoom (OBWZ);
- Ontwikkelingsmaatschappij Het Nieuwe Westland (ONW).

Kaderstellende beleidsnota's

- Omgevingsvisie Westland 2030;
- Woonvisie 2020 - 2030;
- Nota kostenverhaal gebiedsoverstijgende werken, werkzaamheden en maatregelen 2022;
- Beleidsregel Parkeernormering gemeente Westland 2018;
- Nota Grondprijzen 2025;
- Nota Grondbeleid 2013.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Product	Werkelijk 2024	Begroting na wijziging 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Exploitatie						
Lasten						
Deelnemingen OBWZ en ONW	228	0	0	0	0	0
Gebiedsontwikkeling	42.229	14.654	9.556	13.885	25.778	33.257
Totaal lasten	**42.457**	**14.654**	**9.556**	**13.885**	**25.778**	**33.257**
Baten						
Deelnemingen OBWZ en ONW	-274	-1	-1	-1	-1	-1
Gebiedsontwikkeling	-53.122	-12.962	-7.832	-12.754	-24.651	-32.133
Totaal baten	**-53.396**	**-12.963**	**-7.833**	**-12.755**	**-24.652**	**-32.134**
Saldo exploitatie	**-10.939**	**1.691**	**1.723**	**1.130**	**1.126**	**1.123**
Reserves						
Stortingen						
Gebiedsontwikkeling	17.640	19.598	0	0	0	0
Totaal stortingen	**17.640**	**19.598**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen						
Gebiedsontwikkeling	-10.009	-20.279	-636	0	0	0
Totaal onttrekkingen	**-10.009**	**-20.279**	**-636**	**0**	**0**	**0**
Saldo reserves	**7.631**	**-681**	**-636**	**0**	**0**	**0**
Saldo programma	**-3.308**	**1.010**	**1.087**	**1.130**	**1.126**	**1.123**

Algemeen

Het nadelig saldo van de baten en lasten van € 1,1 miljoen in begroting 2026 binnen dit programma is ten opzichte van € 1,0 miljoen in de begroting 2025 met € 0,1 miljoen toegenomen. Dit komt door een afname van de lasten van € 5,1 miljoen, maar ook een afname van de baten van € 5,1 miljoen, een verlaging van de stortingen in de reserves van € 19,6 miljoen en een verlaging van de onttrekkingen uit de reserves van € 19,7 miljoen.

Toelichting verschillen groter dan € 0,1 miljoen

Gebiedsontwikkeling € 0,0 miljoen

Het saldo van Gebiedsontwikkeling in de begroting 2026 blijft gelijk ten opzichte van de begroting 2025. Aangezien er op de baten en lasten wel grote verschillen zijn, lichten we deze wel toe. De geraamde baten en lasten op dit product fluctueren per jaar. De ramingen zijn gebaseerd op het vastgestelde meerjarenperspectief (MPG) 2025. De begroting van grondexploitatie Flora Campus Westland is vanaf het begrotingsjaar 2025 opgenomen op programma 4 in het Programma Floraontwikkeling.

In 2026 zijn de verwachte lasten voor grondexploitaties € 9,5 miljoen lager vanwege lagere verwervings- en sloopkosten in de grondbank OBWZ, terwijl de kosten voor faciliterende projecten

ook € 0,7 miljoen lager zijn. Ook is er sprake van hogere lasten van € 5,1 miljoen door het saldo van de grondexploitaties.

In 2026 worden de verwachte baten met € 5,1 miljoen lager, voornamelijk door een daling van € 4,4 miljoen in grondverkopen uit de grondbanken en daling van€ 0,1 miljoen in bijdragen uit faciliterende projecten. Ook is er sprake van een vermindering van het saldo van faciliterende projecten met € 0,6 miljoen, wat zorgt voor lagere baten in 2026.

De verschillen in de jaren 2027 en verder worden veroorzaakt door het in juli 2025 vastgestelde MPG.

Reserves € 0,0 miljoen

De verschillen in de stortingen en onttrekkingen zijn het gevolg van de aanpassingen in de reservestructuur voor gebiedsontwikkelingen. Dit is besloten door de raad bij de vaststelling van het MPG 2025.

2.4 Mobiliteit en economie

In Westland is het goed werken en ondernemen. We staan bekend om onze innovatieve kracht, duurzame ambities en voortdurende ontwikkeling. De gemeente ondersteunt en stimuleert dit. Samen zorgen we voor een omgeving waarin talent kan groeien en bedrijven kunnen bloeien. Onze ondernemers zijn toonaangevend in hun sectoren, en dat willen we graag zo houden. Goede bereikbaarheid voor inwoners, studenten, werknemers en bedrijfsleven is daarbij zeer belangrijk.

De volgende producten zijn onderdeel van het programma Mobiliteit en economie:

- Mobiliteit;
- Economische ontwikkeling;
- Energietransitie;
- Programma Floraontwikkeling;
- Bedrijven en omgevingscontactcentrum;
- Arbeidsmigratie.

Mobiliteit

Binnen het product Mobiliteit zorgen we voor een veilige en duurzame doorstroming van al ons verkeer. Of dat nu te voet, met de fiets, het OV of in de (vracht)wagen is. We werken aan een verkeersinrichting die toegankelijk is voor elke verkeersdeelnemer. Daarom is er ook vervoer op maat. Het product is ook sterk economisch gedreven. Zo kijken we in het bijzonder naar de duurzame agrologistieke opgave om de Greenport koploper te laten blijven in de wereldwijde markt. Bij zo'n omgeving past een goed (H)OV-netwerk en een uitgebreid fietsnetwerk. In onze omgeving is er dus ruim baan voor voetganger, fiets en OV en werken we aan een bereikbaar Westland voor de logistiek vervoerder, bewoners en bezoekers.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Westland is in 2026 een verkeersveiliger gemeente, zowel objectief (het aantal geregistreerde ongevallen) als subjectief (de beleving van bewoners en bezoekers).	We blijven verkeersveiligheid verbeteren. Hierbij richten we ons op herkenbare schoolzones bij alle basisscholen in Westland, het verwijderen onveilige fietspadpaaltjes, het aanleggen van verhoogde zebrapaden en passen we snelheid remmende maatregelen toe. Zo pakken we de rotonde Dorpskade/Windmolen aan in Wateringen, en reserveren we in afwachting van het definitieve besluit van de rijksoverheid over de subsidiebeschikking eind 2025 middelen voor de aanpak van de Coldenhovelaan/Hondenbot in Maasdijk.
	We zetten in op verkeerseducatie voor diverse doelgroepen. Op basisscholen draait het programma School OP SEEF. Met educatieve theatervoorstellingen zoals Veilig Uitgaan = Veilig Thuiskomen, Nationaal Verkeerslab, Paolo de Zebratemmer en 'Blijf uit de Dode Hoek!' op basisscholen en middelbare scholen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	creëren we bewustwording onder kinderen en jongeren. We organiseren een Dode Hoek campagnedag en we voeren de Opfriscursus Auto uit voor senioren.
	De politie zet onder meer de Monocam in om telefoongebruik achter het stuur te controleren. Hiernaast wordt op diverse risicolocaties de Flexflitser ingezet om op snelheid te handhaven.
	De vraagstukken rond mobiliteit vragen structurele ambtelijke versterking. Deze voegen we vanaf 2026 toe.
We willen een gemeente zijn met veel ruimte voor voetgangers en fietsers. Dat is met de drukte op de weg niet vanzelfsprekend. Voor hen, maar ook voor het recreatieve verkeer hebben we een bereikbaar Westland nodig.	We starten met de uitvoering van de maatregelen uit het in 2025 vastgestelde Voetgangersbeleidsplan.
	We ontwikkelen een nieuw fietsbeleidsplan en bijbehorend fietsnetwerk voor Westland.
	We werken aan de realisatie van de metropolitane fietsroute naar Rotterdam. Voor de metropolitane fietsroutes naar Delft en Den Haag ondertekenen we een samenwerkingsovereenkomst met de andere gemeenten. Vervolgens werken we de schetsontwerpen uit tot een voorlopig en definitief ontwerp.
Een hoogwaardig en sterk OV-systeem waarbij we nieuwe vervoersmiddelen onderzoeken. Het is van belang dat iedere inwoner kan deelnemen aan het OV.	We gaan samenwerken met MRDH en EBS aan een adaptief HOV-systeem. Hiervoor worden diverse (deel)onderzoeken opgepakt.
	Samen met de MRDH en EBS werken we aan het vervoerplan 2027 ter verbetering van de dienstverlening en het gebruik van het openbaar vervoer.
Autorijden moet veilig zijn. Het vraagt om verstandig rijgedrag en tegelijkertijd om een soepele doorstroom.	We ontwikkelen een Verkeerscirculatieplan voor heel Westland. De bereikbaarheid en de verkeersafwikkeling van de kernen staat hierbij centraal. We gaan hiervoor in gesprek met inwoners en ondernemers van iedere kern om de ervaringen van specifieke verkeersknelpunten inzichtelijk te maken. Het verkeerscirculatieplan moet het antwoord zijn voor deze knelpunten en oplossingen bieden voor de korte termijn.
	Vooruitlopend op het Verkeerscirculatieplan stellen we een Plan van Aanpak Verkeer Wateringen op waarin we toelichten welke maatregelen we de komende jaren treffen om het verkeer in Wateringen veilig en vlot af te

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	wikkelen. Lopen, fietsen en gebruik van OV wordt hierbij gestimuleerd.
Vrachtvervoer over de wegen in Westland is veilig en schoon, maar ook snel om onze economische concurrentiepositie te behouden.	Na vaststelling van de Gebiedsuitwerking Greenport 3.0 (Q3 2025) gaan we een pakket van maatregelen programmeren (Q4 2025). In dit pakket worden harde (infrastructurele) en zachte (flankerend beleid) maatregelen opgenomen. Agrologistiek krijgt hierbij nadrukkelijk de aandacht.
We houden voldoende parkeergelegenheid voor fiets en auto, maar ook voor agrologistiek verkeer (bijvoorbeeld vrachtwagens).	In 2025 onderzoeken we alternatieve vormen van bewaking voor fietsenstallingen, zodat we dit in 2026 kunnen toepassen.
	We actualiseren het parkeerbeleid.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Economische ontwikkeling

Wij werken aan een bloeiende economie in en rondom Westland. Dat doen we in en rondom duurzame kassen, in vitale kernen en aan een levendige kust. Om duurzaam te kunnen bloeien, stellen we de ondernemers, werknemers en talenten van nu en later centraal. Ons uitgangspunt is dat een ondernemer in staat is om voldoende te verdienen en medewerkers hier goed kunnen werken. We zorgen ervoor dat zij de groeiruimte hebben om te ontwikkelen in een aantrekkelijke en bereikbare omgeving. Onze relaties met ondernemers, werknemers en talent zijn goed. Dat behoudt deze bovengenoemde economische spelers van belang, maar trekt ook nieuw talent aan.

Duurzaamheid en biodiversiteit vinden we belangrijk. We zien kansen om ondernemers meer aandacht te laten besteden aan vergroening van hun buitenterrein. Om deze ontwikkeling te stimuleren en actieve ondernemers te waarderen, introduceren we waarderingsprijs De Groene Opsteker.

De kust krijgt de aandacht die deze verdient. Het is niet alleen een plek om te ontspannen, maar ook een verdedigingslinie tegen de zee die ontwikkeld moet worden. Ontspannen kan ook op andere plekken in Westland. We verbinden daarom kassen, kernen en kust als toeristische hotspots met goede horeca, bruisende evenementen en informatieve verwijzingen naar cultureel erfgoed. Veiligheid en plezier staan hierbij voorop. We erkennen en ondersteunen de meerwaarde van initiatieven zoals Kom in de Kas en het Varend Corso.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een toekomstbestendig glastuinbouwcluster.	We brengen in beeld wat de gevolgen zijn van de ruimtelijke opgaven die vanuit andere overheden op ons afkomen. We streven ernaar om de negatieve gevolgen van deze opgaven zo veel mogelijk te beperken. Kansen proberen we juist zo goed mogelijk te benutten.
	In 2026 werken we verder aan gebiedsvisies voor het Westlands glastuinbouwgebied.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	Daarvoor verwoorden we de concrete uitgangspunten voor de visies en brengen we het effect op de omgeving in beeld.
	Het ontwikkelperspectief Broekpolder 2040 werken we verder uit tot een gebiedsgericht Omgevingsprogramma. Onderdeel van dit programma zijn een financiële doorrekening en een bidbook.
	We werken het ontwikkelperspectief Oranjepolder - na vaststelling door de coöperatie - uit tot een Gebiedsgericht Omgevingsprogramma.
	We onderhouden doorlopend onze relaties met telers, kwekers en (jonge) tuinders en het netwerk van adviseurs, toeleveranciers en dienstverleners daaromheen.
Koploper zijn en blijven binnen de Kenniseconomie en internationale Greenport.	In 2026 zetten we verder in op het versterken van langdurige samenwerkingen met buitenlandse overheden. We dragen daarbij onze strategische meerwaarde uit als innovatieve en betrouwbare partner in duurzame voedselproductie.
	We werken gericht verder aan de opbouw van een wereldwijd netwerk van toonaangevende tuinbouwregio's en gemeenten. We creëren een krachtige en samenhangende structuur. We stimuleren duurzame samenwerking, kennisuitwisseling en gezamenlijke positionering. Dit mondt uit in de officiële lancering van het internationale tuinbouwnetwerk tijdens de Greentech 2026.
	Aan de hand van onze uitnodigingsagenda blijven we actief inzetten op het ontvangen van (inter)nationale delegaties. Samen met onze partners zetten we in op het nog gerichter uitnodigen van bepaalde landen, regio's en organisaties om naar Westland te komen.
	We herijken en actualiseren het strategisch kader voor internationalisering. We spelen daarbij in op mondiale ontwikkelingen, nieuwe samenwerkingskansen en de veranderende behoeften van de sector. Het nieuwe kader biedt richting en focus voor de internationale koers van de gemeente. Onderdeel hiervan is het onderhouden en versterken van onze relaties met ambassades. Deze richten zich op het faciliteren van de tuinbouwsector in het buitenland, het uitwisselingen van kennis en het samenwerken aan wereldwijde voedselzekerheid.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	We maken Europese politici en beleidsmakers zo goed mogelijk bewust van het belang van het glastuinbouwcluster. Onderdeel hiervan is het meedoen aan Europese projecten.
	Naast blijvende bijdragen aan innovatieprogramma's gericht op digitalisering en automatisering van de glastuinbouw, is er ook aandacht voor programma's die gericht zijn op verduurzaming.
Een bloeiend vestigingsklimaat en regionale economie.	In 2026 blijven we inzetten op directe contacten met het bedrijfsleven. Hierdoor weten bedrijven ons steeds beter en directer te vinden. Ook zorgt dit ervoor dat we een actueel beeld krijgen en houden van de knelpunten in ons vestigingsklimaat. We beantwoorden vragen van bedrijven zo snel en duidelijk mogelijk, liefst al in een vroeg stadium.
	Via regelmatige updates van ons data-dashboard houden we de ontwikkelingen van ons vestigingsklimaat in de gaten. Waar nodig nemen we maatregelen ter versterking van ons vestigingsklimaat. Eventuele aanbevelingen vanuit partners nemen we waar mogelijk over.
	We geven opvolging aan de uitkomsten van eerder uitgevoerde onderzoeken. Daarbij richten we ons vooral op het omzetten van deze uitkomsten in nieuwe beleidskeuzes.
	We blijven ons actief inzetten om de Westlandse belangen onder de aandacht te brengen bij onze regionale partners, overlegstructuren en platforms. We bekijken of er nog nieuwe overlegstructuren zijn waar we bij aan kunnen sluiten. Zo zorgen we ervoor dat onze belangen gehoord worden en dat we meedoen aan gezamenlijke programma's, het beleid op elkaar afstemmen en gezamenlijk projectbijdragen aanvragen.
	Passend bij de Flora Campus Westland werken we aan een strategie om bedrijven aan te trekken die zich daar willen vestigen. De focus ligt hierbij op bedrijven die onze economie en het glastuinbouwcluster versterken.
Een bloeiende arbeidsmarkt en Impact Economie.	Een duurzame economie vereist een werkbare en wendbare arbeidsmarkt, die goed werkgeverschap bevordert en een gezond werkklimaat creëert. In 2026 maken we een plan om toe te werken naar een werkbare en wendbare arbeidsmarkt in Westland.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Ruimte om te ondernemen in en buiten de kern.	In het belang van georganiseerde en vitale bedrijventerreinen verlengen we BIZ-verordeningen die dit jaar aflopen.
	We blijven nauw samenwerken met onder andere MKB Westland aan projecten uit de Uitvoeringsagenda Digitalisering MKB. Hiermee vergroten we het digitale bewustzijn van lokale ondernemers.
	Met behulp van het Transformatiefonds werken we ook in 2026 aan de levendigheid en toekomstbestendigheid van onze kernen. We ondersteunen de verplaatsing van detailhandel naar het hoofdcircuit en stimuleren startende ondernemers om zich in het centrum te vestigen. Daarnaast stimuleren we de omzetting van detailhandelsfuncties buiten het hoofdcircuit. Eind 2026 evalueren we deze regeling.
	We zetten onverminderd in op onze structurele overleggen met belangrijke partners.
Levendige en Gastvrije Economie aan Zee	We voeren de acties van de Uitvoeringsagenda Kustvisie uit.
	We blijven investeren in onze relaties met recreatieve (strand)ondernemers.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Energietransitie

Gemeente Westland wil betaalbare duurzame energie voor alle Westlanders. De kansen voor het gebruik van duurzame warmte zijn door de aanwezigheid van geothermie en de mogelijkheden voor het aansluiten op restwarmte groot, maar dit is ook op termijn niet voldoende. Westland kijkt nadrukkelijk naar innovatieve alternatieven.

Bronnen voor duurzame opwekking worden gestimuleerd en gefaciliteerd, of het nu gaat om grootschalige initiatieven of kleinschalige. Grootschalige windmolens blijven een no-go, terwijl kleinere toepassingen van windenergie wel interessant kunnen zijn. Tegelijkertijd passen we lokale regelgeving voor energieopwekking, die belemmerend werkt, zo mogelijk aan waardoor er toch mogelijkheden ontstaan voor individuele alternatieve energievoorziening. Uiteraard wegen we dit tegen het licht van overlast en veilige leefomgeving af.

De wet collectieve warmte en de wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie versterken de bevoegdheden van de gemeente.

Initiatieven van inwoners, verenigingen en bedrijven jagen we aan, stimuleren en ondersteunen we zoveel mogelijk. Hiervoor stellen we diverse subsidieregelingen op en zorgen we voor een ingang voor vragen vanuit inwoners, VvE's en gebouwgebruikers.

De komende jaren zetten we de eerste stappen rondom het aardgasvrij maken van bestaande wijken. De eerste verkenningswijken, daar waar de kansen op succesvolle implementatie van alternatieven het grootst zijn, benoemden we in 2021 in de Warmtetransitievisie Westland. We nemen in deze verkenningswijken een duidelijke regierol en werken samen met verschillende (markt)partijen. Westland heeft zich via het klimaatakkoord gecommitteerd om mee te werken aan de Rijksdoelstelling om nagenoeg alle bestaande bouw in 2050 van het aardgas te halen. De gemeente werkt in deze wijken nadrukkelijk samen met de inwoners, organisaties en bedrijven. Draagvlak bij inwoners blijft een voorwaarde om de energietransitie vorm te geven. Keuzevrijheid, betaalbaarheid en toegankelijkheid zijn maatschappelijke waarden die de gemeente wil borgen in de transitie.

Geothermie is een belangrijk alternatief voor duurzame warmte voor de glastuinbouw én de gebouwde omgeving. Een veilige en efficiënte inpassing van warmtenetten draagt bij aan een betaalbaar en toegankelijk warmtenet voor iedereen.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We faciliteren een Westland-dekkend, efficiënt, duurzaam en toegankelijk warmtesysteem voor de glastuinbouw en de gebouwde omgeving.	Organiseren van warmte-ateliers ten behoeve van het faciliteren van de geothermiebronnen Maasdijk en Polanen.
	Voorbereiding Warmtenet in de kern Monster als collectieve warmtevoorziening in de gebouwde omgeving.
	De gemeente werkt samen met netbeheerders, woningcorporaties en sociale partners aan voorbereidingen voor de aanleg van duurzame warmte-oplossingen in de buurt Kruisbroek in Naaldwijk.
	Uitvoeringschecks op de garantstelling NV Juva.
	Uitvoering van een pilot zonnepanelen op parkeerplaatsen en stimuleren zonnepanelen op waterbassins.
	Om netcongestie tegen te gaan stellen we samen met Westland Infra beleid op. Ter uitwerking van het voorbereidingsbesluit inzake verbod datacenters. Binnen 1,5 jaar na vaststelling van het voorbereidingsbesluit dient beleid 2026 Q2 te zijn vastgesteld. Hiervoor stellen we eerst een startnotitie op in 2025 Q3.
	Aanjagen innovatieproject waterstof als energiedrager.
	Een koppelleiding (laten) realiseren tussen Warmtelinq en WNW voor de levering van industriële restwarmte aan het glastuinbouwcluster en gebouwde omgeving. Gemeente Westland faciliteert WNW via netwerken met de Gasunie, ministeries en belangenorganisaties. Ook via verbonden partijen HVC en JUVA (Capturam) onderzoeken we welke acties mogelijk zijn.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Faciliteren van individuele en collectieve energiesystemen.	Uitvoering van het Nationaal Isolatie Programma om meer woningen naar een betere isolatie te krijgen.
	Uitvoering van de subsidieregeling lokale aanpak isolatie in samenhang met inzet energiecoaches en FIXbrigade Westland.
	We stimuleren diverse doelgroepen om duurzaamheidsmaatregelen te nemen.
	We faciliteren de verduurzaming van het coöperatiebezit.
De gemeente ondersteunt inwoners, organisaties en bedrijven bij het realiseren van besparingen op de energierekening en verduurzaming in het algemeen.	We gaan door met de campagne Westland Woont Duurzaam. Op deze wijze informeren, inspireren en stimuleren we inwoners, bedrijven en organisaties om te besparen en te verduurzamen.
	Het Rijk wijzigt de specifieke uitkeringen vanaf 2027. We maken een voorstel voor 2027 en verder. Dit dossier is controversieel verklaard sinds de val van het kabinet. We stellen een structureel meerjarenplan op voor de warmtetransitie na wijziging beëindiging specifieke uitkeringen.
	We zetten de FIXbrigade Westland in om kleine energiebesparende maatregelen bij woningeigenaren te installeren.
	We ontwikkelen een aanpak voor woningeigenaren met een laag inkomen. Aansluitend op rijksregelingen.
	We stellen een soortenmanagementplan op voor 4 kernen(Monster, Ter Heijde, Naaldwijk en Poeldijk) om bedreigingen voor beschermde diersoorten bij isoleren te voorkomen. Zo hoeft niet elke woningeigenaar ecologisch onderzoek uit te voeren.
Gemeente Westland is in staat te voldoen aan de wettelijke taken met een passende rol in de regio.	We werken samen in de regionale structuur RES, en we zetten een samenwerkingsverband op tussen gemeenten en stakeholders om warmteprojecten te realiseren en om netcongestie te voorkomen
Uitvoering aanvulling wettelijke taken.	We stellen het Warmteprogramma 2026 vast. We voeren verkenningen en studies uit voor de kansrijke wijken om van aardgas af te gaan.
	We regelen nieuwe taken in, waaronder de aanwijsbevoegdheid aardgasvrije wijken.
We werken aan een Westland dekkend warmtenet, onafhankelijk van de bronnen.	We onderzoeken de mogelijkheden om het warmtenet en bronnen (door) te ontwikkelen tot een dekkend netwerk dat onafhankelijk van de bronnen kan functioneren.
	We breiden het warmtesysteem Westland uit en versnellen de aanleg.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	(Glastuinbouw)bedrijven en woningen kunnen hier op worden aangesloten.
	We sluiten aan bij het Nationaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (nMiek) en de provinciale (pMiek) en ontwikkelen Regiodeal.
	We zetten in op circa 5 onderzoeken/ business cases gericht op warmteprojecten.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Programma Floraontwikkeling

Het Flora Campus Westland programma richt zich op de ontwikkeling van het kennis - en innovatiedistrict van gemeente Westland op het gebied van glastuinbouw en glastuinbouwtechnologie. Deze ontwikkeling is van groot belang om de meest toonaangevende glastuinbouwgemeente van Nederland en de wereld te blijven. De campus wordt een plek waar onderzoek, onderwijs en innovatie voor en door het bedrijfsleven samenkomen (elkaar ontmoeten).

Bijzonder is dat hier een doorgaande onderwijs- onderzoeks- en toepassingslijn wordt gerealiseerd op de thema's Horti-tech en Horti-health voor Vmbo, Mbo, Hbo en Wo. Dat is niet alleen van belang om onze toonaangevende positie in de glastuinbouw en glastuinbouwtechnologie te behouden en te verstevigen, maar ook om onze jongeren een attractief carrièreperspectief in het Westland te bieden.

Voor het onderwijs komt er een nieuw schoolgebouw (met sporthal) waar in ISW Vakcollege en ISW Praktijkcollege samenkomen onder de naam ISW Vakcollege+. Daarnaast komen er onderzoeks- en onderwijsgebouwen en faciliteiten voor startups.

De Flora-ontwikkeling biedt tevens mogelijkheden om woningen voor verschillende doelgroepen, hoogwaardig openbaar vervoer en groen en water te realiseren. Met aantrekkelijke architectuur en een internationale uitstraling, maken we het gebied ook aantrekkelijk als (tijdelijke) woonplaats voor onderzoekers, studenten en kenniswerkers vanuit de hele wereld, die zich verder willen bekwamen in onze twee speerpunten Horti-tech en Horti-health.

In juli 2021 is een ontwikkelvisie vastgesteld door de gemeenteraad, in mei 2023 het Masterplan en in juli 2024 is ook de grondexploitatie vastgesteld. De uitwerking is verwerkt in deze begroting.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Het verder ontwikkelen en versterken van de Flora Campus (conceptuele uitwerking van het campusconcept) en daarmee de positie van Westland als regionale economische 'powerhouse' en wereldwijde koploper in de glastuinbouw en glastuinbouwtechnologie.	De realisatie van de eerste 150 tijdelijke woningen en de bouw van de eerste panden is eind 2025 van start gegaan. In de loop van 2026 starten meer projecten qua uitvoering. De samenwerking tussen partijen willen we in 2026 ook verder professionaliseren.
We verwerven de grond.	We ronden de verwerving van de benodigde gronden af.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Slopen en bouwrijp maken van de grond.	We slopen bestaande woningen, belasten delen van de openbare ruimte voor en maken de eerste plandelen bouwrijp.
	Het Vakcollege wordt in de loop van 2026 ontworpen en aanbesteed. Als gevolg van archeologische vondsten op de geplande locatie, wordt de oorspronkelijke planning vertraagd. Deze vondsten moet eerst worden opgegraven en onderzocht.
We ontwerpen en realiseren eigen projecten.	We ontwerpen en realiseren 150 tijdelijke woningen (start begin 2025; oplevering medio 2025).
	We ontwerpen een busstation dat geschikt is voor een HOV-oplossingen ontwerp (inclusief fiets parkeren, ontsluiting en afstemming met MRDH). Het definitief ontwerp moet eind 2026 worden afgerond. De uitvoering is voorzien voor 2027 en 2028).
	We werken de parkeerexploitatie verder uit.
We begeleiden de ontwikkelingen van derden.	We begeleiden diverse deelprojecten van marktpartijen: - Arbeidsmigranten hotel (1000-1200 bedden; start bouw eind medio 2026). Het Voorlopig ontwerp is inmiddels gereed. - Huisvesting eerste bedrijven (start bouw eind 2025/begin 2026). Jem-id verwacht eind 2026 haar huisvesting gereed te hebben. Dan moet ook de directe omgeving aangelegd worden (bouwrijp maken). - Kas voor de Toekomst. Er wordt door een privaat consortium van Westlandse partijen gewerkt aan een haalbaarheidstudie . In 2026 moet duidelijk worden of dit gelukt is. – We starten in 2026 met de bouw van 116 sociale huurwoningen Arcade (aansluitend op Vakcollege).Het ontwerp en de aanbesteding verloopt parallel aan het ontwerp van het Vakcollege.
We werken aan een Inhoudelijk Campusprogramma.	We gaan in 2026 verder aan de slag met het uitwerken/stimuleren van het inhoudelijke programma van de Flora Campus. Daarbij werken we intensief samen met de partijen die op de Campus gevestigd zijn of zich daar gaan vestigen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We gaan aan de slag met ruimtelijke ordening procedures.	We voltooien de laatste noodzakelijke onderzoeken in het kader van het omgevingsplan en BAPO-procedures.
	We voeren BAPO-procedures uit voor 150 tijdelijke woningen, 116 sociale woningen, het Vakcollege, arbeidsmigrantenhuisvesting.
	We stellen een omgevingsplan op.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Bedrijven en omgevingscontactcentrum (BOCC)

Met het BOCC bieden we initiatiefnemers (ondernemers of investeerders) een duidelijke ingang en aanspreekpunt voor vragen over ruimtelijke initiatieven in de leefomgeving. Initiatiefnemers worden goed geïnformeerd en geadviseerd over hun (ruimtelijke) initiatieven.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We zijn een vertrouwd gezicht voor initiatiefnemers.	We wijzen een vast aanspreekpunt voor initiatiefnemers aan en borgen dat binnen de organisatie.
We gaan de initiatieventafel doorontwikkelen.	We zijn constant bezig met het optimaliseren voor processen en doorlooptijden.
Ondernemers overleggen graag met de gemeente.	We zijn dichtbij ondernemers te vinden. Regelmatig bellen we proactief op of komen persoonlijk langs om te horen hoe het gaat, maar vangen zo ook trends op uit de markt voor eventuele beleidsaanpassingen. We organiseren knelpuntentafels specifiek voor de grote groepen glastuinbouwondernemers en werken aan duidelijke lijnen. Ondernemers met vragen en initiatieven begeleiden we zoveel mogelijk van A tot Z.
	We zorgen voor transparantie in doorlooptijden en verwachtingen richting initiatiefnemers.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Arbeidsmigratie

Arbeidsmigranten zijn vooralsnog van essentieel belang voor de economische vitaliteit van de glastuinbouwsector en daarmee gemeente Westland. In die zin is het zorgwekkend dat arbeidsmigranten Nederland, en specifiek de land- en glastuinbouw, lijken te vermijden. We willen een regio zijn waar arbeidsmigranten zich welkom voelen, waar goede huisvesting beschikbaar is, en werk- en leefomgeving in balans zijn. Alleen dan kunnen we concurrerend blijven als economische motor en aantrekkelijk als werkgever Deze ontwikkeling onderstreept de urgentie om het werken in Westland aantrekkelijk te houden voor arbeidsmigranten. We hebben de volgende ambities:

- Arbeidsmigranten zijn volwaardig onderdeel van de Westlandse samenleving: zie motie Westlandse gemeenteraad november 2009: we behandelen 'arbeidsmigranten als ware het Westlanders'. Het zijn niet alleen waardevolle krachten in de glastuinbouw, ze maken ook onderdeel uit van onze samenleving.
- We behouden (en versterken) als gemeente onze toonaangevende kennispositie over arbeidsmigratie en het imago van Westland als Greenport.
- We communiceren proactief over de goede woon- en werkomstandigheden van onze arbeidsmigranten. We zijn trots op onze successen rond het beleidsthema arbeidsmigratie.
- We faciliteren realisatie van voldoende en kwalitatieve hoge huisvesting voor arbeidsmigranten
- We werken aan goede contacten met onze buurtgemeenten, waarbij we constructief in gesprek blijven over wat we doen op het gebied van (huisvesting) arbeidsmigratie.
- We reageren actief op de voorstellen van wetwijzigingen en nieuwe wetten m.b.t. arbeidsmigratie met als doel een eerlijk woon- en werkklimaat te bevorderen.
- Via lobby en media communiceren we eerlijk en een realistisch beeld van arbeidsmigratie, van de glastuinbouw en van Westland.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We zorgen voor een goed woon- en werkklimaat (voor de arbeidsmigrant).	We hebben structureel overleg met de in Westland actieve uitzendbureaus.
	We overleggen met brancheorganisaties over verbeterpunten rond goed werkgeverschap en huisvesting.
	Met ons gemeentelijk beleid steunen we bonafide uitzenders en andere bonafide werkgevers.
	Samen met handhavingsorganisaties zoals de Nederlandse Arbeidsinspectie, SNCU, SNA en SNF bestrijden we malafide uitzenders die misbruik maken van de afhankelijkheid van arbeidskrachten.
	We voeren de pilot van de webapplicatie 'Platform arbeidsmigrante' in om nog betere zichtbaarheid te verkrijgen op de verblijfsplaats en -duur van arbeidsmigranten in Westland. We zetten deze gegevens in om de kwaliteit van de Basisregistratie personen op een nog hogere niveau te brengen, ondermijning te voorkomen en woonkwaliteit te verbeteren.
Arbeidsmigranten zijn onderdeel van de samenleving.	We onderzoeken samen met werkgevers de mogelijkheid om tijdelijke opvang van kansrijke werkloze arbeidsmigranten te ontwikkelen met door het Rijk versterkte middelen.
	We schrijven arbeidsmigranten in als ingezetenen als zij hier langer dan 4 maanden verblijven.
	Begin 2026 worden de resultaten van het onderzoeksbureau ‘SEO Economisch Onderzoek’ bekend naar aantallen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	arbeidsmigranten die wonen en werken in de gemeente en de provincie Zuid-Holland. Gemeente Westland is initiatiefnemer van dit onderzoek waar de gemeenten Rotterdam en Den Haag bij zijn aangesloten.
	We breiden de dienstverlening binnen het WIN (Work in NL) uit en evalueren de resultaten binnen de arbeidsmarktregio Haaglanden.
We realiseren goede en voldoende huisvesting voor arbeidsmigranten.	We laten vergunningen verstrekken en projecten voor huisvesting uitvoeren en stimuleren nieuwe initiatieven.
	We houden toezicht op woon- en leefomstandigheden door controles op registratie in BRP, veiligheid en huisvestingskwaliteit.
We behouden onze toonaangevende kennispositie over arbeidsmigratie.	We geven inbreng op de nieuwe en bestaande wetgeving rond arbeidsmigratie.
	We benutten onze expertise en ons netwerk binnen ministeries en Tweede Kamer om gericht invloed uit te oefenen op wet- en regelgeving die past bij onze belangen.
	We houden contacten met alle relevante partners die betrokken zijn bij beleid rond arbeidsmigratie.
	We werken samen met overheden, maatschappelijke partners en uitzenders om de genoemde ambities te verwezenlijken.

Nieuwe ontwikkelingen

We verwachten dat het Rijk stappen neemt om arbeidsmigratie te beperken.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een toekomstbestendige arbeidsmarkt in de glastuinbouw	We willen meer en structureel data en gegevens vergaren die we gaan gebruiken voor de strategische keuzes. Daarom ontwikkelen we een database arbeidsmigratie.
	We spelen in en geven commentaar op veranderend Rijksbeleid en demografische ontwikkelingen met als doel deze belangen te behartigen.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren

Functiemenging

De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen. Deze varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

Bron: CBS BAG / LISA

Legenda grafiek
Groen: Westland
Blauw: Nederland

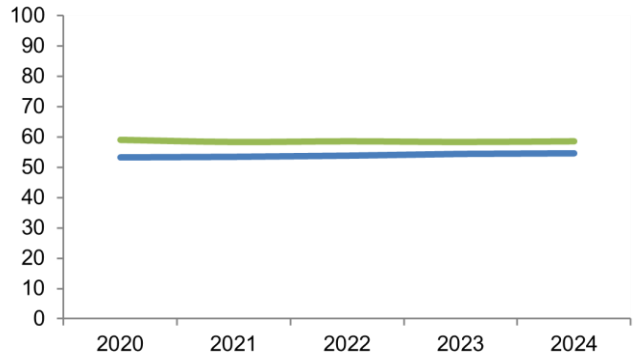

Jaar	Westland	Nederland
2020	59,0	53,3
2021	58,4	53,4
2022	58,6	53,9
2023	58,4	54,3
2024	58,6	54,5

Vestigingen van bedrijven

Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.

Bron: LISA

Legenda grafiek
Groen: Westland
Blauw: Nederland

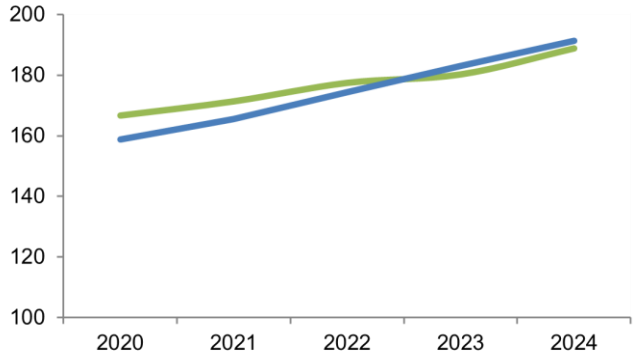

Jaar	Westland	Nederland
2020	166,7	158,7
2021	171,4	165,5
2022	177,5	174,4
2023	180,3	183,1

Jaar	Westland	Nederland
2024	188,9	191,4

Hernieuwbare elektriciteit

Hernieuwbare elektriciteit is schone, duurzame en onuitputtelijke energie die het leefmilieu niet schaadt.

Bron: berekening van "waarstaatjegemeente.nl/dashboard/dashboard/besluit-begroting-en-verantwoording--bbv-"
In deze databron ontbreken waardes van sommige gebieden, waardoor gemiddelden op hogere gebiedsniveaus, zoals de provincie, niet bekend zijn. VNG heeft besloten om gemiddelden te berekenen, waardoor vergelijking met hogere gebiedsniveaus toch mogelijk is.

Legenda grafiek
Groen: Westland
Blauw: Nederland

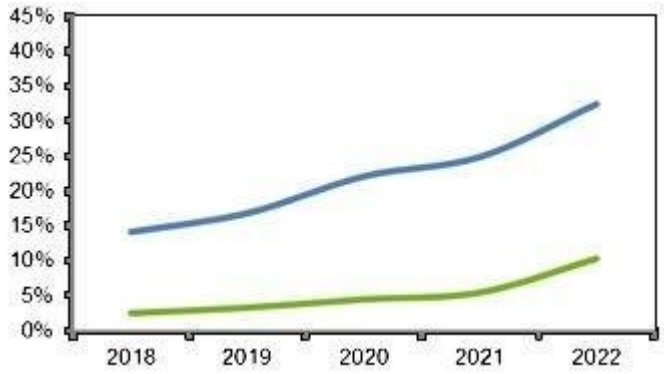

Jaar	Westland	Nederland
2018	2,5%	14,1%
2019	3,3%	16,8%
2020	4,5%	22,1%
2021	5,5%	24,9%
2022	10,4%	32,5%

Externe ontwikkelingen/risico's

- De aantallen arbeidskrachten uit Midden en Oost-Europa met de bereidheid tot werken in West-Europa is sterk dalend. Dit heeft nadelige gevolgen voor arbeidsmigratie naar Nederland en de Westlandse glastuinbouw.
- Binnen Nederland kiezen arbeidsmigranten voor werk dat beter wordt betaald en als minder zwaar wordt ervaren (met name in logistieke centra). Ook dit heeft nadelige gevolgen voor arbeidsmigratie naar de Westlandse glastuinbouw.
- Door innovaties en ontwikkelingen in de robotisering verandert het werk in de tuinbouw, echter voor deze (nieuwe) functies en door vergrijzing blijven nog steeds buitenlandse werknemers noodzakelijk.
- De landelijke politiek werkt aan manieren om (arbeids)migratie te beperken.

- Archeologische vondsten bij de Flora Campus kunnen voor een vertraging in de uitvoering van de plannen zorgen, de exacte tijdsduur van de vertraging is onbekend.
- Grondstoffen zijn onverminderd duur; dit beïnvloedt elke economische sector.
- De landelijke wetgeving rondom de energietransitie is voorbereid en treedt deels in 2026 in werking. De gemeente krijgt hiermee een regisserende en coördinerende rol met bijbehorende bevoegdheden om de transitie van de bestaande gebouwde omgeving naar een aardgasloze te realiseren.
- De geothermie bronnen in Westland vormen de basis om de gebouwde omgeving duurzaam te verwarmen door middel van aansluiting op warmtenet(ten). De kansen die deze bronnen bieden moeten worden benut.
- De prijsontwikkelingen en de personele schaarste zorgen ervoor dat de druk om te verduurzamen toeneemt.
- Het Rijk verstrekt middelen om energie-armoede te bestrijden, isolatie te stimuleren en de gemeentelijke kosten (capaciteit) te compenseren. Deze middelen zijn meerjarig en incidenteel en moeten volgens de voorwaarden van het Rijk worden ingezet. Deze middelen mogen niet worden ingezet voor investeringen.
- De kansen om de glastuinbouw, het gemeentelijk vastgoed, de bedrijventerreinen en (sport)accommodaties nog verder te verduurzamen mogen niet blijven liggen. Samen met de betrokken partners zoals de woningbouwcorporaties, ondernemers, verenigingen en warmtebedrijf moeten we investeren en tempo maken om projecten te realiseren.
- In het kader van het tekort op de woningmarkt, verzocht het Rijk gemeenten voorlopig niet op te treden tegen permanente bewoning van recreatiewoningen. Dit in ieder geval tot het moment dat het Rijk hier een beslissing over neemt.

Verbonden partijen

Onderstaande verbonden partijen leveren een bijdrage aan het behalen van de doelen van dit programma:

- Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH);
- Regionale Ontwikkelingsmaatschappij InnovationQuarter B.V.;
- World Horti Center Onroerend Goed B.V.;
- Juva NV;
- HVC NV.

Kaderstellende beleidsnota's

- Economische Opgave Westland 2023-2027;
- Omgevingsvisie Westland 2030 (doorkijk 2040);
- Gemeenschappelijke regeling Metropoolregio Rotterdam-Den Haag 2014;
- Glastuinbouwvisie Westland 2040;
- Ruimtelijke Economische Strategie Greenport 3.0 (Werkboek Westland);
- Handhavingsstrategie thema glastuinbouw Westland 2020;
- Beleidsregel strijdig gebruik duurzame glastuinbouw gronden Westland 2020;
- Beleidsregel strijdig gebruik agrarische bedrijfswoning Westland 2020;
- Gebiedsgericht plan 2023-2027;
- Woonvisie Westland 2020-2030;
- Bedrijventerreinenvisie 2013-2020;
- Detailhandelsvisie 2021-2026;
- Horecavisie Westland 2030;
- Marktverordening 2025;

- Beleidsregels standplaatsen Westland 2024;
- Nadere regels Terrassen Westland 2022;
- Strategisch kader Internationalisering gemeente Westland 2021-2025;
- Beleidsvisie Beleef Westland;
- Kustvisie 2024;
- Toerismevisie 2012;
- Mobiliteitsvisie Westland 2040;
- Beleidsplan verkeersveiligheid Westland 2023-2026;
- Beleidsregel parkeernormering;
- Westlandse Energie Opgave 2023-2027;
- Warmtetransitievisie Westland 2021;
- Regionale Energie Strategie regio Den Haag-Rotterdam;
- Uitnodigingskader Solar Carports;
- Beleid warmtepompen.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Product	Werkelijk 2024	Begroting na wijziging 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Exploitatie						
Lasten						
Arbeidsmigratie	368	355	338	338	338	338
Bedrijven en omgevingscontactcentrum	104	84	89	89	89	89
Economische ontwikkeling, incl. kust, recreatie en toerisme	6.045	5.960	5.180	5.180	5.175	5.170
Energietransitie	3.205	3.978	4.301	3.951	3.951	3.951
Mobiliteit	1.110	559	1.271	1.357	1.604	1.427
Programma Floraontwikkeling	0	881	11.811	12.185	17.076	17.783
Totaal lasten	**10.832**	**11.817**	**22.990**	**23.100**	**28.233**	**28.758**
Baten						
Arbeidsmigratie	1	0	0	0	0	0
Bedrijven en omgevingscontactcentrum	0	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling, incl. kust, recreatie en toerisme	-947	-590	-590	-590	-590	-590
Energietransitie	-2.335	-3.554	-3.280	-3.280	-3.280	-3.280
Mobiliteit	-39	-29	0	0	0	0
Programma Floraontwikkeling	0	-8	-11.447	-11.671	-16.188	-16.736
Totaal baten	**-3.320**	**-4.181**	**-15.317**	**-15.541**	**-20.058**	**-20.606**
Saldo exploitatie	**7.512**	**7.636**	**7.673**	**7.559**	**8.175**	**8.152**
Reserves						
Stortingen						
Mobiliteit en economie	512	900	0	0	0	0
Totaal stortingen	**512**	**900**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen						
Mobiliteit en economie	-2.190	-1.842	-658	-407	-465	-134
Totaal onttrekkingen	**-2.190**	**-1.842**	**-658**	**-407**	**-465**	**-134**
Saldo reserves	**-1.678**	**-942**	**-658**	**-407**	**-465**	**-134**
Saldo programma	**5.834**	**6.694**	**7.015**	**7.152**	**7.710**	**8.018**

Algemeen

Het nadelig saldo van de baten en lasten van € 7,0 miljoen in begroting 2026 binnen dit programma is ten opzichte van € 6,7 miljoen in de begroting 2025 met € 0,3 miljoen toegenomen. Dit bestaat uit een toename van de lasten van € 11,1 miljoen, een toename van de baten van € 11,1 miljoen, een verlaging van de stortingen in de reserves van € 0,9 miljoen en een verlaging van de onttrekkingen uit de reserves van € 1,2 miljoen.

Toelichting verschillen groter dan € 0,1 miljoen

Economische ontwikkeling, incl. kust, recreatie en toerisme € 0,8 miljoen

Dit wordt veroorzaakt doordat de subsidies verstrekt vanuit Westlandagenda III verder afnemen door de in 2025 reeds de geplande en gerealiseerde innovatieve projecten. Dit leidt tot een mutatie in de lasten van € 0,5 miljoen. Ook is er sprake van een verlaging van de lasten van € 0,3 miljoen doordat in 2025 incidenteel budget ter beschikking is gesteld ten behoeve van de versterking ondernemers in kernwinkelgebieden.

Energietransitie € 0,6 miljoen

Er is een toename van het saldo van€ 0,6 miljoen op het product Energietransitie ten opzichte van 2025. Dit bestaat uit een toename in de lasten van €0,3 miljoen en een afname in de baten van €0,3 miljoen.

In 2026 zijn de verwachte personele lasten € 0,2 miljoen lager. Daarnaast verstrekt het rijk een doeluitkering op basis van de realisatie 2023 die budgetneutraal verwerkt moet worden. Dit veroorzaakt een mutatie van €0,8 miljoen. In 2025 is incidenteel € 0,1 miljoen budget beschikbaar gesteld voor het aansluiten van panden op het warmtenet en is incidenteel DUMAVA subsidie aangevraagd voor het aansluiten van de brandweer en Montessori in Monster van € 0,1 miljoen.

De baten nemen € 0,3 miljoen af in 2026. Dit komt doordat de aangevraagde DUMAVA subsidie incidenteel voor € 0,1 miljoen is geraamd in 2025. Ook is in 2025 incidenteel € 0,2 miljoen baten ontvangen vanuit de herverdeling van directe loonkosten uit programma 1.

Mobiliteit € 0,7 miljoen

Er is een toename van het saldo € 0,7 miljoen op het product Mobiliteit ten opzichte van 2025.

De lasten zijn in 2026 € 0,4 miljoen hoger om de capaciteit van het opgaveteam Mobiliteit in balans te brengen met de opgaven. Met name op het gebied van OV, agro-logistiek, doorstroming en verkeersveiligheid. Daarnaast is er voor 2026 een budget van € 0,2 miljoen gereserveerd voor de uitvoering van het meerjarenplan Voetgangersbeleid 2026-2029. De lasten nemen in de komende jaren als gevolg hiervan toe. Ook is er vanaf 2026 € 0,2 miljoen structureel beschikbaar voor verkeersonderzoeken.

Programma Floraontwikkeling € 0,5 miljoen

Vanaf 2025 zijn alle lasten en baten die samenhangen met de ontwikkeling van Flora Campus Westland gepresenteerd in dit programma. De geraamde baten en lasten op dit product fluctueren per jaar. De ramingen zijn gebaseerd op het vastgestelde meerjarenperspectief (MPG)

2025. Hiermee is het integrale financiële overzicht in dit programma opgenomen. In 2024 zijn de baten en lasten voor de grondexploitatie verantwoord in programma 3 Gebiedsontwikkeling.

In 2026 stijgen de baten naar verwachting met € 11,2 miljoen door inkomsten uit grondverkopen, terwijl er ook een toename van € 0,2 miljoen wordt verwacht door dekking van kapitaallasten voor parkeren.

De verschillen in de jaren 2027 en verder worden veroorzaakt door het in juli 2025 vastgestelde MPG.

Reserves € 0,3 miljoen

De onttrekking aan de reserve is per saldo € 0,3 miljoen. In 2026 wordt € 0,9 miljoen minder gestort en € 1,2 miljoen minder onttrokken.

In 2026 is de onttrekking € 0,6 miljoen lager voor de dekking van éénmalige kosten voor de realisatie van tijdelijke woningen bij Flora Campus Westland die alleen in 2025 van toepassing is.

Daarnaast is in 2025 € 0,4 miljoen voor het transformatiefonds en € 0,5 miljoen voor Westlandagenda III onttrokken aan de reserve.

Voor 2026 staan twee onttrekkingen geraamd. € 0,2 miljoen voor het voetgangersbeleid 2026-2029 en een correctie van € 0,4 miljoen op de abusievelijk doorgetrokken stofkam correctie uit 2023.

In 2025 is € 0,9 miljoen gestort in de reserve die wordt opgebouwd voor het Warmtenet.

2.5 Zorg, welzijn en cultuur

Programma 5 gaat over het Sociaal Domein en de publieke dienstverlening voor onze inwoners, instellingen en bedrijven. Denk bij de publieke dienstverlening onder andere aan de balie voor paspoorten en huwelijken, het klantcontactcentrum, het bedrijven- & omgevingscontactcentrum en het organiseren van verkiezingen.

Zorg en ondersteuning aan inwoners

Samen met onze partners leveren we zorg en ondersteuning aan:

- Inwoners met een lange afstand tot werk (Participatiewet).
- Inwoners die zonder begeleiding niet zelfstandig thuis kunnen wonen of kunnen deelnemen aan de samenleving (Wmo).
- Kinderen en jongeren met een ondersteuningsbehoefte (Jeugdwet).
- Nieuwkomers (wet Inburgering).
- Inwoners die problemen hebben met hun inkomen en/of die schulden hebben opgebouwd (minimabeleid en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening).

De gemeente investeert intensief in welzijn en preventie met het doel om zwaardere problematiek bij inwoners te voorkomen en de kwaliteit van leven te vergroten. Dit zorg- en ondersteuningsaanbod vormt samen het Sociaal Domein. Het gaat hier om dienstverlening voor onze meest kwetsbare inwoners.

Uitgaven binnen het Sociaal Domein

De hierboven genoemde wettelijke taken zijn openeinderegelingen. Dit betekent dat aanvragers die voldoen aan de regels en criteria uit wet- en regelgeving recht hebben op de uitkering of de voorziening. Hierdoor heeft de gemeente een beperkte invloed op de uitgaven binnen het Sociaal Domein. Bij veel gemeenten is het aandeel van het Sociaal Domein al 40% tot 50% van de begroting. In Westland zijn de begrote uitgaven op het Sociaal Domein in 2025 ongeveer 30% van de begroting. Er is relatief veel werkgelegenheid en voor wat betreft het gebruik van de diverse regelingen, zoals bijvoorbeeld Wmo en Jeugdzorg scoort Westland lager dan het landelijke gemiddelde.

Bereikbare en betaalbare zorg en ondersteuning

Onze gemeente doet het goed vergeleken met vergelijkbare gemeenten in ons land. Onze inwoners letten op elkaar. Westland is een hechte gemeenschap waar we voor elkaar klaar staan. Toch zijn er uitdagingen. De zorgvraag stijgt komende jaren fors. Het aantal mantelzorgers daalt en er zijn te weinig zorgprofessionals. Omdat we willen dat zorg en ondersteuning in onze gemeente beschikbaar, bereikbaar en betaalbaar blijven moeten we onze dienstverlening in het Sociaal Domein anders organiseren. De in 2025 gezette stappen om de kosten te verlagen leveren resultaat op en zetten we door. We werken efficiënter en verlagen de regeldruk. We zetten de dienstverlening aan onze inwoners steeds op de eerste plaats.

Hoe we kunnen inspelen op de toekomst mét behoud van datgene dat goed gaat, staat beschreven in het nieuwe Strategisch Beleidskader Sociaal Domein 2025. De komende jaren wil het sociaal domein zich meer richten op normalisatie. Dit betekent dat we meer gaan investeren in preventie en de verbinding tussen onder andere gezondheid, cultuur, sport en beweging. Zo versterken we de sociale basis in onze kernen en zorgen we ervoor dat de zorg en ondersteuning beschikbaar blijft voor iedereen die het echt nodig heeft. We volgen het effect van de stappen in die omslag en zijn hierover transparant.

De volgende producten zijn onderdeel van het programma Zorg, welzijn en cultuur:

- Sterke basis;
- Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO);
- Jeugd(hulp);
- Werk en participatie;
- Inkomens(voorzieningen), inclusief toezicht;
- Schuldhulpverlening;
- Inburgering;
- Opvang vluchtelingen en statushouders;
- Doorontwikkeling dienstverlening;
- Burgerzaken (incl. basisregistratie personen);
- Klantcontactcentrum;
- Cultuur.

Sterke basis

Om als gemeente bij te dragen aan een sterke basis is het belangrijk dat we investeren in de sociale basis en gezondheid van inwoners. Dit sluit aan bij de landelijke afspraken in het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). En het is één van de uitgangspunten van het nieuwe Strategisch Beleidskader Sociaal Domein dat 18 juni 2025 door de gemeenteraad van Westland is vastgesteld.

Hulp en ondersteuning van de eigen omgeving
Met een sterke sociale basis zijn inwoners (meer) in staat om zelf of met hulp van mensen uit hun eigen omgeving problemen of lastige situaties in het leven aan te kunnen. De sociale contacten dragen bij aan de betekenis en kwaliteit van leven, meedoen, dagelijks functioneren, mentale gezondheid en de lichaamsfuncties. En dat zonder een beroep te doen op professionele hulp. Ze kunnen langer zelfstandig thuis wonen en deelnemen aan het gewone leven door gebruik te maken van een breed aanbod aan algemene voorzieningen en hulp en ondersteuning van de eigen omgeving, welzijnsorganisaties en vrijwilligers.

Hulp en ondersteuning van de gemeente
Het kan zijn dat de hulp van algemene voorzieningen of mensen uit de eigen omgeving onvoldoende is om langer zelfstandig thuis te blijven wonen, financieel zelfvoorzienend te zijn (m.a.w. gegarandeerd te zijn van voldoende bestaanszekerheid) en/of om deel te nemen aan het gewone leven. Dan krijgen inwoners passende, integrale ondersteuning van de gemeente.

Gezonde leefstijl en preventie
Een goede gezondheid draagt bij aan zelf mee kunnen doen aan de samenleving. Daarom stimuleren we dat onze inwoners zoveel mogelijk een gezonde leefstijl hebben en leven in een gezonde omgeving. De gezondheidsverschillen tussen mensen met een hoog en laag inkomen zijn groot en investeren in gezondheid levert resultaat op. Daarom streven we naar het verkleinen van gezondheidsverschillen met gerichte investeringen waar dat nodig is, en hebben we bijzondere aandacht voor ouderen en kinderen.

Met meer aandacht voor preventie en een gezonde leefstijl ervaren inwoners een betere gezondheid. We verbinden gezondheid en het Sociaal Domein nog meer met elkaar. Dit heeft een positief effect op maatschappelijke en arbeidsparticipatie en verbetert de zelfredzaamheid van inwoners.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een gezonde generatie in 2040 met weerbare, gezonde mensen die kunnen opgroeien, leven, werken en wonen. Zij maken keuzes en nemen verantwoordelijkheid voor gezondheid en welbevinden in een samenleving met een sterke sociale basis.	Met behulp van het 'Uitvoeringsplan Brede SPUK-GALA Gemeente Westland 2024-2026' voor de Specifieke Uitkering sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis (Brede SPUK) voeren we het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) uit. Dit doen we door het ontwikkelen van een domeinoverstijgende (fysiek en sociaal) integrale werkwijze, waarin de gemeente samenwerkt met externe organisaties. Als het GALA na 2026 wordt voorgezet, stellen we in 2026 een nieuw uitvoeringsprogramma op.
	We organiseren inwonersparticipatie om te achterhalen welke ondersteuning nodig/wenselijk is. Hierbij focussen we ons op doelgroepen/doelgebieden waar de inzet het hardst nodig is.
	We voeren het Integraal Zorg Akkoord (IZA)/Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) en het Regionaal Integraal Gezondheidsakkoord (RIGA) uit, door het ontwikkelen van een domeinoverstijgende (medisch en sociaal) integrale werkwijze. Hiervoor werken de WSD-gemeenten samen met Zorgkantoor en Zorgverzekeraar DSW, zorgaanbieders, GGD Haaglanden en welzijnsorganisaties. Het doel van het IZA/AZWA is om de zorg in Nederland te verbeteren en voor te bereiden op de toekomst (betaalbaar en beschikbaar houden van de zorg). Met het RIGA willen we in de WSD-regio bereiken dat inwoners prettig en gezond kunnen leven, dat de verschillende domeinen elkaar versterken en waarin zorg en ondersteuning toegankelijk en beschikbaar zijn wanneer nodig. Binnen het RIGA zijn de volgende vijf programmalijnen benoemd: Gezond leven, Inwoners in een kwetsbare positie, Senioren, Acute zorg en Digitale transformatie De gemeente richt zich met name op de eerste drie programmalijnen.
	Samen met het zorgkantoor en partners werken we vanuit het GALA en het IZA/AZWA keten-/netwerkaanpakken aan interventies die

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	de (positieve) gezondheid van de inwoners verbeteren. Het gaat hierbij in ieder geval om de ketenaanpakken: Kansrijke Start, Valpreventie en Welzijn op recept.
	We voeren het Transformatieplan RIGA 2025-2027 uit inclusief penvoerderschap hiervan. Het transformatieplan beschrijft interventies die moeten bijdragen aan een verschuiving van zorg naar gezondheid bijv. met behulp van de inzet van welzijn. Dit is gestart in 2025, na goedkeuring door zorgverzekeraar DSW en Zilveren Kruis en loopt tot en met eind 2027.
Mensen in de Westlandse samenleving steunen elkaar en zetten zich in voor hun omgeving.	Vitis Welzijn voert verschillende programma's en activiteiten uit waaronder: Netwerken in de omgeving: versterken en verbinden van sociale netwerken, initiëren en tijdelijk ondersteunen van burgerinitiatieven, stimuleren participatie en bevorderen inclusie. Aanmoedigen actief burgerschap: matchen van hulpvraag en aanbod van vrijwilligers(organisaties), begeleiden en trainen van vrijwilligers(organisaties) en activering naar werk.
	We voeren het Plan van aanpak dementievriendelijke gemeente 2024-2025 t/m 2026 uit.
	We voeren het 'Beleidsplan Inclusie en Regenbooggemeente Westland 2024-2026' uit.
	We gaan door met het discriminatiemeldpunt. We bieden hiermee slachtoffers ondersteuning en adviseren organisaties die te maken hebben met discriminatie en geven preventieve voorlichting over discriminatie.
Iedereen kan meedoen aan de Westlandse samenleving, waar nodig met ondersteuning.	Vitis Welzijn voert verschillende programma's en activiteiten uit waaronder: Zelfredzaamheid met hulp: organiseren van activiteiten die de zelfredzaamheid ondersteunen, bijvoorbeeld op het gebied van de eigen (financiële) administratie, mobiliteit, vrije tijd, zingeving en sociale verbondenheid. Eigen kracht: bieden van ondersteuning aan inwoners die (tijdelijk) niet in staat zijn om alles zelf te doen, aanbieden van cursussen en lotgenotencontact en helpen jongeren bij hun ontwikkelingsproces.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	We rollen de pilot Sociale Benadering Dementie uit in de hele gemeente en ontwikkelen dit door naar een structurele werkwijze.
	De functie van de GGZ-inloopvoorzieningen veranderen we naar steunpunten geestelijke gezondheid. Dit doen we in het kader van de RIGA programmalijn 'Inwoners in een kwetsbare situatie'. De Herstelacademie gaat herstelgerichte activiteiten in de wijkcentra organiseren. Dit draagt bij aan herstel en participatie van inwoners met een (psychische) kwetsbaarheid.
	We verstrekken subsidie aan GGZ Delfland (voor volwassenen) en Mentaal Beter (voor jeugd) voor (preventieve) inzet voor inwoners met (lichte) psychische klachten. Daarnaast maken we gebruik van de consultatiefunctie GGZ (gefinancierd door DSW) waarbij GGZ-professionals laagdrempelig vragen stellen over psychische problemen bij inwoners.
	We voeren de Lokale Inclusie Agenda Handicap VN-verdrag uit.
Inwoners nemen zelf verantwoordelijkheid voor gezondheid en welbevinden en hebben een positieve houding, voldoende kennis en gezondheidsvaardigheden. Organisaties gericht op gezondheid en welbevinden zijn laagdrempelig, communiceren duidelijk en spelen in op de behoefte van de inwoners. Inwoners ervaren een gezonde leefomgeving.	We helpen bij verbindingen tussen scholen en zorg- en welzijnsorganisaties. Dit doen we door het organiseren van periodieke overleggen. Deze gaan over de onderwerpen gezond gewicht, alcohol- en middelengebruik, mentale gezondheid, seksuele gezondheid en suïcidepreventie bij jeugd/jongeren (preventiecollectief). We evalueren dit preventiecollectief voor gezonde jongeren en breiden dit eventueel uit naar andere doelgroepen.
	We zetten de programma's Gezonde Kinderopvang en Gezonde School voort.
	Participatie en accounthouderschap JGZ en regionale trekkersrol met als doel de uitvoering van de (wettelijke) taken op het terrein van jeugdgezondheidszorg. Daarnaast helpen we bij de lokale huisvesting van consultatiebureaus, waarvoor we in 2025 een nieuw consultatiebureau in Poeldijk realiseren.
	Participatie en accounthouderschap GGD Haaglanden met als doel de uitvoering van de (wettelijke) taken op het gebied van de publieke gezondheidszorg.
	We voeren het convenant Wonen en Zorg 2022-2025 en het visiedocument Goed wonen in een goede woning in Westland 2022-2027 (lokale woonzorgvisie) uit.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	We voeren het Sportakkoord uit door te investeren in sportaanbieders en inwoners te prikkelen en motiveren om te gaan sporten.
	We gaan verder met de samenwerking met Platform Ondernemende Sportaanbieders Westland (POS Westland). We versterken daarmee de samenwerking met en tussen ondernemende sportaanbieders om meer inwoners in beweging te krijgen.
	We werken samen met Ruimte aan het bevorderen van een gezonde leefomgeving.

Nieuwe ontwikkelingen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een gezonde generatie in 2040 met weerbare, gezonde mensen die kunnen opgroeien, leven, werken en wonen. Zij maken keuzes en nemen verantwoordelijkheid voor gezondheid en welbevinden.	We voeren het Transformatieplan RIGA 2025-2027 uit inclusief penvoerderschap hiervan. Het transformatieplan beschrijft interventies die bij moeten dragen aan een verschuiving van zorg naar gezondheid, bijvoorbeeld met behulp van de inzet van welzijn. Dit is gestart in 2025 na goedkeuring door zorgverzekeraar DSW en Zilveren Kruis en loopt tot en met eind 2027.
Inwoners nemen zelf verantwoordelijkheid voor gezondheid en welbevinden en hebben een positieve houding, voldoende kennis en gezondheidsvaardigheden. Organisaties gericht op gezondheid en welbevinden zijn laagdrempelig, communiceren duidelijk en spelen in op de behoefte van de inwoners. Inwoners ervaren een gezonde leefomgeving.	We zetten in op doorgaan met en uitbreiding van het project Sociaal Vitaal voor 65-plussers. Dit is bevordering van gezond oud worden en vermindering van eenzaamheid. Voortzetting/uitbreiding is afhankelijk van de resultaten en het benodigde en beschikbare budget.
	We denken actief mee en adviseren over de huisvesting van huisartsen. Op dit moment is er geen tekort aan huisartsen. Door de verwachte tekorten aan huisartsen zoeken we als gemeente, samen met de huisartsen, DSW en Zorgorganisatie Eerste Lijn, naar geschikte huisvestingsmogelijkheden. De betrokken partijen zorgen voor de uitvoering van het regionale en lokale plan voor de huisvesting van huisartsen.
	We zetten in op het verkennend gesprek en uitbreiding van herstelvoorzieningen binnen mentale gezondheidsnetwerken (GGZ en welzijnsprofessional) om het aantal verwijzingen van huisarts naar GGZ te verminderen.
	We voeren de nieuwe Wet suïcidepreventie uit.
	We faciliteren een laagdrempelige ontmoetingsplek gezonde leefstijl waar

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	periodiek, onder begeleiding van professionals, uiteenlopende gezondheidsvragen/thema's in bijeenkomsten worden besproken.
	We voeren met team veiligheid het nog op te stellen Preventie- en handhavingsplan alcohol uit. Dit is een beleidsplan met een gezamenlijke missie: het voorkomen van alcoholgerelateerde schade, met name onder jongeren.
	We gaan door met de verdere ontwikkeling van het sportplatform Westland Actief (website). Hierop staat al het sport- en beweegaanbod en waar kunnen sportaanbieders hun aanbod opzetten inclusief een sportloket. Het Westlandse sport- en beweegaanbod wordt zo toegankelijker en vindbaarder.
	We volgen de uitkomsten van de vitaliteitsscan sportaanbieders op.
	We evalueren het AED-beleid en indien nodig ontwikkelen we dit door.

Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)

Vanuit de Wmo hebben we de wettelijke taak om ondersteuning te bieden aan inwoners van Westland die chronisch ziek zijn of een lichamelijke en/of psychische beperking hebben. Door het bieden van hulp kunnen mensen langer zelfstandig thuis blijven wonen.

We verstrekken ondersteuning en hulpmiddelen aan inwoners met beperkingen. Hiermee willen we inwoners in staat te stellen een huishouden te voeren, zich te verplaatsen in en om de woning, zich lokaal te verplaatsen met een vervoermiddel of medemensen te ontmoeten en op basis daarvan sociale contacten aan te gaan. Kortom, dankzij de ondersteuning die inwoners krijgen, kunnen zij deel nemen aan het gewone, dagelijkse leven.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Huishoudelijke hulp bieden met menselijke maat en ruimte voor sociaal contact. Dit leidt tot het vroeg herkennen en beperken van eenzaamheid.	Door het personeelstekort kunnen zorgaanbieders niet meer tijd besteden aan cliënten. We werken daarom nauw samen met onze aanbieders en Vitis Welzijn om eenzaamheidssignalen eerder te herkennen. We bieden meer mogelijkheden voor inwoners om samen te komen, bijvoorbeeld door buurtmaaltijden te bieden. We blijven permanent in gesprek met aanbieders om een goed aanbod te kunnen leveren dat aansluit bij de wens van eenzame inwoners.
Wachttijden bij de Wmo verkorten.	We voeren eerder afgesproken maatregelen uit om binnen de wettelijke termijn Wmo-aanvragen af te handelen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	We investeren in meer personeel om het groeiend aantal aanvragen te kunnen afhandelen.
	We breiden het aantal voorliggende voorzieningen uit en informeren onze inwoners actief over de mogelijkheden om gebruik te maken van alternatieve voorzieningen. Zo blijft de schaarse zorg behouden voor inwoners die niet zonder die hulp zelfstandig thuis kunnen blijven wonen.
Inwoners beter informeren over de Wmo, armoedebeleid en bijzondere bijstand.	We gaan samen met onze partners zoals Vitis Welzijn en andere toegangsorganisaties in het sociaal domein door om onze informatievoorziening op de Hulpzoeker te verbeteren.
	We besteden speciale aandacht aan laaggeletterden en mensen met een beperking, zodat ook zij op een begrijpelijke manier toegang hebben tot belangrijke informatie.
Uitvoeren van de Wmo 2015.	Door de dubbele vergrijzing neemt het aantal aanvragen de komende jaren sterk toe en daarmee ook de uitgaven. We moeten meer investeren in voldoende personeel om het groeiend aantal aanvragen te kunnen verwerken. We hebben oog voor de Wmo uitvoeringsorganisatie die onder hoge druk steeds meer inwoners met een steeds complexere ondersteuningsvraag helpen.
	We nemen maatregelen om de zorg voor elke inwoner beschikbaar, bereikbaar en betaalbaar te houden. Daarom voeren we de ombuigingsmaatregelen verder uit en zorgen voor meer voorliggende voorzieningen.
	We bereiden ons voor op de invoering van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage in 2027.
Decentralisatie Beschermd Wonen/Beschermd Thuis.	We besloten tot een doordecentralisatie van Beschermd Wonen. Het Rijk heroverweegt de beslissing om de ondersteuning aan mensen met een complexe begeleidingsvraag te decentraliseren. Samen met de overige gemeenten in de regio besloten we echter om ons voornemen om de dienstverlening in nauwe samenwerking met onze lokale uitvoeringsorganisaties te organiseren, door te voeren. Op deze manier bieden we inwoners een integraal aanbod. We zorgen in samenwerking met SKT en onze Wmo toegang dat inwoners met een complexe begeleidingsvraag in onze gemeente een aanvraag kunnen doen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Voorbereidingen treffen tot nieuwe aanbesteding Wmo.	We besloten om de contracten met onze zorgaanbieders te verlengen. Een nieuwe afweging vindt in 2027 plaats.

Nieuwe ontwikkelingen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Urenindicatie toevoegen aan het zorgplan voor nieuwe cliënten.	We starten met een nieuwe werkwijze waarbij nieuwe cliënten een urenregistratie krijgen in het zorgplan. Daarmee komen we tegemoet aan de kritiek van de Centrale Raad van Beroep die stelde dat inwoners duidelijkheid geboden moet worden over de hoeveel ondersteuning waar men recht op heeft.
We gaan extra personeel werven om de wachttijd bij aanvragen terug te dringen tot de wettelijke termijn.	We nemen extra personeel aan om de verwachte extra aanvragen als gevolg van de vergrijzing binnen de wettelijke termijn te kunnen afhandelen.

Jeugd(hulp)

De gemeente is op basis van de Jeugdwet verantwoordelijk voor de inkoop en uitvoering van preventie, jeugdhulp, jeugdbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering. Het doel is dat jeugdigen veilig en gezond kunnen opgroeien. De kosten in de (specialistische) jeugdzorg blijven toenemen. Om de jeugdzorg beschikbaar, bereikbaar en betaalbaar te houden zetten we in op de thema's die benoemd staan in de landelijke Hervormingsagenda Jeugd. Lokaal richten we ons op het inperken van de reikwijdte van de jeugdhulp, inzet op stevige lokale teams en de verbinding tussen jeugdhulp en aanpalende domeinen (zoals bestaanszekerheid, onderwijs en GGZ). De focus ligt op normaliseren; niet voor alle problemen is ook daadwerkelijk jeugdhulp noodzakelijk. Voor het bieden van preventie wordt daarom samengewerkt met de producten Sterke basis (o.a. jongerenwerk) en complexe scheidingen van Vitis, dienstverlening door de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) en de netwerkaanpak Kansrijke start) en Onderwijs (Lokaal Educatieve Agenda).

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Uitvoeren van de Jeugdwet.	We zijn verantwoordelijk voor het uitvoeren van de Jeugdwet en stellen hiervoor passende jeugdhulp beschikbaar.
Bieden van de ondersteuning die kinderen en jongeren nodig hebben.	Het bieden van de best passende en duurzame ondersteuning aan jeugdigen en gezinnen wordt uitgevoerd door het Sociaal Kernteam Westland (SKT). Een hulpvraag van een jeugdige en/of zijn ouders kan rechtstreeks binnenkomen bij de gemeente of via het Sociaal Kernteam. Zij zorgt voor de toeleiding naar adequate hulp. Hierbij kan het SKT ook zelf hulp bieden: niet altijd is jeugdhulp nodig van een aanbieder.
Bieden van jeugdhulp.	In de regio Haaglanden bieden we verschillende vormen van jeugdhulp aan zoals onder meer

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	specialistische hulp waarvoor een individuele voorziening nodig is. De inkoop van deze jeugdhulp gebeurt regionaal, via het Servicebureau dat verantwoordelijk is voor de inkoop, het contractbeheer en de afhandeling van declaraties voor de negen H9-gemeenten. Omdat de kosten voor jeugdzorg blijven stijgen, wordt er binnen de regio actief gewerkt aan kostenbeheersing.
Bieden van preventie.	De programma's die gericht zijn op preventie maken onderdeel uit van het bredere programma Sterke Basis en Onderwijs.
Aanpak kostenbeheersing.	De keuze om te gaan normaliseren in de jeugdzorg is een succes. We bieden meer laagdrempelige ondersteuning en meer passende oplossingen. Intensieve zorg is en blijft voorbehouden aan die jongeren die niet zonder kunnen. We blijven inzetten op doorlopende projecten gericht op instroombeperkende maatregelen (zoals aanscherping beleidsregels jeugdhulp) en uitstroom bevorderende maatregelen.

Nieuwe ontwikkelingen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We treffen voorbereidingen voor de inkoop jeugd 2027.	Onze contracten met jeugdzorgaanbieders lopen af. Daarom bereiden we ons voor om nieuwe afspraken te maken met zorgaanbieders. De nieuwe afspraken gelden vanaf 1 januari 2027. Daarmee gaan we de stijgende kosten beheersen en zorgen we er tegelijkertijd voor dat kinderen en jongeren het maatwerk ontvangen dat ze nodig hebben.

Werk en participatie

Ondersteunen van inwoners met een lange afstand tot de arbeidsmarkt en ondernemers in hun ontwikkeling door begeleiding naar werk, bij hun bedrijf en dagactiviteiten. Het versterken van kwaliteiten en vaardigheden, en gerichte ondersteuning en begeleiding bij de werkgever staan daarbij voorop.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Doorlopend bieden van sociaal werk en re-integratie aan inwoners die dit nodig hebben.	Het Rijk erkent dat de bezuiniging op begeleiding van inwoners met een arbeidshandicap die aan gemeenten bij de invoering van de Participatiewet is opgelegd,

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	verkeerd uitpakt. Vrijwel alle werkbedrijven kwamen financieel in de problemen. We investeren nu met het Rijk zodat Patijnenburg de ruimte krijgt om van traditioneel Sociaal Werkbedrijf de overstap te kunnen maken naar Sociaal ontwikkelbedrijf. We maken nieuwe afspraken om die omslag af te ronden en leggen deze vast in de dienstverleningsovereenkomst.
Inzet voor inwoners die extra aandacht nodig hebben om de afstand tot de arbeidsmarkt te verkleinen of bij grote afstand te begeleiden.	De nieuwe samenwerkingsafspraken leiden ertoe dat meer inwoners met een lange afstand tot de arbeidsmarkt meer opleidingsmogelijkheden hebben en er extra trajecten zijn die leiden tot meer uitstroom uit de bijstand. We breiden deze werkbegeleidingstrajecten uit, van 400 in vorige jaren, naar 500 in 2026.
Uitvoering geven aan de nieuwe re-integratieverordening.	We passen de re-integratieverordening aan om de uitgangspunten van het Strategisch Beleidskader Sociaal Domein te kunnen verwerken. We werken daarbij nauw samen met onze ketenpartner Patijnenburg maar we investeren zelf ook in het begeleiden van inwoners met een lange afstand tot de arbeidsmarkt.
Dienstverlening Patijnenburg regulier.	We stellen ieder jaar een nieuwe dienstverleningsovereenkomst op.

Nieuwe ontwikkelingen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Uitvoering geven aan de Participatiewet in Balans	Op 1 januari 2026 wordt de Participatiewet in balans van kracht. Met deze aanpassingen op de Participatiewet is er meer ruimte voor de menselijke maat binnen het regime van de Participatiewet en zijn er meer mogelijkheden om maatwerk te bieden. Dit betekent ook dat we op een andere manier gaan werken. Er komt meer nadruk op een gelijkwaardig gesprek met inwoners op basis van vertrouwen. De nadruk op inspanningsverplichtingen wordt minder kenmerkend. Onze inwoners gaan dit merken wanneer zij contact opnemen met de toegangsorganisatie voor inkomensondersteuning.
Aanpak Maatschappelijke Participatie	De Participatiewet in Balans verplicht gemeenten om inwoners te activeren en te begeleiden naar vrijwilligerswerk en andere waardevolle vormen van dagbesteding waardoor enige ervaring en werkritme wordt

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	opgedaan. Hierdoor zetten inwoners belangrijke stappen die uiteindelijk zelfs kunnen leiden tot uitstroom naar werk. De aanpak Maatschappelijke Participatie startte twee jaar geleden als pilot maar wordt nu permanent. Met de aanpak gaan we jaarlijks 200 inwoners begeleiden waarvan 50 doorstromen naar een werkbegeleidingstraject bij Patijnenburg.

Inkomens(voorzieningen), inclusief toezicht

Klantvragen worden integraal beoordeeld. We bieden maatwerk waar dat nodig is. Dit om zorg te dragen voor voldoende ondersteuning zodat inwoners een inkomen rond het bestaansminimum kunnen deelnemen aan de maatschappij. Ook kinderen van ouders met een laag inkomen moeten mee kunnen doen (bestrijden kinderarmoede).

Wat is onze wettelijke opdracht?

- Zowel particulieren als ondernemers laten functioneren met voldoende inkomen.
- Toegang verlenen tot bijzondere bijstand, zodat mensen met een laag inkomen mee kunnen doen in de maatschappij.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Tijdige en juiste afhandeling van aanvragen en wijzigingen met handhaving van regelgeving en afspraken met klanten.	Ons uitgangspunt is dat we ook in 2026 ongeveer 80% van de aanvragen (levensonderhoud, bijzondere bijstand en minimaregelingen) binnen 4 weken afhandelen.
Uitvoeren van tijdelijke wet- en regelgeving.	Bij de invoer van nieuwe, tijdelijke regelingen hanteren we als uitgangspunt dat we deze binnen 4 weken na de ingangsdatum uitvoeren.
Uitvoeren van het minimabeleid.	We ondersteunen inwoners met een laag inkomen met regelingen die hen in staat stellen om actief deel te nemen aan de maatschappij.

Nieuwe ontwikkelingen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Minimabeleid actualiseren.	Op basis van de evaluatie van het minimabeleid doen we voorstellen voor een aangepast aanbod van ondersteuning en voorzieningen dat voldoende aansluit bij het leven van inwoners die leven met een bijstandsinkomen. Een belangrijk doel is om regelingen te actualiseren, de aanvraag te vereenvoudigen en daarbij rekening te houden met inwoners die door een taalachterstand moeite hebben met het vinden en invullen van formulieren. We bieden minimaregelingen die deelname aan de

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	samenleving stimuleren en inwoners met een lange afstand tot de arbeidsmarkt helpen om stappen te zetten richting werk.

Schuldhulpverlening

De gemeente is wettelijk verplicht de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) uit te voeren. Daarvoor ontvangt de gemeente Westland middelen van de Rijksoverheid om inwoners te helpen bij het oplossen van hun schulden. Het welzijn van mensen en hun deelname aan de maatschappij komen onder druk staan als zij financiële problemen ervaren. Daarom moeten we financiële problemen en problematische schulden voorkomen en aanpakken. De missie van de gemeente is om Westlanders (economisch en financieel) zelfredzaam te maken. Daarom investeren we in Westland samen met onze maatschappelijke partners in preventie en vroegsignalering. Zo willen we als gemeente Westland schulden zoveel mogelijk voorkomen, vinden en duurzaam oplossen zodat iedere Westlander kan meedoen en een bijdrage levert aan de maatschappij.

In 2025 complimenteerde auditorganisatie CIIO onze aanpak. Zij vermeldden onder andere: ‘De gemeente Westland kenmerkt zich als een lerende gemeente die samenwerking zowel binnen de gemeente als met netwerkpartijen hoog in het vaandel heeft staan en effectief uitvoert. De NVVK belofte zit verweven in missie, visie en beleid. Medewerkers refereren hieraan in alle auditgesprekken, met voorbeelden die gegeven worden hoe er stress-sensitief en laagdrempelig wordt gewerkt. Er is veel aandacht voor het coachingscomponent en daarmee voor het duurzame karakter van de dienstverlening aan de inwoners'.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We voeren de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) uit.	We bieden ondersteuning voor mensen met schulden.
We geven uitvoering aan de gemeentelijke taak die staat in de Faillissementswet, Titel III. Schuldsaneringsregeling natuurlijke personen.	We ondersteunen inwoners bij de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp-traject).
We verbreden het preventieve aanbod.	We richten onze dienstverlening zo laagdrempelig mogelijk in. We richten ons op advies- en informatiegesprekken waarbij we de cliënt vrijblijvend en laagdrempelig helpen.
	We versterken het netwerk met kernpartners. Team Training Preventie en Vroegsignalering organiseert samen met kernpartners het hele jaar preventieve activiteiten vanuit dit netwerk.
	We ontwikkelen de trainingen door. Inwoners die schuldhulpverlening krijgen, bieden we ook een trainingsaanbod aan. Dit geldt ook voor ex-ondernemers.
Doorontwikkeling van vroegsignalering.	We intensiveren de aanpak gericht op vroegsignalering. We zoeken nog meer aansluiting bij verschillende doelgroepen en richten de aanpak daarop in.
	We kijken verder dan alleen de schulden en passen een holistische aanpak toe.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	We werken samen met kernpartners om de inwoners de juiste ondersteuning te kunnen bieden.
Basisdienstverlening.	We ontwikkelen onze dienstverlening door en zorgen ervoor dat deze voldoet aan de afspraken die staan in de 'basisdienstverlening schuldhulpverlening'.
	We sluiten aan bij het convenant 'Lokale Overheid' dat het proces van minnelijke schuldhulpverlening beter maakt en zorgt voor maatschappelijk verantwoord incasseren.
	We hanteren het uitgangspunt dat we saneringskredieten aanbieden voor schuldhulpverleningstrajecten. Wanneer beter passend bieden we schuldbemiddeling aan.
	We sluiten ons aan bij het Schuldenknooppunt en VISH (Verwijsindex Schuldhulpverlening).
	We ontwikkelen het trainingsaanbod voor cliënten in het kader van nazorg verder en bieden dit structureel aan.
Ondersteunen gedupeerden toeslagenaffaire.	We staan gedupeerden toeslagenaffaire en kinderen van gedupeerden op de juiste wijze en op meerdere gebieden bij.
	Gedupeerden van de toeslagenaffaire zijn benaderd en ontvangen zo nodig een maatwerkplan. We maken nazorgafspraken met gedupeerden.
	We monitoren het aantal gedupeerden, aantal partners van gedupeerden, aantal plannen van aanpak en aantal nazorgcliënten.
Uitvoeren van het nieuwe beleidsplan 2025-2028.	We voeren het beleidsplan ook in 2026 uit.

Nieuwe ontwikkelingen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Uitvoeren van het nieuwe beleidsplan 2025-2028.	We ontwikkelen een holistische aanpak voor ondernemers met schulden, waarbij we samenwerken met ketenpartners.
	We kiezen voor een meetinstrument dat past bij de behoefte van inwoners aan de hand van de pilot meetinstrument in 2025.

Inburgering

De gemeente voert de regie op de inburgering van inburgeringsplichtigen. Het doel is dat inburgeringsplichtigen zo snel mogelijk meedoen in Nederland. Ook streven we ernaar dat ze zo snel mogelijk (duurzaam) werk vinden en goed Nederlands spreken en schrijven. Dit komt overeen met de doelen van de Wet Inburgering 2021.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Het begeleiden en ondersteunen van inburgeraars bij hun inburgeringstraject.	We nemen brede gesprekken af bij inburgeraars binnen de wettelijke termijn.
	We stellen een Plan Inburgering en Participatie (PIP) op binnen de wettelijke termijn.
	We laten de leerroutes uitvoeren door de opdrachtnemers.
	We volgen door middel van voortgangsgesprekken of de inburgering in overeenstemming met het PIP verloopt en sturen bij waar nodig.
Zorgen voor een duurzame integratie door inburgeraars, waardoor zij kunnen meedoen aan de Nederlandse samenleving.	We organiseren de maatschappelijke begeleiding voor de inburgeraars.
	We betalen de eerste 6 maanden, na vestiging in de gemeente, de kosten voor huur, gas, water, licht en zorgverzekering door aan de leveranciers. Dit is wettelijk verplicht op grond van de Participatiewet in combinatie met de Wet Inburgering.
	We organiseren participatieactiviteiten die bijdragen aan de landing en integratie in Westland.
Inburgeraars begeleiden naar (betaald) werk.	Samen met Patijnenburg blijven we ons inspannen om te zoeken naar mogelijkheden om inburgeraars te laten deelnemen aan de arbeidsmarkt.
	We stellen inburgeraars in staat, door het laten uitvoeren van de diverse (duale) leerroutes, om inzetbaar te zijn op de arbeidsmarkt of door te stromen naar het Mbo/Hbo/Wo.
	We ontwikkelen trainingen voor inburgeraars, die bijdragen aan betere participatie en deelname aan de arbeidsmarkt in Westland.
	We stellen de uitvoer van het taalschakeltraject vast.
	We regelen, in samenspraak met gemeente Den Haag, dat verscheidene onderwijsinstellingen inburgeraars richting vervolgonderwijs (Mbo/Hbo/Wo) begeleiden.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Opvang vluchtelingen en statushouders

Als gevolg van de oorlog in Oekraïne zijn er veel vluchtelingen naar Nederland gekomen en naar verwachting blijven deze de komende tijd ook komen. Op dit moment zijn er binnen de regio Haaglanden ca. 3.600 opvangplekken voor ontheemden uit Oekraïne gerealiseerd in de

gemeentelijke opvang, waarvan 410 in Westland. Hiermee voldoet Westland voor 97% aan het verzoek van het Rijk om per 1 juli 2025 minimaal 422 opvangplekken te realiseren. Daarnaast worden er in Westland 1400 vluchtelingen opgevangen in de particuliere opvang.

Als gemeente zorgen wij voor huisvesting in de gemeentelijke opvang met bijbehorende voorzieningen. We betalen leefgeld uit - ook voor de particuliere opvang - en regelen verstrekkingen in natura (o.a. Wmo en Jeugdzorg). De kosten hiervoor vergoedt het Rijk.

Daarnaast hebben wij in 2023 hotel Carlton in Naaldwijk aangekocht. Dit hotel heeft de functie van doorstroomlocatie voor statushouders, opvang van een beperkte groep vluchtelingen uit de Oekraïne en de tijdelijke huisvesting van een aantal spoedzoekers. Met het hotel ontlasten wij de asielzoekerscentra (AZC's) door het versneld opnemen van statushouders die door het Rijk gekoppeld zijn aan het Westland. Vanuit de opvanglocatie Carlton wordt de inburgering gestart.

Ook vindt onder dit product de uitvoering van de 'Wet gemeentelijke taak mogelijk maken gemeentelijke asielopvangvoorzieningen' (Spreidingswet) plaats en worden de ontwikkelingen op Asiel en Migratie gemonitord.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Langdurende opvang van vluchtelingen uit Oekraïne voor een periode van naar verwachting 4 jaar van 2022 tot 4 maart 2027. NB: De Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) voor ontheemden uit Oekraïne is verlengd tot 4 maart 2027.	We zetten de opvang van ongeveer 410 ontheemden uit Oekraïne voort op de volgende vijf locaties: Boswoning Honselersdijk, Burgemeester Crezeelaan De Lier, Arckelweg Poeldijk, opvanglocatie Carlton Naaldwijk en een alternatieve locatie voor de huidige locatie Haagpad Monster. Haagpad Monster moet verplaatst worden in verband met de OBWZ-ontwikkeling.
	Financiële en sociale zelfredzaamheid van ontheemden uit Oekraïne realiseren.
Registratie en sociale voorzieningen voor vluchtelingen en statushouders in de opvang.	We zorgen voor inschrijving in de BRP conform de geldende regels.
Uitbetalen leefgeld van de vluchtelingen in de GOO (Gemeentelijke Opvang Oekraïners) en POO (Particuliere Opvang Oekraïners).	Leefgeld uitbetalen volgens de geldende regels.
Onderwijs aanbieden aan kinderen van vluchtelingen in de GOO en POO.	Onderwijs leveren door schakelklassen en in het regulier onderwijs volgens de geldende regels.
Inning eigen bijdrage gemeentelijke opvang ontheemden Oekraïne.	Volwassen ontheemden uit Oekraïne met eigen inkomsten betalen een eigen bijdrage als zij gebruik maken van gemeentelijke opvang. Dit op basis van de Regeling opvang ontheemden Oekraïne (RooO), de Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne (BooO) en de gemeentelijke beleidsregels 'Eigen bijdrage Ontheemden Oekraïne'. Wij zorgen als gemeente voor de inning van deze bijdrage die wij vervolgens doorgeven aan het Rijk.
Versneld inburgeren Westlandse statushouders.	Het gebruik van de doorstroomlocatie Carlton is de start van de inburgering in de Westlandse

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	samenleving. Door het versneld opnemen van Westlandse statushouders in de doorstroomlocatie verminderen we de druk op de asielzoekerscentra. Bij het gebruik van de doorstroomlocatie Carlton gaan we uit van de volgende bezetting: 120 statushouders, 30 ontheemden uit de Oekraïne en 10 spoedzoekers.
Helder beeld van de beleidsmatige en wettelijke context op het gebied van Asiel en Migratie.	Monitoring van wet- en regelgeving om ordentelijke besluiten te kunnen nemen over Asiel en Migratie op gemeentelijk niveau.

Nieuwe ontwikkelingen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een kostendekkende exploitatie van de opvang-/doorstroomlocatie Carlton Naaldwijk.	Uitwerking van het voorkeurscenario om te komen tot een kostendekkende exploitatie in 2026/2027.

Doorontwikkeling dienstverlening Sociaal Domein

Met de vaststelling van het Strategisch Beleidskader Sociaal Domein is een veranderprogramma in gang gezet dat de komende jaren stapsgewijs wordt uitgevoerd. Deze veranderingen zullen merkbaar zijn voor iedere inwoner. De kwaliteit van onze dienstverlening verbetert, met een aanbod dat digitaal beter inzichtelijk wordt gemaakt. Medewerkers van verschillende toegangsorganisaties zijn steeds vaker aanwezig op vindplekken in de wijk. Hier adviseren zij inwoners of verwijzen ze door naar een groeiend aanbod van voorliggende voorzieningen. Naast telefonische bereikbaarheid kunnen inwoners ook terecht op fysieke locaties in de kernen voor een persoonlijk gesprek. Eenvoudige hulpvragen worden snel en efficiënt afgehandeld, terwijl bij complexe problematiek een gesprek met een brede blik plaatsvindt, gericht op integrale en passende ondersteuning. De dienstverlening verandert dus op alle fronten: digitaal, telefonisch én fysiek. De uitvoeringsorganisaties binnen het sociaal domein bundelen hun krachten en ontwikkelen een gezamenlijke werkwijze, met als doel om inwoners beter en meer samenhangend te ondersteunen.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een meer integrale benadering waarin de cliënt centraal staat.	We werken met dezelfde werkwijze in het Sociaal Domein voor alle uitvoeringsorganisatie. We werken efficiënt en staan bij een hulpvraag naast de cliënt. Enkelvoudige vragen handelen we snel en eenvoudig af. Dat betekent dat we onze dienstverlening makkelijker maken en hulpvragen met verschillende raakvlakken zoveel mogelijk in samenhang oppakken. Zo hoeft een inwoner niet vaker dan één keer het verhaal te vertellen en kan zo snel als mogelijk hulp, zorg en ondersteuning worden ingezet.
Werken volgens de bedoeling.	We komen tot een gezamenlijke werkwijze voor de verschillende toegangsorganisaties. De lijntjes zijn kort, we werken nauw samen om

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	snel tot een passende oplossing te komen voor een inwoner met een zorgvraag. Om te voorkomen dat bij de toepassing van regelingen cliënten tussen wal en schip raken, hanteren we het uitgangspunt 'werken volgens de bedoeling' binnen de kaders van de wetgeving.
We rapporteren over de resultaten in het Sociaal Domein.	We intensiveren het data-gedreven werken en zijn scherp op de te behalen resultaten. We gaan door met het rapporteren over de resultaten van het Sociaal Domein. Vier keer per jaar krijgt de raad de Rapportage Sociaal Domein aangeboden.
Het ombuigen van de sterke kostenstijging binnen het Sociaal Domein.	We gaan door met het implementeren van de verbeteringsmaatregelen om de kostenstijging in het Sociaal Domein te beteugelen. Hierbij hanteren we het uitgangspunt dat we cliënten zo veel mogelijk ontzien.
We voeren het Uitvoeringsplan Strategisch Beleidskader Sociaal Domein uit en passen ons beleid aan op de nieuwe uitgangspunten.	De uitgangspunten voor het Sociaal Domein zijn gewijzigd. Daarom moeten we ook onze kaders (verordeningen) en uitvoeringsregels aanpassen. We passen de verschillende verordeningen en beleidsregels of nadere regels stapsgewijs aan.

Nieuwe ontwikkelingen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We starten een Pilot Toegang met een Brede Blik	We starten een pilot in een van onze kernen waarbij inwoners terecht kunnen bij een fysiek inlooppunt. Met professionals wordt het gesprek met een brede blik gevoerd. De passende oplossing kan bestaan uit het aanbod van Vitis Welzijn, aangevuld met elementen ondersteuning vanuit Wmo, SKT of Patijnenburg.
We treffen voorbereidingen om te werken volgens de bedoeling binnen het Sociaal Domein	Werken volgens de bedoeling legt de nadruk op de ruimte die de wet- en regelgeving biedt om tot integrale, maatwerkoplossingen te komen. Deze verordening is geschreven in begrijpelijke taal, zodat elke inwoner eenvoudig kan zien wat het Sociaal Domein te bieden heeft. Bovendien sluit het aan bij het streven naar deregulering

Burgerzaken (incl. basisregistratie personen)

We registeren levensgebeurtenissen van Westlandse inwoners en voorzien individuele burgers en (semi)overheidsinstanties van officiële documenten of persoonsgegevens. We gebruiken de persoonsgegevens uit de BRP (Basisregistratie Personen) voor het opstellen en afgeven van akten burgerlijke stand, reisdocumenten, rijbewijzen en bij het organiseren van verkiezingen. Vanuit een dienstverlenende houding bieden we onze producten zowel digitaal als in persoon aan.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Goede dienstverlening aan inwoners en bedrijven.	We realiseren een digitaal loket om een huwelijk of partnerschap aan te gaan.
	Wij bieden inwoners de mogelijkheid om binnen 5 werkdagen een afspraak te maken voor het aanvragen van een reisdocument of rijbewijs.
	We bieden inwoners die aan huis zijn gebonden thuisservice voor het aanvragen en in ontvangst nemen van identiteitsdocumenten.
	We bieden vreemdelingen, ter afronding van de naturalisatieprocedure, jaarlijks 8 keer de mogelijkheid om een verklaring van verbondenheid af te leggen.
	We bieden Westlandse uitzendbureaus 2x per maand de mogelijkheid om de door hen gehuisveste arbeidsmigranten in de avonduren in te schrijven in de BRP.
Een kwalitatief goede registratie van (niet) ingezetenen in de Basisregistratie Personen.	We voeren BRP kwaliteitscontroles uit.
	We vergroten, door ingebruikname van het Platform Arbeidsmigranten, het zicht op de verblijfplaats van arbeidsmigranten. Hierbij wordt samengewerkt met de Westlandse Uitzendbureaus.
	Op basis van meldingen van inwoners, bedrijven, Uitvoeringsinstantie en (semi) overheidsinstanties, leggen de Toezichthouders BRP huisbezoeken af.
	De Toezichthouders BRP nemen deel aan grootschalige integrale handhavingsacties.
	De Toezichthouders BRP leggen huisbezoeken af op adressen waar voor een langere periode geen actuele BRP inschrijving heeft plaatsgevonden.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Klantcontactcentrum

Klantcontactcentrum (KCC) is de centrale toegang van de hele gemeente voor inwoners, bedrijven, kernpartners en instellingen. De medewerkers van het KCC zijn verantwoordelijk voor alle eerstelijns klantcontacten via telefoon en social media. Zij beantwoorden de eerste klantvraag, verbinden door naar een van onze backoffice afdelingen. Bij geen gehoor, maken zij een terugbelnotitie.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Westlanders ervaren een uitstekende en uniforme beantwoording via telefoon en/of social media.	Onze telefonische en sociale media-contactmomenten blijven we continue verbeteren. Dit doen we door: • Maandelijkse data analyse en KPI monitoring. • Klanttevredenheidsonderzoek eens per jaar • Blijven coachen van medewerkers en optimaliseren van de kwaliteitstoets voor medewerkers • Blijvend optimaliseren van de content binnen onze systemen en gemeentelijke websites.
	We handelen, waar mogelijk, klantvragen direct af binnen het KCC (First Time Fix).
	Een goede personele bezetting om de telefonische en digitale reactie zo wachttijd zo kort mogelijk te maken. Telefonisch zetten we in op een reactietermijn van 30 sec. En digitaal op een reactie binnen het uur.
	We overleggen met alle afdelingen binnen de gemeente. Gezamenlijk streven we ernaar dat 90 procent van de klantvragen binnen twee dagen een reactie ontvangt. En dat 80% binnen 15 werkdagen afgehandeld is.
	We werken actief samen met de vak afdelingen en team Online, zodat klanten via verschillende kanalen naadloos en efficiënt geholpen worden.

Nieuwe ontwikkelingen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Verdere optimalisatie van dienstverlening.	Inzet op fysieke dienstverlening in de publiekshal. Dit zorgt ervoor dat inwoners van Westland hun vragen en verzoeken ook persoonlijk en direct kunnen afhandelen, wat bijdraagt aan een laagdrempelige en toegankelijke dienstverlening.
	Samenwerking met de Wmo om meldingen beter te kunnen screenen. Hierdoor kan juiste snellere en effectiever ondersteuning worden geboden.
	We blijven intern aandacht besteden aan e werkzaamheden van het KCC. Ook daarom nodigen we collega's en externe samenwerkingspartners uit, om actief deel te nemen aan het onboardingsprogramma.
	Om onze bereikbaarheid, interne communicatie en klanttevredenheid te kunnen continueren is een nieuwe telefooncentrale noodzakelijk. Het

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	contract van de huidige centrale loopt af in 2026. Er word een programma van eisen voor 2027 opgesteld

Cultuur

Het hoofdthema in de Cultuurkoers is de ambitie om cultuur een onderdeel te laten zijn van maatschappelijke opgaven waar de gemeente voor staat. Het doel is om zoveel mogelijk Westlanders in aanraking te laten komen met cultuur. We willen erfgoed behouden voor een goed leefklimaat, waar de inwoner zich thuis en verbonden voelt.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Accounthouderschap uitvoeren gesubsidieerde culturele instellingen; WestlandTheater de Naald, Bibliotheek Westland, Cultuurweb en Westlands Museum.	Het behouden en uitbouwen van kernwaarden die samen de identiteit vormen van de Westlanders: betrokkenheid, doorzettingsvermogen, en arbeidsethos. Deze 3 kernwaarden worden gekoesterd en verder uitgebouwd door de gehele Westlandse samenleving door de 4 kernpartners Bibliotheek, Cultuurweb, Westlands Museum en Theater de Naald in hun kracht te zetten en hun programmering ten diensten van deze kernwaarden te laten zijn.
Voorbereiden op uitvoeren van de wettelijke taak 'Zorgplicht' Bibliotheken per 2026.	Iedere inwoner moet binnen een redelijke afstand toegang hebben tot een volwaardige openbare Bibliotheek. Een volwaardige bibliotheek moet 5 maatschappelijke functies bieden: kennis en informatie beschikbaar stellen, mogelijkheden bieden voor ontwikkeling en educatie, stimuleren om te lezen, ontmoetingen en debatten organiseren, mensen laten kennismaken met kunst en cultuur. De grote bibliotheken in diverse kernen worden fysiek geschikt gemaakt en de openingstijden worden verruimd.
Cultuurparticipatie verhogen.	Uitvoeren subsidieregeling Vrijetijdskunst. Hiermee ondersteunen we amateurkunstverenigingen bij de voortzetting van hun activiteiten. Het doel hiervan is om de gemeenschapszin te bevorderen. En om te voorkomen dat verenigingen leden verliezen vanwege een verhoogde contributie.
Het Westlandse erfgoed behouden.	In samenwerking met de verschillende Westlandse historische verenigingen het erfgoed onderhouden en waar mogelijk toegankelijk maken voor het publiek.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	Westlands Erfgoed is de nalatenschap waarmee Westlanders leven in het heden. Erfgoed geeft betekenis aan de Westlandse samenleving. Deze nalatenschap wordt doorgegeven aan huidige en toekomstige generaties, zodat zij ervan kunnen: leren, bewonderen, waarderen en genieten.
	We gaan in 2026 de twee pijlers Behoud en Zichtbaarheid van het in 2025 door de raad vast te stellen Erfgoedbeleid uitvoeren. Dwarsverbanden en kruisbestuivingen worden in 2026 bestendigd in samenhang met: omgevingswet, sociaal domein, recreatie en toerisme, en duurzaamheid.
Kunstcollectie is op orde.	We stellen richtlijnen vast op basis van het opgestelde beheerplan 2025, waarbinnen we in 2026 omgaan met aankopen, restauratie, en bruikleen.
Toevoegen van kunstwerken in de openbare ruimte.	We voegen nieuwe kunstwerken toe in de openbare ruimte.
	Op basis van de gedane verkenning in 2025, maken we in 2026 een plan van aanpak voor een kunstwerk op Flora Campus Westland.
	Goed onderhouden van alle kunstwerken.
Een nieuw theatergebouw in Naaldwijk.	Start van gebiedsontwikkeling Verdigebied in Naaldwijk. Het Westlandtheater de Naald maakt hier onderdeel van uit. Hiervoor wordt op basis van het in 2025 opgestelde concept, de volgende fase, de definitie/ontwerp fase voor gestart.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren

Banen

Met een baan bedoelen we een vervulde positie . Dit zijn zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 65 jaar.

Bron: CBS Bevolkingsstatistiek / LISA

Legenda grafiek
Groen: Westland
Blauw: Nederland

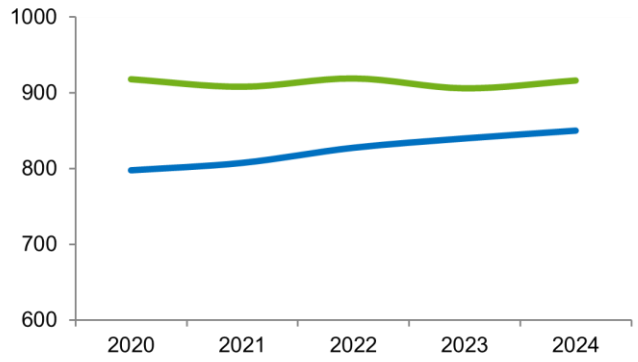

Jaar	Westland	Nederland
2020	918,4	797,8
2021	908,4	807,6
2022	919,5	827,6
2023	906,3	839,9
2024	916,7	850,2

Jongeren met een delict voor de rechter

Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.

Bron: CBS - Jeugdmonitor

Legenda grafiek
Groen: Westland
Blauw: Nederland

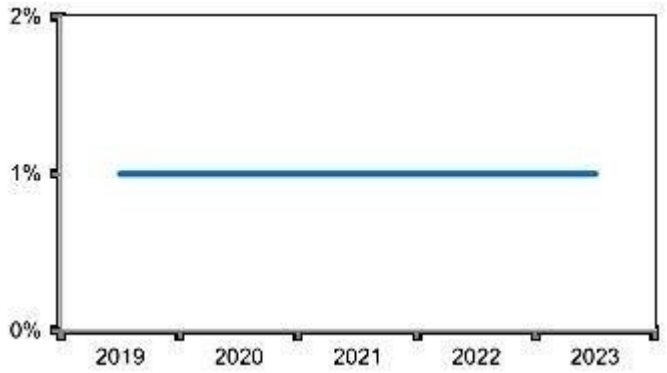

Jaar	Westland	Nederland
2019	1%	1%
2020	1%	1%
2021	1%	1%
2022	1%	1%
2023	1%	1%

Kinderen in uitkeringsgezin

Het percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.

Bron: CBS - Jeugdmonitor

Legenda grafiek:
Groen: Westland
Blauw: Nederland

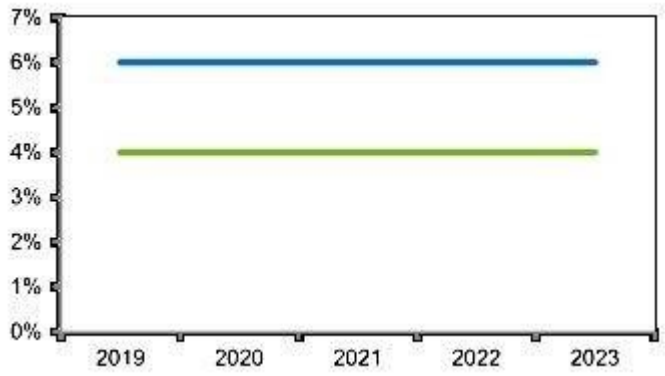

Jaar	Westland	Nederland
2019	4%	6%
2020	4%	6%
2021	4%	6%
2022	4%	6%
2023	4%	6%

Netto arbeidsparticipatie

Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.

Bron: CBS - Arbeidsdeelname

Legenda grafiek:
Groen: Westland
Blauw: Nederland

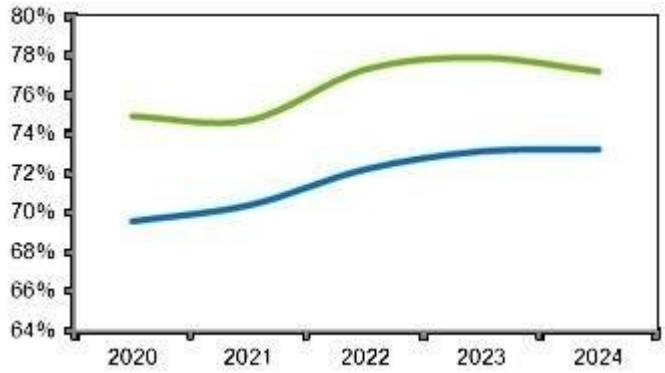

Jaar	Westland	Nederland
2020	74,9%	69,6%
2021	74,7%	70,4%
2022	77,3%	72,2%
2023	77,9%	73,1%
2024	77,2%	73,2%

Werkloze jongeren

Het percentage personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie.

Bron: CBS - Jeugdmonitor

Legenda grafiek:
Groen: Westland
Blauw: Nederland

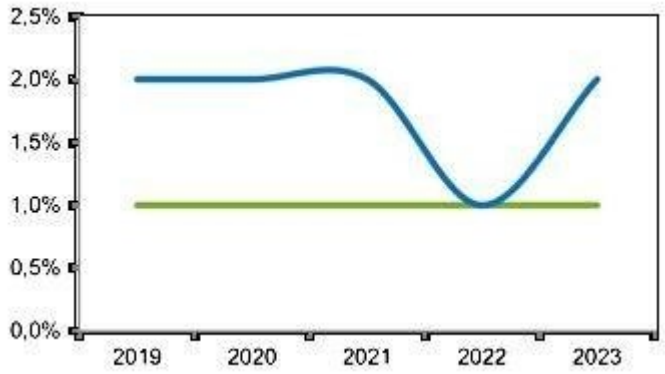

Jaar	Westland	Nederland
2019	1%	2%
2020	1%	2%
2021	1%	2%
2022	1%	1%
2023	1%	2%

Personen met een bijstandsuitkering

Het aantal personen per 10.000 inwoners met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (Wwb, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de ergens anders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.

Bron: CBS - Participatiewet

Legenda grafiek
Groen: Westland
Blauw: Nederland

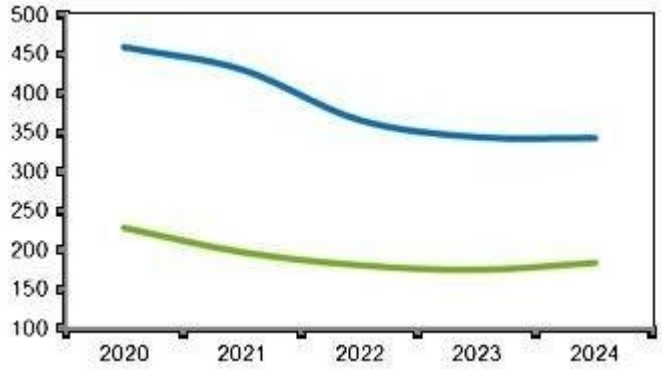

Jaar	Westland	Nederland
2020	229,4	459,7
2021	197,5	431,2
2022	180,4	366,7
2023	174,2	344,8
2024	183,4	343,6

Lopende re-integratievoorzieningen

Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
Bron: CBS - Participatiewet

Legenda grafiek
Groen: Westland
Blauw: Nederland

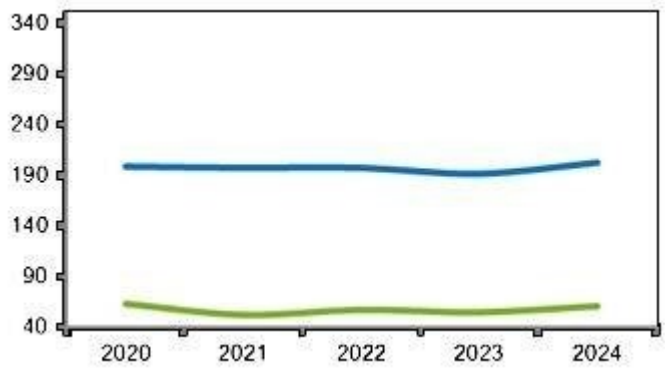

Jaar	Westland	Nederland
2020	63,7	199,1
2021	52,1	197,7
2022	57,4	197,7
2023	54,8	191,5
2024	61,3	203,1

Jongeren met jeugdhulp

Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.

Bron: CBS - Jeugdmonitor

Legenda grafiek
Groen: Westland
Blauw: Nederland

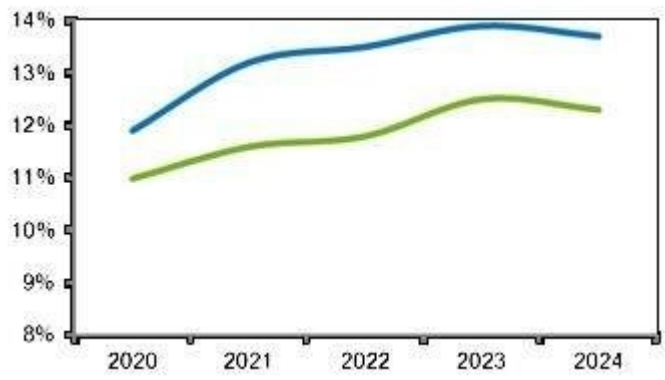

Jaar	Westland	Nederland
2020	11,0%	11,9%
2021	11,6%	13,2%
2022	11,8%	13,5%
2023	12,5%	13,9%
2024	12,3%	13,7%

Jongeren met jeugdbescherming

Het percentage jongeren tot 18 jaar waarbij de rechter op enig moment in de verslagperiode een maatregel dwingend heeft opgelegd. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen gaat de hulp of zorg door tot de leeftijd van 23 jaar.

Bron: CBS - Jeugdmonitor

Legenda grafiek
Groen: Westland
Blauw: Nederland

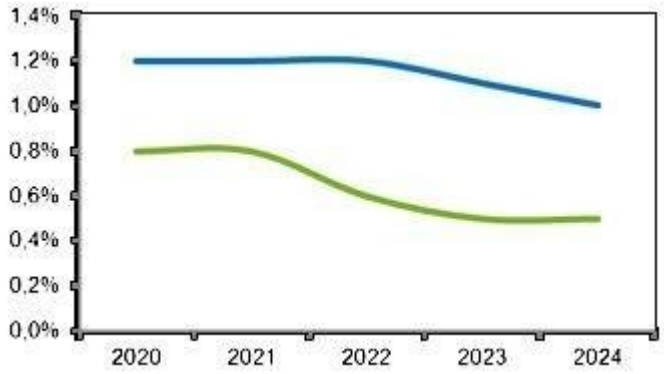

Jaar	Westland	Nederland
2020	0,8%	1,2%
2021	0,8%	1,2%
2022	0,6%	1,2%
2023	0,5%	1,1%
2024	0,5%	1,0%

Jongeren met jeugdreclassering

Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-23 jaar). Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle van jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal kregen. Geeft de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding (bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking)? Dan kan het jeugdstrafrecht ook worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 22 jaar. De jongere krijgt passende begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. De kinderrechter of de officier van Justitie kunnen jeugdreclassering opleggen. Dat kan ook opstarten op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.

Bron: CBS - Jeugdmonitor

Legenda grafiek
Groen: Westland
Blauw: Nederland

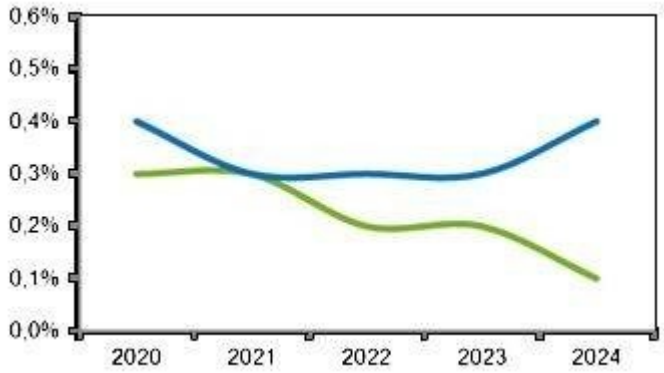

Jaar	Westland	Nederland
2020	0,3%	0,4%
2021	0,3%	0,3%
2022	0,2%	0,3%
2023	0,2%	0,3%
2024	0,1%	0,4%

Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo

Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.

Bron: CBS - Monitor Sociaal Domein WMO

Legenda grafiek
Groen: Westland
Blauw: Nederland

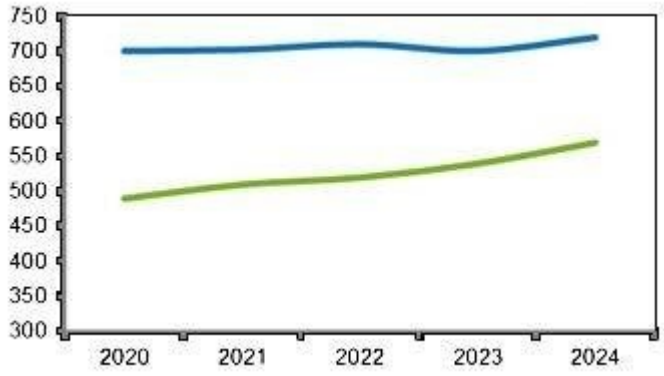

Jaar	Westland	Nederland
2020	490	700
2021	510	702
2022	520	710
2023	540	700
2024	570	720

Vroegtijdige schoolverlaters (VO + MBO)

Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. De cijfers van DUO hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2024" staat voor schooljaar "2023/2024".

Bron: DUO/Ingrado

Legenda grafiek
Groen: Westland
Blauw: Nederland

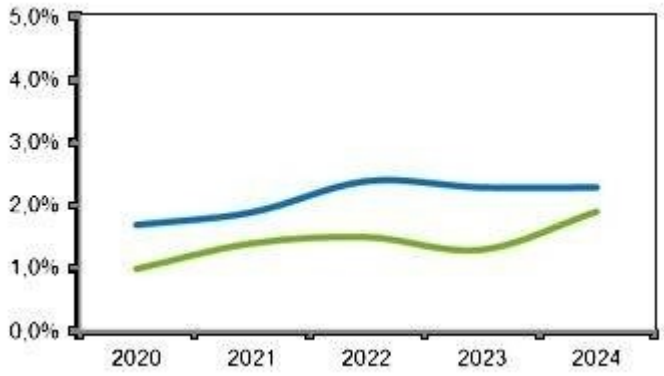

Jaar	Westland	Nederland
2020	1,0%	1,7%
2021	1,4%	1,9%
2022	1,5%	2,4%
2023	1,3%	2,3%
2024	1,9%	2,3%

Externe ontwikkelingen/risico's

- De arbeidsmarktproblematiek kan ertoe leiden dat partners (maar ook de gemeente) functies niet kunnen invullen. Hierdoor kunnen ze bepaalde taken niet of niet volledig uitvoeren. Door het grote aantal vacatures ten opzichte van werkzoekenden zien we ook meer jongeren die voortijdig van school gaan.
- Wetsvoorstel “Schrappen voorrang statushouders sociale huurwoningen” als onderdeel van de "Wet versterking Regie Volkshuisvesting": Mogelijk dat per 2026 het niet meer is toegestaan statushouders voorrang te verlenen voor sociale huurwoningen. De 2e Kamer heeft dit voorstel aangenomen. Als dit voorstel ook in de 1e Kamer wordt aangenomen, zal gezien de samenstelling van de Westlandse woningvoorraad nauwelijks uitstroom meer kunnen plaatsvinden uit de locatie Carlton Naaldwijk. Het is in dat geval dan ook niet langer mogelijk een opvang- en doorstroomvoorziening als het Carlton in stand te houden. Dit betekent ook dat, zolang Westland geen alternatieve passende huisvesting biedt, statushouders langer in een AZC moeten verblijven en de inburgering van statushouders wordt vertraagd.
- Beleidsvoornemen “Schrappen verplichting huisvesting statushouders”: het kabinet is voornemens om in 2026 de verplichting voor gemeenten om statushouders te huisvesten te schrappen uit de Huisvestingswet. Dit betekent dat gemeenten in dat geval niet meer verplicht zijn om statushouders te huisvesten maar het wel mogen. Als uw raad besluit om

geen statushouders meer te huisvesten dan is er geen reden meer om een opvang-/doorstroomvoorziening als het Carlton, in stand te houden.
- Intrekken Spreidingswet: het demissionair kabinet en de 2e Kamer hebben het voornemen om de Spreidingswet in te trekken. Mocht dit wettelijk worden verankerd, dan is er voor gemeenten geen verplichting meer om asielzoekers op te vangen.
- Nationale Terugval Optie (NTO) na beëindiging van de Richtlijn Tijdelijke Bescherming(RTB): De RTB is recent verlengd tot 4 maart 2027. Daarna wil dit kabinet de Nationale Terugval Optie (NTO in werking laten treden. Hierbij wil het kabinet inzetten op vrijwillige terugkeer naar Oekraïne maar voor diegenen die dat niet willen zou er onder NTO een driejarige verblijfsstatus worden verleend in de gemeente waar zij nu zijn opgevangen. Dit zonder inburgeringsverplichtingen maar met een verplichting om passende huisvesting te realiseren. Op dit moment is niet duidelijk of de NTO er komt. Overigens wijst onderzoek uit dat slechts 22% van de Oekraïners vrijwillig zullen terugkeren naar Oekraïne, 78% geeft aan in Nederland te willen blijven. Op dit moment verblijven er ca. 1800 Oekraïners in Westland waarvan 400 in de gemeentelijke opvang en 1400 in de particuliere opvang. Invoering van de NTO zou betekenen dat wij voor 1400 mensen (78%) passende huisvesting moeten realiseren.
- Asielnoodmaatregelenwet; als deze wet door de 1e Kamer wordt aangenomen is de aanname van het Rijk dat de instroom van asielzoekers sterk wordt gereduceerd. Op dit moment is het effect van de nieuwe wetgeving niet duidelijk. Als de nieuwe wetgeving effectief is, hoeven wij als overheid maar beperkt statushouders te huisvesten. Dan betekent ook dat een opvangvoorziening als het Carlton Naaldwijk niet meer nodig is.
- Voor het uitvoeren van de inburgeringstaak stelt het Rijk de SPUK Inburgering beschikbaar. De hoogte hiervan is afhankelijk van de taakstelling. Vanwege de beperkte uitstroom van statushouders naar reguliere woningen komt het behalen van de taakstelling onder druk te staan. Dit heeft op termijn invloed op de middelen die wij van het Rijk ontvangen voor het uitvoeren van deze taak.
- Een deel van de budgetten van de Brede Specifieke Uitkering Gezond en Actief Leven Akkoord (SPUK-GALA) loopt af na 2025 en de rest na 2026. Het is nog onzeker of de budgetten vanaf 2027 doorlopen en zo ja, voor welk bedrag.
- Er is onzekerheid over het voortbestaan van het Integraal Zorgakkoord (IZA) en de eventuele start van het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA). Dit heeft consequenties voor interventies die reeds zijn gestart en zorgt er mogelijk voor dat we moeten stoppen met bepaalde interventies danwel lokale middelen moeten inzetten.
- Ten slotte kunnen politieke ontwikkelingen ook voor een factor van onzekerheid in 2026 zorgen. De consequenties van de val van het Kabinet Schoof is nog op vele fronten onduidelijk. Ook is onzeker hoe de 2e Kamer omgaat met in gang gezette wet- en regelgeving, waarover nog geen besluitvorming is geweest.

Verbonden partijen

Onderstaande verbonden partijen preferente subsidiepartners (systeempartners) leveren een bijdrage aan het behalen van de doelen van dit programma:

Verbonden partijen

- Sociaal Kernteam Westland;
- Patijnenburg;
- Jeugd Gezondheidszorg Zuid-Holland West;
- GGD en Veilig Thuis Haaglanden;
- Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden.

Systeempartners

- Vitis Welzijn;
- Bibliotheek Westland;
- Cultuurweb;
- WestlandTheater De Naald;
- Westlands Museum;
- WOS.

Kaderstellende beleidsnota's

- Afstemmingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ 2015;
- Algemene subsidieverordening Westland 2024;
- Beleids- en nadere regels tegemoetkoming in de kosten van Kinderopvang Westland;
- Hervormingsagenda Jeugd;
- Beleidsregels Bijzondere Bijstand en Individuele Inkomenstoeslag Westland 2025;
- Beleidsregels Krediethypotheek Participatiewet Westland 2021;
- Beleidsregels Participatiewet gemeente Westland 2016;
- Beleidsregels Parttime ondernemen gemeente Westland 2018;
- Beleidsregels terug- en invordering Bbz 2004 gemeente Westland 2020;
- Beleidsplan schuldhulpverlening 2025-2028;
- Beleidsregels schuldhulpverlening gemeente Westland 2021
- Beleidsregels Tozo terug- en invordering bedrijfskapitaal gemeente Westland;
- Beleidsregels wet inburgering 2012;
- Beleidsregels Wet op de lijkbezorging gemeente Westland;
- Beleidsregels brede ondersteuning Toeslagenaffaire gemeente Westland 2024
- Goed Wonen in een Goede Woning (Visie Wonen, Welzijn, Zorg 2022 – 2027)
- H5 Inkoopvisie ondersteuning Wmo 2021;
- Inkoopstrategie Jeugdhulp Regio Haaglanden 2027;
- Lokaal Educatieve Agenda (LEA) 2022 -2025;
- Nadere Regels Sociale Participatie Kinderen Westland;
- Plan van Aanpak specifieke uitkering sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026;
- Uitvoeringsplan Brede SPUK-GALA Gemeente Westland 2024-2026
- Beleidsplan Regenbooggemeente Westland Jaarplan 2024-2026
- Regionaal programma RMC-regio Haaglanden 2021 – 2024 (verlengd);
- Regiovisie aanpak huiselijk geweld Haaglanden 2019 -2022 (verlengd);
- Regiovisie jeugdhulp Haaglanden 2021 -2026;
- Regiovisie Transformatie van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis en van
- Maatschappelijke opvang naar Maatschappelijk Wonen 2022 -2026;
- Re-integratieverordening gemeente Westland 2024;
- Strategisch Beleidskader Sociaal Domein 2025;
- Subsidiebeleid Westland;
- Subsidieregeling instandhouding gemeentelijke monumenten 2024;
- Uitvoeringsagenda Beschermd Wonen en Maatschappelijke opvang 2022 -2026;
- Verordening Sociale participatie kinderen Westland
- Verordening Leerlingenvervoer gemeente Westland 2018;
- Verordening loonkostensubsidie Participatiewet gemeente Westland;
- Verordening Tegemoetkoming Kinderopvang SMI;
- Verordening vestigen uitsluitend recht Collectieve Aanvullende Verzekering;

- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Westland 2015;
- Verordeningen volgend uit de Wmo, de Jeugdwet, de Participatiewet en de Wet Schuldhulpverlening;
- Verordening jeugdhulp Westland 2025;
- Vrijlaten donaties energiearmoede;
- Westland Cultuurkoers 2030;
- Kerkenvisie gemeente Westland
- Nota Cultuurhistorisch erfgoed Westland 2005.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Product	Werkelijk 2024	Begroting na wijziging 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Exploitatie						
Lasten						
Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)	26.770	29.748	30.188	29.278	30.108	30.108
Werk en participatie	11.329	10.658	11.279	11.167	10.809	10.822
Sterke basis	14.102	14.740	14.621	13.106	13.106	13.105
Schuldhulpverlening	2.362	2.099	2.090	2.090	2.090	2.090
Opvang vluchtelingen en statushouders	10.663	11.177	11.182	11.143	11.126	11.109
Jeugd(hulp)	43.399	46.113	45.940	45.940	45.540	45.540
Inkomen(svoorzieningen) inclusief toezicht	32.259	35.609	34.513	34.512	34.513	34.512
Inburgering	2.357	2.511	469	469	469	469
Doorontwikkeling dienstverlening sociaal domein	1.053	716	505	505	505	505
Cultuur	7.492	10.193	7.120	6.872	6.984	6.931
Burgerzaken (incl. basisregistratie personen)	6.256	6.464	6.696	6.696	6.696	6.696
Totaal Lasten	**158.042**	**170.028**	**164.603**	**161.778**	**161.946**	**161.887**
Baten						
Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)	-1.523	-315	-315	-315	-315	-315
Werk en participatie	1	0	0	0	0	0
Sterke basis	-2.293	-1.840	-1.435	0	0	0
Schuldhulpverlening	-564	0	0	0	0	0
Opvang vluchtelingen en statushouders	-11.940	-9.596	-9.596	-9.596	-9.596	-9.596
Jeugd(hulp)	-139	-93	-93	-93	-1.593	-1.593
Inkomen(svoorzieningen) inclusief toezicht	-27.256	-26.917	-26.914	-26.915	-26.916	-26.911
Inburgering	-1.632	-1.705	-10	-10	-10	-10
Doorontwikkeling dienstverlening sociaal domein	-14	0	0	0	0	0

Product	Werkelijk 2024	Begroting na wijziging 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Cultuur	-291	0	0	0	0	0
Burgerzaken (incl. basisregistratie personen)	-3.043	-3.005	-3.005	-3.005	-3.005	-3.005
Totaal baten	**-48.694**	**-43.471**	**-41.368**	**-39.934**	**-41.435**	**-41.430**
Saldo exploitatie	**109.348**	**126.557**	**123.235**	**121.844**	**120.511**	**120.457**
Reserves						
Stortingen						
Zorg, welzijn en cultuur	5.606	0	4.204	3.582	1.082	1.282
Totaal stortingen	**5.606**	**0**	**4.204**	**3.582**	**1.082**	**1.282**
Onttrekkingen						
Zorg, welzijn en cultuur	-4.524	-9.177	-2.846	-1.930	-1.752	-1.632
Totaal onttrekkingen	**-4.524**	**-9.177**	**-2.846**	**-1.930**	**-1.752**	**-1.632**
Saldo reserves	**1.082**	**-9.177**	**1.358**	**1.652**	**-670**	**-350**
Saldo programma	**110.430**	**117.380**	**124.593**	**123.496**	**119.841**	**120.107**

De vergelijkende cijfers in kolom "werkelijk 2024" verschillen ten opzichte van de cijfers in de vastgestelde jaarrekening 2024. Dit wordt veroorzaakt doordat het product Samenkracht en het product Gezondheidsbeleid vanaf 2025 is samengevoegd tot het product Sterke basis. Hiernaast is het product Leerplicht en VSV vanaf 2025 opgenomen onder het product Onderwijs in programma 7 in plaats van als los product in programma 5.

Algemeen

Het nadelig saldo van de baten en lasten van € 124,6 miljoen in begroting 2026 binnen dit programma is ten opzichte van € 117,4 miljoen in de begroting 2025 met € 7,2 miljoen toegenomen. Dit bestaat uit een afname van de lasten van € 5,3 miljoen, een afname van de baten van € 2,1 miljoen, een verlaging van de onttrekkingen uit de reserves van € 6,2 miljoen en een verhoging van de stortingen in de reserves van € 4,2 miljoen.

Toelichting verschillen groter dan € 0,1 miljoen

Wet maatschappelijke Ondersteuning (WMO) € 0,4 miljoen

De lasten voor de Wmo zijn in 2026 € 0,4 miljoen hoger dan in 2025. In 2026 is incidenteel € 1,3 miljoen beschikbaar ter compensatie van het uitstel van de invoering van inkomensafhankelijke eigen bijdrage. Daarnaast zijn er in 2025 voor € 1,3 miljoen incidentele uitgaven voor Beschermd Wonen begroot. In 2026 wordt tot slot voor € 0,4 miljoen rekening gehouden met een stijging van de lasten van de 2e lijns Wmo uitgaven onder andere als gevolg van vergrijzing. Hiervoor is de gemeente gecompenseerd door het Rijk in de algemene uitkering (€ 0,4 miljoen in 2026, € 0,8 miljoen 2027 en € 1,2 miljoen 2027 en verder). Deze baten vallen in programma 10.

Vanaf 2027 ligt de begroting ongeveer € 0,9 miljoen lager. Vanaf 2027 wordt rekening gehouden met invoering van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage. Het Rijk heeft gemeenten hiervoor gekort in de algemene uitkering. Deze korting is verwerkt door de uitgaven te verlagen.

Werk en participatie € 0,6 miljoen

In 2026 zijn de begrote lasten € 0,6 miljoen hoger dan in 2025. Dit verschil wordt grotendeels veroorzaakt doordat de extra structurele middelen uit de Meicirculaire 2025 – bestemd voor de sociale werkvoorziening (WSW), beschut werk en sociale infrastructuur – vanaf 2026 zijn verwerkt in de begroting. Voor 2025 worden deze middelen opgenomen in de 2e Afwijkingenrapportage 2025.

Na 2026 daalt het beschikbare budget geleidelijk, vooral door de verdere afbouw van de WSW. Als gevolg hiervan ontvangt de gemeente minder middelen van het Rijk.

Sterke basis € 0,3 miljoen

In 2026 is de Brede specifieke uitkering € 0,3 miljoen lager dan in 2025. Hierdoor zijn de begrote lasten en baten in 2026 € 0,3 miljoen lager dan in 2025. Daarnaast is er bij de lasten sprake van een stijging van € 0,2 miljoen loonkosten als gevolg van CAO ontwikkeling.

Vanaf 2027 loopt de huidige Brede SPUK af. Hierdoor worden zowel de baten als de lasten met € 1,4 miljoen verlaagd vanaf 2027.

Jeugd(hulp) € 0,2 miljoen

In 2026 wordt er € 0,2 miljoen minder begroot voor de uitgaven voor jeugdhulp dan in 2025. Dit komt door incidentele uitgaven in 2025 voor het regionale inkoopproces 2027.

In de begroting was vanaf 2026 nog een taakstelling verwerkt van € 1,6 miljoen oplopend naar € 1,9 miljoen. Deze resterende taakstelling sociaal domein wordt opgelost met extra middelen uit de meicirculaire 2025.

Vanaf 2028 dalen de lasten met € 0,4 miljoen door het verwerken van de door de Rijksoverheid opgelegde taakstelling sturen op verlagen van de trajectduur. Dit is een gevolg van het rapport van de commissie Van Ark. Deze taakstelling verwachten we te realiseren door de (regionale) maatregelen die binnen de jeugdzorg genomen worden.

Vanaf 2028 worden de baten met € 1,5 miljoen verhoogd. Het Rijk heeft gemeenten gekort op de jeugdzorg middelen (Westland met € 1,5 miljoen) met als onderbouwing het invoeren van een eigen bijdrage jeugdzorg. Deze eigen bijdrage is nog niet door de 2e kamer geaccordeerd.

Inkomen(svoorzieningen) € 1,1 miljoen

In 2026 liggen de begrote lasten € 1,1 miljoen lager dan in 2025. Dit verschil ontstaat hoofdzakelijk doordat in 2025 incidenteel € 0,8 miljoen beschikbaar is voor de aanpak van energiearmoede. Dit budget is overgeheveld van 2024 naar 2025 en wordt volledig in 2025 besteed. Daarnaast wordt in 2025 € 0,2 miljoen onttrokken uit de reserve Werk en Inkomen voor de uitvoering van maatschappelijke participatie. In het vierde kwartaal van 2025 wordt gekeken of ook in 2026 en de daaropvolgende jaren middelen hiervoor benodigd zijn.

Inburgering € 0,3 miljoen

In 2026 liggen de begrote lasten € 2,0 miljoen lager dan in 2025. De begrote baten liggen € 1,7 miljoen lager dan in 2025. Dit verschil is grotendeels het gevolg van de budgetneutrale verwerking van de SPUK Wet Inburgering 2021 en de SPUK Onderwijsroute in de begroting van 2025. Voor zowel de baten als de lasten is via de 1e Afwijkingenrapportage 2025 een bedrag van € 1,7 miljoen opgenomen. Voor 2026 worden de baten en lasten via de 1e Afwijkingenrapportage 2026 budgetneutraal begroot, omdat de taakstelling van het aantal in te burgeren statushouders dan bekend is.

Het overige verschil in de lasten ontstaat door € 140.000 aan incidentele middelen van het Rijk ten behoeve van inburgering 2025. Daarnaast € 141.000 extra begroot voor de bekostiging van de meerkosten schakelklasvervoer.

Doorontwikkeling dienstverlening sociaal domein € 0,2 miljoen

In 2026 liggen de begrote lasten € 0,2 miljoen lager dan in 2025. Dit verschil ontstaat doordat in 2025 via de 1e Afwijkingenrapportage incidenteel € 0,2 miljoen wordt onttrokken uit de reserve Sociaal Domein. Dit betreft € 0,1 miljoen voor de inhuur van een projectleider business cases Sociaal Domein en € 0,1 miljoen voor het opstellen van het uitvoeringsplan Sociaal Domein.

Cultuur € 3,0 miljoen

In 2026 is er sprake van € 3,0 miljoen lagere lasten dan in 2025. In 2025 is incidenteel € 1,0 miljoen extra beschikbaar gesteld aan het Westlandmuseum en incidenteel € 1,7 miljoen voor de verhuizing van de WOS. Daarnaast was er sprake van incidentele middelen voor erfgoed en kerkenvisie.

Vanaf 2027 liggen de lasten € 0,4 miljoen lager omdat in 2026 € 0,2 miljoen begroot is als laatste bijdrage voor de verbouwing van het Westlandmuseum en 2026 is het laatste jaar van subsidieregeling vrijetijdskunst Westland, waarvoor € 0,16 miljoen begroot is.

Burgerzaken € 0,2 miljoen

De afwijking van de begrote kosten wordt veroorzaakt door het actualiseren van de kostenverdeelstaat. Dit als gevolg van de nieuwe CAO en door een herverdeling van de directe loonkosten waarbij deze kosten worden doorbelast naar de producten waar uren voor worden gemaakt. Binnen de gehele begroting betreft dit een budgetneutrale wijziging.

Reserves € 10,5 miljoen

De onttrekkingen aan de reserves zijn € 6,2 miljoen lager. In 2025 waren er onttrekkingen voor eenmalige subsidies aan Westlandmuseum en de WOS, voor uitgaven Beschermd Wonen, energietoeslag, inburgering, maatschappelijke participatie en transformatie sociaal domein.

Structureel zijn onttrekkingen geraamd ter dekking van de kosten van opvang Oekraïners en statushouders en voor extra bijdrage aan WestlandTheater Naald.

2.6 Openbare orde en veiligheid

Veiligheid vormt de basis voor prettig wonen in een fijne leefomgeving. Inwoners en ondernemers moeten zich zowel buiten als in hun eigen omgeving veilig voelen. Dit betekent veiligheid thuis of in het bedrijf, op het strand, in het verkeer, tijdens het uitgaan, in winkelcentra, in natuurgebieden en op bedrijventerreinen.

Gemeente Westland wil een veilige gemeente zijn en blijven waar mensen veilig kunnen wonen, werken en recreëren. Daarom werken we intensief samen met onze partners, inwoners, ondernemers en veiligheidspartners om het veiligheidsgevoel te vergroten. Voor een veilig Westland hebben we elkaar nodig. Als gemeente investeren we extra in de openbare orde en veiligheid door structureel capaciteit beschikbaar te stellen.

Een aantal veiligheidsthema's vraagt de komende jaren om extra aandacht en inzet. Dit staat beschreven in het recent vastgestelde Westlands Veiligheidsbeleid 2023-2026 met bijbehorende prioriteiten.

De volgende producten zijn onderdeel van het programma Openbare orde en veiligheid:

- Openbare orde en veiligheid;
- Aanpak ondermijning;
- Zorg en veiligheid;
- Jeugd en veiligheid;
- Leefbaarheid en veiligheid;
- Bedrijvigheid en veiligheid;
- Fysieke veiligheid;
- Integriteit;
- Veilige publieke taak.

Openbare orde en veiligheid

Veiligheid vormt de basis voor prettig wonen in een fijne leefomgeving. Inwoners en ondernemers moeten zich zowel buiten als in hun eigen omgeving veilig voelen. Dit betekent veiligheid thuis of in het bedrijf, op het strand, in het verkeer, tijdens het uitgaan, in winkelcentra, in natuurgebieden en op bedrijventerreinen.

Gemeente Westland wil een veilige gemeente zijn en blijven waar mensen veilig kunnen wonen, werken en recreëren. Daarom werken we intensief samen met onze (veiligheids)partners, inwoners en ondernemers om het veiligheidsgevoel te vergroten. Voor een veilig Westland hebben we elkaar nodig. Als gemeente investeren we extra in de openbare orde en veiligheid (OOV) door structureel capaciteit beschikbaar te stellen.

Een aantal veiligheidsthema's vraagt de komende jaren om extra aandacht en inzet. Dit staat beschreven in het Westlands Veiligheidsbeleid 2023-2026 met bijbehorende prioriteiten.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We willen een veilige gemeente zijn en blijven, waar mensen veilig kunnen wonen, werken en recreëren.	Effectief samenwerken met in- en externe partners.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	Het strategisch positioneren van openbare orde en veiligheid op lokaal en regionaal niveau, bijvoorbeeld bij bestuurlijke overleggen.
	Het effectief inzetten van het bestuursrechtelijk instrumentarium.
	Het bevorderen van een gecoördineerde integrale aanpak van bestuursrechtelijke handhaving.
	Het vergroten van kennis en ervaring bij medewerkers in relatie tot de opgave voor openbare orde en veiligheid.
	Het concretiseren van de bereikte OOV-doelstellingen en welke (financiële) middelen daarvoor benut zijn.
	Een actuele personeelsplanning die aansluit bij de gestelde doelen en prioriteiten.
Het bevorderen van naleving van geldende rechtsregels en voorschriften.	Een adequate en effectieve inzet van het handhavingsteam.
	Het uitvoeren van een gecoördineerde integrale bestuursrechtelijke handhaving.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Aanpak ondermijning

Ondermijning is ook in 2026 een belangrijk thema. Bij ondermijnende criminaliteit is er sprake van vermenging van de onder- en bovenwereld. Zo maken plegers van (georganiseerde) criminaliteit voor hun illegale activiteiten gebruik van dezelfde legale diensten en voorzieningen als gewone inwoners. Ondermijnende criminaliteit is diepgeworteld in de (lokale) samenleving, ook in Westland. We weren ons hiertegen en pakken de regie voor een integrale aanpak.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Meer zicht krijgen op ondermijnende criminaliteit.	De interne en externe informatie, binnen de wettelijke mogelijkheden, bij elkaar brengen.
	In (regionaal verband) onderzoeken en analyses uitvoeren om inzicht te krijgen in de ondermijnende criminaliteit die in Westland voorkomt.
Vergroten van de weerbaarheid: bestuurlijk, ambtelijk en van inwoners en ondernemers.	Handelingsperspectief bieden om signalen vroegtijdig te herkennen en te weten waar deze gemeld kunnen worden. Bijvoorbeeld via bewustwordingscampagnes, op-leidingen, trainingen en informatiebijeenkomsten.
	Slachtoffers – waar nodig - opvangen en hulp bieden in samenwerking met het zorgdomein.
Vergroten eigen verantwoordelijkheid van inwoners en bedrijven.	De interne en externe informatie, binnen de wettelijke mogelijkheden, bij elkaar brengen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Voorkomen en bestrijden van ondermijnende criminaliteit.	Het uitvoeren van meer integrale controles in samenwerking met de politie, het OM en inspectiediensten.
	De inzet van bestuursrechtelijke handhavingsmiddelen.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Zorg en veiligheid

Binnen gemeente Westland gaan we uit van de eigen kracht van onze inwoners en ondernemers. Voor de groep die het niet alleen redt biedt gemeente Westland passende ondersteuning. Dit is in het belang van de betrokkenen zelf. En soms ook van de openbare orde en veiligheid, omdat deze groep een risico voor zichzelf is maar ook voor de omgeving. Om de zorg voor deze kwetsbare groep en de omgeving blijvend te verbeteren en de bijbehorende veiligheidsproblematiek aan te pakken werken zorg- en veiligheidspartners nauw samen.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Vroegtijdig actie ondernemen op zorg- en veiligheidsvraagstukken om escalatie te voorkomen.	Vroegtijdige, verbeterde en intensieve samenwerking organiseren tussen de zorg- en veiligheidspartners, inwoners en ondernemers.
	De informatiepositie verbeteren.
	Inzetten op betere vroegsignalering van kwetsbare groepen.
	Handelingsperspectief ontwikkelen voor het herkennen van signalen.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Jeugd en veiligheid

Groepen jongeren die overlast veroorzaken of criminele activiteiten plegen, kunnen het woongenot en het veiligheidsgevoel van inwoners en ondernemers negatief beïnvloeden. Vooral op bepaalde plekken in de gemeente kunnen deze groepen jongeren de omgeving echt intimideren. Sommige jongeren raken zelfs betrokken bij criminele netwerken. Vaak worden deze jongeren gezien als dader/veroorzaker, maar vaak zijn ze ook slachtoffer. Ze hebben vaak problemen thuis of op school of kampen met gedrags- of verslavingsproblemen. En daardoor zijn deze jongeren kwetsbaar.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een prettige, gezonde en veilige omgeving voor de jeugd.	Samenwerken met onderwijsinstellingen ten behoeve van de veiligheid in en rondom scholen.
	Voorlichtingsbijeenkomsten organiseren.
	Informatiepositie vergroten.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	Inzetten op alcohol- en drugspreventie.
	Controleren op naleving van de Alcoholwet.
Voorkomen dat de lokale (kwetsbare) jeugd afglijdt naar criminaliteit.	Informatiepositie vergroten.
	De samenwerking met lokale ketenpartners versterken.
	Het project Dealbreaker en de mogelijkheden van het RIEC effectiever inzetten.
De jeugd en de rest van de maatschappij dichter bij elkaar brengen om het onderlinge acceptatieniveau te verhogen.	Meer informatie uitwisselen.
	Heldere beleidskaders ontwikkelen voor het optreden tegen overlast en veiligheidsproblematiek.
	Bijeenkomsten organiseren.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Leefbaarheid en veiligheid

Het voorkomen van overlast is de afgelopen jaren een steeds belangrijkere taak geworden van de gemeente. Dit komt deels door veranderingen in de maatschappij en deels omdat de politie zich minder bezighoudt met overlast en leefbaarheid. Overlast is echter iets wat iedereen anders ervaart; wat de een als overlast ziet, vindt een ander misschien niet zo erg. Dit geldt zowel voor inwoners als voor professionals, en daarom is het belangrijk om hier goed op te letten bij de aanpak van overlast.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Vroegtijdig acteren op leefbaarheidsvraagstukken om escalatie te voorkomen.	Het opzetten van een goedlopende keten van melding tot oplossing.
	Het doorontwikkelen van de leefbaarheidskringen.
	Clusteroverstijgend werken (integrale aanpak).
	Het melden van overlast en onveilige situaties vereenvoudigen.
	De bereikbaarheid van handhavers vergroten.
	Meer informatie en data verzamelen voor een effectievere inzet van de handhavers.
Vergroten eigen verantwoordelijkheid van inwoners en bedrijven.	Meer samenwerken met buurtpreventieteams.
	De meldingsbereidheid vergroten.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Bedrijvigheid en veiligheid

De gemeente wil dat inwoners en ondernemers optimaal kunnen profiteren van recreatiemogelijkheden, het uitgaansleven en evenementen in Westland. En ondernemers moeten veilig kunnen ondernemen.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Veilige evenementen en recreatie.	Het verlenen van de rechtmatige vergunningen APV/Bijzondere Wetten.
	De aanpak van overlast op piekmomenten in recreatiegebieden coördineren.
	De voorbereiding en uitvoering van evenementen coördineren.
Veilig ondernemersklimaat vasthouden en creëren waar nodig.	Ondernemers helpen door mee te doen aan samenwerkingsverbanden voor Veilig Ondernemen (KVO, PVO).
	De bewustwording bij ondernemers vergroten.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Fysieke veiligheid

Binnen het programma Openbare Orde en Veiligheid is er ook aandacht voor de fysieke veiligheid. Dit bestaat uit crisisbeheersing en rampenbestrijding, handhaving van de openbare orde en de rol van de burgemeester als gezaghouder van de politie. Dit thema is van groot belang voor de veiligheid binnen Westland.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Vakbekwame crisisorganisatie die adequaat, gekoppeld aan gestelde normen, optreedt bij crisissituaties en incidenten en een basiszorgniveau levert.	Opleidingen en trainingen organiseren voor collega's die een rol hebben binnen de gemeentelijke crisisorganisatie.
	Het beheren en/of actualiseren van uitvoeringsplannen.
	Het evalueren van crisissituaties en incidenten en de verbeterpunten doorvoeren.
	Het gemeentelijk rampen- en crisisbeleid afstemmen op multidisciplinaire planvorming (Regionaal Crisisplan VRH).
De openbare orde in het fysieke domein en de veiligheid van de inwoners en bedrijven waarborgen.	De burgemeester - als lid van het bestuur van de Veiligheidsregio Haaglanden – faciliteren om zijn wettelijk vereiste bijdrage te leveren.
	De burgemeester als zelfstandig bestuursorgaan ondersteunen in zijn taken en

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	bevoegdheden met betrekking tot de openbare orde.
	De burgemeester als gezaghouder van de politie ondersteunen in zijn taken en bevoegdheden.
	Inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen waarbij de openbare orde en veiligheid onder druk kan komen te staan.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Integriteit

We bevorderen en waarborgen van openheid en transparantie in het openbaar bestuur. Politieke ambtsdragers en ambtenaren handelen op moreel verantwoorde wijze, op basis van algemeen aanvaarde sociale en ethische normen.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Integriteitbewustzijn en (moreel) verantwoord handelen van werknemers en politieke ambtsdragers bevorderen.	Beleid vaststellen en implementeren.
Vertrouwen van werknemers en politieke ambtsdragers in elkaar en vertrouwen van partners, ondernemers en inwoners in gemeente Westland.	Communiceren, bewustwording creëren en trainingen over integriteit organiseren.
Borgen van integriteit binnen de organisatie gemeente Westland.	Communiceren en bewustwording over vertrouwenspersonen creëren.
	Communicatietrainingen voor het management organiseren.
Balans tussen zelfstandig oordelen en handelen van werknemers en politieke ambtsdragers. En het voorkomen en aanpakken van integriteits-schendingen.	Meldpunt integriteit/VPT inrichten.
	Casuïstiek behandelen en indien nodig extern onderzoek laten uitvoeren.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Veilige publieke taak

Het organiseren van bewustwording en het geven van handelingsperspectief gericht op het voorkomen, beperken en afhandelen van agressie en geweld tegen politieke ambtsdragers en werknemers met een publieke taak.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Beperking van VPT-gerelateerde incidenten en de juiste nazorg bieden na incidenten.	VPT-beleid actualiseren, vaststellen en vervolgens implementeren.
	Meldpunt integriteit/VPT inrichten.
	Casuïstiek behandelen en - indien nodig - extern onderzoek uitvoeren.
	Communicatie, bewustwording en trainingen over VPT organiseren.
Veilige gebouwen gemeente Westland.	Analyseren beveiliging en veiligheid Verdilaan, Laan van de Glazen Stad en gemeentewerven en waar nodig de juiste veiligheidsmaatregelen nemen.
	Risicoanalyse maken voor informatieavonden/raadsbijeenkomsten waarbij publiek aanwezig is.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren

Verwijzingen Halt

Jongeren van 12 t/m 17 jaar die een licht strafbaar feit plegen, worden door de politie, gemeentelijke handhavers of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende straf. Deze jongeren krijgen leeropdrachten en ook volgen er gesprekken met de jongere zelf en de ouders/verzorgers. Op deze manier kan deze groep jongeren hun strafbare feit rechtzetten zonder in aanraking te komen met het Openbaar Ministerie.

Bron Stichting Halt
Legenda grafiek
Groen: Westland
Blauw: Nederland

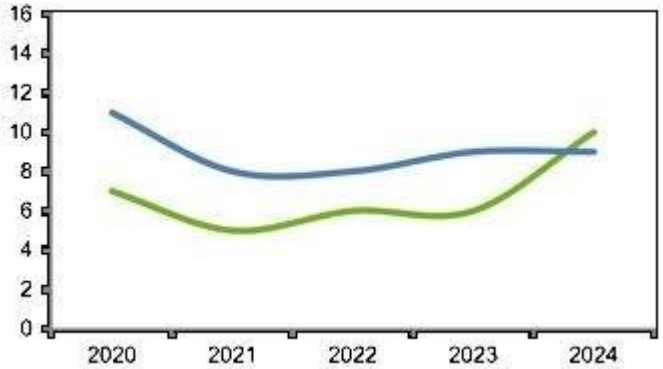

Jaar	Westland	Nederland
2020	7	11
2021	5	8

Jaar	Westland	Nederland
2022	6	8
2023	6	9
2024	10	9

Winkeldiefstallen
Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.

Bron: CBS diefstallen
Legenda grafiek
Groen: Westland
Blauw: Nederland

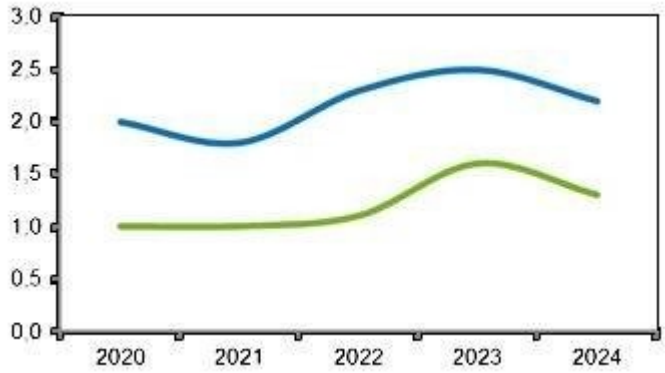

Jaartal	Westland	Nederland
2020	1,0	2,0
2021	1,0	1,8
2022	1,1	2,3
2023	1,6	2,5
2024	1,3	2,2

Geweldsmisdrijven
Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).

Bron CBS Criminaliteit
Legenda grafiek
Groen: Westland
Blauw: Zuid-Holland

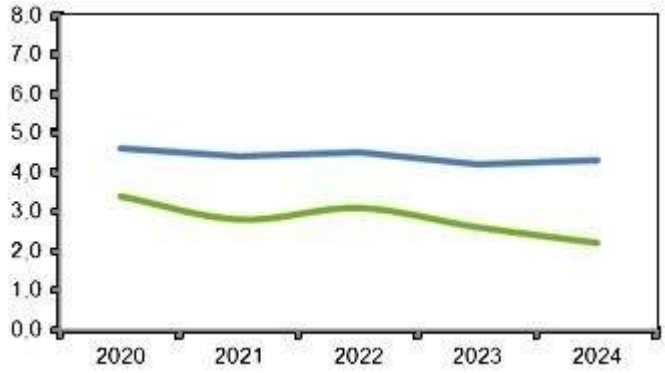

Jaar	Westland	Zuid-Holland
2020	3,4	4,6
2021	2,8	4,4
2022	3,1	4,5
2023	2,6	4,2
2024	2,2	4,3

Diefstallen uit woning
Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.

Bron CBS Diefstallen
Legenda grafiek
Groen: Westland
Blauw: Zuid-Holland

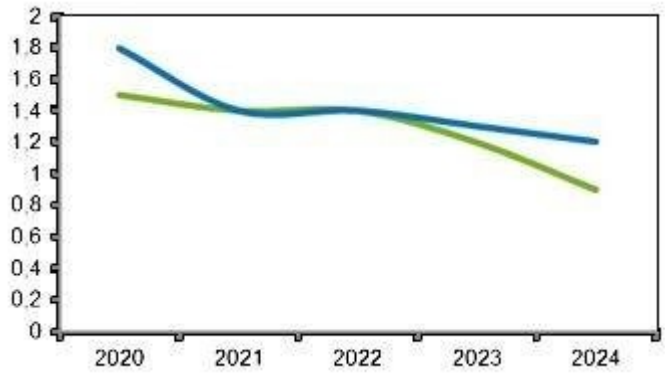

Jaar	Westland	Zuid-Holland
2020	1,5	1,8
2021	1,4	1,4
2022	1,4	1,4
2023	1,2	1,3
2024	0,9	1,2

Vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde (in de openbare ruimte)
Het aantal per 1.000 inwoners. Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden hiervan zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en een valse aangifte doen. Omdat de delicten mensenhandel en mensensmokkel vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd worden zijn deze twee delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.

Bron CBS - Criminaliteit
Legenda grafiek
Groen: Westland
Blauw: Zuid-Holland

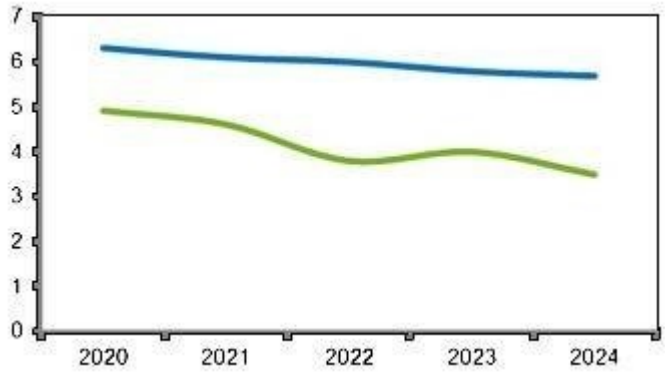

Jaar	Westland	Zuid-Holland
2020	4,9	6,3
2021	4,6	6,1
2022	3,8	6,0
2023	4,0	5,8
2024	3,5	5,7

Facultatieve indicatoren

Hoewel elk misdrijf er een te veel is, beoordelen Westlanders hun leefbaarheid en veiligheid in de afgelopen jaren als goed. Voor 2026 is het streven om het gemiddelde rapportcijfer minimaal gelijk te houden aan 2023 (7,6 voor Veiligheid, 7,7 voor leefbaarheid).

Externe ontwikkelingen/risico's

Het veiligheidsdomein kent een aantal ontwikkelingen, waar bij de uitvoering van de taken en activiteiten en het benutten van de beschikbare middelen rekening mee moeten worden gehouden.

- We stellen een nieuw Westlands Veiligheidsbeleid op.
- Digitiale veiligheid wordt een groter vraagstuk.
- Maatschappelijke weerbaarheid wordt een vraagstuk dat ook het veiligheidsdomein raakt.
- De capaciteitsschaarste van de politie en het Openbaar Ministerie.
- Het Regionaal Expertise- en Informatie Centrum trekt meer taken naar zich toe. Dat heeft als gevolg dat bij ondermijningskwesties meer bovenlokaal of vanuit integrale samenwerking wordt ingezet op vraagstukken en doelstellingen binnen ons Westlands Veiligheidsbeleid.
- Westland heeft 32 bedrijventerreinen, waar veel bedrijvigheid en vervoersbewegingen zijn. Dit leidt tot een perfecte voedingsbodem voor ondermijnende criminaliteit. De aanpak hiertegen kan leiden tot een waterbed effect. Een stringente aanpak in andere gebieden van

Nederland kan resulteren in een verplaatsing van de problematiek naar Westland. Dit vraagt dus om een onverminderde alertheid en afstemming bovenlokaal.

Verbonden partijen

Veiligheidsregio Haaglanden (VRH) levert een bijdrage aan de uitvoering van de doelstellingen in dit programma.

Kaderstellende beleidsnota's

- Westlands veiligheidsbeleid 2023-2026;
- Regionaal beleidsplan politie, eenheid Den Haag: ‘Coalitie voor veiligheid 2023-2026’;
- Coalitie tegen ondermijning 2023 e.v.;
- Regionaal beleidsplan Rampenbestrijding en Crisisbeheersing en Regionaal risicoprofiel 2023-2026;
- Meerjarenbegroting Veiligheidsregio Haaglanden (VRH) 2023-2026;
- Uitvoerings- en handhavingsstrategie 2022-2025, vergunningen, toezicht en handhaving, december 2021;
- Damoclesbeleid. In het najaar van 2025 volgt er een nieuwe strategie voor 2026-2029.
- Bibob-beleid;

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Product	Werkelijk 2024	Begroting na wijziging 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Exploitatie						
Lasten						
Aanpak ondermijning	1.571	1.864	1.880	1.892	1.892	1.892
Bedrijvigheid en veiligheid	990	1.090	1.167	1.170	1.168	1.166
Crisis- en rampenbestrijding	0	0	0	0	0	0
Fysieke veiligheid	8.527	8.840	8.929	9.134	9.134	9.134
Integriteit	80	122	136	136	136	136
Jeugd en veiligheid	137	109	122	122	122	122
Leefbaarheid en Veiligheid	313	350	389	389	389	389
Openbare Orde en Veiligheid	1.937	668	672	672	672	672
Zorg en veiligheid	202	167	190	190	190	190
Totale lasten	**13.757**	**13.210**	**13.485**	**13.705**	**13.703**	**13.701**
Baten						
Aanpak ondermijning	-919	-1.059	-1.059	-1.059	-1.059	-1.059
Bedrijvigheid en veiligheid	-167	-32	-32	-32	-32	-32
Fysieke veiligheid	0	0	0	0	0	0
Integriteit	0	0	0	0	0	0
Jeugd en veiligheid	0	0	0	0	0	0
Leefbaarheid en Veiligheid	0	0	0	0	0	0
Openbare Orde en Veiligheid	3	-15	-15	-15	-15	-15
Zorg en veiligheid	0	0	0	0	0	0
Totale baten	**-1.083**	**-1.106**	**-1.106**	**-1.106**	**-1.106**	**-1.106**
Subtotaal baten en lasten	**12.674**	**12.104**	**12.379**	**12.599**	**12.597**	**12.595**
Reserves						
Stortingen						
Openbare orde en veiligheid	75	0	0	0	0	0
Totale stortingen	**75**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen						
Openbare orde en veiligheid	0	-85	0	0	0	0
Totale onttrekkingen	**0**	**-85**	**0**	**0**	**0**	**0**

Product	Werkelijk 2024	Begroting na wijziging 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Subtotaal mutaties reserves	**75**	**-85**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo programma	**12.749**	**12.019**	**12.379**	**12.599**	**12.597**	**12.595**

Algemeen
Het nadelig saldo van de baten en lasten van € 12,4 miljoen in begroting 2026 binnen dit programma is ten opzichte van € 12,0 miljoen in de begroting 2025 met € 0,4 miljoen toegenomen. Dit bestaat uit een toename van de lasten van € 0,3 miljoen en een verlaging van de onttrekkingen uit de reserves van € 0,1 miljoen.

Toelichting verschillen groter dan € 0,1 miljoen

Reserves € 0,1 miljoen
In 2025 is een incidenteel overgeheveld budget geraamd voor het product Aanpak Ondermijning.

2.7 Onderwijs en sport

Sport en onderwijs zorgen voor een fijn leefklimaat in Westland en helpt de persoonlijke ontwikkeling van de inwoners. Vanuit een sociaal en educatief perspectief is het belangrijk dat we structureel aandacht geven aan deze drie thema's.

We willen naar een samenleving waarin alle kinderen mee kunnen doen. Meedoen is belangrijk voor het kind én voor de samenleving. Kinderen krijgen de kans zich zowel geestelijk als lichamelijk optimaal te ontwikkelen en uit te groeien tot wie zij willen en kunnen worden. Dit doen wij zo inclusief mogelijk.

We richten ons op de leefomgeving waarin kinderen en jongeren opgroeien: thuis, op school, in de kinderopvang, bij de sportvereniging en in de wijk. Daarbij hebben we aandacht voor hun cognitieve ontwikkeling, gezond gedrag en sociaal-emotionele ontwikkeling. We geloven in de ontwikkelkracht van ieder kind en stimuleren een nieuwsgierige en onderzoekende houding. Het bereiken van deze ambities vraagt om een brede, integrale aanpak. Samenwerking tussen kinderopvang, onderwijs, zorg en andere betrokken partners is daarbij essentieel. In het Westland zien we een toenemend aantal kinderen met een onderbroken ontwikkellijn. Om die reden zetten we met het programma van de LEA stevig in op preventie, inclusie en het versterken van de doorgaande lijn tussen opvang en onderwijs. Binnen dit programma wordt gewerkt aan een gedeeld urgentiebesef, het bundelen van expertise en het inzetten van gerichte interventies.

Data gestuurd werken en praktijkervaring worden hierin met elkaar verbonden om beter inzicht te krijgen in de verschillen tussen wijken, scholen en opvanglocaties. Op basis daarvan worden maatregelen genomen die bijdragen aan kansengelijkheid en het versterken van de pedagogische basis. Ook wordt geïnvesteerd in de professionalisering van pedagogisch medewerkers en leerkrachten, met extra aandacht voor kinderen met complexe ondersteuningsvragen of een ontwikkelvoorsprong. De komende periode staat in het teken van het verdiepen en verbreden van de ingezette koers. We bouwen voort op wat al in gang is gezet en blijven investeren in co-creatie en lerend samenwerken. Zo creëren we samen een sterke, inclusieve omgeving waarin elk kind de ruimte krijgt om zich optimaal te ontwikkelen.

Inwoners en bedrijven zijn zeer betrokken bij de sportverenigingen die Westland heeft. Hierbij past een gemeentelijke overheid die faciliteert in de basisvoorzieningen van sportaccommodaties en ondersteunt in situaties die daar om vragen. Verduurzaming is daarbij ook belangrijk. Het is van belang dat de sportfaciliteiten in de dorpskernen meegroeien met Westland zodat alle Westlanders dichtbij huis kunnen sporten en bewegen. We investeren daarom op meerdere manieren in sport. Bijvoorbeeld door samen met verenigingen te investeren in accommodaties met voldoende sportfaciliteiten van een goede kwaliteit. Sport stimuleren we voor iedereen. Ook voor kwetsbare doelgroepen waarbij er aandacht is voor een sociaal veilige omgeving. Dit doen wij bijvoorbeeld door het vernieuwde Sportakkoord Westland uit te voeren.

De volgende producten zijn onderdeel van het programma Onderwijs en Sport:

- Sportbeleid en accommodaties;
- Onderwijs;
- Onderwijshuisvesting.

Sportbeleid en accommodaties

Sporten helpt om maatschappelijke doelen te halen. Sport is een middel voor een gezonde leefstijl, zowel fysiek als mentaal. Sport draagt bij aan de kracht van het samenzijn en gemeenschapszin.

Sporten is goed voor de gezondheid. Het zorgt voor een betere kwaliteit van leven, een hogere levensverwachting, een lager ziekteverzuim en een hogere arbeidsproductiviteit. Dit zorgt voor lagere zorgkosten. Sporten is ook belangrijk voor de mentale gezondheid. Er is meer sociaal contact, minder eenzaamheid en het zorgt voor betere leerprestaties. Verder helpt het ook om de leefbaarheid in buurten te verbeteren en om jeugdoverlast te voorkomen.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Voldoende (duurzame) sportfaciliteiten op de sportparken en in de buitenruimte.	Optimaliseren van gebruik van bestaande sportfaciliteiten door gezamenlijk en verspreid gebruik.
	Bij vervanging en/of uitbreiding is een duurzame oplossing de norm.
Een krachtig verenigingsleven waarin iedereen mee kan doen (Sportbeleid).	Vitis Welzijn blijft in 2026 uitvoering geven aan het vernieuwde Sportakkoord Westland.
	In 2026 gaan wij verder met de actualisatie van het sportbeleid, dit geeft de kans mee te gaan met de trends en ontwikkelingen van nu.
Stimuleren van topsport in Westland.	We ondersteunen veelbelovende Westlandse sporters als zij onvoldoende geld hebben om hun talent verder te ontwikkelen. Hiervoor is het Topsportfonds Westland opgericht. De gemeente draagt bij aan de organisatie van (internationale) topsportevenementen of deelname van Westlandse verenigingen aan (internationale) topsportevenementen.
	We zetten de Westlandse topsporters op de kaart, door jaarlijks het 'Westlands sportgala' met uitreiking van Westlandse Sportprijzen, te organiseren.
Voldoende kwalitatief hoogwaardige sportaccommodaties verspreid over de dorpen in Westland.	Verlening investeringssubsidies (25%-regeling) en garantstellingen voor nieuwbouw en renovatie.
	Verlening exploitatiesubsidies aan zwembaden en binnensportaccommodaties.
	Wij geven uitvoering aan de Strategische Accommodatieplanning Sport waardoor de sportfaciliteiten (buitensport en binnensport) op tijd meegroeien met de Westlandse bevolking.
	Structurele (gedeeltelijke) vrijstelling OZB voor sportverenigingen.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Onderwijs

De gemeente wil gelijke kansen voor alle kinderen en jongvolwassenen in Westland. Onderwijs draagt daaraan bij. Onderwijs draagt daarnaast bij aan een Leven Lang Ontwikkelen, (sport- en

cultuur)participatie en gemeenschapszin. Hiervoor is een goede samenwerking nodig met maatschappelijke partners zoals schoolbesturen, zorgpartijen en kinderopvang. De vijf ambities voor 2022-2026 staan in de Lokaal Educatieve Agenda waarbij de eerste twee ambities prioriteit hebben:

- Gelijke kansen voor iedereen;
- Voor iedereen een passende plek en ondersteuning.

Leerplicht en Voortijdig School Verlaten (VSV)
De leerplicht geldt voor kinderen vanaf 5 jaar. Zij moeten vanaf deze leeftijd naar school en onderwijs volgen. De leerplicht eindigt na het schooljaar waarin zij 16 jaar zijn geworden. De kwalificatieplicht gaat in na de leerplicht en geldt voor jongeren tussen de 16 en 18 jaar. Jongeren onder de 18 jaar zijn verplicht om onderwijs te volgen, totdat ze een startkwalificatie (een havo-, vwo- of mbo-diploma niveau 2 of hoger) hebben behaald.

De gemeente voert de leerplichtwet en de aanpak Voortijdig School Verlaten (VSV) gericht op de kwalificatieplicht uit. Kenmerkend is de proactieve aanpak en vroegtijdig contact met jongeren.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Gelijke kansen voor iedereen. Gericht op cognitieve, sociale en emotionele ontwikkeling. Binnen Westland werken we toe naar een integrale aanpak rondom taalontwikkeling d.m.v. educatief partnerschap.	Het identificeren van laaggeletterde ouders en kinderen in Westland (NT1) en het bieden van gerichte ondersteuning bij hun taalontwikkeling, met als doel de taalvaardigheid en zelfredzaamheid te vergroten.
	Versterken van de deskundigheid van professionals die werken met jonge kinderen, zodat zij laaggeletterdheid tijdig kunnen herkennen en effectieve maatregelen kunnen nemen om dit te voorkomen.
	Implementatie van de aanpak laaggeletterdheid volgens de vier richtlijnen: 1. Het identificeren van laaggeletterden; 2. Het bespreekbaar maken van laaggeletterdheid en het doorverwijzen naar relevante activiteiten; 3. Het voorkomen van laaggeletterdheid bij kinderen; 4. Het opleiden en ondersteunen van laaggeletterden, zodat zij zich beter kunnen ontwikkelen in hun taalvaardigheid.
	We zetten in op extra communicatiecampagnes om laaggeletterdheid uit de taboesfeer te halen.
	Herijken subsidieprogramma en onderwijsachterstanden- en peuteropvangbeleid 2026-2030.
	Implementeren peutermonitor om sturingsmogelijkheden te verbeteren.
	Alle Voorschoolse Educatie-coaches (voorschoolse educatie) van

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	kinderopvangorganisaties krijgen extra scholing in logopedische vaardigheden.
	We stimuleren de beschikbaarheid van peuteropvang voor alle kinderen in het Westland van 2 t/m 4 jaar. En faciliteren voorschoolse educatie voor kinderen met een VE-indicatie.
Brede ontwikkeling (leer- en ontwikkelingslijn van 0-23 jaar waarbij we samenwerken met organisaties uit zorg, welzijn, cultuur, sport en bedrijfsleven om aanbod binnen en buiten schooltijden te stimuleren).	Verhogen cultuurparticipatie en belangstelling technologie door inzet van WNT-web en Westland Cultuurweb. Realiseren platform preventief aanbod voor professionals die met ouders en kinderenwerken.
	Inzet van jongerenwerkers (Vitis) op het voortgezet onderwijs.
	Inzet van inloopspreekuren JGZ op de Voortgezet Onderwijs Scholen in Westland.
Voor iedereen een passende plek en ondersteuning.	Verkennen doorontwikkeling Peuter op Maat groepen.
	We zetten collectieve en contextgerichte jeugdhulp in binnen zowel regulier als gespecialiseerd onderwijs, met als doel ondersteuning te bieden aan leerlingen, leerkrachten en ouders, ter versterking van het pedagogisch klimaat en ter preventie van specialistische jeugdhulp.
	We onderzoeken interventies ter voorkoming van schooluitval in samenwerking met onderwijs en het samenwerkingsverband.
Versterken onderwijs en arbeidsmarkt.	Subsidiëren van WNT-web dat inzet op ondersteuning van het onderwijs met praktijkgerichte lessen, excursies en bedrijfsbezoeken.
	WNT-web zet een beroepenbank op in samenwerking met MKB Westland, VNO-NCW en Glastuinbouw. Jongeren worden geholpen bij het ontdekken en ontwikkelen van hun talenten. Op deze wijze wordt vraag en aanbod op de arbeidsmarkt in de regio beter in balans gebracht.
	Het behouden van de goede aansluiting van jongeren uit het Praktijkonderwijs /Voortgezet speciaal onderwijs op de arbeidsmarkt en vervolgonderwijs.
Jongeren verlaten het onderwijs met minimaal een startkwalificatie (vwo, havo of mbo 2).	Uitvoeren van de Leerplichtwet volgens een preventieve verzuimaanpak (volgens de Methodische Aanpak Schoolverzuim).
Alle leerplichtige jongeren volgen onderwijs.	Monitoren door de leerplichtambtenaren (18-) en de Doorstroom (DSP)-consulenten (18+) van de overstap van voortgezet onderwijs naar

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	MBO, zodat we uitval voorkomen. Aan de hand van de overstapoverzichten van DUO en van scholen, wordt in samenspraak met de scholen, contact opgenomen met de leerling als er geen vervolginschrijving plaatsvindt in de zomervakantie, waarna eventueel begeleiding plaatsvindt.
Leerplichtige jongeren die geen onderwijs volgen (in de zin van verzuim), brengen we in beeld en we maken inzichtelijk wat hun situatie is.	In samenwerking tussen scholen en de gemeente vindt gegevensuitwisseling en registratie plaats van (on)geoorloofd verzuim.
	We verlenen vrijstellingen van de Leerplichtwet in situaties waarin voldaan wordt aan de daarover in de wet gestelde eisen.
	Leerplichtige jongeren die geen onderwijs volgen (thuiszitters) in beeld brengen en monitoren.
Ook jongeren in een kwetsbare positie zijn in staat om een startkwalificatie te halen en/of om te komen tot een duurzame positie op de arbeidsmarkt.	Invulling geven aan een sluitende aanpak gericht op jongeren in een kwetsbare positie door consulenten jongeren (JiKP).
	Inzetten van o.a. loopbaanbegeleiding en coachingstrajecten.
	Zorgen voor een goede coördinatie van de inzet rond deze jongeren door alle betrokken netwerkpartners (zoals Vitis Welzijn, Patijnenburg en het SKT).
	Integrale analyse en plan van aanpak gericht op jongeren van 16-27 jaar.
	Implementeren wet ‘Van school naar duurzaam werk’ (2023 naar 2027).
Ten aanzien van het Voortijdig schoolverlaten (VSV) realiseren we een verlaging van het percentage jongeren die in 2026 zonder startkwalificatie school verlaten (van 1,92% naar 1,5%).	Begeleiden van jongeren van 18 tot 23 jaar bij loopbaanoriëntatie en studiekeuze (volgens de RMC-routekaart).
	We pakken verzuim door 18+-ers aan door proactieve inzet van doorstroomcoaches voor leerlingen van 18+ zonder startkwalificatie. Door vroegtijdig contact te leggen kunnen de doorstroomcoaches soms uitval voorkomen of, waar uitval toch voorkomt, vlot handelen en de leerling verder helpen richting startkwalificatie of werk.
	Verbeteren van de samenwerking tussen onderwijs en zorgpartners door een gezamenlijk inloopspreekuur op de mbo-locaties (alleen MBO Westland).
	Actief toewerken naar een nieuw regionaal programma van school naar duurzaam werk

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	waarbij de Westlandse belangen in voldoende mate behartigd worden.
Het verhogen van het percentage oud VSV-ers (jongeren die in 2024 of daarvoor zonder startkwalificatie school verlaten hebben) die in 2025 een opleiding volgen (van 22,61% naar 30%) of werk hebben (van 43,48% naar 50%).	Inzet op integraal en outreachend casemanagement (brief sturen, bellen, huisbezoek).
	Intensiveren van maatwerkbegeleiding.
We streven we naar een efficiënte, kosteneffectieve organisatie van het leerlingenvervoer om kwaliteit en kostenbeheersing te kunnen borgen.	We actualiseren de regelgeving in de verordening.
	We monitoren de kwaliteit van het leerlingenvervoer en sturen bij waar mogelijk.
	Onderzoek naar effecten groei ritten en reisafstanden m.b.t. leerlingenvervoer.
Uitvoeren bewegingsonderwijs.	De gemeente geeft een bijdrage daar waar het bewegingsonderwijs in een niet gemeentelijke gymzaal plaatsvindt.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Onderwijshuisvesting

Eén van de Westlandse opgaven is het realiseren van toekomstbestendige huisvesting voor het primair, speciaal primair, voortgezet speciaal en voortgezet onderwijs. Hiermee voeren we de wettelijke taak uit en dragen we bij aan een adequaat voorzieningenniveau in Westland. Met voldoende huisvesting bieden we plek aan de leerlingen van Westland in een gezonde leer- en werkomgeving binnen het onderwijs.

Dit doen we door in te zetten op gezonde, flexibele en duurzame schoolgebouwen met aandacht voor de visie op het onderwijs. We ondersteunen de ontwikkeling van integrale kindcentra (IKC), bieden voldoende ruimte voor bewegingsonderwijs, geven aandacht aan de ontwikkelingen van passend, duurzaam en inclusief onderwijs en onderzoeken de ontwikkelingen binnen de gemeente die invloed hebben op onderwijshuisvesting, zoals bijvoorbeeld School in de Wijk.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Het Integraal Huisvestingsplan voor PO, SBO, (V)SO 2023-2038 en Uitvoeringsplan 2023-2026 is in werking en wordt uitgevoerd.	We zetten in op de ontwikkeling en realisatie van verschillende projecten.
	Het Uitvoeringsplan periode 2027-2030 wordt opgesteld aan de hand van de informatie uit de opgestelde businesscases.
	Passende huisvesting voor GO/Inclusief onderwijs in nieuwbouw/renovatie projecten, wordt meegenomen in de actualisatie van het IHP.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Het Integraal Huisvestingsplan en Uitvoeringsplan voor voortgezet onderwijs (IHP-VO) is in werking en wordt uitgevoerd.	We vervolgen de ontwikkeling en realisatie van het Vakcollege + op de Flora Campus in Naaldwijk.
We faciliteren onderwijsconcepten die een doorgaande leerlijn bieden tussen kinderopvang en primair onderwijs en tussen primair- en voortgezet onderwijs.	We werken samen met de onderwijspartners, kinderdagopvang en passende organisaties die bijdragen aan een optimale en haalbare nieuwbouw. Een onderwijsconcept met een doorgaande leerlijn van de kinderopvang tot het verlaten van het voortgezet onderwijs.
We zetten in op een sterkere verbinding tussen sport, cultuur en onderwijs.	Er wordt onderzocht of medegebruik mogelijk gemaakt kan worden. Bij nieuwbouwprojecten zal medegebruik waar mogelijk worden geïmplementeerd.
We zetten in op verduurzaming van scholen.	We zetten in op duurzame nieuwbouwprojecten.
	We onderzoeken de mogelijkheden om te verduurzamen bij bestaande bouw.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren

Niet Sporters

Het percentage niet-wekelijkse sporters ten opzichte van bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder die niet minstens één keer per week aan sport doet.

Bron: Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en RIVM
Legenda grafiek
Groen: Westland
Blauw: Nederland

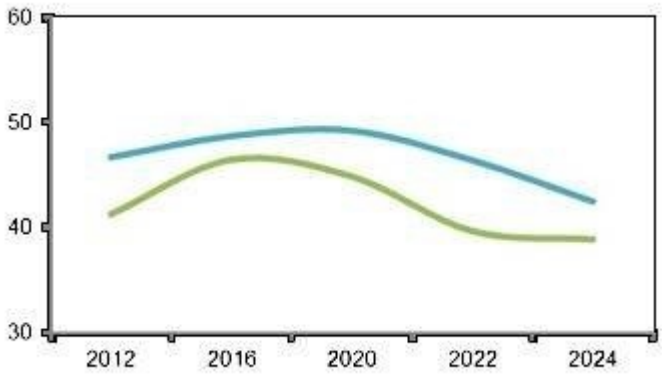

Jaar	Westland	Nederland
2012	41,3%	46,7%
2016	46,5%	48,7%
2020	44,9%	49,2%
2022	39,7%	46,4%
2024	38,9%	42,5%

Absoluut verzuim
Van absoluut verzuim is sprake als een leerplichtige jongere tussen de 5 en 16 jaar of een jongere van 16 of 17 jaar die valt onder de kwalificatieplicht niet is ingeschreven op een school en ook niet vrijgesteld is van de inschrijvingsplicht. De cijfers van Ingrado hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2023" staat voor schooljaar "2022/2023". De eenheid is per 1.000 leerlingen.

Bron: DUO/Ingrado
Legenda grafiek
Groen: Westland
Blauw: Nederland

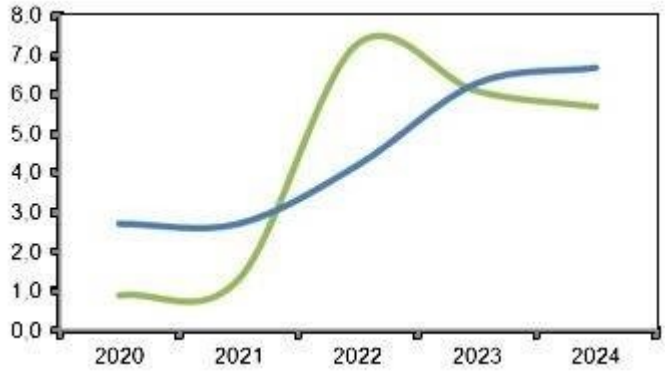

Jaar	Westland	Nederland
2020	0,9	2,7
2021	1,3	2,7
2022	7,3	4,2
2023	6,1	6,3
2024	5,7	6,7

Relatief verzuim
Van relatief verzuim is sprake als een op een school ingeschreven leer- of kwalificatie plichtige jongere ongeoorloofd afwezig is. De periodeaanduiding "2023" staat voor schooljaar "2022/2023". De eenheid is per 1.000 leerlingen.

Bron: DUO/Ingrado
Legenda grafiek
Groen: Westland
Blauw: Nederland

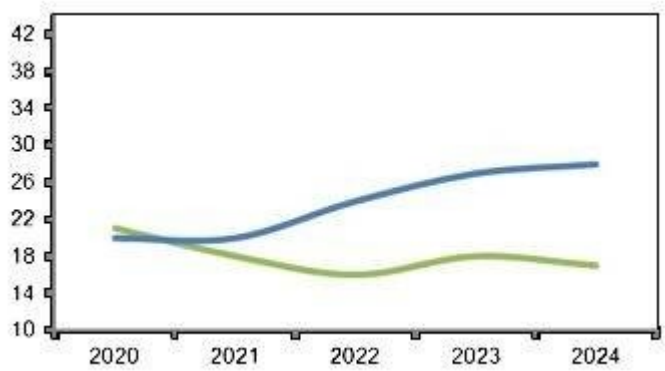

Jaar	Westland	Nederland
2020	21	20

Jaar	Westland	Nederland
2021	18	20
2022	16	24
2023	18	27
2024	17	28

Externe ontwikkelingen/risico's

- Groei inwoneraantal.
- Personeelstekort binnen het onderwijs.
- Toenemende kansenongelijkheid.
- Leerachterstand (peuters) neemt toe.
- Aansluiting onderwijs (PO, VO en MBO-HBO) op lokale/regionale bedrijfsleven.
- De groei van Westland en de daaruit resulterende aanzienlijke leerlingengroei geeft druk op de beschikbare ruimte. Dit wordt versterkt door de beleidsregel Inclusieve Leeromgeving welke loopt tot 2034 en geeft richting aan de voorbereiding van de aanpassing van de wet- en regelgeving vanaf 2035. Met de beleidsregel kunnen alle (of een deel van de) leerlingen van een school voor (voortgezet) speciaal onderwijs of speciaal basisonderwijs volledig naar een reguliere school. Voor Onderwijshuisvesting betekent dit over het gehele Westland een extra ruimteclaim, omdat er bijvoorbeeld op de reguliere scholen vanuit het speciaal onderwijs een extra ondersteuningsklas ingericht dient te worden.
- Archeologische vondsten bij de Flora Campus kunnen voor een vertraging in de uitvoering van de plannen zorgen, de exacte tijdsduur van de vertraging is onbekend.
- De bezuiniging van het Rijk op de BOSA-regeling (Bouw Onderhoud Sportaccommodaties) zet nieuwbouw en renovatie van sportaccommodaties financieel onder druk. Er is onzekerheid of de rijksmiddelen bestemd voor sportstimulering in de toekomst in stand blijven.
- Druk op vrijwilligers: het wordt voor sportverenigingen steeds lastiger (structureel) vrijwilligers te vinden.
- De groei van Westland geeft druk op de beschikbare ruimte op sportparken. Dit wordt voor buitensporten als voetbal versterkt door de concentratie van wedstrijdactiviteiten op de zaterdag.

Verbonden partijen

Onderstaande verbonden partijen leveren een bijdrage aan het behalen van de doelen van dit programma:

- Sociaal Kernteam B.V. (SKT);
- Coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland (CBG).

Kaderstellende beleidsnota's

- Lokaal Educatieve Agenda Westland 2022-2025;
- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Westland 2015;
- Integraal Huisvestingsplan (IHP) voor primair, speciaal basis en (voortgezet) speciaal onderwijs 2023-2038;
- Integraal Huisvestingsplan (IHP) voor voortgezet onderwijs 2024-2039;
- Verordening Leerlingenvervoer gemeente Westland 2018;
- Programmering Strategische Accommodatieplanning Sport 2026-2029;
- Gebiedsgericht plan 2023-2027;
- Structuurvisie Westland 2025;

- Water-klimaatplan 2019;
- Vaarrecreatie in Westland 2012.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Product	Werkelijk 2024	Begroting na wijziging 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Exploitatie						
Lasten						
Onderwijs	7.866	6.761	6.082	6.077	6.092	6.088
Onderwijshuisvesting	9.848	10.625	10.475	11.468	12.767	13.742
Sportbeleid en accommodaties	6.654	7.723	7.563	7.514	7.501	7.411
Totale lasten	**24.368**	**25.109**	**24.120**	**25.059**	**26.360**	**27.241**
Baten						
Onderwijs	-2.765	-471	-470	-470	-470	-470
Onderwijshuisvesting	-2.853	-1.113	-1.113	-1.113	-1.113	-1.113
Sportbeleid en accommodaties	-2.618	-2.153	-2.133	-2.068	-2.068	-2.068
Totale baten	**-8.236**	**-3.737**	**-3.716**	**-3.651**	**-3.651**	**-3.651**
Subtotaal baten en lasten	**16.132**	**21.372**	**20.404**	**21.408**	**22.709**	**23.590**
Reserves						
Stortingen						
Onderwijs en sport	2.393	0	0	0	0	0
Totale stortingen	**2.393**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen						
Onderwijs en sport	-1.646	-1.390	-267	-267	-267	-267
Totale onttrekkingen	**-1.646**	**-1.390**	**-267**	**-267**	**-267**	**-267**
Subtotaal mutaties reserves	**747**	**-1.390**	**-267**	**-267**	**-267**	**-267**
Saldo programma	**16.879**	**19.982**	**20.137**	**21.141**	**22.442**	**23.323**

De vergelijkende cijfers in kolom "werkelijk 2024" verschillen ten opzichte van de cijfers in de vastgestelde jaarrekening 2024. Dit wordt veroorzaakt doordat het product Leerplicht en VSV vanaf 2025 is opgenomen onder het product Onderwijs in programma 7 in plaats van als los product in programma 5.

Algemeen
Het nadelig saldo van de baten en lasten van € 20,1 miljoen in begroting 2026 binnen dit programma is ten opzichte van € 20,0 miljoen in de begroting 2025 nagenoeg gelijk gebleven. Dit komt door een afname van de lasten van € 1,0 miljoen en een verlaging van de onttrekkingen uit de reserves van € 1,1 miljoen.

Toelichting verschillen groter dan € 0,1 miljoen

Onderwijs € 0,7 miljoen
In 2025 is € 0,7 miljoen meer begroot voor de uitgaven van onderwijs dan in 2026. Dit wordt veroorzaakt omdat er in 2025 incidenteel extra middelen beschikbaar waren voor Lokaal Educatieve Agenda (LEA). Deze waren beschikbaar als overschot vanuit voorgaande jaren.

Onderwijshuisvesting € 0,1 miljoen
In 2026 zijn de lasten € 0,1 miljoen lager. Dit komt omdat in 2025 voor onderhoud incidenteel extra budget was geraamd voor € 0,2 miljoen. Door investeringen in onderwijshuisvesting zijn de kapitaallasten in 2026 met € 0,1 miljoen gestegen.

Vanaf 2027 vertonen de lasten op het product Onderwijshuisvesting een stijgende lijn. Dit wordt veroorzaakt door stijgende kapitaallasten behorende bij het integraal huisvestingsplan onderwijs.

Sportbeleid en accommodaties € 0,2 miljoen
De lasten op het product Sportbeleid en Accommodaties zijn in 2026 € 0,2 miljoen lager doordat in 2025 incidenteel een budgetoverheveling voor de investeringssubsidies Sportverenigingen plaatsvond.

Reserve € 1,1 miljoen
In 2025 zijn er incidenteel middelen onttrokken voor de LEA en investeringsregeling Sportverenigingen voor € 1,0 miljoen aan de reserves. De structurele onttrekkingen betreft dekking voor kapitaallasten is € 0,3 miljoen..

2.8 Openbare ruimte

De openbare ruimte in gemeente Westland is belangrijk voor alle inwoners. W zorgen ervoor dat de openbare ruimte voldoet aan de wensen van de inwoners en ondernemers, met de nodige voorzieningen. We streven naar een veilige omgeving met goede verbindingen en genoeg ruimte voor ontmoetingen. De openbare ruimte moet een verbindende rol spelen in de gemeenschap van Westland.

We werken aan het goed beheren en verbeteren van de bestaande ruimte. Dit betekent beter onderhoud, meer groen en duurzame aanpassingen in de openbare ruimte. Dit draagt bij aan een fijnere leefomgeving. We doen dit met ons eigen personeel en in samenwerking met externe partners. We verkennen voortdurend of de balans optimaal is.

Het betrekken van bewoners, ondernemers en andere betrokkenen staat centraal bij het ontwikkelen van de leefomgeving in Westland. Door dicht bij de bewoners te staan, zorgen we voor betrokkenheid en goed contact. De wijkmanager speelt een belangrijke rol bij ontwikkelingen en onderhoud, zodat er direct en op wijkniveau goede dienstverlening en communicatie is.

We verbeteren de afhandeling van meldingen. Door snel en goed te reageren op meldingen verbeteren we de leefbaarheid in de wijk en het vertrouwen in de gemeente. Met een flexibele houding en goed contact investeren we in een duurzame relatie met inwoners en ondernemers. We werken aan verbetering van de communicatie met inwoners. Op deze wijze krijgen wijkbewoners meer invloed op hun eigen omgeving.

Ons werk in de buitenruimte is zichtbaar voor iedereen, en we doen dit met de grootste zorg. Ons wagenpark is zo milieuvriendelijk mogelijk en onze voertuigen en medewerkers zijn herkenbaar door een herkenbare en uniforme uitrusting. Voor goed werk zijn het juiste gereedschap en passende huisvesting belangrijk. We richten onze werkplekken en afvalbrengstations duurzaam en toekomstbestendig in.

Verschillende projecten uit ons begrotingsprogramma zijn gekoppeld aan het Gebiedsgericht Plan (GGP) 2023-2027. Dit plan is de basis voor hoe we de openbare ruimte beheren, onderhouden en ontwikkelen. Het GGP vormt zowel het ruimtelijke als het financiële kader hiervoor. We focussen op communicatie, samenwerking binnen en buiten de organisatie, het bieden van uitstekende dienstverlening en het afstemmen van kwaliteitsniveaus.

De volgende producten zijn onderdeel van het programma Openbare ruimte:

- Groen en recreatie;
- Infrastructuur (bovengronds en ondergronds);
- Waterhuishouding;
- Gemeentelijk vastgoed en grond;
- Afvalinzameling;
- Begraafplaatsen;
- Klimaatadaptatie;
- Milieubeleid en beheer.

Groen en recreatie

Onze taak is om groen, speeltuinen, sportparken, stranden en recreatiegebieden in goede staat te houden, zoals afgesproken in het Gebiedsgericht Plan (GGP) 2023-2027. We zorgen voor waardevol groen, toegankelijke stranden en breiden sportparken uit. Een groene woon- en werkomgeving helpt om een gezond en prettig leefklimaat in Westland te creëren.

We willen verder vergroenen en ook in nieuwbouwwijken meer groen realiseren. Dit doen we mede aan de hand van het actieplan Groen = Goud. Het gaat niet alleen om hoeveel groen we toevoegen, maar ook om de kwaliteit ervan.

We maken steeds een afweging tussen de gewenste kwaliteit, mogelijke risico's en het beschikbare budget. Met het actieplan Overal Actief als uitgangspunt creëren we meer recreatieve en sportieve voorzieningen in de openbare ruimte die voor alle leeftijden beweegaanbod bieden. Zo dragen we bij aan een betere gezondheid en meer woon- en werkplezier.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Duurzaam beheer en onderhoud van het openbaar groen.	We beheren en onderhouden openbaar groen volgens het GGP 2023 - 2027 en de daarin vastgestelde kwaliteitsniveaus.
	We renoveren openbaar groen volgens de meerjarenplanning waarbij kwalitatief groen wordt toegevoegd aan de openbare ruimte. We geven extra aandacht voor de standplaatsverbetering om bomen een betere ontwikkelkans te geven.
	We inspecteren en monitoren de beeldkwaliteit van het openbaar groen.
Optimalisatie van de belevingswaarde en toegankelijkheid van recreatiegebieden en strand.	We voorzien in voldoende voorzieningen zoals straatmeubilair en we verbeteren de toegangsmogelijkheden voor mindervaliden op en naar het strand en in recreatiegebieden.
	We voegen sport-, beweeg- en speelvoorzieningen toe in de openbare ruimte.
Beheer en onderhoud van speelvoorzieningen en uitvoeren actieplan Overal Actief ter bevordering van recreatieve en sportieve mogelijkheden in de openbare ruimte.	We beheren en onderhouden speelvoorzieningen volgens het GGP 2023 – 2027.
	We ontwikkelen en voegen sportieve en recreatieve mogelijkheden toe in de openbare ruimte met het actieplan Overal Actief als leidraad.
	We vervangen speeltoestellen als blijkt dat deze technisch niet veilig zijn. Ook leggen we nieuwe groene en inclusieve speelplekken aan in overleg met omwonenden en gebruikers, met het beheerkader Spelen als uitgangspunt.
Het optimaal gebruiken, inrichten en doelmatig beheren en onderhouden van sportparken en faciliteiten.	We beheren en onderhouden de sportparken.
	We vergroten de biodiversiteit en vergroening van sportparken.
	We vervangen planmatig sportvelden en omliggende infrastructuur.
	We vervangen projectmatig prullenbakken, hekwerken en banken op sportparken.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Meer kwalitatief waardevol groen in de leefomgeving.	Kwalitatieve standplaatsverbetering, bomen vervangen en het renoveren van groenvakken.
	We bevorderen de biodiversiteit.
	We leggen nieuw aaneengesloten groen van enige omvang bij gebiedsgerichte ontwikkelingen aan.
	We ondersteunen bewonersinitiatieven en zelfbeheer door bewoners.
	We voeren het actieplan Groen = Goud uit waarbij de pijlers sterke groenstructuur en betrokken Westlanders in een gezonde, groene en een klimaatbestendige woonomgeving centraal staan. We investeren en faciliteren projecten waarbij we prioriteit geven aan projecten binnen de volgende vijf thema's: het planten van bomen, het plaatsen van insectenhotels en nestkasten, tijdelijke natuur, groene stad challenge en educatie en scholing.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Infrastructuur (bovengronds en ondergronds)

Als gemeente willen we zorgen voor een fijne en aantrekkelijke woon- en werkomgeving voor iedereen. De wegen en andere infrastructuur, zowel boven de grond als onder de grond, zijn hierbij belangrijk. We streven er elke dag naar dat inwoners zich goed en snel kunnen verplaatsen en dat de verkeersveiligheid gegarandeerd is. Een goede bereikbaarheid van Westland draagt bij aan het goed functioneren als Greenport, de belangrijkste economische motor van de regio.

Westland staat bekend om zijn schone en verzorgde omgeving waar ruimte is voor ontwikkeling en innovatie. Bij het onderhoud en de vervangingen van wegen en andere infrastructuur letten we op duurzaamheid en zorgen we voor meer groen in de openbare ruimte.

Een belangrijk deel van ons werk is om de wegen (inclusief borden, belijning en markeringen), bruggen en tunnels, openbare verlichting, verkeersregelinstallaties, parkeervoorzieningen, straatreiniging en gladheidbestrijding in goede staat te houden. Hiervoor hanteren we het door de raad vastgestelde kwaliteitsniveau vanuit het GGP.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Het functioneel en kwalitatief in stand houden van infrastructuur.	We beheren en onderhouden de infrastructurele arealen volgens het GGP 2023 - 2027 en de daarin vastgestelde wettelijke kaders en kwaliteitsniveaus.
Het verkeersveiliger maken van de leefomgeving.	We verbeteren en optimaliseren de verkeersveiligheid op trajecten en kruispunten waar onveilige situaties zich voordoen en waar regelmatig ongevallen plaatsvinden.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	We voeren het gladheidbestrijdingsplan uit en verbeteren het plan.
Het bevorderen van de bereikbaarheid.	We verbeteren de paden en het netwerk van fietspaden. We zorgen dat deze comfortabeler zijn en stimuleren daarmee het gebruik. Zo gaan we bijvoorbeeld met de MRDH aan de slag aan de Metropolitane (snel)fietspad Rotterdam-Naaldwijk. Ook verbreden we bijvoorbeeld het fietspad aan het Wenpad.
	We vervangen de infrastructurele arealen in combinatie met andere initiatieven volgens de meerjarenplanning.
	Bij tijdelijke wegafsluitingen zorgen we voor goede omleidingsroutes en bebording zodat de bereikbaarheid gewaarborgd blijft.
Structureren van werken aan ondergrondse infrastructuur om onnodig overlast te voorkomen.	We zorgen voor een goede afstemming met externe partijen. We toetsen en faciliteren werkzaamheden die in de ondergronds plaatsvinden.
	We onderzoeken de bezetting van de ondergrond om te komen tot een ondergronds infrastructuurplan.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Waterhuishouding

Als gemeente zorgen we voor een gezonde leefomgeving. We hebben wettelijke taken op het gebied van afvalwater, hemelwater, grondwater en het beheer van gemeentelijk oppervlaktewater en klimaatadaptatie. We zorgen voor goed water- en rioolbeheer en willen in 2050 bestand zijn tegen de effecten van klimaatverandering binnen de door de raad meegegeven kaders. We bereiden ons voor op de noodzaak om maatregelen te nemen tegen hevige regen en langere periodes van droogte. Ook willen we zorgen voor moderne en goed functionerende systemen.

Vanuit onze gemeentelijke taken op het gebied van afvalwater en hemelwater dragen we bij aan het verbeteren van de waterkwaliteit. Door emissies vanuit de riolering op het oppervlaktewater te voorkomen zorgen we voor voldoende schoon water in ons watersysteem. We investeren in het water- en rioleringssysteem om dit betrouwbaar en robuust te houden. Door wijkgericht te werken, worden onze inspanningen efficiënter en effectiever. We combineren het klimaatbestendig inrichten van de openbare ruimte met de reguliere vervangingen van rioleringen, groen en wegen.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Duurzaam beheer en onderhoud van de waterhuishoudkundige arealen.	We onderhouden het rioleringssysteem door levensduur-verlengende maatregelen (bijvoorbeeld relining) toe te passen.
	We doen onderzoek naar het totale watersysteem (GRP). Dit onderzoek is gericht

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	op functionele toekomstbestendigheid van het systeem, als basis voor een nieuw meerjarig rioleringsplan en beheerkader in combinatie met de wens voor kostendekkendheid.
	We dringen systeemstoringen in (druk)rioleringssysteem, de gemalen en de pompputten terug.
	We reinigen het vrijvervalriool datagestuurd. Hiervoor maken we gebruik van AI als hulpmiddel.
	We voeren een (hydraulisch) toekomstbestendige watersysteemanalyse uit.
	We voeren verbeteringen door aan het Centraal Afvoer Drainagewater systeem (CAD systeem).
Een klimaatbestendig Westland.	We integreren klimaatmaatregelen bij de voorbereiding en realisatie van ruimtelijke ontwikkelingen.
	We brengen bij gebiedsontwikkelingen en rioolvervanging een scheiding aan tussen de afvoer van hemelwater en afvalwater door een afkoppeling van het riool.
Een gezonde ecologie in de Westlandse wateren.	We verbeteren de kwaliteit van het watersysteem en streven naar een gezonde ecologie door het verminderen van rioolemissies op het oppervlaktewater.
	We leggen natuurvriendelijke oevers aan, bijvoorbeeld wanneer beschoeiing vervangen wordt.
	We plaatsen uitstapplaatsen en faunapassages en realiseren meer bloemrijke bermen.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Gemeentelijk vastgoed en grond

We houden onze vastgoedportefeuille financieel gezond door goed te letten op exploitatie, beheer, onderhoud en investeringen. We willen het vastgoed optimaal gebruiken, bijvoorbeeld door klimaatmaatregelen te nemen, energie te besparen of door materialen en middelen te gebruiken die de levensduur verlengen en circulair zijn. Een doelmatige en efficiënte vastgoedportefeuille is hierbij belangrijk. Het gemeentelijk vastgoed ondersteunt de beleidsdoelen, wettelijke taken en voor een deel de huisvesting van gemeentelijke medewerkers. We onderhouden de gemeentelijke gebouwen volgens de kwaliteitsniveaus die door de gemeenteraad zijn vastgesteld. Dit niveau hangt af van het type vastgoed en hoe het wordt gebruikt, en of dat tijdelijk of langdurig is.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Beheer en onderhoud van gemeentelijk vastgoed.	We beheren, onderhouden, verduurzamen, renoveren en passen het strategisch vastgoed aan volgens het vastgestelde kwaliteitsniveau. Tevens brengen we de financiële en juridische basis op orde. Ons uitgangspunt is dat panden doelmatig worden onderhouden als die noodzakelijk zijn voor het uitvoeren van wettelijke taken of bijdragen aan belangrijke maatschappelijke opgaven op het gebied van bijvoorbeeld ontmoeten, sport, en educatie. Het onderhoud(niveau) is te allen tijde afgestemd op het gebruik van het vastgoedobject.
	De exploitatie van het gemeentelijk vastgoed moet beheersbaar en toekomstbestendig zijn. Het uitgangspunt hiervoor is een nieuw in 2026 vast te stellen accommodatie- en huurprijzenbeleid met heldere en transparante tarieven.
	We verduurzamen de gemeentelijke vastgoedportefeuille intensief (meer dan op reguliere vervangingsmomenten). Behalve de gebruikelijke verbeteringen (PV-panelen, isolatie) gaat het ook om klimaatadaptieve maatregelen zoals bijvoorbeeld groene daken en hemelwateropvang.
	Door het opstellen van businesscases werken we toe naar een gasvrije vastgoedportefeuille in 2050. Dit betekent dat het gemeentelijk vastgoed voor die tijd geheel is aangesloten op een warmtenet (waar mogelijk) of is overgestapt naar all-electric.
Strategisch vastgoed portefeuillebeheer.	We verwerven strategisch vastgoed(objecten) en stoten deze af. De vastgoedvoorraad is facilitair voor de te behalen beleidsdoelen en wordt beheerd op basis van de huisvestings- of andere behoeften vanuit deze doelen.
Zichtbare artistieke kunstwerken in de buitenruimte.	We beheren, onderhouden, behouden, en maken de (niet civiele) kunstwerken in de buitenruimte zichtbaar.
Strategisch grondbezit.	We verwerven grondposities om gebiedsvisies te faciliteren. Ook beheren we (tijdelijke) grondposities en de hierop gevestigde zakelijke rechten. Juist voor de langere termijn is er behoefte aan grondposities om gemeentelijke taken optimaal uit te kunnen blijven voeren.
Nieuw Huurprijzenbeleid in lijn met de Wet Markt & Overheid.	We herzien de Huurprijzennota en leggen deze in 2026 aan de raad ter vaststelling voor. Deze

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	is van toepassing op al het gemeentelijk vastgoed. Tegelijk wordt een overgangsregeling voor alle huurders en gebruikers van kracht. Bestaande overeenkomsten en zakelijke rechten (veelal erfpacht en recht van opstal) worden herzien waar mogelijk. Alle juridische- en economische eigendom-situaties brengen we in kaart.
Een duurzame gemeentelijke vastgoed portefeuille.	Met het recent (2023) herziene MeerJarig Onderhouds Plan (MJOP) voor het gemeentelijk vastgoed als basis maken we een noodzakelijke verduurzamingsslag. Wettelijke eisen zijn hierin opgenomen en maatregelen ingepland inclusief een financiële doorrekening. De kernportefeuille definiëren we nauwkeurig om deze vervolgens verder te verduurzamen, waarbij diverse ambitieniveaus kunnen worden gehanteerd in tijd en maatregelen. De financiële effecten zullen aan de raad in 2026 worden voorgelegd tezamen met een herijking van het MIP. De keuze voor bijvoorbeeld de (beleidsmatige) invulling van De Noviteit ontwikkeling wordt gekoppeld aan duurzamheidskansen en -eisen.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Afvalinzameling

Ons doel is om Westland op een verantwoorde manier door te geven aan toekomstige generaties. We zetten in op een duurzame en efficiënte afvalinzameling, waarbij we afval zoveel mogelijk proberen te voorkomen. HVC N.V. is onze strategische partner voor de volledige keten van huishoudelijk afval, van inzameling en verwerking tot dienstverlening en het beheer van inzamelmiddelen.

HVC biedt de gemeente ook ondersteuning op het gebied van beleid, advies en ontwikkeling. Om een goede balans te houden van de afvaldriehoek: milieu, kosten en service, starten we in 2026 samen met HVC een beleidstraject en bewonerscampagne om de hoeveelheid restafval te verminderen en de scheiding van glas, GFT, papier en textiel te verbeteren. Deze samenwerking moet zorgen voor een duurzaam circulaire manier van grondstoffenverwerking en het verder beperken van afval in de komende jaren. Dit doen we op basis van inzichten uit monitoring, benchmarks, samenwerking met partners en de uitgangspunten van het Gebiedsgericht Plan (GGP) 2023–2027. De kernboodschap blijft: voorkom afval waar mogelijk. Samen maken we Westland schoner en toekomstbestendiger.

In de kadernota 2025 hebben wij aangegeven op termijn te willen toegroeien naar kostendekkendheid op het domein afval. Landelijke beleidskeuzes, bijvoorbeeld omtrent de CO2-heffing op afvalverbranding, hebben een directe impact op de lasten. Om op termijn toe te werken naar kostendekkendheid willen we samen met HVC eerst de inwoners goed van dienst zijn en hen

daarna in staat stellen zelf manieren te benutten om het gewicht aan restafval te verlagen. Zo stelt het ons in staat om de kostenontwikkeling beheersbaar te krijgen, en om in te kunnen schatten hoe we op termijn kostendekkend kunnen zijn. Bij de Jaarrekening 2024 is besloten om € 8,3 miljoen incidenteel te doteren aan de reserve Afval. De komende jaren onttrekken we aan de reserve en verwachten we een kostenbesparing door te voeren.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een schone leefomgeving door efficiënte inzameling en verwerking van afval.	We optimaliseren de inzameling van huishoudelijk afval verder, onder andere door het op orde brengen van de inzamelmiddelen (uitbreiding en vervanging van verzamelcontainers en bakken aan huis).
	We stellen een circulair grondstoffenbeleid op. Dit doen we aan de hand van een stappenplan waarbij we de gemeenteraad en de inwoners actief betrekken.
	We monitoren - samen met partners - de vastgestelde kwaliteitsniveaus. Dit doen we op basis van datagericht werken. Belangrijke instrumenten hierbij zijn: -De jaarlijkse sorteeranalyse, waarmee we inzicht krijgen in de mate van afvalscheiding en de kwaliteit van de ingezamelde stromen. -Kwartaalrapportages van de inzamelaars, waarin prestaties, afwijkingen en verbeterpunten worden vastgelegd.
Vergroten van bewustwording bij onze inwoners, nadruk leggen op hergebruik en vermindering van de hoeveelheid restafval per inwoner.	Samen met HVC starten we een communicatiecampagne om de bewustwording te vergroten, hergebruik te stimuleren en restafval te verminderen. Het gericht inzetten van afval coaching maakt onderdeel uit van het totale plan om tot afvalreductie te komen.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Begraafplaatsen

Als gemeente zorgen we voor nette en goed onderhouden begraafplaatsen. We werken aan voldoende ruimte voor de begraafplaatsen voor de komende jaren en zorgen voor een passende inrichting. Als het mogelijk is om een parkachtige uitstraling te geven, doen we dit met respect voor de functie van de begraafplaats.

Onze aanpak en uitvoering volgen het Gebiedsgericht Plan (GGP) 2023-2027, zoals door de gemeenteraad is goedgekeurd.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Het functioneel en kwalitatief beheren en onderhouden van de begraafplaatsen.	We beheren en onderhouden de begraafplaatsen (exclusief particulier eigendom, zoals de grafzerken) volgens het GGP 2023 - 2027 waarin de vastgestelde kwaliteitsniveaus staan.
	We inspecteren en monitoren voortdurend het kwaliteitsniveau van de begraafplaatsen.
Meer parkachtig karakter van de begraafplaatsen.	We verfraaien en verbeteren de begraafplaatsen kwalitatief door ze een meer parkachtige uitstraling te geven. Waar mogelijk doen we dit in samenwerking met vrijwilligers.
Voldoende begraafcapaciteit.	Door het ruimen van graven zorgen we voor voldoende begraafplaatsen in de toekomst.
In 2026 komen tot een beeld voor de toekomst als het gaat om het beheer en de ontwikkeling van de zes gemeentelijke begraafplaatsen in Westland.	We voeren een strategische verkenning uit waarbij ook andere vormen van lijkbezorging, zoals cremeren en resomeren, worden betrokken. Ook kijken we welke beheervorm het meest toekomstbestendig is. Het bereiken van kostendekkendheid van de gemeentelijke begraafplaatsen nemen we daarin nadrukkelijk mee.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Klimaatadaptatie

Volgens het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie moeten gemeenten uiterlijk in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust zijn ingericht. In de Omgevingsvisie van Westland staat dat we in 2040 ‘klimaatrobuust’ willen zijn. Ook in de strategie klimaatadaptatie 2021-2024 streven we ernaar om alle risicogebieden voor 2040 aan te pakken en om nieuwe ontwikkelingen zo klimaatbestendig mogelijk te bouwen. Hiernaast spreken we in deze strategie uit om klimaatadaptatie zo snel mogelijk te borgen in al het beleid en handelen van gemeente Westland.

De klimaatadaptatie opgave is nog relatief jong. De organisatie heeft de afgelopen jaren tijdens de uitvoering van de strategie veel geleerd. Hierdoor maakt het product Klimaatadaptatie inmiddels een steeds groter onderdeel uit van de organisatie. Maar we zijn we er nog niet. In de komende jaren zullen we meer duidelijkheid scheppen en concreter worden in de vervolgstappen die passen bij de organisatie. De wettelijke inspanningsverplichting uit het bestuursakkoord Klimaatadaptatie is hierbij het vertrekpunt.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Klimaatadaptatie borgen we in beleid en handelen van de gemeente.	Bij initiatieven en grote projectverkenningen toetsen we op klimaatbestendigheid.
Alle risicogebieden voor 2040 aan te pakken.	We gebruiken de resultaten uit de nieuwe stresstesten (de risicogebieden) om risicodialogen te voeren met de belangrijkste stakeholders in deze gebieden. Hiermee borgen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	we de participatiestap in de te actualiseren strategie.
	De huidige strategie Klimaatadaptatie 2021-2024 wordt geëvalueerd en geactualiseerd en er worden concretere kaders vastgesteld. In Q3 2026 willen we de nieuwe strategie Klimaatadaptatie vaststellen.
Het draagvlak en de bewustwording voor het nemen van klimaatadaptieve maatregelen moeten worden verhoogd (bedrijven en inwoners)	In de publiekscampagne Westland woont Duurzaam nemen we de opgave klimaatadaptatie mee. Dit doen we door het organiseren van meerdere publieksacties zoals: NK-Tegelwippen, om inwoners te stimuleren hun tuin te vergroenen. En we financieren de drie klimaatpleinen ten behoeve ontharding, biodiversiteit en hitte.
	We onderzoek een subsidievoorstel voor groenblauwe schoolpleinen in 2026.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Milieubeleid en beheer

Het zorgen voor een veilige en gezonde leefomgeving betekent dat we een balans vinden tussen het beschermen van de omgeving en het voldoen aan ruimtelijke en economische wensen. De komende jaren ligt de nadruk meer op waterkwaliteit, luchtkwaliteit (zoals stikstof), geluidsoverlast en bodembescherming. We moeten zorgen voor deze balans en duidelijk maken waar de kansen en beperkingen liggen om haar doelen voor de leefomgeving te bereiken (Omgevingswet).

Dit doen we samen met verschillende betrokken partijen, zoals Omgevingsdienst Haaglanden, provincie Zuid-Holland, Hoogheemraadschap van Delfland, diverse ministeries, Emissieloze Kas en Platform Duurzame Glastuinbouw. Ook stemmen we onze plannen af met de glastuinbouwsector en het bedrijfsleven.

Met de komst van de Omgevingswet moeten we bij het maken van beleid en bij het uitvoeren ervan meer rekening houden met strengere procedures, zoals milieueffectrapportages, en de betrokkenheid van inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
De waterkwaliteit moet in 2027 voldoen aan de KRW-normen. Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid tussen HHD, de glastuinbouwsector en de gemeente (inspanningsverplichting).	Via controles bij de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) sturen wij op het terugdringen van uitloging van schadelijke stoffen via de bodem naar het oppervlaktewater.
	We onderzoeken de effecten van baggeren op de waterkwaliteit en passen zo nodig ons baggerbeleid aan.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	De bevindingen uit het onderzoek naar de lekstromen uit de bodem pakken we samen met de sector op om te komen tot goede oplossingen.
In 2026 willen we gemeentelijk geluidbeleid opstellen over industrielawaai dat in lijn is met de Omgevingswet.	Volgens het nieuwe gemeentelijke industrie geluid-beleid analyseren we de geluidklachten en nemen we specifieke maatregelen in het industrie geluid-beleid mee in het omgevingsplan.
	De (industrie)geluidswaarden-kaart (met normen) stellen we na inzagelegging vast.
	We stellen een actieplan Industriegeluid op samen met ODH. Hierin werken we de normen en maatregelen verder uit. De aanpak tegen geluidshinder is een Europese prioriteit die het Rijk heeft omgezet naar een verplicht omgevingsplan.
We versterken en behouden robuuste bodemkwaliteit, die balans biedt tussen glastuinbouw, milieu en ruimtelijke ontwikkelingen. Bodem en water zijn daarbij sturend.	We monitoren, vertalen en (waar mogelijk) beïnvloeden Europese en landelijke ontwikkelingen op het gebied van bodemkwaliteit. (Potentiële) wijzigingen met grote impact worden vertaald naar een bestuurlijk advies. Handhaving en vergunningverlening loopt via ODH.
	Samen met het HHD als bevoegd gezag, ontwikkelen we nieuwe beleidslijnen voor (het toestaan van) grondwateronttrekking in relatie tot de bodemdaling.
	Samen met HHD, PZH en GTNL geven we invulling aan "duurzaam gietwater"; de balans in de waterbehoefte van de glastuinbouwsector en (grond)wateroverlast/ -tekort.
	We proberen de organisatie gestimuleerd richting "datagedreven, 3D en digital twin" te ontwikkelen om kansen in, ordening van en afstemming over de bodem te verbeteren.
	We ontwikkelen een handelingsperspectief in samenwerking met HHD met betrekking tot bodemdaling.
We borgen de veilige leefomgeving in het kader van milieu.	De Omgevingsdienst Haaglanden stelt - in opdracht van gemeente Westland - een plan van aanpak op waarin de opgeleverde position paper met bouwstenen wordt uitgewerkt voor de Westlandse situatie.
	In samenwerking met ODH en de aangesloten gemeenten stellen we een voorstel voor (aanpassing van) beleidsregels op.
Betrokken blijven en invloed behouden op de koers en ambities van Het ZH-PLG, dat zich richt op natuur, water, stikstof en klimaat. Ondanks	We nemen deel aan de ambtelijke werkgroepen ZHPLG Kust en Duinen en behartigen de belangen van Westland in

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
het vervallen van het NPLG en het transitiefonds eind 2024, zet Zuid-Holland de gebiedsgerichte aanpak voort.	diverse provinciale gremia en gebiedsprocessen, uiteraard onder voorbehoud van beschikbare financiering.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren

Omvang huishoudelijk restafval

Kilogram per inwoner, niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.

Bron: CBS - Huishoudelijk afval
Legenda grafiek
Groen: Westland
Blauw: Nederland

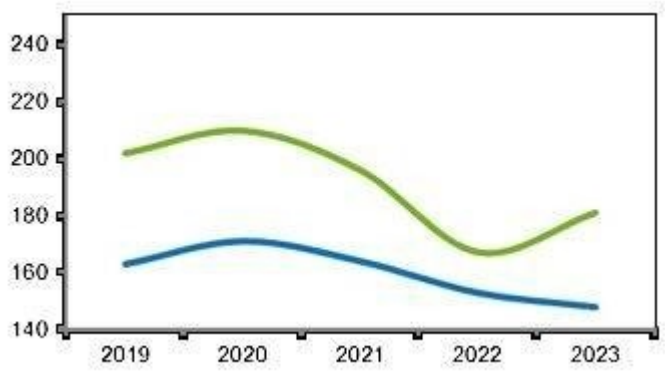

Jaar	Westland	Nederland
2019	202	163
2020	210	171
2021	196	164
2022	167	153
2023	181	148

Facultatieve-indicatoren

- Minimaal realiseren en vasthouden kwaliteitsniveaus GGP 2023-2027;
- Toename hoeveelheid vierkante meters groen;
- Bestuurlijke overeenkomst 2021-2027 NAD;
- Grondwater monitoring.

Externe ontwikkelingen/risico's

- Landelijke (milieu)maatregelen en wetgeving, waardoor vastgoed en openbare ruimte aan steeds hogere eisen moet voldoen.
- Het niet behalen van de norm voor de waterkwaliteit in het oppervlaktewater (KRW) waardoor extra beperkingen voor de glastuinbouw worden verwacht.
- Stijging energiekosten, grondstoffen- en materiaalprijzen.

- De regeling SPUK Sportstimulering wordt per 2026 met 10% verminderd. Deze compenseert de BTW die wij als gemeente betalen bij de investeringen in ons sportieve vastgoed. Voortzetting van de regeling na 2026 is onzeker.
- Energietransitie: de toenemende druk op de ondergrondse infra.
- Klimaatverandering: toenemende hitte, droogte of wateroverlast, afname biodiversiteit waardoor aanpassingen in de openbare ruimte nodig zijn en er mogelijk klimaatschade ontstaat/toeneemt.
- Nieuwe taakstellingen in het kader van Nationaal Programma Landelijk Gebied vraagt extra ruimte binnen Westland voor andere (opgelegde) functies.
- Nieuwe aanbestedingen en prijsstijgingen.
- Krapte arbeidsmarkt en gekwalificeerd personeel.

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen leveren een bijdrage aan dit programma en zijn toegelicht in de paragraaf Verbonden partijen:

- Gemeenschappelijk bezit Evides BV;
- NV HVC;
- CBG Midden-Delfland;
- Omgevingsdienst Haaglanden.

Daarnaast wordt ook samengewerkt met de volgende partijen:

- Samenwerkingsverband Netwerk Waterketen Delfland (NAD);
- AWZI Nieuwe-Waterweg;
- Waterketen team Groote Lucht;
- OAS Harnaschpolder;
- Gezondheidsdienst Haaglanden;
- Provincie Zuid-Holland (PZH);
- Rijkswaterstaat (RWS).

Kaderstellende beleidsnota's

- Omgevingsvisie 2.0;
- GGP 2023-2027;
- Leidraad gedragscode Soortenbescherming 2020;
- Actieplan Groen = Goud Westland;
- Strategie klimaatadaptatie Westland 2021-2024;
- VGRP t/m 2022, verlengd tot en met 2026;
- Water & klimaatplan 2019-2022;
- Verordening afval-, hemel- en grondwater 2021;
- Riool- en waterzorgheffing 2025;
- Beheersverordening Begraafplaatsen gemeente Westland 2025;
- Woonvisie Westland 2020-2030;
- Welstandsnota Westland inclusief reclame maken in Westland 2016;
- Verordening vestiging uitsluitend recht NV JUVA beheer en onderhoud openbare verlichting 2023;
- Nadere regels sandwich- en/of driehoeksreclameborden (AO-signs/multi-views gemeente Westland;
- Verordening commissie omgevingskwaliteit Westland 2022.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Product	Werkelijk 2024	Begroting na wijziging 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Exploitatie						
Lasten						
Afvalinzameling	14.522	16.345	15.594	15.285	15.186	14.185
Begraafplaatsen	2.740	2.833	2.869	2.909	2.911	2.897
Benoemen objecten en openbare ruimte	351	349	383	383	383	383
Gemeentelijk vastgoed en grond	5.389	6.158	6.065	6.357	6.505	6.229
Groen en recreatie	18.670	20.132	19.213	21.831	21.027	21.649
Infrastructuur (bovengronds en ondergronds)	24.424	23.891	23.901	24.998	26.810	27.465
Klimaatadaptatie	668	809	789	789	789	789
Milieubeleid en -beheer	5.719	5.093	5.268	5.268	5.267	5.267
Waterhuishouding	18.058	18.901	16.468	16.551	16.832	17.113
Totale lasten	**90.541**	**94.511**	**90.550**	**94.371**	**95.710**	**95.977**
Baten						
Afvalinzameling	-16.308	-17.037	-17.217	-17.397	-17.577	-17.757
Begraafplaatsen	-1.592	-1.673	-1.673	-1.673	-1.673	-1.673
Benoemen objecten en openbare ruimte	0	0	0	0	0	0
Gemeentelijk vastgoed en grond	-3.070	-3.002	-3.002	-3.002	-3.002	-3.002
Groen en recreatie	-713	-454	-372	-372	-372	-372
Infrastructuur (bovengronds en ondergronds)	-1.718	-1.217	-1.189	-1.189	-1.189	-1.189
Klimaatadaptatie	-11	0	0	0	0	0
Milieubeleid en -beheer	-778	-15	-15	-15	-15	-15
Waterhuishouding	-17.568	-18.312	-18.582	-18.852	-19.122	-19.392
Totale baten	**-41.758**	**-41.710**	**-42.050**	**-42.500**	**-42.950**	**-43.400**
Subtotaal baten en lasten	**48.783**	**52.801**	**48.500**	**51.871**	**52.760**	**52.577**
Reserves						
Stortingen						
Openbare ruimte	1.200	8.297	0	0	0	0
Totale stortingen	**1.200**	**8.297**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen						
Openbare ruimte	-3.330	-4.650	-3.626	-4.265	-2.357	-1.078

Product	Werkelijk 2024	Begroting na wijziging 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Totale onttrekkingen	**-3.330**	**-4.650**	**-3.626**	**-4.265**	**-2.357**	**-1.078**
Subtotaal mutaties reserves	**-2.130**	**3.647**	**-3.626**	**-4.265**	**-2.357**	**-1.078**
Saldo programma	**46.653**	**56.448**	**44.874**	**47.606**	**50.403**	**51.499**

Algemeen
Het nadelig saldo van de baten en lasten van € 44,9 miljoen in begroting 2026 binnen dit programma is ten opzichte van € 56,4 miljoen in de begroting 2025 met € 11,5 miljoen afgenomen. Dit bestaat uit een afname van de lasten van € 3,9 miljoen, een toename van de baten met € 0,3 miljoen, een verlaging van de stortingen in de reserves van € 8,3 miljoen en een verlaging van de onttrekkingen in de reserves van € 1,0 miljoen.

Toelichting verschillen groter dan € 0,1 miljoen

Afvalinzameling € 0,9 miljoen
De begrote kosten inzake afvalinzameling bedragen € 16,8 miljoen. In 2026 wordt een bedrag van € 1,2 miljoen onttrokken aan de egalisatievoorziening afval. De onttrekking is in mindering gebracht op de kosten, waardoor de begrote kosten per saldo € 15,6 miljoen bedragen. Na de onttrekking van € 1,2 miljoen bedraagt de egalisatievoorziening afval nihil.

Bij de Jaarrekening 2024 is besloten om € 8,3 miljoen incidenteel te doteren aan de reserve Afval. In 2026 wordt € 2,3 miljoen aan de reserve Afval onttrokken om, samen met de onttrekking aan de egalisatievoorziening van € 1,2 miljoen, een kostendekkendheid van 100% te realiseren. De onttrekking van € 2,3 miljoen aan de reserves Afval is opgenomen in de totale onttrekking ‘Openbare ruimte’ van € 3,6 miljoen.

In de kadernota 2025 hebben wij aangegeven op termijn te willen toegroeien naar kostendekkendheid op het domein afval. Landelijke beleidskeuzes, bijvoorbeeld omtrent de CO2-heffing op afvalverbranding, hebben een directe impact op de lasten. Om op termijn toe te werken naar kostendekkendheid willen we samen met HVC eerst de inwoners goed van dienst zijn en hen daarna in staat stellen zelf manieren te benutten om het gewicht aan restafval flink te verlagen. Zo stelt het ons in staat om de kostenontwikkeling beheersbaar te krijgen, en om in te kunnen schatten hoe we op termijn kostendekkend kunnen zijn. Vanuit dat oogpunt ramen wij vanaf 2027 een te realiseren kostenbesparing en vanaf 2028 kosten in verband met de CO2-heffing. Aangezien de geraamde kostenbesparingen hoger zijn dan de kosten gerelateerd aan de CO2-heffing nemen de kosten vanaf 2027 per saldo gestaag af. Inherent hieraan nemen tevens de geraamde onttrekkingen aan de reserve Afval jaarlijks af.

De begrote baten afvalinzameling nemen jaarlijks gestaag toe met € 0,2 miljoen als gevolg van areaaluitbreiding.

Gemeentelijk vastgoed en grond € 0,1 miljoen
De lasten nemen in 2026 met € 0,1 miljoen af als gevolg van lagere kapitaallasten behorende bij het vastgestelde MIP.

Vanaf 2027 vertonen de lasten op het product Gemeentelijk vastgoed een stijgende lijn. Dit heeft te maken met het heralloceren van de vastgoedbudgetten, en door stijgende kapitaallasten behorende bij het vastgestelde MIP. Ook de daling van de lasten in 2029 worden hierdoor verklaard.

Groen en Recreatie € 0,8 miljoen
De begrote lasten voor het jaar 2026 zijn € 0,9 miljoen lager dan in 2025. Dit komt mede doordat de kosten voor het uitvoeren van het actieplan Groen = Goud (€2,1 miljoen) wel in 2025 maar niet in 2026 zijn begroot. De kosten worden gedekt vanuit de reserve Groenfonds, hiervoor wordt een budgetneutrale begrotingswijziging in de 1e afwijkingenrapportage 2026 voorgesteld. Een toename van € 0,8 miljoen aan lasten in 2026 wordt verklaard door een stijging van de kapitaallasten als gevolg van de vastgestelde MIP. De afwijking van de begrote kosten (€ 0,4 miljoen) wordt veroorzaakt door het actualiseren van de kostenverdeelstaat. Dit als gevolg van de nieuwe cao en door een herverdeling van de directe loonkosten waarbij deze kosten worden doorbelast naar de producten waar uren voor worden gemaakt. Binnen de gehele begroting betreft dit een budgetneutrale wijziging.

Vanaf 2027 vertonen de lasten op het product Groen en Recreatie een stijgende lijn. Dit wordt veroorzaakt door stijgende kapitaallasten behorende bij het vastgestelde MIP. In 2027 is er eenmalig een afwaardering van de aangekochte gronden van sportpark de Zweth wat zorgt voor extra lasten van € 1,6 miljoen. Dit bedrag wordt onttrokken uit de reserve Sportpark de Zweth, per saldo is dit budgetneutraal.

Infrastructuur (bovengronds en ondergronds)

Vanaf 2027 vertonen de lasten op het product Infrastructuur een stijgende lijn. Dit wordt veroorzaakt door stijgende kapitaallasten behorende bij het vastgestelde MIP.

Milieubeleid en - beheer € 0,2 miljoen
De begrote lasten 2026 zijn ten opzichte van de begrote lasten 2025 met € 0,2 miljoen toegenomen. Deze toename wordt verklaard door een stijging van de kapitaallasten als gevolg van de vastgestelde MIP.

Waterhuishouding € 2,7 miljoen
Met ingang van 2026 vinden er geen structurele dotaties meer plaats aan de egalisatievoorziening Riolering, waardoor de begrote lasten met € 2,6 miljoen afnemen. Hiernaast is er een toename van de kapitaallasten als gevolg van de vastgestelde MIP voor een bedrag van € 0,2 miljoen. De eventuele gevolgen van het totale onderzoek naar het watersysteem (GRP) kunnen in de komende jaren tot financiële gevolgen leiden.

De begrote baten stijgen in 2026 en verder jaarlijks met € 0,3 miljoen als gevolg van areaaluitbreiding.

Reserves € 7,3 miljoen

In 2025 is incidenteel een bedrag van € 8,3 miljoen vanuit het batige saldo van de jaarrekening 2024 gestort in de reserve afval. Vanaf 2026 zijn er geen structurele stortingen meer geraamd.

In 2025 vindt een onttrekking plaats van € 2,1 miljoen uit de reserve Groenfonds voor het uitvoeren van het actieplan Groen = Goud. De benodigde onttrekking voor 2026 is nog niet begroot en wordt bij de 1e afwijkingenrapportage 2026 voorgesteld, aangezien deze dan beter in te schatten is. Daarnaast is in 2025 een incidentele onttrekking van € 0,5 miljoen uit de reserve Centrumplannen begroot voor het uitvoeren van de motie ‘Opknapbeurt Monster en Poeldijk’. Tezamen betekent dit een daling van de onttrekkingen uit reserves in 2026 van € 2,6 miljoen.

Daartegenover vindt een hogere onttrekking plaats aan de reserve afval van € 1,3 miljoen (zie voor nadere toelichting ‘Afvalinzameling’), een onttrekking aan de algemene reserve van € 0,2 miljoen

voor de huur van veegmachines straatreiniging en een onttrekking van € 0,1 miljoen aan de algemene reserve voor het achterstallig onderhoud aan speelvoorzieningen. Tezamen betekent dit een toename van de onttrekking uit reserves in 2026 van €1,6 miljoen.

In 2027 vindt er een incidentele onttrekking plaats aan de reserve Sportpark de Zweth voor een bedrag van € 1,6 miljoen (zie voor nadere toelichting ‘Groen en recreatie’). Uitgezonderd van deze onttrekking, dalen de onttrekkingen vanaf 2027 gestaag als gevolg van lagere onttrekkingen uit de reserve Afval (zie voor nadere toelichting ‘Afvalinzameling’).

2.9 Politiek en bestuur

De gemeente is er voor haar inwoners, instellingen en bedrijven. We vinden het belangrijk naar hen te luisteren en open te staan voor suggesties. Daarom werken we meer samen aan het waarmaken van suggesties en het oplossen van problemen. We creëren meer ruimte voor gesprekken over onderwerpen die belangrijk zijn voor inwoners en ondernemers. Datzelfde geldt voor onze partners in de regio.

De volgende producten zijn onderdeel van het programma Politiek en Bestuur:

- Bestuur;
- Besluitvormingsprocessen;
- Verkiezingen;
- Externe betrekkingen, incl. internationale zaken;
- Branding en positionering.

Bestuur

De gemeenteraad en het college spelen ieder hun rol in de besturing van onze gemeente. De komende jaren werken zij samen aan de toekomst van de Westlandse samenleving. Onze ambitie is om op een open en toegankelijke manier te besturen. De focus ligt hierbij op het algemeen belang van de Westlandse inwoners, bedrijven en organisaties. Zowel nu als in de toekomst.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een goed werkend en navolgbaar gemeentebestuur.	Gemeenteraad: kaders stellen voor het beleid en controleren of het college het beleid goed heeft uitgevoerd.
	College: uitvoeren van besluiten van de gemeenteraad.
	College: uitvoeren van wetten en regelingen van het Rijk en de Provincie.
	College: uitvoeren van het collegewerkprogramma binnen de financiële ruimte van de begroting.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Besluitvormingsprocessen

Als gemeente nemen we dagelijks beslissingen over veel verschillende onderwerpen. Dat doen we volgens vastgestelde processen. Deze processen zorgen ervoor dat we zo transparant, tijdig en zorgvuldig mogelijk besluiten kunnen nemen.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een transparant, tijdig en zorgvuldig besluitvormingsproces.	Bijstellen en verbeteren van de processen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	Betrokkenheid raad bij besluitvorming vergroten door in het proces meer interactie te creëren.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Verkiezingen

We organiseren Europese, landelijke, provinciale, waterschaps- en lokale verkiezingen. Een goed en open verloop van verkiezingen is essentieel voor ons democratisch proces.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Goed en open verloop van verkiezingen.	Op 18 maart 2026 worden de leden van de gemeenteraad van Westland gekozen.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Externe betrekkingen, incl. internationale zaken

Externe betrekkingen omvatten alle activiteiten van relatiemanagement die gericht zijn op het onderhouden van duurzame contacten en relaties met inwoners, (mede)overheden, en organisaties in de publieke en private sector die voor de gemeente van belang zijn. Daarnaast willen we waardering uiten aan inwoners die zich met bijzondere prestaties en verdiensten inzetten voor de Westlandse samenleving.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Versterken van de relaties met belangrijke partners en bestuurlijke aanwezigheid in de regio.	Collegeleden nemen deel aan relevante bestuurlijke netwerken op lokaal, regionaal, landelijk en internationaal niveau.
Collegeleden zijn ambassadeurs van Westland richting bezoekers uit binnen- en buitenland.	Ontvangst van diverse delegaties. Denk hierbij aan Kamerleden, bewindspersonen, statenleden en ook internationale delegaties.
	Organiseren van en aanwezig zijn bij relevante momenten waar de belangen van Westland gediend kunnen worden.
Uiten van waardering voor inwoners en verenigingen/organisaties die zich inzetten voor de Westlandse samenleving.	Uitreikingen koninklijke en gemeentelijke onderscheidingen.
	Het uitreiken van vrijwilligersprijs het WestlandHart.
	Het organiseren van de Nieuwjaarsontmoeting.
	Het organiseren van het Westlands Sportgala.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	Het organiseren van momenten voor de Westlandse veteranen (o.a. de Westlandse Veteranendag).

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Branding en positionering

Westland en de tuinbouw moeten steviger op de kaart gezet worden. Hierbij ligt de focus op onze kracht binnen glastuinbouw. De kracht van Westland is haar kennis en kunde in de glastuinbouw. Wereldwijd is 80% van de kassen, techniek en teelt afkomstig van Westlandse ondernemers. Wij leveren kennis, techniek en voedsel aan honderden miljoenen mensen. Toch leidt onbekendheid met de sector nog steeds tot misverstanden over arbeidsmigratie, energie, en bestrijdingsmiddelengebruik.

Met een integrale positioneringsstrategie versterken we het beeld van Westland als aantrekkelijke en innovatieve regio. Dit draagt bij aan het aantrekken van talent, het stimuleren van economische groei en het vergroten van onze kansen op externe financiering voor programma's en voorzieningen.

Gemeente Westland is al actief in het positioneren van Westland als glastuinbouwgebied. Daar waar we kansen zien, daar waar we het nodig vinden en daar waar we gevraagd worden. De ontwikkeling van Flora Campus Westland is het bewijs van onze kracht en in innovatie.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Krachtigere positie van Westland.	Om het doel te bereiken zetten we o.a. in op de volgende activiteiten: • Koplopers in de tuinbouw zichtbaarder maken en als voorbeeld laten dienen voor de sector. Tijdens bijeenkomsten, op beurzen en bij landelijke (politieke) momenten; • Extra inzet op de samenwerking met het World Horti Center als het clubhuis van de tuinbouw; • Publieke en politieke boegbeelden naar Westland halen.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Prestatie-indicatoren

Er zijn geen verplichte of facultatieve indicatoren van toepassing op dit programma.

Externe ontwikkelingen/risico's

- Van de meeste verkiezingen weten we wanneer ze plaatsvinden, maar landelijke verkiezingen kunnen afhankelijk van de politieke situatie ook vervroegd plaatsvinden.

Verbonden partijen

Er zijn geen verbonden partijen die een bijdrage leveren aan dit programma.

Kaderstellende beleidsnota's

Er zijn geen beleidsnota's die kaders stellen voor dit programma.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Product	Werkelijk 2024	Begroting na wijziging 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Exploitatie						
Lasten						
Bestuur	3.323	1.857	1.847	1.840	1.840	1.840
Externe betrekkingen	936	1.193	1.039	414	414	414
Griffie en gemeenteraad	2.551	3.135	3.063	3.063	3.063	3.063
Verkiezingen	440	208	219	219	219	219
Totale lasten	**7.250**	**6.393**	**6.168**	**5.536**	**5.536**	**5.536**
Baten						
Bestuur	-8	-7	-7	-7	-7	-7
Externe betrekkingen	0	0	0	0	0	0
Totale baten	**-8**	**-7**	**-7**	**-7**	**-7**	**-7**
Subtotaal baten en lasten	**7.242**	**6.386**	**6.161**	**5.529**	**5.529**	**5.529**
Reserves						
Stortingen						
Politiek en bestuur	0	727	167	167	167	167
Totale stortingen	**0**	**727**	**167**	**167**	**167**	**167**
Onttrekkingen						
Politiek en bestuur	0	-1.310	-625	0	0	0
Totale onttrekkingen	**0**	**-1.310**	**-625**	**0**	**0**	**0**
Subtotaal mutaties reserves	**0**	**-583**	**-458**	**167**	**167**	**167**
Saldo programma	**7.242**	**5.803**	**5.703**	**5.696**	**5.696**	**5.696**

Algemeen
Het nadelig saldo van de baten en lasten van € 5,7 miljoen in begroting 2026 binnen dit programma is ten opzichte van € 5,8 miljoen in de begroting 2025 met € 0,1 miljoen afgenomen. Dit bestaat uit een afname van de lasten van € 0,2 miljoen, een verlaging van de stortingen in de reserves van € 0,6 miljoen en een verlaging van de onttrekkingen uit de reserves van € 0,7 miljoen.

Toelichting verschillen groter dan € 0,1 miljoen

Externe betrekkingen € 0,2 miljoen
Vanaf 2026 dalen de lasten met € 0,1 miljoen als gevolg van een afname in de inzet van ingehuurd personeel. De afwijking van de begrote kosten (€ 0,1 miljoen) wordt veroorzaakt door het actualiseren van de kostenverdeelstaat. Dit als gevolg van de nieuwe cao en door een herverdeling van de directe loonkosten waarbij deze kosten worden doorbelast naar de producten waar uren voor worden gemaakt. Binnen de gehele begroting betreft dit een budgetneutrale wijziging.

De lasten Branding en Positionering zijn incidenteel beschikbaar voor 2025 en 2026 (op basis van de kadernota 2024). Vanaf 2027 dalen de lasten met € 0,6 miljoen.

Griffie en gemeenteraad € 0,1 miljoen
Na verwerking van de motie m.b.t. extra budget voor de rekenkamer liggen de lasten vanaf 2026 € 0,1 miljoen lager dan 2025. Dit komt enerzijds door het overhevelen van budget naar Cultuur en Juridische zaken. En anderzijds door een herverdeling van de directe loonkosten, waarbij deze kosten worden verdeeld naar de producten waar uren voor worden gemaakt. Binnen de gehele begroting betreft dit een budgetneutrale wijziging.

Verkiezingen (€ 0)
In de 1e Afwijkingenrapportage 2025 hebben we een egalisatiereserve Verkiezingen ingesteld. De doelstelling van deze reserve is het middelen van de kosten voor verkiezingen zodat een evenwichtiger begrotingsbeeld ontstaat. In de begroting is structureel € 167.000 beschikbaar voor verkiezingen. We hebben dit bedrag jaarlijks gestort in de reserve, zodat het bedrag in jaren van geen verkiezingen beschikbaar blijft voor jaren waarin er wel verkiezingen worden georganiseerd. Daarnaast is gebleken dat het organiseren van verkiezingen onderhevig is aan stijgende kosten. Van 2026 tot en met 2029 worden er elk jaar verkiezingen georganiseerd. De verwachting is dat hier jaarlijks € 140.000 extra benodigd is bovenop de reeds beschikbare € 167.000. Voor de komende vier jaren bedragen de extra kosten € 560.000. In 2025 hebben we eenmalig vanuit de algemene reserve gestort in de egalisatiereserve ter dekking van de verkiezingen de komende jaren. In totaal betreft dit dan in 2025 een storting van € 727.000. Voorgesteld wordt de komende jaren de kosten van de georganiseerde verkiezingen te monitoren, en op basis daarvan de jaarlijkse toevoeging aan de reserve al dan nodig aan te passen aan de realiteit.

Door deze systematiek zijn de jaarlijks geraamde lasten op het product verkiezingen lager dan voorheen. Bij de 2e Afwijkingenrapportage 2025 zal een onttrekking worden voorgesteld voor de landelijke verkiezingen. Tevens zal er bij de 1e Afwijkingenrapportage een onttrekking worden voorgesteld voor de gemeenteraadsverkiezingen.

Reserves € 0,1 miljoen
Zowel de onttrekkingen als de stortingen in de reserves zijn met € 0,7 en € 0,6 miljoen gedaald. In 2025 is eenmalig € 0,6 miljoen vanuit de algemene reserve in de egalisatiereserve gestort ter dekking van de verkiezingen de komende jaren. De onttrekking van branding en positionering vindt incidenteel plaats. Dit zorgt voor onttrekkingen in 2025 en 2026.

2.10 Financiën en algemene dekkingsmiddelen

Een financieel gezonde gemeente is cruciaal voor een sterk en toekomstbestendig Westland. We gaan zorgvuldig om met het geld van onze inwoners en bedrijven – elke euro telt. Daarom geven we niet meer uit dan er binnenkomt en zorgen we dat onze begroting structureel in evenwicht is.

Voor de begroting 2026-2029 hanteren we in dit kader de volgende uitgangspunten:

- De begroting voor het jaar 2026 moet structureel sluitend zijn, wat inhoudt dat de structurele uitgaven gedekt moeten worden door structurele inkomsten.
- Voor de jaren 2027 t/m 2029 geldt dat de begroting ook structureel sluitend is.
- Daarnaast streven we ernaar om voldoende financiële reserve te hebben om eventuele tegenvallers op te kunnen vangen.
- De belastingen voor inwoners en bedrijven moeten in verhouding staan tot de financiële stabiliteit van de gemeente en het aanbod van gemeentelijke voorzieningen en diensten.
- We houden het oog scherp op onze schuldpositie en doen ons best om deze niet te laten stijgen, zodat onze meerjarenbegroting ook op dat vlak gezond blijft.

De volgende producten zijn onderdeel van het programma Financiën en algemene dekkingsmiddelen:

- Algemene uitkering gemeentefonds;
- Treasury;
- Belastingen.

Algemene uitkering gemeentefonds

Onder dit product valt de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

Via het gemeentefonds krijgen gemeenten geld van de rijksoverheid. Het gemeentefonds biedt dekking voor een groot deel van de uitgaven die in de begroting staan.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een reëel beeld van de algemene uitkering uit het gemeentefonds.	We baseren de raming van de algemene uitkering in de primitieve begroting (jaar t) op de meicirculaire jaar t-1.
	We informeren de raad over wijzigingen in de algemene uitkering als gevolg van de circulaires gemeentefonds.
	Om een actueel meerjarenperspectief te houden, verwerken we de wijzigingen in een begrotingswijziging die we ter vaststelling aan de raad voorleggen.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Treasury

De treasuryfunctie betreft het sturen en beheersen van geldstromen, de financiële vermogenswaarden en de financiële posities met de hieraan verbonden risico's. In de paragraaf Financiering van deze begroting gaan we nader in op de financieringsbehoefte van Westland, de financiële risico's, kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Onze investeringsambities voor de komende jaren in onder meer de Flora Gebiedsontwikkelingen brengen een grote financieringsbehoefte met zich mee. Dit heeft gevolgen voor de financiële positie van onze gemeente.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
De financieringskosten van Westland zo laag mogelijk houden.	Financieringskosten zijn afhankelijk van de financieringsbehoefte die voortvloeit uit enerzijds de uitvoering van de programma's en anderzijds van de marktrente-ontwikkelingen. De gemeente stuurt op minimale financieringskosten door: Kasbeheer: sturen op minimale opname van kasgelden en tegen zo laag mogelijke kosten, op basis van een periodiek opgestelde kasprognose Gemeentefinanciering: het aantrekken van financieringen voor een periode van 1 jaar en langer binnen de kaders die in het treasury statuut zijn vastgelegd en tegen zo gunstig mogelijke renteniveaus
Financiële risico's zoveel mogelijk beperken.	Financiële risico's zijn inherent aan de activiteiten van een gemeente. Om deze risico's te beperken ondernemen we de onderstaande acties: Verstrekte leningen en garanties: Het beoordelen van de financiële positie en kredietwaardigheid van partijen aan wie leningen of garanties worden of zijn verstrekt. Eventueel opvragen van extra zekerheden; Opgenomen leningen: het afstemmen van nieuwe leningen op de bestaande financiële positie, liquiditeitenplanning op directe wijze en de marktomstandigheden.
Vermogenswaarden van de gemeente binnen de in de Wet Fido bepaalde bandbreedte houden.	Gezonde vermogenswaarden zijn essentieel voor de gemeente om nu en in de toekomst ambities binnen programma's en investeringsopgaven te kunnen blijven financieren en uitvoeren. De kaders staan in de Wet Fido omschreven: Kasgeldlimiet: zorgdragen dat de kasgeldlimiet niet wordt overschreden door het tijdig aantrekken van lange-termijn-leningen; Renterisiconorm: zorgdragen dat de renterisiconorm niet wordt overschreden door

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	middel van het plannen van nieuwe leningen die door Westland zijn aangetrokken.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Belastingen

Het opleggen en invorderen van de gemeentelijke belastingen en daarbij waar mogelijk verlenen van kwijtschelding.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Het realiseren van de geraamde belastingopbrengsten.	Realistisch begroten en vervolgens opleggen en invorderen van de belastingaanslagen. Zie ook de paragraaf Lokale heffingen.
Lasten voor de inwoners en bedrijven moeten in verhouding staan tot de financiële weerbaarheid en het voorzieningenniveau van de gemeente.	Jaarlijks de belastingtarieven aanpassen, waarbij de tarieven voor de rioolheffing en afvalstoffenheffing kostendekkend zijn en de hoogte van de OZB zich jaarlijks ontwikkelt conform de nationale consumentenprijsindex.
	Belastingverordeningen eind van het jaar ter vaststelling voorleggen aan de raad.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2026.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren

Gemiddelde WOZ waarde

De gemiddelde WOZ-waarde van woningen x € 1.000.

Bron: CBS - Waarde onroerende zaken
Legenda grafiek
Groen: Westland
Blauw: Nederland

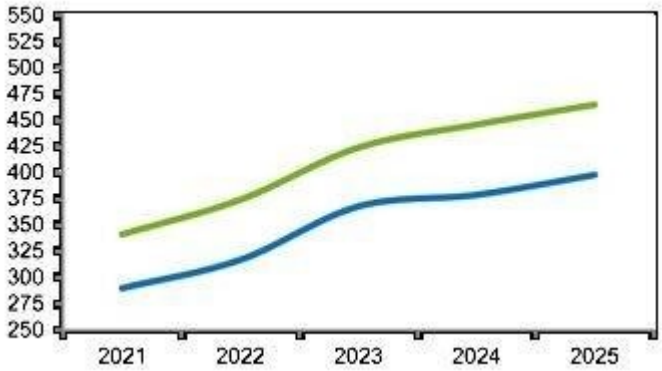

Jaar	Westland	Nederland
2021	341	290
2022	374	317
2023	424	368
2024	446	379
2025	465	398

Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden
Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten. De COELO hanteert per 2021 de gemiddelde WOZ-waarde van alleen koopwoningen.

Bron: COELO - Atlas lokale lasten
Legenda grafiek
Groen: Westland
Blauw: Nederland

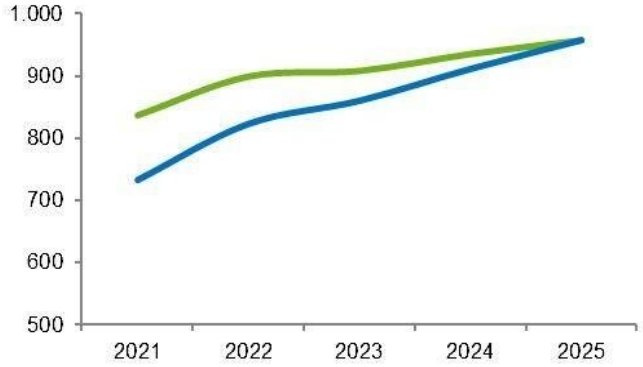

Jaar	Westland	Nederland
2021	837	733
2022	899	823
2023	908	860
2024	935	911
2025	957	957

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden
Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten. De COELO hanteert per 2021 de gemiddelde WOZ-waarde van alleen koopwoningen.

Bron: COELO - Atlas lokale lasten
Legenda grafiek
Groen: Westland
Blauw: Nederland

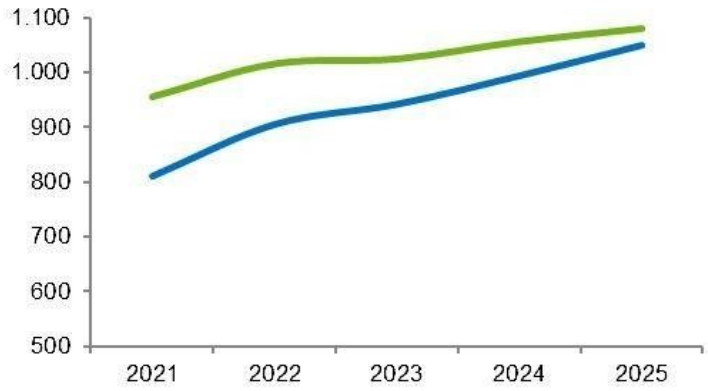

Jaar	Westland	Nederland
2021	955	810
2022	1.016	905
2023	1.025	942
2024	1.057	994
2025	1.081	1.050

Facultatieve-indicatoren
Zie voor de indicatoren van belastingen de paragraaf lokale heffingen.

Kaderstellende beleidsnota's

- Financiële verordening 2023;
- Nota reserves en voorzieningen 2021;
- Nota activabeleid 2017;
- Treasurystatuut 2021;
- Beleidsregels garanties 2020;

De volgende belasting- en legesverordeningen:

- Verordening Onroerendezaakbelastingen 2025;
- Verordening Forensenbelasting 2025;
- Verordening Afvalstoffenheffing 2025;
- Verordening Riool- en waterzorgheffing 2025;
- Verordening Marktgelden 2025;
- Verordening Lijkbezorgingsrechten 2025;
- Legesverordening 2025;
- Leidraad invordering gemeentelijke belastingen Gemeente Westland 2025;
- Regeling kwijtschelding gemeentelijke belastingen 2023.

Externe ontwikkelingen/risico's

Met het nieuwe accressysteem dat vanaf 2024 geldt, krijgen gemeenten en provincies aparte inflatiecompensaties in het gemeente- en provinciefonds. Uit onderzoek blijkt dat gemeenten en provincies er door een te lage inschatting van de inflatie (prijsstijging van het bruto binnenlands product) elk jaar flink bij in gaan schieten. Deze tekortschietende compensatie zorgt er, in combinatie met eerdere aangekondigde veranderingen in het gemeentefonds, voor dat 2026 bekend is komen te staan als ‘het ravijnjaar’.

In de Voorjaarsnota van het Rijk is aangekondigd dat gemeenten structurele middelen ontvangen om de terugval van het gemeentefonds in 2026 en verder te dempen. Aan het gemeentefonds is in de circulaire vanaf 2026 een bedrag oplopend tot € 424 miljoen toegevoegd. De gevolgen van de meicirculaire leveren voor Westland aanzienlijke voordelen op. Door de val van het kabinet in juni is, bij het schrijven van deze begroting, de onzekerheid over een aantal onderwerpen toegenomen. Zoals de herijking van het gemeentefonds en de omzetting van SPUKS inclusief standaard korting van 10%.

Verbonden partijen

Onder andere onderstaande partij levert een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:

- N.V. Bank Nederlandse Gemeenten;
- N.V. Juva Holding;
- Gemeenschappelijk bezit Evides B.V.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Product	Werkelijk 2024	Begroting na wijziging 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Exploitatie						
Lasten						
Algemene uitkering gemeentefonds en stelposten	-3.472	4.269	4.558	3.742	295	501
Belastingen	727	711	764	764	764	764
Treasury	2.830	766	544	-247	552	893
Totale lasten	**85**	**5.746**	**5.866**	**4.259**	**1.611**	**2.158**
Baten						
Algemene uitkering gemeentefonds en stelposten	-211.121	-217.451	-229.361	-225.927	-218.937	-220.002
Belastingen	-37.958	-40.918	-42.419	-43.953	-45.521	-47.146
Treasury	-16.065	-18.515	-18.629	-19.347	-19.907	-20.119
Totale baten	**-265.144**	**-276.884**	**-290.409**	**-289.227**	**-284.365**	**-287.267**
Subtotaal baten en lasten	**-265.059**	**-271.138**	**-284.543**	**-284.968**	**-282.754**	**-285.109**
Reserves						
Stortingen						
Financiën en algemene dekkingsmiddelen	10.105	17.871	12.964	8.205	5.374	5.059
Totale stortingen	**10.105**	**17.871**	**12.964**	**8.205**	**5.374**	**5.059**
Onttrekkingen						
Financiën en algemene dekkingsmiddelen	-11.865	-27.119	-3.344	-1.244	-1.244	-1.244
Totale onttrekkingen	**-11.865**	**-27.119**	**-3.344**	**-1.244**	**-1.244**	**-1.244**
Subtotaal mutaties reserves	**-1.760**	**-9.248**	**9.620**	**6.961**	**4.130**	**3.815**
Saldo programma	**-266.819**	**-280.386**	**-274.923**	**-278.007**	**-278.624**	**-281.294**

Algemeen

Het voordelig saldo van de baten en lasten van € 274,9 miljoen in begroting 2026 binnen dit programma is ten opzichte van € 280,4 miljoen in de begroting 2025 met € 5,4 miljoen afgenomen. Dit bestaat uit een toename van de lasten van € 0,1 miljoen, een verhoging van de baten van € 13,5 miljoen, een verlaging van de stortingen in de reserves van € 4,9 miljoen en een verlaging van de onttrekkingen uit de reserves van € 23,8 miljoen.

Toelichting verschillen groter dan € 0,1 miljoen

Algemene uitkering gemeentefonds en stelposten € 11,6 miljoen
De lasten zijn ten opzichte van 2025 gestegen in 2026 met afgerond € 0,1 miljoen. Dit komt onder andere door een verschil in de doorbelasting van kostenplaatsen (-€ 186.000). Tevens is er een stelpost Overprogrammering investeringen opgenomen vanaf 2026 (-€ 526.000) en is de stelpost voor cao-verhogingen in 2026 verdeeld (-€ 2,8 miljoen). Daar tegenover staat dat de stelpost inflatiecorrectie in 2026 hoger is dan in 2025 (€ 2,6 miljoen), en dat de kapitaallasten die op programma 10 stonden begroot zijn doorverdeeld naar de betreffende programma's (€ 950.000).

Het verschil tussen 2026 en volgende jaren wordt veroorzaakt door de stelpost Overprogrammering investeringen, alsook door minder taakmutaties en een lagere raming voor de VPB lasten.

De baten zijn met circa € 12 miljoen toegenomen in 2026 ten opzichte van 2025. Deze stijging is het gevolg van de verwerking van de meicirculaire 2025 in de jaren 2026-2029.

De raming van de baten voor 2024 is nog gebaseerd op de september- en decembercirculaire 2024 en wordt in de 2e Afwijkingenrapportage 2025 geactualiseerd. De raad is over de effecten van de meicirculaire 2025 geïnformeerd via een raadsinformatiebrief van 25 juni 2025.

Belastingen € 1,4 miljoen
De toename van de baten met € 1,4 miljoen is het gevolg van inflatie en areaaluitbreiding.

Treasury € 0,3 miljoen
De voor 2026 verwachte lasten vallen circa € 0,2 miljoen lager uit dan in 2025. Weliswaar verwachten wij hogere in- en externe rentelasten vanwege een toenemende financieringsbehoefte, maar deze worden min of meer gecompenseerd door hogere rentetoerekeningen aan investeringen. Op grond van BBV worden die toerekeningen namelijk niet als bate maar als negatieve last geboekt. Vanaf 2027 concentreren de afwijkingen zich voornamelijk op dezelfde posten als 2026.

Ook de voor 2026 verwachte baten liggen in lijn met die van 2025. Voor de jaren na 2026 wordt wel een stijging verwacht. Deze houdt verband met de hogere interne rentevergoeding over reserves.

Reserves € 18,9 miljoen
De reservemutaties muteren ten opzichte van 2025 per saldo met € 18,9 miljoen. De raming in 2025 wordt beïnvloed door de vastgestelde besteding van het jaarresultaat 2024 in dat jaar. Dit verklaart de mutatie ten opzichte van 2025. In 2026 is er een eenmalige onttrekking uit de algemene reserve ten behoeve van een storting in de reserve Dekking investeringen M-nut. Daarnaast daalt de storting in de reserve Ontwikkeling Verdilaan - De Naald jaarlijks.

Overige verplichte informatie

De volgende informatie moet conform BBV-regelgeving verplicht worden opgenomen in de programmabegroting en betreffen het overzicht van algemene dekkingsmiddelen en een toelichting op de begroting van de Vennootschapsbelasting.

Het overzicht van algemene dekkingsmiddelen is opgesteld conform BBV-regelgeving en sluit niet helemaal aan op het product Algemene dekkingsmiddelen eerder in dit programma. Dit komt doordat er in het product meer lasten zijn opgenomen zoals bijvoorbeeld voor de Vennootschapsbelasting.

De Vennootschapsbelasting is geen apart product, maar komt wel conform BBV-regelgeving apart terug in het overzicht van baten en lasten op taakveldniveau. De Vennootschapsbelasting wordt onder het overzicht van algemene dekkingsmiddelen toegelicht.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten die vrij besteedbaar zijn, omdat ze geen specifiek bestedingsdoel hebben. De belangrijkste onderdelen hiervan zijn:

- Algemene uitkering uit het gemeentefonds;
- Lokale belastingen (onroerende zaakbelasting, toeristen- en forensenbelasting);
- Rente en dividend van geldleningen en deelnemingen.

In de onderstaande tabel zijn de ramingen opgenomen van de algemene dekkingsmiddelen.

(bedragen x € 1.000)

Overzicht algemene dekkingsmiddelen	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Geldleningen en deelnemingen					
Dividend nutsbedrijven	11.743	11.743	11.743	11.743	11.743
Beleggingen/deelnemingen	500	500	500	500	500
Renteresultaat	1.665	1.518	1.018	2.151	2.156
Subtotaal geldleningen en deelnemingen	**13.908**	**13.761**	**13.261**	**14.394**	**14.399**
Algemene uitkering uit het gemeentefonds	**216.266**	**227.520**	**224.087**	**217.097**	**218.161**
Onroerende zaakbelastingen					
OZB eigenaren niet-woning	13.989	14.472	14.966	15.471	15.995
OZB eigenaren woning	16.973	17.666	18.373	19.095	19.844
OZB gebruikers niet-woning	9.397	9.723	10.056	10.396	10.749
Subtotaal onroerende zaakbelastingen	**40.359**	**41.861**	**43.395**	**44.962**	**46.588**
Overige belastingen					
Toeristenbelasting	318	318	318	318	318
Forensenbelasting	99	99	99	99	99
Subtotaal overige belastingen	**417**	**417**	**417**	**417**	**417**
Overige algemene dekkingsmiddelen	**2.463**	**1.895**	**1.754**	**-1.591**	**-1.357**
Totaal algemene dekkingsmiddelen	**273.413**	**285.454**	**282.914**	**275.279**	**278.208**

De analyse tussen de raming 2025 en 2026 is opgenomen in 'Wat mag het kosten' bij programma 10.

Geldleningen en deelnemingen

De baten uit hoofde van leningen en beleggingen bestaan uit het renteresultaat en uit dividenden.

Juva heeft in de zomer van 2024 een strategisch plan gepresenteerd waarin zij hun investeringsplannen tot 2030 hebben verwerkt. De opgenomen investeringen zijn nodig om de energietransitie vorm te geven en om het hoofd te bieden aan de uitdagingen van de energiemarkt. In dit strategisch plan is ook een financiële uitwerking opgenomen, waarbij Juva ondanks de grote investeringslast voor de komende jaren, positieve resultaten en een grote groei in de reservepositie laat zien. Naar aanleiding van gesprekken tussen gemeente Westland en Juva is overeengekomen de positieve resultaten en reserves voor een groter deel af te romen dan oorspronkelijk in de prognoses

van Juva is opgenomen. Hierdoor wordt de te verwachte dividenduitkering € 4,3 miljoen hoger geraamd dan in het voorgaande meerjarenperspectief.

De dividenduitkering uit aandelen BNG is voor 2026 en verder geraamd op € 500.000.

Voor het renteresultaat verwijzen wij naar de paragraaf Financiering.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds
Via het gemeentefonds krijgen gemeenten geld van de rijksoverheid. Het gemeentefonds biedt dekking voor een deel van de uitgaven in de programma's van de begroting. De rijksoverheid informeert de gemeenten over de omvang en verdeling van het gemeentefonds. Dit doet zij via circulaires in mei, september en december. De inhoud van de meicirculaire 2025 voor Westland is verwerkt in de meerjarenbegroting 2026-2029. Hierdoor is de laatst bekende stand van het gemeentefonds in de begroting opgenomen. In de 2e Afwijkingenrapportage 2025 wordt de raming voor 2025 aangepast op de uitkomsten van de meicirculaire 2025.

<u>Accresontwikkeling gemeentefonds</u>
Het gemeentefonds volgt de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). De omvang van de algemene uitkering beweegt hierin mee. Deze beweging heet accres.

In de meicirculaire zijn naast het accres 2025-2029 nog verschillende mutaties. We ontvangen middelen ter demping van de terugval van het gemeentefonds in 2026 en volgend. Ook wordt door het rijk structurele aanvullende middelen verstrekt voor een gedeeltelijke dekking van het berekend landelijk tekort van het budget voor jeugdzorg. Incidenteel (in 2026 en 2027) ontvangen we middelen voor het verzachten van het ingroeipad bij de Hervormingsagenda. Vanaf 2028 zijn echter weer besparingen opgenomen in de algemene uitkering ten aanzien van het Sociaal Domein. Deze hebben deels te maken met het invoeren van een eigen bijdrage in de jeugdzorg.

Onroerende zaakbelastingen en overige belastingen
Voor een toelichting verwijzen wij naar de paragraaf Lokale heffingen.

Overige algemene dekkingsmiddelen
In dit onderdeel worden begrotingsposten opgenomen, die in eerste instantie niet over de programma's te verdelen zijn. De concernstelposten maken deel uit van de overige algemene dekkingsmiddelen. De stelposten worden verdeeld naar de programma's nadat een besluit is genomen over concrete bestedings- of bezuinigingsvoorstellen. In de onderstaande tabel zijn de overige algemene dekkingsmiddelen opgenomen.

(bedragen x € 1.000)

Overzicht overige algemene dekkingsmiddelen	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Algemeen					
Post onvoorzien	100	0	0	0	0
Loon- en prijscompensatie	4.271	4.058	4.058	4.058	4.058
Stelpost garantiebanen	227	204	204	204	204
Stelpost actualisatie en overprogrammering MIP	-950	-526	-667	-1.012	-778
Stelpost uitkering plafond BCF	-1.185	-1.841	-1.841	-1.841	-1.841
Stelpost indexeren opbrengst hervormingsagenda	0	0	0	-3.000	-3.000
Totaal overige algemene dekkingsmiddelen	**2.463**	**1.895**	**1.754**	**-1.591**	**-1.357**

Post onvoorzien
Gemeenten zijn op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht een post voor onvoorziene uitgaven te ramen. De omvang hiervan is niet wettelijk vastgelegd; gemeenten zijn hier vrij in. Gemeente Westland raamt jaarlijks een bedrag van bijna € 100.000, op basis van artikel 5, lid 2 van de financiële verordening. Met een enkele uitzondering is dit bedrag de laatste jaren niet aangewend. Daarom is in de begroting 2026 het bedrag voor de post onvoorzien structureel afgeraamd naar € 1.

Stelpost loon- en prijscompensatie
De huidige cao loopt af op 31 maart 2027. De loonkostenbudgetten voor 2026 zijn afgestemd op deze cao. De loonkosten zullen waarschijnlijk nog wel wijzingen in 2026 als gevolg van de begin 2026 bekend gemaakte sociale premies. Voor dit onderdeel van de loonontwikkeling is door middel van een stelpost in de begroting 2026 rekening gehouden.

Ten aanzien van de verwachte inflatie in 2026 wordt de verwachting van het CPB gevolgd met betrekking tot de consumenten prijsindex (CPI) en de materiële overheidsconsumptie, zoals deze in de meicirculaire staan.

Stelpost Actualisatie en Overprogrammering MIP
In de raadsvergadering van 11 december 2024 heeft de raad ingestemd met de bijstellingsrapportage MIP en de daaruit voortvloeiende bijstelling van de kapitaallasten.

Elk jaar weten we wat de kapitaallasten zijn die volgen uit het MIP. We berekenen hierbij de jaarlijkse toename van kapitaallasten ten opzichte van het vorig jaar. Over deze toename boeken we een overprogrammering in. Dat wil zeggen dat al een voordeel op de kapitaallasten in de begroting wordt ingeboekt. Deze methode wordt door meerder gemeenten in Zuid-Holland toegepast en is afgestemd met de provincie.

Stelpost uitkering plafond BCF
Voor een nog te ontvangen afrekening op de onderschrijding van het Btw-compensatiefonds (BCF) is in de begroting 2026-2029 een stelpost opgenomen. Deze stelpost 2026-2029 is gebaseerd, conform het standpunt van de provincie Zuid-Holland, op de laatste afrekening van het BCF (2024).

Stelpost indexeren opbrengst hervormingsagenda
Volgens de circulaire is de besparingsopgave uit de Hervormingsagenda toegenomen. Dit komt doordat het prijs- en volumepeil sinds 2019 (het basisjaar voor de berekening) is gestegen. Landelijk gaat het om een toename van € 507 miljoen. Wij vertalen deze besparingsopgave in een in nog in te vullen stelpost.

Vennootschapsbelasting

In 2024 heeft de gemeente een compromis gesloten met de Belastingdienst over de belastingaanslag van 2016 met betrekking tot het grondbedrijf. Voor de inhoud van het compromis wordt verwezen naar de raadsinformatiebrief van 27 maart 2025. Dit compromis geldt voor alle aangiften en aanslagen vanaf 2017. De (herziene) aanslagen zijn op basis van dit compromis afgehandeld.

Er lopen nu proefprocedures over de belastingplicht van openbare reclame bij de Hoge Raad. De gemeente sluit hier bij aan en verwacht een uitspraak van de Hoge Raad in het vierde kwartaal van 2025. Nu de uitspraak nog niet bekend is, hebben we de winst van de openbare reclame in de raming voor de begroting opgenomen.

We hebben ook bezwaar gemaakt tegen de belastingaanslagen vanwege de hoge belastingrente. De gemeente vindt de belastingrente relatief hoog. Er lopen veel bezwaarschriften hierover op landelijk niveau en er is een procedure bij de Hoge Raad gaande. Het is nog niet bekend wanneer de Hoge Raad met een uitspraak komt.

We hebben alleen bezwaar gemaakt tegen de (herziene) belastingaanslagen van 2016 tot en met 2020. Voor 2021 tot en met 2023 zijn voorlopige aanslagen opgelegd, waar je geen bezwaar tegen kunt maken.

2.11 Organisatie en overhead

We streven ernaar om een aantrekkelijke werkgever te zijn waar betrokken medewerkers zich met plezier inzetten voor de Westlandse samenleving. Dit begrotingsprogramma is nauw verbonden met de paragraaf Bedrijfsvoering.

We hebben gekozen om de organisatie activiteiten die gericht zijn op inwoners, bedrijven en de gemeenteraad onder te brengen bij dit programma. En de meer intern gerichte activiteiten op te nemen in de paragraaf Bedrijfsvoering.

De volgende producten zijn onderdeel van het programma Organisatie en Overhead

- Organisatie(ontwikkeling);
- Participatie en samenspraak;
- Communicatie en marketing;
- Gegevensbescherming / Security;
- Personeel & Organisatie (HRM).

Organisatie(ontwikkeling)

De organisatie is zo ingericht dat we de blik naar buiten houden, op de grote opgaven die er voor gemeente Westland liggen. We zijn resultaatgericht, wendbaar en lerend.

De organisatieontwikkeling is erop gericht dat de samenwerking tussen bestuur en ambtelijke organisatie soepel en scherp verloopt. En dat er een goede verbinding tussen de organisatie en de wereld om ons heen en de organisatie flexibel is. We blijven continu werken aan voorspelbaarheid en kwaliteit van onze dienstverlening. Dit bereiken we ook door onze processen en systemen blijvend te optimaliseren en te moderniseren. Het leiderschap in de organisatie gaan we gericht versterken. Waarbij we aandachtgeven aan onze kernwaarden vakmanschap, verbondenheid en durf. Om deze ambities en gewenste organisatieontwikkelingen haalbaar, realistisch en geprioriteerd te realiseren, wordt de ontwikkelagenda opgesteld en gemonitord.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een duidelijke prioritering door de maatschappelijke opgaven in het Westland centraal te stellen.	De mix van de grote maatschappelijke opgaven, arbeidsmarkt krapte en financiële beperkingen vraagt om wendbaarheid. Dit doen we door waar nodig te prioriteren en programmeren. Dit biedt richting en houvast aan het gemeentebestuur en de ambtelijke organisatie om de opgaven realistisch en in samenhang te kunnen realiseren in Westland.
Westlanders ervaren een goede digitale en persoonlijke dienstverlening. Hierin zetten we de ingeslagen weg voort.	We blijven oog houden voor Westlanders die moeite hebben met de digitale of schriftelijke communicatie met de gemeente. Inwoners krijgen ondersteuning van de formulierenbrigade van Vitis Welzijn.
	We blijven de mogelijkheden om digitaal zaken te doen met de gemeente verbeteren. Via het persoonlijke (en goed beveiligde) loket maken we steeds meer documenten en statusinformatie van aanvragen inzichtelijk.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
	Ook maken we het aanvragen van producten en diensten makkelijker en veiliger voor Westlanders.
	We blijven klanttevredenheid meten en we verbeteren de dienstverlening op basis van de resultaten daarvan. Dit jaar zullen we deze aanpak over nog meer producten en diensten uitbreiden.
	We voeren een pilot uit in de publiekshal. Met een meer persoonlijke ontvangst en een nieuw loket waar Westlanders (spontaan) binnen kunnen lopen voor vragen op andere domeinen dan Burgerzaken en het Archief. Dit jaar evalueren we deze pilot en bepalen we het vervolg.
De potentie van de medewerkers wordt optimaal benut door een samenwerkingsgerichte en lerende organisatie te zijn.	Om de verbinding met de samenleving te optimaliseren blijven we inzetten op een goede ambtelijke en bestuurlijke samenwerking.
	Werken bij ons maken we aantrekkelijker door focus aan te brengen in de ontwikkeling van professionals door leerprogramma's voor leiderschap, talent ontplooien, databedreven werken, vakmanschap en optimale match mens en werk.
De inzet van data draagt bij aan een efficiëntere en transparantere overheid, betere kwaliteit en nieuwe innovatieve vormen van dienstverlening, beleidsontwikkeling en besluitvorming.	Blijvend optimaliseren van de gemeentelijke processen en systemen.
	We moderniseren dataplatforms om data efficiënter te verzamelen, verwerken, analyseren en te gebruiken voor (voorspellende) inzichten.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Participatie en samenspraak

Door inwoners actief te betrekken en hen inspraak te geven, ontstaat er een sterke verbinding tussen de gemeente en haar gemeenschap. Het biedt waardevol inzicht in wat er speelt en welke behoeften er leven. Door samen keuzes te maken, groeit het vertrouwen in de overheid. Gemeente Westland heeft dan ook als doel om participatie breder op te pakken dan verplicht is vanuit de Omgevingswet. Participatie en samenspraak goed inrichten vraagt om een lange-termijn-aanpak. In 2026 gaan we verder op de route die is ingezet.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Versteviging participatie in de organisatie.	We werken aan een participatievisie met ambitie, waarden, spelregels en rolverdeling. Deze visie is nodig om participatie structureel te verankeren in de werkprocessen van de organisatie. Met duidelijke rollen voor de raad, het college, de directie en de organisatie. Met behulp van de participatie-toolbox kunnen collega's zelf aan de slag met het ontwikkelen van hun participatieaanpak binnen hun project.
Een sterk getrainde organisatie.	We blijven actief in het trainen van de organisatie. Op basis van de participatievisie organiseren we kennissessies voor de raad, het college en de directie. We bouwen verder op de interne presentaties van vorig jaar en ontwikkelen komend jaar een e-learning voor medewerkers via de Westland Academie.
Vergroten van de samenwerking tussen inwoners en gemeente Westland. Meer inzicht geven in de grote opgaven waar participatie een belangrijke rol speelt.	Met de betrokkenheidsprofielen van Citisens kunnen we per wijk en straat een gerichte participatieaanpak ontwikkelen. We breiden de inzet van de online participatie via OpenStad verder uit om tot een vaste werkwijze te maken.
Vergroten van de samenwerking tussen inwoners en gemeente Westland. Meer inzicht geven in de grote opgaven waar participatie een belangrijke rol speelt.	We luisteren actief naar inwoners door het organiseren van bijeenkomsten, gesprekken en digitale peilingen om meningen en ideeën op te halen. Deze betrokkenheid organiseren we vroegtijdig, zodat hun inbreng echt invloed kan hebben. Hierbij zorgen we ervoor dat informatie begrijpelijk, tijdig en via verschillende kanalen beschikbaar is. We evalueren participatietrajecten (door o.a. enquêtes en interne projectevaluaties) en gebruiken de lessen om onze aanpak steeds beter te maken.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Communicatie en marketing

Communicatie en participatie speelt een centrale rol in het versterken van de relatie tussen gemeente en samenleving. We zorgen ervoor dat inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners goed geïnformeerd zijn, zich gehoord voelen en actief kunnen meedenken en meedoen. Heldere, toegankelijke en betrouwbare communicatie is daarbij de basis.

In 2026 blijven we bouwen aan een gemeente waar inwoners vertrouwen hebben in hun overheid. Dat doen we door open en transparant te communiceren, en door inwoners actief te betrekken bij beleid en besluitvorming. We luisteren naar wat er leeft, maken ruimte voor dialoog en zorgen dat participatie meer is dan een inspraakmoment: het is een structureel onderdeel van ons handelen.

Zo werken we aan een gemeente die dichtbij haar inwoners staat, en waarin iedereen zich betrokken en serieus genomen voelt.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Verbinding op de ambities in het CWP en de producten.	We zorgen voor een gerichte en strategische inzet van communicatie en participatie en een sterke uitvoering. Hierbij blijven we ons professionaliseren door uitvoering van analyses en het volgen van trainingen.
Heldere, tijdige en toegankelijke informatie voor inwoners, ondernemers en partners over beleid, dienstverlening en actuele ontwikkelingen.	Dit doen we via diverse online en offline communicatiekanalen zoals de website, social media en de gemeentepagina.
Digitale inclusieve gemeente.	Online zorgen we voor duidelijke taal, toegankelijke informatie en klantreizen die aansluiten bij de behoeften van onze inwoners. We voldoen zoveel mogelijk aan de wettelijke toegankelijkheidseisen (WCAG) en blijven hierin verbeteren. Hiervoor is een prioritering aangebracht.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Gegevensbescherming / Security

We beschermen de gemeentelijke organisatie tegen inbreuk op de beveiliging van informatie en datalekken. En monitoren technische en organisatorische maatregelen die noodzakelijk zijn om (persoons)gegevens te beschermen. We beschermen de (persoons)gegevens van inwoners en ondernemers van gemeente Westland. Maar ook de (bedrijfsgevoelige) informatie van de organisatie.

De digitaliseringsslag gaat in 2026 onverminderd door met de transitie naar de cloud-omgeving. Hierbij hebben we nadrukkelijk oog voor de archiefwet, maar ook voor de kwetsbaarheden van de keten, privacy en beveiliging. Het laatste wat we willen is gehackt worden met alle vervelende zaken in de nasleep. Dit vraagt om het vergroten van het bewustzijn voor de dreiging van phishing en fraude. Wanneer systemen uitvallen, door een hack of anderszins, is het een grote uitdaging om het werk door te laten gaan. Business continuïteit vraagt dan ook de komende jaren veel aandacht in de organisatie.

Meer interne informatie over gegevensbescherming bij de gemeente Westland is opgenomen in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
De organisatie en de gemeente zo goed mogelijk beschermen tegen een inbreuk op de beveiliging van informatie. En hierdoor de kans	Medewerkers trainen in het herkennen van verdachte situaties (zoals phishing mails). En het veilig en privacy vriendelijk werken.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
verkleinen op het ontvreemden van data. Of op onderbreking van de dienstverlening.	
	Jaarlijks cybercrisisoefeningen organiseren.
	Het treffen van technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen.
	Door te werken met een Concern Informatie Pal (CIP) houden we grip op informatievoorziening en worden systemen en processen efficiënt ingericht. Dit draagt tevens bij aan de ketensamenwerking.
Voldoen aan wet- en regelgeving, zoals de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en NIS2.	Preventieve beveiligings- en privacy toetsen uitvoeren.
	Sturen op het implementeren en naleven van de wet- en regelgeving over informatiebeveiliging en privacy.
	Jaarlijks verplichte audits en zelfevaluaties uitvoeren.
Toezicht houden op gebruik van Artificial Intelligence (AI).	Opstellen van het gemeentelijk AI beleid.
Algoritmeregister.	Aanvullen en actualiseren van het landelijke algoritmeregister.

Nieuwe ontwikkelingen

Geen nieuwe activiteiten ten opzichte van de vastgestelde beleidsdoelen begroting 2025.

Personeel & Organisatie (HRM)

Het is van belang dat Westland zich als aantrekkelijke werkgever manifesteert, vooral vanwege de complexiteit op de arbeidsmarkt. Personeel en Organisatie ontwikkelt en implementeert daarom een breed passend HR-beleid voor onze gemeentelijke organisatie in lijn met de Westlandse visie 'Werken bij de gemeente Westland is helemaal goud, nu en in de toekomst'. Waardoor Westland haar taken als lokale overheidsinstantie en werkgever zo goed mogelijk kan vervullen.

Medewerkers dragen ieder op een eigen manier bij aan de opgaven die gemeente Westland te doen heeft en de uitdagingen waar ze voor staat. Iedereen is hierin van toegevoegde waarde. De uitdaging is het ontdekken, benutten en ontwikkelen van talent en dit in te zetten op de plekken waar de meeste waarde toegevoegd wordt voor de gemeente Westland. En medewerkers zodoende beschikken over de grootste energie, motivatie en veerkracht. Dit gebeurt vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid van directie, management en medewerkers.

De interne ontwikkelingen op het gebied van Personeel en Organisatie zijn opgenomen in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Reguliere activiteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Verbeteren aantrekkelijk werkgeverschap.	Gerichte doelgroepen-campagnes helpen om een duidelijkere positionering van de organisatie neer te zetten. Ook het gebruik van een heldere arbeidsmarktcommunicatie op LinkedIn. En samenwerken in de regio en landelijk op gemeenteniveau met provincie en VNG op gebied van de arbeidsmarkt.
	We zetten in op een goede start voor nieuwe medewerkers. We bieden een onboardingstraject van 3 maanden, waarmee gezorgd wordt voor een goede landing, een warm welkom en het delen van relevante informatie en afspraken. Om het behoud van huidige medewerkers te stimuleren, wordt er ingezet op continue dialoog tussen leidinggevende en medewerker. Waarbij er nadruk wordt gelegd op de talenten van de medewerker die aansluiten bij de gemeentelijke opgave. Door werving van passende medewerkers voor de taak, proberen we de inzet van externe inhuur te verlagen.
	Een passend, actueel en uitdagend leeraanbod en leerplatform blijven bieden voor het vormgeven van persoonlijk leiderschap en doorontwikkeling van talenten.
	Doorlopend actualiseren van het moderne opleidingsaanbod van de Westland Academie.
Vergroten duurzame inzetbaarheid medewerkers.	Blijven inzetten van preventieve maatregelen en ondersteuning om uitval van medewerkers te voorkomen. Vastellen van vitaliteitsbeleid en het inzetten van brede vitaliteitsbevorderende instrumenten.
	Afnemen van Medewerker Tevredenheidsonderzoek (MTO) om inzichten te krijgen in de organisatiecultuur, leiderschap en communicatie. Uitvoeren van verbeteringen op basis van de MTO uitkomsten.
	Optimaliseren en actualiseren van Arbo- en Verzuimmanagement.
Door ontwikkelen HR data.	Door-ontwikkelen en verbeteren toegankelijkheid, inzicht en gebruik van HR-data en managementrapportages als sturingsinformatie. In deze opgave samen optrekken met Financiën en I&A.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Verbeteren van leerlijnen en ontwikkelprogramma's.	Vormgeven brede leerlijnen, ontwikkel- en leiderschapsprogramma's aan de hand van de geformuleerde organisatieontwikkelings-ambities.
Vergroten inzet potentiële medewerkers.	Verder vormgeven inzet en begeleiden van AOW-ers, MVO-ers, stagiaires en trainees.
Vergroten samenwerking in regio.	Verder bestendigen van regionale samenwerkingen met provincie, gemeenten, organisaties en/of netwerkpartners.

Nieuwe ontwikkelingen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Versterken toekomstbestendigheid van de organisatie	Opzetten van leiderschapstrainingen. Organiseren van brede kennissessies ondersteunend aan de organisatie ontwikkeldoelen.
	Actualiseren beleid gespreksvoerings, digitaal beschikbaar stellen van gespreksformulieren, instructies en geven van gesprekstrainingen.
Onderzoeken inzet onbenut potentieel	Onderzoeken mogelijke inzet van zij-instromers en medewerkers met een lichamelijke beperking.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren

Formatie

Formatie (Fte) per 1.000 inwoners.

Legenda grafiek
Groen: Westland
Blauw: Nederlandse gemeenten
Bron: A&O personeelsmonitor

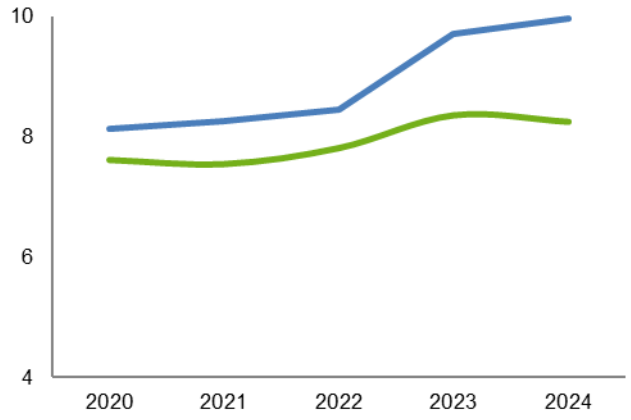

Jaar	Westland	Nederland
2020	7,61	8,12
2021	7,54	8,25
2022	7,81	8,45
2023	8,35	9,70
2024	8,25	9,97

Bezetting
Bezetting (Fte) per 1.000 inwoners.

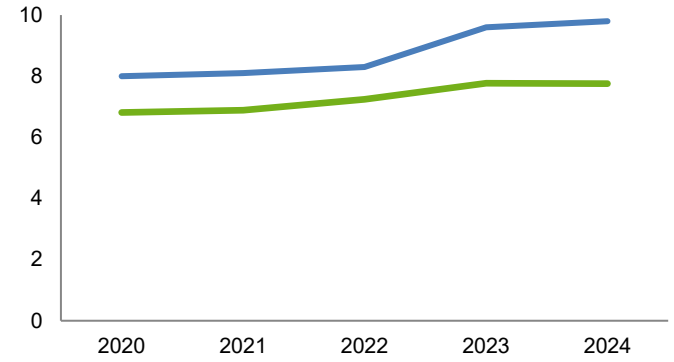

Legenda grafiek
Groen: Westland
Blauw: Nederlandse gemeenten
Bron: A&O personeelsmonitor

Jaar	Westland	Nederland
2020	6,81	8,0
2021	6,89	8,10
2022	7,24	8,30
2023	7,77	9,60
2024	7,75	9,80

Apparaatskosten
De totale apparaatskosten gedeeld door het aantal inwoners. Gegevens van andere gemeenten niet bekend.

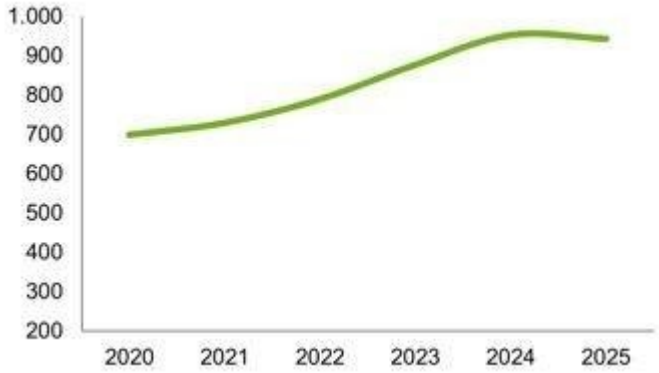

De totale apparaatskosten gedeeld door het aantal inwoners.

Jaar	Apparaatskosten per inwoner
2021	€ 729
2022	€ 790
2023	€ 877
2024	€ 953
2025	€ 943

Externe inhuur
Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen.
Er wordt nauwelijks tot geen externe inhuur geraamd. Er worden in de begroting namelijk loonkosten geraamd. Daarom worden bij deze indicator de werkelijk gerealiseerde inhuurpercentages tot en met 2024 weergegeven.

Legenda grafiek
Groen: Westland
Blauw: 100.000+ gemeenten

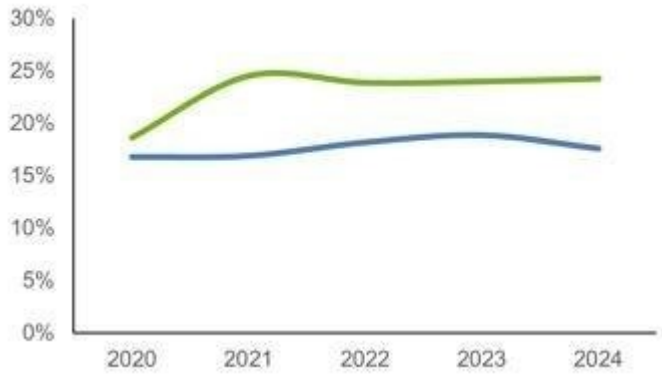

Jaar	Westland	100.000+ gemeenten
2020	18,6%	16,8%
2021	24,5%	16,9%
2022	23,9%	18,2%
2023	24,0%	18,9%
2024	24,3%	17,6%

Overhead
De kosten van overhead gedeeld door de totale lasten exclusief stortingen reserves. Gegevens van andere gemeenten niet bekend.

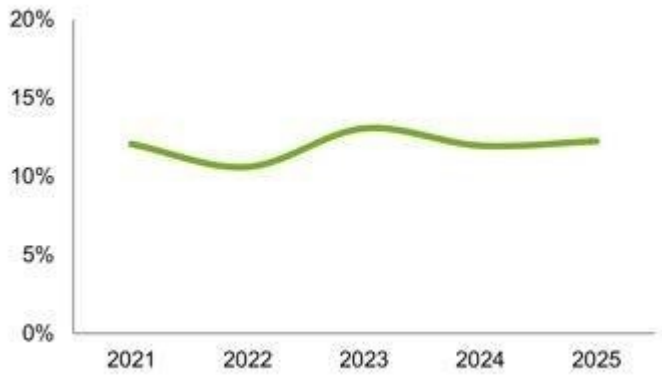

Jaar	Westland
2021	12,0%
2022	10,6%
2023	13,1%
2024	12,0%
2025	12,3%

Externe ontwikkelingen/risico's

Ontwikkelingen als Cloudcomputing, data gedreven werken, kunstmatige intelligentie (AI) en het automatiseren van eenvoudige handelingen (RPA) nemen in het werk van organisaties een steeds belangrijkere plaats in en bepalen de komende jaren de ontwikkelagenda.

- Het dreigingsveld wordt steeds breder door toenemende cyberdreiging zowel vanuit maatschappelijk als economisch perspectief en de ontwikkeling van technologieën, denk hierbij bijvoorbeeld aan AI als aanvalswapen. We zien wet- en regelgeving steeds verder uitgebreid en aangescherpt worden.
- Nieuwe ambities zoals Flora Campus Westland en grote opgaven op het gebied van wonen, zorg, klimaat en energie vormen naast de reguliere gemeentelijke taken en vervangingsinvesteringen een aanzienlijke uitdaging voor gemeente Westland. Om doelstellingen te behalen en politieke ambities waar te maken, moet er een balans zijn tussen ambitie, (gemeentelijke) taken, middelen en uitvoeringskracht.
- Het onvoldoende beschikbaar zijn van arbeidskrachten voor de ambtelijke organisatie, het bedrijfsleven en maatschappelijke instellingen door vergrijzing, verloop van personeel en arbeidsmarktkrapte, heeft als gevolg dat processen niet meer kunnen draaien en de gemeentelijke doelstellingen niet of niet tijdig gerealiseerd worden.
- Medewerkers verlaten de organisatie en externe inhuur vult dit tijdelijk op. Dit draagt niet bij aan het opbouwen van kennis en historisch geheugen. Ook zien we dat op een aantal plaatsen nog niet de juiste kwaliteit beschikbaar is. Dit komt deels doordat er sprake is van snelle ontwikkeling van techniek of veranderende wet- en regelgeving.
- Ontbreken van voldoende kennis met betrekking tot wensen en behoeften van jonge generaties medewerkers en het onvoldoende aansluiten op behoefte aan flexibiliteit en flexibel werken.
- Onze groeiende organisatie heeft te maken met schaarste (financieel, ruimtelijk, arbeidscapaciteit) waardoor we onvoldoende in staat zijn om ons wendbaar op te stellen, de uiteenlopende belangen van partners integraal te benaderen en te managen en om (onzekere, innovatieve en inpasbare) keuzes te maken. De overdracht van taken vanuit het rijk en grootschalige gebiedsontwikkelingen zijn hier voorbeelden van.

Verbonden partijen

Er is voor gekozen om de verbonden partijen in de programma’s te noemen waar de meeste beleidsmatige raakvlakken mee zijn. In dit programma zijn geen verbonden partijen opgenomen.

Kaderstellende beleidsnota's

- Wet op de Ondernemingsraden (WOR) 2023.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Product	Werkelijk 2024	Begroting na wijziging 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Exploitatie						
Lasten						
Organisatie - overig	2.663	2.786	2.811	2.811	2.811	2.811
Overhead - dekking uit investering en grondexploitaties	-3.953	-4.388	-4.336	-4.336	-4.336	-4.336
Overhead - facilitair	506	833	783	733	733	733
Overhead - huisvesting	4.425	4.820	4.832	4.851	4.846	4.841
Overhead - ICT	7.266	7.039	7.230	7.450	7.066	7.137
Overhead - personeel	42.169	42.636	44.001	44.021	44.034	44.063
Totale lasten	**53.076**	**53.726**	**55.321**	**55.530**	**55.154**	**55.249**
Baten						
Organisatie - overig	-1	-3	-3	-3	-3	-3
Overhead - ICT	-437	-956	-806	-806	-806	-806
Overhead - personeel	-1.027	-10	-10	-10	-10	-10
Totale baten	**-1.465**	**-969**	**-819**	**-819**	**-819**	**-819**
Subtotaal baten en lasten	**51.611**	**52.757**	**54.502**	**54.711**	**54.335**	**54.430**
Reserves						
Stortingen						
Organisatie en overhead	123	0	0	0	0	0
Totale toevoegingen	**123**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen						
Organisatie en overhead	-2.399	-2.499	-1.684	-1.629	-1.629	-1.629
Totale onttrekkingen	**-2.399**	**-2.499**	**-1.684**	**-1.629**	**-1.629**	**-1.629**
Subtotaal mutaties reserves	**-2.276**	**-2.499**	**-1.684**	**-1.629**	**-1.629**	**-1.629**
Saldo programma	**49.335**	**50.258**	**52.818**	**53.082**	**52.706**	**52.801**

Algemeen

Het nadelig saldo van de baten en lasten van € 52,8 miljoen in begroting 2026 binnen dit programma is ten opzichte van € 50,2 miljoen in de begroting 2025 met € 2,6 miljoen toegenomen. Dit bestaat

uit een toename van de lasten van € 1,6 miljoen, een afname van de baten van € 0,1 miljoen en een verlaging van de onttrekkingen uit de reserves van € 0,8 miljoen.

Toelichting verschillen groter dan € 0,1 miljoen

Overhead – ICT € 0,3 miljoen
Het verschil aan de lastenkant van € 0,2 miljoen tussen 2025 en 2026 wordt veroorzaakt door stijgende software- en hardwarekosten en door veranderende wet- en regelgeving zoals de cyberbeveiligingswet (NIS2).

Het verschil tussen de lasten in 2026 en de volgende jaren wordt veroorzaakt door de vastgestelde MIP.

De baten voor overhead ICT zijn in 2025 € 0,1 miljoen lager ten opzichte van 2026 vanwege minder vergoeding voor werkzaamheden in het kader van de Eigentijdse ICT.

Overhead – personeel € 1,4 miljoen
De lasten voor overhead personeel stijgen ten opzichte van 2025 met € 1,4 miljoen. De lasten liggen € 1,8 miljoen hoger als gevolg van de cao die verwerkt is. Daarnaast is er minder begroot voor inhuur personeel € 0,3 miljoen en diverse overige kleine mutaties. Per saldo een verhoging van de lasten met € 1,4 miljoen.

Reserves € 0,8 miljoen
De totale reserve onttrekkingen zijn in 2026 lager dan in 2025. Dit komt door een lagere onttrekking aan de reserve Masterplan ICT in 2026.

Overige verplichte informatie

Overhead
Onder de term overhead verstaan we alle ondersteunende activiteiten die nodig zijn om gemeentelijke producten en diensten te leveren (de verstrekking van een uitkering, de aanleg van wegen et cetera).

In de beleidsprogramma's nemen we alleen kosten op die betrekking hebben op het primaire proces. Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces nemen we op in het taakveld 'overhead' volgens de definitie van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Kostenonderbouwing tarieven
De tarieven en de bijbehorende kostenonderbouwing berekenen we apart, omdat deze niet een op een uit de programma's kunnen worden afgeleid. De reden hiervoor is dat de directe kosten zijn opgenomen op de betreffende programma's, terwijl de kosten van btw en overhead hier geen onderdeel van uitmaken.

De overheadkosten verdelen we volledig over de directe uren. Dit betekent dat voor alle op taakvelden toerekenbare uren een algemene opslag overhead geldt. We maken een uitzondering voor de medewerkers in de buitendienst. Bij deze medewerkers rekenen we de kosten voor de huisvesting voor 25% toe en de kosten van de gemeentewerven volledig. De kosten voor ICT rekenen we hier slechts voor 50% toe. De reden hiervoor is dat de medewerkers die vooral in de buitendienst werkzaam zijn minder gebruik maken van deze faciliteiten.

In de paragraaf Lokale heffingen lichten we de kostenonderbouwingen toe, inclusief de toerekening van overhead.

3. Paragrafen

3.1 Lokale heffingen

Een belangrijke bron van inkomsten voor de gemeente zijn de lokale heffingen. Bij lokale heffingen onderscheiden we belastingen, heffingen en leges. De opbrengsten van de belastingen gaan naar de algemene middelen. Dit betekent dat de opbrengsten voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen ingezet kunnen worden. Bij heffingen en leges is sprake van een tegenprestatie van de gemeente. Hierbij mogen de geraamde opbrengsten niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de gemeente voor uitoefening van de taak.

De paragraaf Lokale heffingen gaat over inkomsten en de lokale lastendruk en is als volgt opgebouwd:

1. De geraamde inkomsten.
2. Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen.
3. Een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen.
4. Een aanduiding van de lokale lastendruk.
5. Een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

Toerekenen overhead

Voor de berekening van de tarieven voor lokale heffingen moet de overhead op een consistente wijze worden toegerekend. In Westland worden de overheadkosten volledig omgeslagen naar rato van op de taakvelden geraamde loonkosten. Voor alle op taakvelden toerekenbare uren geldt een algemene opslag overhead. Voor de medewerkers van Ruimte-Buiten geldt een uitzondering met een lager opslagtarief overhead. Deze medewerkers zijn met name in de buitendienst werkzaam en maken minder gebruik van faciliteiten. De totale kosten van de overhead worden ook opgesplitst naar lasten met btw en zonder btw. Op basis van de verhouding wordt een berekening gemaakt. Deze berekening bepaalt hoeveel btw over de overhead mag worden toegerekend aan de lasten van de verschillende kostendekkende berekeningen.

Uitgangspunten

Met het amendement 'Dekkingsvoorstel bij programmabegroting 2025-2026' heeft uw raad de voorgestelde stijging van de OZB-heffing bovenop de inflatiecorrectie vanaf 2026 geschrapt.

In de Kadernota Westland 2025 is als uitgangspunt opgenomen dat jaarlijks een toename van de OZB-ontvangsten wordt geraamd. Dit komt door de groei van het areaal van woningen en niet-woningen. Op basis van het woningbouwprogramma wordt verwacht dat het areaal van woningen en niet-woningen de komende jaren meer toeneemt dan waar in de vorige meerjarenbegrotingen rekening mee is gehouden. De verwachte meeropbrengst als gevolg van areaaluitbreiding wordt jaarlijks verhoogd van € 475.000 tot € 600.000.

Ook bij de afvalstoffenheffing en de rioolheffing ramen we structureel hogere inkomsten als gevolg van de toegenomen areaaluitbreiding.

De meerjarige inflatie wordt verlaagd van 2,4% tot 2,3%. In tegenstelling tot de OZB nemen we de inflatiecorrectie bij de overige belastingen en heffingen pas in december mee. Zo zijn de cijfers in de programma’s gelijk aan die in deze paragraaf.

Bij het vaststellen van de belastingverordeningen 2026 in december 2025, worden de meest actuele financiële gegevens meegenomen.

Vaststellen van tarieven

We streven ernaar de tarieven gelijke tred te laten houden met de algemene prijsontwikkeling. Voor de afvalstoffenheffing en rioolheffing geldt een zogenaamd gesloten systeem, waarbij de tarieven in principe kostendekkend zijn. Zoals gebruikelijk, stelt de gemeenteraad in december de definitieve tarieven vast conform de besluitvorming in de begrotingsvergadering. Investeringen en genoemde prijsstijgingen op het gebied van energie, arbeid en grondstoffen hebben mogelijk ook gevolgen voor de gesloten systemen. Mochten deze ontwikkelingen aanpassing van de tarieven noodzakelijk maken, dan verwerken we dat in december.

Vertaling naar tarieven

Voorgesteld wordt de tarieven van de onroerendezaakbelastingen, forensenbelasting, rioolheffing, afvalstoffenheffing, lijkbezorgingsrechten, marktgelden en leges met 2,3% te laten stijgen. Het tarief van de toeristenbelasting, 5% van de kale overnachtingsprijs, blijft ongewijzigd. Uitgangspunt is dat de inflatiecorrectie is verrekend in de overnachtingsprijs. De woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in een eigen woning met een gemiddelde WOZ-waarde stijgen met 2,24%. De woonlasten voor huurders stijgen met 2,29%. Deze minimale verschillen worden veroorzaakt door de afronding van de tarieven.

Bij de kostendekkendheid in deze paragraaf is bij de berekening nog niet uitgegaan van de voorgestelde tariefsverhogingen. Actualisatie van deze gegevens én keuzes rond tariefstelling en -voorstellen worden aan de gemeenteraad voorgelegd. Hiervoor bieden we in december 2025 alle gewijzigde verordeningen voor de gemeentelijke belastingen en heffingen aan bij de gemeenteraad.

Geraamde inkomsten

In de onderstaande tabel staan de geraamde inkomsten uit belastingen, heffingen en leges.

(bedragen x € 1.000)

Geraamde inkomsten belastingen en heffingen	Raming inkomsten 2025	Raming inkomsten 2026
Onroerendezaakbelastingen	40.359	41.861
Afvalstoffenheffing	15.378	15.558
Rioolheffing	17.688	18.156
Toeristenbelasting	318	318
Forensenbelasting	99	99
Leges		
-Hoofdstuk 1 Algemene Dienstverlening	2.778	2.720
-Hoofdstuk 2 Dienstverlening en Omgevingswet	5.211	5.212
-Hoofdstuk 3 Europese dienstenrichtlijn	31	31
Marktgelden	105	102
Lijkbezorgingsrechten	960	938
Totaal	**82.927**	**84.995**

Het merendeel van de inkomsten uit lokale heffingen bestaat in 2026 uit onroerendezaakbelastingen, afvalstoffenheffing, rioolheffing en leges. De te verlenen kwijtschelding van de afvalstoffenheffing (€ 411.600) en rioolheffing (€ 213.600) is in mindering gebracht op de opbrengsten. De opbrengsten van de afvalstoffenheffing zijn exclusief de opbrengst van de deelstromen, maar inclusief de opbrengst van het grofvuil (€ 30.000).

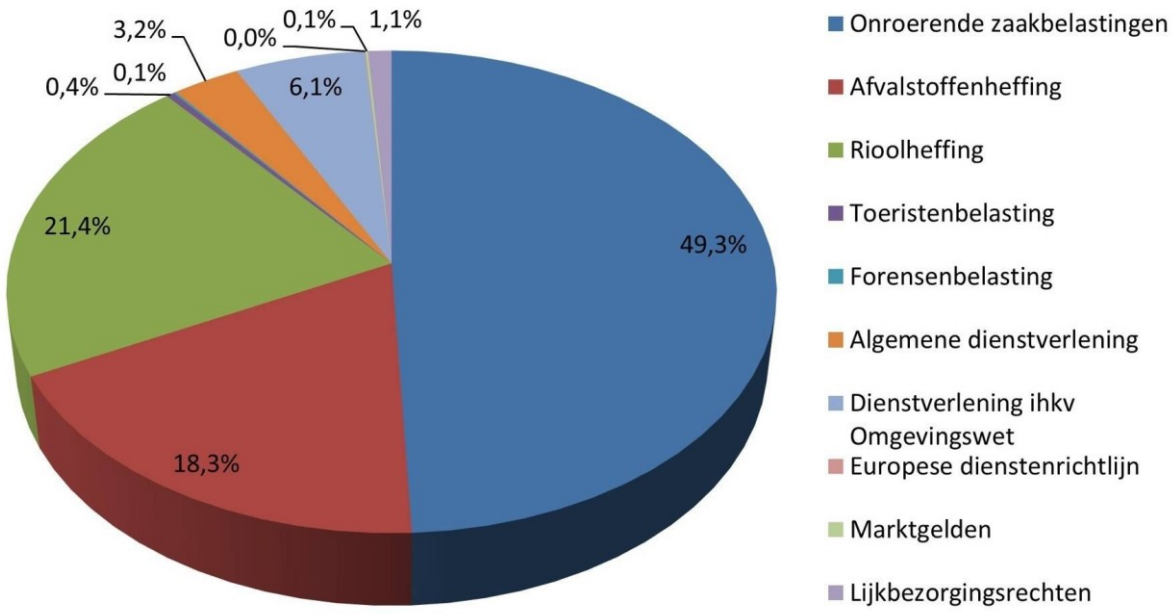

Figuur: opbouw lokale belastingen en heffingen 2026

Beleid lokale heffingen

Het beleid van de lokale heffingen is vastgelegd in gemeentelijke belastingverordeningen. Deze verordeningen bieden we jaarlijks in december ter vaststelling aan bij de gemeenteraad.

Overzicht op hoofdlijnen diverse heffingen

Tarieven belangrijkste lokale heffingen

Omschrijving soort heffing	Begroting 2025	Begroting 2026 (*)
Onroerendezaakbelastingen (% WOZ-waarde)		
- eigenaar woning *	0,0741%	
- eigenaar niet-woning *	0,2618%	
- gebruiker niet-woning *	0,1972%	
Afvalstoffenheffing		
- eenpersoonshuishouden	€ 294,48	€ 301,20
- tweepersoonshuishouden	€ 332,52	€ 340,08
- meerpersoonshuishouden	€ 371,40	€ 379,92
Rioolheffing		
eigendom (% WOZ-waarde)		
- woning *	0,0162%	
- niet-woning *	0,0437%	
gebruik (per aansluiting)		
- eenpersoonshuishouden	€ 184,44	€ 188,64
- tweepersoonshuishouden	€ 208,20	€ 212,88
- meerpersoonshuishouden	€ 232,20	€ 237,48
- bedrijven	€ 239,16	€ 244,56

*De tarieven voor het jaar 2026 zijn mede afhankelijk van de waardeontwikkeling en zijn kort voor de behandeling door de gemeenteraad in december bekend.

In het menu aan de rechterkant staat informatie over de diverse heffingen. Waar nodig zijn bedragen in de diverse overzichten afgerond.

Onroerendezaakbelasting

De onroerendezaakbelasting (OZB) is een belasting voor:

- De eigenaar van een woning of bedrijfspand (object).
- De huurder of gebruiker van een bedrijfspand.

Gemeente Westland voert de waardering voor de Wet waardering onroerende zaken (WOZ) in eigen beheer uit. Het onroerend goed wordt elk jaar gewaardeerd voor de WOZ. Hierdoor volgt de WOZ-waarde jaarlijks de marktontwikkeling. De gemeente hanteert bij herwaardering het uitgangspunt dat het aanpassen van de tarieven conform de waardeontwikkelingen gebeurt. De stijging van de gemiddelde WOZ-waarden wordt gecompenseerd door een gelijktijdige daling van de tarieven. Dit dient om te voorkomen dat waardeontwikkelingen van woningen en niet-woningen invloed hebben op de opbrengst. Voor de aanslag OZB geldt voor belastingjaar 2026 de vastgestelde waarde van het onroerend goed volgens het prijspeil van 1 januari 2025.

Er is nog geen nauwkeurig inzicht te geven in de lokale waardestijgingen van de huizenprijzen. Ook zijn nog onvoldoende marktgegevens bekend en/of geanalyseerd om een betrouwbaar beeld te geven van de waardeontwikkeling van niet-woningen. Het unieke karakter van niet-woningen in Westland maakt dat het nauwelijks nut heeft de landelijke trend te volgen. Ook cijfers uit de regio bieden, gezien de grote onderlinge verschillen, weinig houvast. Voor de prijzen van niet-woningen wordt uitgegaan van gelijkblijvende WOZ-waarden.

Afvalstoffenheffing

De gemeente laat huishoudelijk afval ophalen en verwerken. Ook kunnen inwoners hun grof huishoudelijk afval naar een van beide milieustraten brengen. Hiervoor betaalt elk huishouden afvalstoffenheffing. Uitgangspunt bij de afvalstoffenheffing is dat de tarieven kostendekkend zijn. De heffing is gedifferentieerd in tarieven per huishoudtype. Bewoners met een inkomen tot 100% van het wettelijk sociaal minimum kunnen kwijtschelding van de afvalstoffenheffing aanvragen.

Afvalstoffenheffing	Baten 2026	Lasten 2026
7.3 Afval kosten taakvelden incl. (omslag)rente		16.373.900
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen		-1.247.000
Netto kosten taakveld		**15.126.900**
Toe te rekenen kosten:		
2.1 Verkeer en vervoer kosten taakveld incl. (omslag)rente		317.000
0.4 Overhead incl. (omslag)rente		414.200
BTW		3.219.500
Opbrengst heffingen:		
7.3 Afval heffingen huishoudelijk afval	15.939.700	
7.3 Afval grofvuil	30.000	
6.3 Inkomstenregeling (kwijtschelding)	-411.600	
Totaal afvalstoffenheffing	**15.558.100**	**19.077.600**
Dekkingspercentage voor mutatie voorziening/reserve		81,6%
Onttrekking egalisatievoorziening afval	**1.192.000**	

Afvalstoffenheffing	Baten 2026	Lasten 2026
Onttrekking reserve afval	**2.327.500**	
Dekkingspercentage 2026		**100,0%**

Landelijk gebeurt er veel in het domein afval. Sinds 1 januari 2025 voert HVC alle activiteiten rond het inzamelen en verwerken van het huishoudelijk afval voor ons uit. Samen met HVC brengen we de komende jaren de basis verder op orde en werken we aan verfijning van de dienstverlening. Zo kunnen we op termijn toegroeien naar kostendekkendheid. Om op termijn toe te werken naar kostendekkendheid willen we samen met HVC eerst de inwoners goed van dienst zijn en hen daarna in staat stellen zelf manieren te benutten om het gewicht aan restafval flink verlagen. HVC verleent daarvoor diensten om inwoners daarbij te helpen. Deze diensten moeten leiden tot lagere afvalkosten en verbeterde kostendekkendheid van heffingen.

Landelijke beleidskeuzes hebben direct impact op het afvaldossier. Het kabinet onderzoekt opschorting van de CO2-heffing tot 2030, met een tarief van nul vanaf 2026. Dit volgt op een motie van de Tweede Kamer. Uitwerking en besluitvorming zijn gaande; waaronder de impact op de afvalverbrandingsinstallaties. Tot de wetswijziging blijven de huidige regels van kracht. Omdat de opschorting nog niet wettelijk is vastgelegd houden we voor nu rekening met de huidige uitgangspunten. Om die reden is bij de Jaarrekening 2024 besloten om € 8,3 miljoen incidenteel te doteren aan de reserve Afval. De komende jaren onttrekken we aan de reserve en verwachten we een kostenbesparing door te voeren.

Toelichting egalisatievoorziening afval

Op 1 januari 2026 bedraagt het saldo van de egalisatievoorziening € 1,2 miljoen. Na onttrekking en storting bedraagt het saldo op 31 december 2026 nihil.

Toelichting reserve afval

Op 1 januari 2026 bedraagt het saldo van de egalisatiereserve € 8,3 miljoen. Na onttrekking en storting bedraagt het saldo op 31 december 2026 € 6,0 miljoen.

Rioolheffing

De rioolheffing dekt de kosten van de gemeentelijke waterzorgplichten. Het verhaal van kosten betreft niet alleen het afvoeren van water vanaf een perceel via de riolering, maar omvat ook de verwerking van hemelwater en maatregelen ter voorkoming van problemen met grondwater.

De modelverordening rioolheffing die als basis geldt voor de Verordening Rioolheffing gemeente Westland, is in 2022 gemoderniseerd. De belangrijkste wijziging is dat de eis van directe of indirecte aansluiting voor belastingplicht voor de rioolheffing vervalt. Het perceel heeft geen directe of indirecte aansluiting nodig om in de heffing betrokken te worden. Zorgplichten reiken veel verder dan aansluiting op het buizenstelsel dat voor de afvoer van afvalwater wordt gebruikt. De gevolgen door klimaatverandering hebben een steeds grotere impact op zorgplichten voor hemelwater en grondwater. Het profijt van de nakoming van alle zorgplichten komt alle eigenaren en alle gebruikers van alle percelen ten goede, ook die zonder aansluiting. Hierdoor worden meer onroerende zaken betrokken in de heffing.

Rioolheffing	Baten 2026	Lasten 2026
7.2 Kosten taakveld Riolering incl. (omslag)rente		12.309.300
7.2 Dotatie vervangingsinvestering, artikel 44 lid 1		3.645.000
2.1 Verkeer en vervoer		1.384.700
2.4 Economische havens en waterwegen		884.700
Netto kosten taakveld		**18.223.800**
Toe te rekenen kosten:		
0.4 Overhead incl. (omslagrente)		1.755.600
Btw		1.393.500
Opbrengst heffingen:		
7.2 Riolering (plus areaaluitbreiding)	18.369.600	
6.3 Inkomstenregeling (kwijtschelding)	-213.600	
Totaal rioolheffing	**18.156.000**	**21.372.900**
Dekkingspercentage voor mutatie voorziening		84,9%
Onttrekking voorziening artikel 44 lid 2	3.217.000	
Dekkingspercentage 2026		**100,00%**
Dekkingspercentage 2025		*100,00%*

Toelichting rioolheffing:

- De kosten, toegerekend worden vanuit taakveld 2.1 Verkeer en vervoer, zijn de kosten van straatreiniging en een gedeelte m.b.t. watertaken, onderdeel duikers. De straatreiniging voert de gemeente uit met het oog op het functioneren van de riolering, verkeerd aanbieden van afval en de verkeersveiligheid. Een exacte verdeling over de onderdelen is niet te bepalen. Wij schatten in dat 15% van de kosten van de straatreiniging betrekking heeft op de riolering. De kosten voor de duikers worden voor 100% toegerekend aan de riolering.
- De kosten, toegerekend vanuit taakveld 2.4 Economische havens en waterwegen, betreffen de kosten van de watertaken. Zeventig procent van deze kosten valt toe aan de riolering. De overige dertig procent geldt als kosten voor de vaarroutes.
- Voor het rioolplan start in 2025 een toekomstbestendig watersysteemanalyse. De uitvoering hiervan vindt plaats in 2027.
- Voorziening toekomstige rioolvervangingsinvesteringen (Voorziening artikel 44 lid 1d BBV): In het tarief mogen spaarbedragen voor toekomstige vervangingsinvesteringen worden meegenomen. Deze staan als last opgenomen in de exploitatie en zijn toegevoegd aan de voorziening. De voorziening toekomstige rioolvervangingsinvesteringen bedraagt op 1 januari 2026 € 9,6 miljoen. In 2026 bedraagt de storting € 3,6 miljoen en de geraamde onttrekking € 1,6 miljoen.
- Voorziening artikel 44 lid 2: Opbrengsten uit de rioolheffing en gespaarde gelden als gevolg van uitgestelde werkzaamheden zijn uitsluitend én blijvend voor het rioleringsdoel bestemd

en ondergebracht in een voorziening. Eventuele tekorten worden onttrokken aan de voorziening Riolering. De voorziening Riolering bedraagt op 1 januari 2026 € 13,2 miljoen.

Toeristenbelasting

Dit is een belasting voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente. Het geldt voor personen die daarvoor een vergoeding betalen en niet als ingezetene in de Basisregistratie Personen (BRP) staan. Voor een eerlijke verdeling is de heffing van de toeristenbelasting op basis van een percentage van het 'kale' overnachtingstarief. De hoogte van het tarief is een vast percentage van 5% van de overnachtingsprijs met een minimum van € 1,25 per persoon per overnachting. Het minimumbedrag dient als stimuleringsmaatregel voor de inschrijvingen van arbeidsmigranten en verzekert Westland van een basisopbrengst. Er zijn geen jaarlijkse aanpassingen van het tarief, omdat de inflatie verrekend is in de overnachtingsprijs. Door het heffen van een toeristenbelasting dragen ook niet-inwoners bij in de kosten van de algemene voorzieningen.

Forensenbelasting

Dit betreft een belasting die wordt geheven van degene die, zonder in de gemeente hoofdverblijf te hebben, op meer dan 90 dagen per jaar een gemeubileerde woning beschikbaar houdt.

Leges titel 1, 2 en 3

In de onderstaande tabel staan de geraamde inkomsten van de leges Hoofdstuk 1, 2 en 3. Bedragen in de overzichten zijn waar nodig afgerond. Het voorstel is de tarieven van de leges te laten stijgen met 2,3%. Uitzondering zijn de tarieven waarvoor een wettelijk maximum geldt.

Overzicht kostendekkendheid Leges Hoofdstuk 1, 2 en 3

Titel	Leges	Baten	Lasten	Dekking
1	Algemene dienstverlening	2.720.000	7.698.000	35,3%
2	Dienstverlening Omgevingswet	5.212.200	5.873.100	88,7%
3	Europese dienstenrichtlijn	30.700	250.600	12,2%
Totaal 2026		**7.962.900**	**13.821.700**	**57,6%**
Totaal 2025		7.807.300	12.828.800	60,9%

Omgevingswet

De Omgevingswet bundelt en vereenvoudigt de regels voor ruimtelijke projecten. Met behulp van één digitaal loket is het makkelijker om ruimtelijke projecten te starten. Bijvoorbeeld woningbouw op oude bedrijventerreinen of de bouw van windmolenparken.

De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden. De Omgevingswet staat voor een goed evenwicht tussen het benutten en beschermen van de leefomgeving. De Omgevingswet bundelt 26 wetten, 60 Algemene Maatregelen van Bestuur en 75 ministeriële regelingen naar 1 wet, 4 Algemene Maatregelen van Bestuur en 1 Omgevingsregeling. Er ontstaat veel keuzevrijheid om iets te regelen over de leefomgeving: algemene regels (zorgplichten), meldingsplichten of vergunningplichten. Alleen bij de vergunningplichten is legesheffing mogelijk.

Op basis van artikel 13, tweede lid, van de Europese Dienstenrichtlijn geldt voor Hoofdstuk 3 (voorheen Titel 3) dat slechts kruissubsidiëring binnen elke paragraaf (voorheen elk hoofdstuk) mogelijk is. Binnen hoofdstuk 1 en 2 is kruissubsidiëring mogelijk tussen de verschillende paragrafen. De Hoge Raad heeft geoordeeld dat kruissubsidiëring is toegestaan, ook tussen verschillende hoofdstukken of activiteiten die ogenschijnlijk geen enkele relatie hebben. Voor de toets aan de opbrengstlimiet blijven de totaal geraamde baten en lasten van alle tarieven uit de legesverordening van belang.

Leges Hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening

In de onderstaande tabel staan de geraamde baten en lasten van de leges Hoofdstuk 1.

Nummer	Hoofdstuk	Baten	Lasten	Dekking
1.1	Burgerlijke stand	190.900	657.700	28,9%
1.2	Reisdocumenten	1.584.900	2.689.900	58,9%
1.3	Rijbewijzen	492.600	1.157.500	42,5%
1.4	Verstrekkingen uit BRP	27.700	707.100	3,9%
1.7	Overige publiekszaken	36.400	900.400	4,0%
1.8	Gemeentearchief	2.700	726.400	0,4%
1.9	Bijzondere wetten	384.900	810.000	47,5%
1.10	Diversen	1.900	49.200	3,9%
Totaal 2026		**2.720.000**	**7.698.000**	**35,3%**
Totaal 2025		2.688.500	7.356.100	36,6%

Paragraaf 1.9 Bijzondere wetten (specificatie)

Nummer	Hoofdstuk	Baten	Lasten	Dekking
11	Huisvestingswet	184.600	320.000	57,7%
12	Leegstandwet	2.100	46.200	5,0%
16	Kansspelen	1.600	29.800	5,4%
17	Telecommunicatie	156.000	312.400	49,9%
18	Verkeer en vervoer	40.500	101.600	39,9%
Totaal 2026		**384.900**	**810.000**	**47,5%**
Totaal 2025		376.600	817.600	46,1%

Toelichting leges Hoofdstuk 1

- De wettelijk gemaximeerde tarieven worden gehanteerd, omdat de tarieven nog niet kostendekkend zijn. Het Rijk stelt deze maximumtarieven ieder jaar vast.
- De registratie niet-ingezetenen (RNI) worden niet toegerekend, omdat hier geen legesinkomsten tegenover staan.

Hoofdstuk 2 Dienstverlening Omgevingswet

In de onderstaande tabel staan de geraamde inkomsten van de leges Hoofdstuk 2.

Nummer	Hoofdstuk	Baten	Lasten	Dekking
1	Algemene bepalingen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
2	Voorfase	29.700	656.900	4,5%
3	Activiteiten met betrekking tot bouwwerken	4.885.700	3.507.900	139,3%
4	Activiteiten met betrekking tot cultureel erfgoed en werelderfgoed	259.300	641.800	40,4%
5	Milieubelastende activiteiten	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
6	Lozingsactiviteiten	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
7	Aanlegactiviteiten	41.300	297.300	13,9%
8	Overige activiteiten	14.900	189.900	7,9%
9	Maatwerkverschillen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
10	Gelijkwaardigheid	20.000	74.700	26,8%
11	Overige tarieven	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
12	Modaliteiten	27.700	313.700	8,8%
13	Vermindering	-66.500	190.900	n.v.t.
14	Teruggaaf	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal 2026		**5.212.200**	**5.873.100**	**88,7%**
Totaal 2025		5.088.900	5.244.800	97,0%

Toelichting leges Hoofdstuk 2

- De mate van kruissubsidiëring blijkt uit de hiervoor vermelde kostenopstelling. Kruissubsidiëring ligt hierbij voor de hand. Alle kosten zijn rechtstreeks terug te leiden naar Omgevingswet-gerelateerde werkzaamheden en veelal werken medewerkers van dezelfde cluster of teams hieraan.
- Gemeente Westland streeft naar kostendekkende tarieven voor de Omgevingswet-gerelateerde leges. Het streven is de overige leges meer kostendekkend te maken. De tarieven dienen maatschappelijk aanvaardbaar te zijn, wat wil zeggen dat de tarieven die gemeente Westland hanteert niet buitensporig hoog mogen zijn in vergelijking met de omliggende gemeenten.
- De verdeling van begrote uren is naar rato over het aantal verwachte activiteiten per paragraaf.
- Het Omgevingswet-proces is ingericht volgens het Lean-principe. Het proces is volledig gedigitaliseerd en ingericht op processturing. De kosten zijn inzichtelijk en de legestarieven zijn hierop afgestemd.
- Paragraaf 3: In zijn algemeenheid kan gesteld worden dat gemiddelde bouwwerken leiden tot kruissubsidiëring van grote naar kleine bouwwerken. Deze kruissubsidiëring is echter zeer divers. Het is niet mogelijk om cijfermatig de gevolgen te laten zien. Voor alle bouwwerken geldt immers dat dezelfde bouwsom niet automatisch leidt tot dezelfde kosten. Dat is mede afhankelijk van het soort gebouw, de ligging en of er sprake is van een (gemeentelijk) monument. Voor de raming wordt uitgegaan van een gemiddeld bedrag per bouwsomcategorie.

Hoofdstuk 3 Europese dienstenrichtlijn

In de onderstaande tabel staan de geraamde inkomsten van de leges Hoofdstuk 3.

Nummer	Hoofdstuk	Baten	Lasten	Dekking
1	Horeca	12.800	66.600	19,2%
2	Seksbedrijven	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
3	Winkeltijdenwet	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
4	Organiseren evenementen of markten	13.900	132.800	10,4%
5	Standplaatsen	1.900	31.900	5,8%
6	Huisvestingswet 2014	2.100	19.200	11,1%
7	In deze titel niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal 2026		**30.700**	**250.600**	**12,2%**
Totaal 2025		29.900	227.900	13,1%

Toelichting leges Hoofdstuk 3

- De producten of diensten uit Hoofdstuk 3 mogen onderling niet worden verrekend (kruissubsidiëring). Tenzij er sprake is van een onderling verband. Hiervan is in de huidige legestabel echter geen sprake. Per product of dienst mag geen winst worden gemaakt.
- Paragraaf 4: Voor een evenement waar minder dan 100 bezoekers aanwezig zijn kan een melding volstaan als het aan de vereisten voldoet van artikel 2.25 van de APV Westland. Een evenement is ‘groot’ indien er meer dan 600 bezoekers zijn, het twee of meer aaneengesloten dagen duurt of ernstige gevolgen kan hebben voor de openbare orde. Een ‘gemiddeld’ evenement heeft tussen de 100 en 600 bezoekers en duurt maximaal één dag.

Marktgelden

Gemeente Westland heft marktgelden voor het innemen van een standplaats op het marktterrein tijdens de vastgestelde marktdagen en -uren volgens de ‘Marktverordening Westland'. De heffingsmaatstaf is het aantal strekkende meters per dagdeel dat een vaste standplaatshouder, een dagplaatshouder of een standwerker op de markt in gebruik neemt. Voor het gebruik van (kracht-) stroom wordt een toeslag toegerekend. Er geldt een tarief per dag, kwartaal of jaar. Omgerekend naar een gelijk aantal dagen, bedraagt het tarief per kwartaal 90% van het dagtarief. Het jaartarief bedraagt dan 90% van het kwartaaltarief. Dit is te zien als een stimuleringsmaatregel met als doel de perceptiekosten te beperken.

Marktgelden	Baten	Lasten
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente		136.200
Netto kosten taakveld		**136.200**
Toe te rekenen kosten:		

Marktgelden	Baten	Lasten
0.4 Overhead incl. (omslagrente)		68.200
Btw		3.100
Totale kosten		**207.500**
Opbrengst heffingen	91.800	
Opbrengst energie	13.100	
Totaal	**104.900**	**207.500**
Dekkingspercentage 2026		**50,6%**
Dekkingspercentage 2025		*56,1%*

Toelichting marktgelden

Toerekening van de veegkosten van de markt bedraagt 50%. Hierbij gaan we ervan uit dat niet al het vuil op het plein komt door de markten, maar dat er ook sprake is van zwerfvuil.

Lijkbezorgingsrechten

Heffing van lijkbezorgingsrechten is voor het beheer en gebruik van de zes gemeentelijke begraafplaatsen en voor de door de gemeente te verlenen diensten bij begrafenissen. Het aantal overlijdens in Westland neemt toe, maar het aantal uitvaarten op gemeentelijke begraafplaatsen neemt af. In 2026 vindt er een verdere verkenning plaats naar de toekomstige ontwikkelingen op het gebied van de gemeentelijke begraafplaatsen.

Lijkbezorgingsrechten	Baten	Lasten
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente begraafplaatsen en crematoria		2.864.500
Netto kosten taakveld		**2.864.500**
Toe te rekenen kosten:		
0.4 Overhead incl. (omslagrente)		777.000
Btw		35.000
Totale kosten		**3.676.500**
Opbrengst heffingen		
Begraafplaatsen en crematoria	838.500	
Onttrekking voorziening ter dekking kosten	834.400	
Totaal	**1.672.900**	**3.676.500**
Dekkingspercentage 2026		**45.5%**
Dekkingspercentage 2025		*42,9%*

Toelichting lijkbezorgingsrechten

- Voor 2026 is het voorstel om de tarieven te verhogen met de inflatiecorrectie van 2,3%.
- Voorziening Afkoopsommen onderhoud begraafplaatsen: In overeenstemming met BBV-richtlijnen is een voorziening gevormd waarin de ontvangen afkoopsommen worden gestort. Deze afkoopsommen is voor het onderhouden van de begraafplaatsen. Een deel van de afkoopsommen vallen vrij ter dekking van de onderhoudskosten. De voorziening

Afkoopsommen onderhoud begraafplaatsen bedraagt per 1 januari 2026 € 1,693 miljoen en per 31 december 2026 € 1,761 miljoen.

- Voorziening Grafrechten: Naast de voorziening afkoopsommen onderhoud begraafplaatsen is een tweede voorziening gevormd. Hierin worden de betaalde grafrechten gestort. De grafrechten hebben betrekking op meerdere jaren en moeten worden verdeeld over de jaren, afhankelijk van de duur van het grafrecht. De stand van de voorziening Grafrechten bedraagt per 1 januari 2026 € 5.565 miljoen en per 31 december 2026 € 5.376 miljoen.

Lokale lastendruk

Voor de bepaling van de lokale lastendruk hanteren we de ontwikkeling van de woninggebonden belastingen. Dit zijn de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. In de onderstaande tabel is de opbouw opgenomen van de lokale lastendruk in Westland voor de jaren 2024, 2025 en 2026.

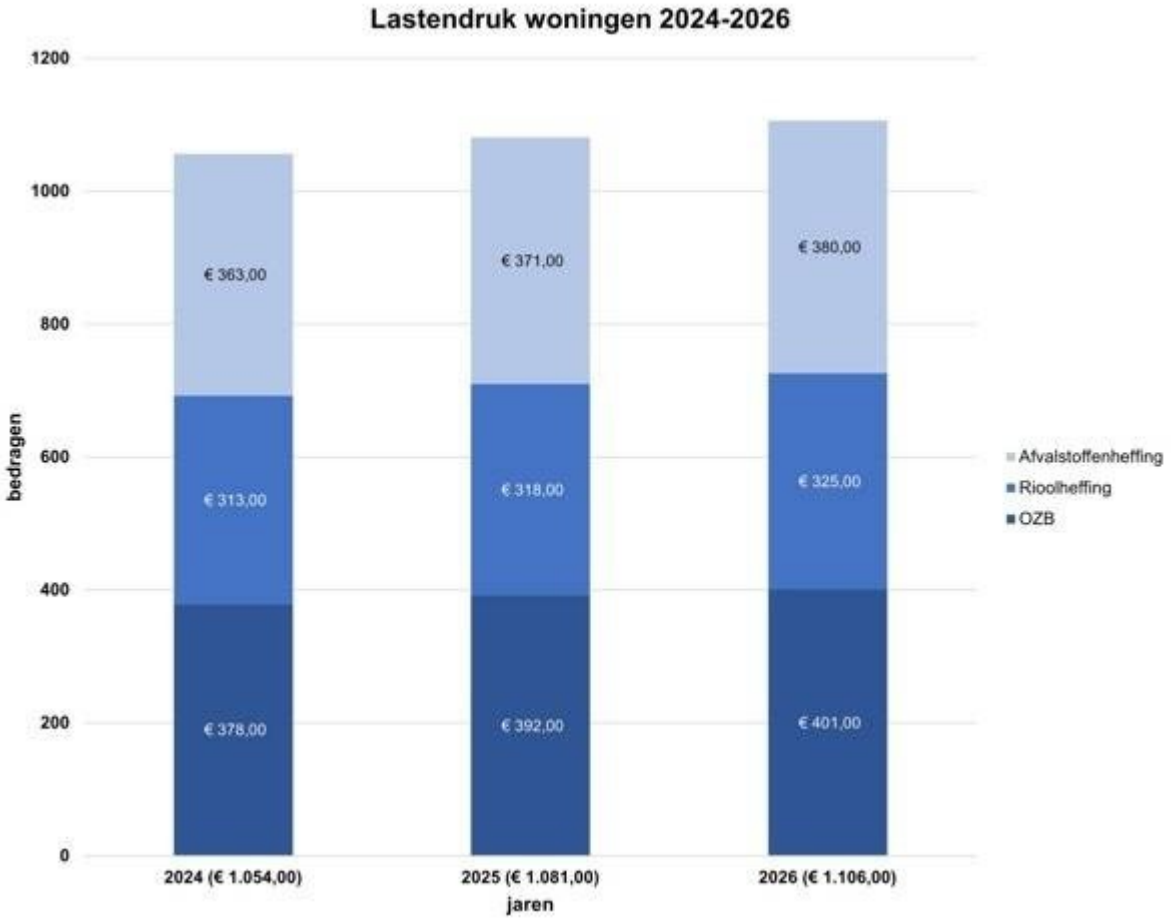

Met ingang van de begroting 2025 sluiten we aan bij de gemiddelde WOZ-waarde van alleen koopwoningen zoals ook gehanteerd door de Waarderingskamer en de COELO (Centrum van Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden). De gemiddelde WOZ-waarde van alleen koopwoningen ligt in het algemeen hoger dan de gemiddelde WOZ-waarde zoals voorheen gehanteerd.

De lokale lastendruk voor een eigenaar van een woning met een meerpersoonshuishouden bedroeg in 2024 € 1.054, in 2025 € 1.081 en stijgt in 2026 naar € 1.106.

Kwijtscheldingsbeleid

De wettelijke regels gaan ervan uit dat een belastingplichtige een ontvangen aanslag moet betalen. Alleen in een beperkt aantal uitzonderlijke situaties kan kwijtschelding worden verleend. Deze kwijtschelding kan alleen als de gemeenteraad die mogelijkheid heeft vastgesteld. De raad doet dat in het gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid. Dit beleid bepaalt de belastingen waarvan kwijtschelding mogelijk is en de voorwaarden waaronder de kwijtscheldingsprocedure plaatsvindt. De gemeenteraad is hierbij gebonden aan landelijk voorgeschreven regels van de staatssecretaris van Financiën. Deze regels komen erop neer dat alleen inwoners met een inkomen tot ongeveer bijstandsniveau en zonder vermogen voor kwijtschelding in aanmerking komen.

Gemeente Westland hanteert ten aanzien van de normbedragen een kwijtscheldingspercentage van 100%. Voor meer informatie wordt verwezen naar de Leidraad Invordering gemeentelijke belastingen Westland.

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Gemeente Westland wil ervoor zorgen dat ze genoeg geld heeft om haar plannen uit te voeren, zelfs als er onverwachte dingen gebeuren. Net zoals andere organisaties, loopt de gemeente risico's. Het is belangrijk om te weten welke risico's er zijn, omdat die ervoor kunnen zorgen dat plannen niet goed uitgevoerd kunnen worden. We willen voorkomen dat als er onverwachte kosten zijn, we meteen moeten gaan bezuinigen. We willen wel genoeg geld achter de hand hebben, maar niet te veel. Daarom kijken we regelmatig naar welke grote financiële risico's de gemeente loopt die niet zomaar op te lossen zijn. Op basis daarvan maken we een lijst van risico's en berekenen we bij de begroting en jaarrekening hoeveel geld we moeten hebben om de risico's op te vangen. Dit heet het weerstandsvermogen. Met ingang van deze begroting maken we onderscheid in twee soorten risico's:

1. De risico's uit gebiedsontwikkelingen op grond van met Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkeling (MPG). Om deze risico's op te vangen is de Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling gecreëerd.
2. De overige, reguliere risico's waarvoor de Algemene Reserve als buffer dient.

Ook staan in deze paragraaf een aantal verplichte financiële kengetallen. Die helpen om een beter beeld te krijgen van de financiële situatie van de gemeente.

Risicomanagement

Het Beleidskader Risicomanagement is belangrijk voor hoe we omgaan met risico's in onze gemeente. We willen de risico's beheersen, maar toch onze doelen bereiken. Het huidige beleidskader is in 2026 tien jaar oud en gaan we herzien.

Om onverwachte kosten te kunnen betalen, hebben we een reserve. Deze reserve zorgt ervoor dat de gemeente genoeg geld heeft, zonder dat we ons beleid moeten aanpassen.

We berekenen hoeveel geld er in deze reserve moet zitten door te kijken naar de risico's binnen de organisatie. Dit geld is bedoeld om onverwachte kosten op te vangen. We gebruiken een methode om te bepalen hoe groot deze reserve moet zijn. Op basis van ons beleidskader nemen we alleen de risico's mee die we realistisch achten (kans van optreden ≥ 50%). Deze risico's worden volledig meegenomen in de berekening van het benodigde geld (risico = impact).

Omdat er maar enkele risico's een kans van optreden ≥ 50% hebben, geeft dit echter onvoldoende beeld van onze risico's. In ons risicoregister staan ook risico's met een kans kleiner dan 50%. Vooruitlopend op de herziening van ons beleid, kijken we ook hoe groot de reserve moet zijn als we alle risico's meenemen in de berekening. Voor de berekening van het benodigde weerstandsvermogen kijken we dan naar de kans én de impact van de risico's.

We letten extra goed op misbruik en fraude. Er zijn regels vastgelegd in de Nota misbruik en oneigenlijk gebruik (2025). Fraudepreventie richt zich op het voorkomen en ontdekken van fraude. Als er fraude wordt geconstateerd, ondernemen we actie. Sinds 2023 houden we een register bij van frauderisico's dat twee keer per jaar wordt bijgewerkt.

Nieuwe medewerkers krijgen tijdens hun introductieprogramma uitleg over integriteit en fraude. Er is een beleidsplan voor integriteit met een meldregeling en onderzoeksprotocol.

Risicoregister

Voor de begroting hebben we het overzicht met financiële risico's bijgewerkt. Zo kunnen we bepalen hoeveel geld we apart moeten houden voor onverwachte zaken. Zoals ook in het vorige onderdeel staat laten we met ingang van de begroting 2026 niet alleen de risico's met een kans op voordoen van 50% of hoger zien, maar ook de risico's onder de 50%. Dit geeft een beter beeld van de risico's die we lopen.

Vanaf de begroting 2026 kijken we ook apart naar de risico's voor de Gebiedsontwikkelingsprojecten. Dit komt doordat we in juni 2025 een aparte reserve hebben gevormd voor die projecten. Deze reserve is bedoeld als buffer (weerstandsvermogen) om eventuele problemen op te vangen die kunnen ontstaan bij die projecten. Voor de overige risico's hebben we de algemene reserve als buffer (weerstandsvermogen).

Risico's gebiedsontwikkelingen

Risicogebeurtenis	Kans	Maximaal financieel effect (impact)	Benodigd weerstandsver-mogen voor risico's vanaf 50%	Benodigd weerstandsver-mogen alle risico's (kans * impact)
Grondexploitatie Flora Campus Westland	51%	€ 25.830.000	€ 25.830.000	€ 13.100.000
Faciliterende projecten	37%	€ 7.404.000	€ 0	€ 2.725.000
Grondexploitatie Hoogeland	21%	€ 570.000	€ 0	€ 120.000
Grondexploitatie gemeentekantoor Monster	24%	€ 85.000	€ 0	€ 20.000
Gebiedsontwikkeling Zuidgeestlaan	17%	€ 1.400.000	€ 0	€ 197.000
Totaal risico's gebieds-ontwikkeling		**€ 35.289.000**	**€ 25.830.000**	**€ 16.162.000**

Toelichting risico's gebiedsontwikkeling

De risico's voor onze projecten in gebiedsontwikkeling komen uit het MeerjarenPerspectief Gebiedsontwikkeling (MPG) 2025. De vier grondexploitaties hebben risico's zoals prijsveranderingen, rentetarieven, inkomsten van grondverkoop, kosten, parkeerbeheer, planning en andere onzekere factoren. De projecten die wij faciliteren hebben risico's die te maken hebben met extra inzet van personeel die niet volgens de afspraken gefactureerd kunnen worden. Voor al deze risico's hebben we een buffer van € 16.162.000 nodig. Dit geld zit in de reserve Gebiedsontwikkelingen.

Overige risico's

De tien risico's met de grootste kans * impact zijn apart weergegeven. De risico's met een kleinere kans * impact zijn bij elkaar opgeteld.

Risicogebeurtenis	Kans	Maximaal financieel effect (impact)	Benodigd weerstandsvermogen voor risico's vanaf 50%	Benodigd weerstandsvermogen alle risico's (kans * impact)
Achtervang voor leningen van woningcorporaties	2,5%	€ 350.603.500	€ 0	€ 8.765.100
Ontwrichtend informatie-beveiligingsincident	15%	€ 7.500.000	€ 0	€ 1.125.000
Naleving subsidievoorwaarden inkomende subsidies	2,5%	€ 100.000.000	€ 0	€ 2.500.000
Directe garantstelling Greenport Horticampus (Lentiz)	10%	€ 9.100.000	€ 0	€ 910.000
Directe garantstelling voor nieuwbouw De Boetzelaer	15%	€ 4.050.000	€ 0	€ 607.500
Gegarandeerde leningen sportinstellingen	15%	€ 5.273.643	€ 0	€ 791.046
Totaal overige risico's met kleinere kans * impact	8%	€ 19.844.698	€ 200.000	€ 1.649.307
Totaal overige risico's		**€ 496.371.841**	**€ 200.000**	**€ 16.347.941**

Voor het kunnen opvangen van de risico's buiten de gebiedsontwikkelingen is een reserve (weerstandsvermogen) van € 16.347.941 nodig.

Risicogebeurtenis	Maximaal financieel effect (impact)	Benodigd weerstandsvermogen voor risico's vanaf 50%	Benodigd weerstandsvermogen alle risico's (kans * impact)
Totaal alle risico's	€ 531.660.841	€ 26.030.000	€ 32.509.941

Toelichting overige risico's

Achtervang voor leningen van woningcorporaties
Op dit moment staan we als gemeente borg voor meer dan € 350 miljoen aan leningen die gegarandeerd zijn door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Het WSW wil proberen deze leningen binnen 5 jaar af te lossen met de opbrengst van verkochte woningen. Het WSW heeft nog steeds de hoogste AAA-beoordeling. De kans dat de overheid (Rijk + gemeenten) moet bijspringen wordt geschat op 2,5%.

Ontwrichtend informatiebeveiligingsincident
Grote hacks, datalekken of incidenten bij ketenpartners kunnen de bedrijfsvoering ernstig verstoren en financiële schade veroorzaken. De geschatte kosten voor herstel na zo'n incident zijn € 7,5 miljoen.

Naleving subsidievoorwaarden inkomende subsidies
Jaarlijks ontvangt gemeente Westland ongeveer € 115 miljoen aan subsidies, waarvan € 100 miljoen SPUK-subsidie. Het risico bestaat dat we niet aan de voorwaarden voldoen ten aanzien van de realisatietermijnen en dat we (een deel) van de subsidie moeten terugbetalen.

Verschillende garantstellingen
De gemeente staat garant voor diverse leningen voor onder andere Greenport Horticampus (Lentiz), zwembad De Boetzelaer en sportinstellingen. Deze brengen financiële risico's met zich mee die afnemen wanneer de leningen meer zijn afgelost.

Risico's met niet kwantificeerbare kans en impact

Als gemeente lopen we ook risico's die lastig in geld uit te drukken zijn. Het is belangrijk om deze risico's te kennen om onze doelen te kunnen bereiken.

Marktontwikkelingen

Marktontwikkelingen, zoals tekorten aan grondstoffen en prijsstijgingen, kunnen ervoor zorgen dat de gemeente haar plannen niet kan uitvoeren. Het is moeilijk te voorspellen hoe erg dit de gemeente, bedrijven en de samenleving beïnvloedt.

Arbeidsmarktontwikkelingen

Als er te weinig mensen beschikbaar zijn om te werken in de gemeente, bedrijven en maatschappelijke organisaties, bijvoorbeeld door vergrijzing, kan dit leiden tot problemen in processen en vertragingen in investeringen.

Rampen

Rampen zijn moeilijk te voorspellen en de schade hangt af van het soort ramp (zoals milieuschade, pandemieën, terrorisme). Het is onzeker of de financiële hulp van de overheid voldoende is in zo'n geval.

Ondermijning

Als ondermijning van het openbaar bestuur en bedrijven plotseling toeneemt, kan dit de veiligheid en integriteit van de gemeente bedreigen.

Budgettaire risico's op openeinderegelingen

In het sociaal domein zijn er risico's vanwege openeinderegelingen voor jeugd en Wmo. Als er meer zorg nodig is dan het beschikbare budget toelaat, kunnen er financiële tekorten ontstaan.

Stikstofproblematiek

De problemen met stikstof hebben gevolgen voor bouwprojecten. Extra vergunningen zijn nodig en procedures kunnen vertraging oplopen. Enerzijds zorgt het voor maatschappelijke schade door stagnerende bouwproductie, anderzijds heeft het ook het financiële gevolgen voor bijvoorbeeld de rente op de grondbanken.

Wereldwijde ontwikkelingen

Geopolitieke en mondiale gebeurtenissen, zoals oorlogen en renteveranderingen, kunnen grote gevolgen hebben en het moeilijk maken om onze doelen te bereiken.

Onzekerheden Rijk

Door de val van het kabinet en de komende verkiezingen liggen deel van de rijksbeleidsontwikkelingen stil of lopen vertraging op, wat onzekerheden met zich meebrengt voor gemeenten.

De niet te kwantificeren risico's worden niet meegenomen in de berekening van onze financiële buffer (weerstandsvermogen). Onze reservepositie is echter zodanig goed dat we als gemeente ook in staat zijn om niet te kwantificeren risico's op te vangen.

Weerstandsvermogen

Onder het weerstandsvermogen verstaan wij het vermogen van onze gemeente om incidentele financiële risico's op te kunnen vangen zodat taken voortgezet kunnen worden en doelen bereikbaar blijven. Dit weerstandsvermogen wordt bepaald door een relatie te leggen tussen de beschikbare weerstandscapaciteit (middelen die beschikbaar zijn om niet begrote kosten te dekken) en de benodigde weerstandscapaciteit (de risico's die de gemeente loopt met een kans van 50% of hoger). De weerstandscapaciteit wordt gevormd door de middelen die beschikbaar zijn om risico's op te vangen.

Voor de gemeente Westland gelden op begrotingsbasis de volgende posten als beschikbare weerstandscapaciteit:

- Algemene reserve;
- (Een vast geoormerkt deel van de) reserve Versterking financiële soliditeit;
- Post onvoorzien (is met ingang begroting 2026 € 1 en wordt om deze reden niet meegenomen in de berekening);
- Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkelingen.

De weerstandsratio geeft aan in hoeverre de gemeente Westland in staat is risico's op te vangen. In de Beleidsnota reserves en voorzieningen 2021 (vastgesteld in de raad van maart 2021) is in art. 2.2.8 bepaald dat wordt gestreefd met de weerstandsratio uit te komen in de bandbreedte tussen 1,0 – 1,4. Deze bandbreedte wordt als norm 'voldoende' gekwalificeerd.

Weerstandscapaciteit en -ratio

Zoals bij het onderdeel Weerstandsvermogen gemeld, is in het beleidskader Risicomanagement vastgelegd dat we de benodigde weerstandscapaciteit voor strategische risico's bepalen door de zogenoemde digitale methode. Hierbij worden de risico's, waarvan het waarschijnlijk wordt geacht dat deze zich voordoen (kans van optreden > 50%), in volle omvang meegenomen. Op basis van de gebruikelijke methode is de benodigde weerstandscapaciteit met betrekking tot gebiedsontwikkelingen bepaald op € 16,16 miljoen en voor overige risico's op € 15,84 miljoen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Op grond van de nu bekende gegevens kan het volgende overzicht worden gegeven:

(bedragen x € 1.000)

Beschikbare weerstandscapaciteit per 1 januari 2026	**Bedrag**
Reservecapaciteit	
Algemene reserve	37.400
Geoormerkt deel van de reserve Financiële soliditeit	21.700
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	19.500
Beschikbare weerstandscapaciteit	**78.600**

Weerstandsratio

Op basis van een recente actualisatie van de gemeentelijke risicoprofielen ontstaat het volgende beeld met betrekking tot de weerstandsratio's voor enerzijds gebiedsontwikkelings- en anderzijds de overige risico's:

(bedragen x € 1.000)

Weerstandsratio voor gebiedsontwikkeling	Bedrag
Risico's	16.160
Benodigde weerstandscapaciteit	**16.160**
Aangemerkt als beschikbare capaciteit:	
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkelingen	19.500
Weerstandsratio voor gebiedsontwikkelingen	**1,2**

(bedragen x € 1.000)

Weerstandsratio voor overige risico's	Bedrag
Risico's	16.348
Benodigde weerstandscapaciteit	**16.348**
Aangemerkt als beschikbare capaciteit:	
Algemene reserve	37.400
Weerstandsratio voor overige risico's	**2,3**

Bij de berekening van de weerstandscapaciteit voor overige risico's is afgezien van het geoormerkt deel van de Reserve financiële soliditeit van € 21,7 miljoen omdat de Algemene Reserve al genoeg dekking biedt voor een uitstekende weerstandstandsratio.

De algemeen geaccepteerde norm voor het weerstandsvermogen is als volgt:

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	2,0 < x	Uitstekend
B	1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 < x < 1,4	Voldoende
D	0,8 < x < 1,0	Matig
E	0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
F	x < 0,6	Ruim onvoldoende

Wanneer we de ratio van de gemeente Westland voor 2026 afzetten tegen de norm, dan is er sprake van een uitstekend weerstandsvermogen.

Financiële kengetallen

In het Besluit Begroting en Verantwoording is bepaald dat in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing vijf financiële kengetallen worden opgenomen. Naast de kengetallen dient een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie te worden opgenomen. De kengetallen en de beoordeling zijn bedoeld om raadsleden op eenvoudige wijze inzicht te geven in de financiële positie.

Het gaat om de volgende financiële kengetallen:

- Netto schuldquote;
- netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (correctie door de uitleenquote);
- solvabiliteitsratio;
- grondexploitatie dan wel voorraadquote;
- structurele exploitatieruimte;
- belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden.

Bij de netto schuldquotes wordt de netto schuld, al dan niet gecorrigeerd voor verstrekte leningen, uitgedrukt in een percentage van de baten. Dit vanuit de gedachte: hoe hoger de inkomsten des te meer schulden een gemeente verantwoord kan aangaan. Hoe lager deze percentages, hoe beter.

De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee de weerbaarheid van de gemeente aan. Hoe hoger dit percentage, hoe beter.

Bij het kengetal grondexploitatie wordt de waarde van de in gemeentelijk bezit zijnde gronden uitgedrukt in een percentage van de baten. Voor dit percentage geldt: hoe lager hoe beter. Want een gemeente kan meer risico lopen naarmate zij meer gronden in bezit heeft.

Het kengetal structurele exploitatieruimte tracht inzicht te geven in de vraag of de gemeente voldoende structurele baten heeft om haar structurele lasten te dekken. Hoe hoger dit percentage, hoe beter.

Het kengetal Belastingscapaciteit geeft inzicht in hoe de eigen lastendruk zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. En of daarin mogelijk nog ruimte zit om eventuele financiële tegenvaller op te vangen. Hoe lager dit percentage, hoe beter.

Beoordeling onderlinge verhouding kengetallen

Op de navolgende bladzijden zijn de vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voorgeschreven kengetallen nader uitgewerkt. De belangrijkste kengetallen voor de beoordeling van de financiële positie van de gemeente zijn de schuldquote en de solvabiliteit. Die geven een indicatie of de kapitaallasten en mogelijke tegenvallers in de begroting kunnen worden opgevangen. Maar voor een juiste beoordeling moeten alle kengetallen in samenhang worden bezien. Juist gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding kunnen de cijfers een goed beeld geven van de financiële gezondheid van gemeente Westland.

De uitgangspunten voor de schuldquote en solvabiliteit ultimo 2024 waren in de basis gezond. Ten opzichte van de stand in de jaarrekening 2024 nemen de vaste schulden in onze huidige begroting met circa € 215 miljoen toe tot een niveau van ruim € 575 miljoen per eind 2029. De schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen bereikt in 2028 een piek van 137,3%. Deze toename wordt mede veroorzaakt door de investeringen in de Flora Gebiedsontwikkeling.
De toename van de vaste schuld wordt gedempt door de opbrengst uit grondverkopen. De afname

van de grondvoorraden als gevolg van grondverkopen blijkt uit het kengetal grondexploitatie. Daarmee is ook de afhankelijkheid van de voortgang van de grondvoorraden duidelijk. Wanneer deze achterblijven bij de prognose loopt de schuld harder op en stijgt de schuldquote tot boven de in het Gemeenschappelijk Toezichtskader (GTK) en door de VNG als kritisch gestelde norm van 130%. Dit beperkt de ruimte om nieuwe investeringsambities te kunnen uitvoeren.

Geplande investeringen zorgen ervoor dat de eigen vermogenspositie van de gemeente de komende jaren afneemt, de schuldpositie neemt toe. Een relatief groter deel van de bezittingen wordt gefinancierd met vreemd vermogen. Daardoor neemt ook de solvabiliteitsratio over de jaren af van 36,9% ultimo 2024, naar 27,6% aan het einde van de begrotingsperiode. Dit blijft echter boven de door de VNG gestelde norm van minimaal 20%.

Het kengetal voor de begrote woonlasten, de belastingcapaciteit voor de Westlandse inwoners, is de afgelopen jaren licht verbeterd. De woonlasten voor de Westlandse inwoners bedragen naar verwachting in 2026 105% ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Over werkelijke cijfers 2024 was dit nog 111,7%.

Hoewel het algemene beeld van de financiële gezondheid van de gemeente de komende jaren tijdelijk verslechtert, blijven de financiële kengetallen na verwerking van de financiële effecten van de investeringen binnen de VNG-normen. De voortgang in geplande afname van grondvoorraden is hierbij een voorwaarde. Er blijft wel nog ruimte over om de inkomsten uit woonlasten te verhogen om tegenvallers op te vangen.

Voor nadere informatie per kengetal zie de volgende bladzijden.

Netto schuldquote

De netto schuldquote drukt de gemeentelijke netto schuld uit in een percentage van de jaarlijkse baten van de exploitatiebegroting (voor bestemming). Zoals blijkt uit onderstaande tabel bestaat de netto schuld niet alleen uit het (balans)saldo van opgenomen langlopende schulden, maar tevens uit vlottende schulden en ook enkele posten van de activazijde van de balans in de berekening zijn hierbij betrokken. Een hoge schuld gaat gepaard met rentelasten die beslag leggen op de begrotingsruimte.

Een gemeentelijke schuldenlast is volgens het Gemeenschappelijk financieel Toezichtskader (GTK) verantwoord te dragen zolang de netto schuldquote onder de 130% blijft. Binnen het GTK staat dit als signaleringswaarde aangeduid. Uit onderstaande tabel blijkt dat Westland tot en met 2026 naar verwachting onder die waarde blijft. In de jaren daarna komt deze boven de 130% uit. Een hoge netto schuldquote betekent dat er een hoger renterisico is. Bij een eventuele rentestijging van de rente lopen de rentekosten op de schuld op. Bij een netto schuldquote van 130% of lager kunnen stijgende rentelasten nog opgevangen worden binnen de exploitatiebegroting. Daarboven kan bij een stijgende rente de uitvoering van de programma's in gevaar komen.

De hoge schuld komt onder andere voort uit de investeringen in de gebiedsontwikelling Flora Campus Westland. Een deel van het renterisico voor de grondexploitatie van Flora is inmiddels afgedekt door voor € 62,5 miljoen aan leningen met uitgestelde storting af te sluiten. Per begin 2025 is daarvan de eerste lening op de gemeentelijke bankrekening gestort. De overige leningen worden per begin van de jaren 2026 tot en met 2029 bijgeschreven.

De begrote jaarlijkse baten lopen op van circa € 408 miljoen over 2026 tot circa € 436 miljoen over 2029. Deze stijging in baten wordt vooral veroorzaakt door de inkomsten uit afnames van grondposities in de grondbanken. De voortgang in grondverkopen is van belang om de schuldquote binnen de gestelde signaalwaarde te houden. Wanneer de voortgang van grondverkopen achterblijft

bij de prognose, betekent dit dat de komende jaren er beperkte ruimte is voor het uitvoeren van overige investeringsambities.

(bedragen x € 1.000)

Netto schuldquote	Werkelijk 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029
A Vaste Schulden	360.782	402.807	469.058	535.564	567.681	574.794
B Netto vlottende schuld	37.624	51.536	51.536	51.536	51.536	51.536
C Overlopende passiva	51.642	51.642	51.642	51.642	51.642	51.642
D Uitzettingen > 1 jaar	0	0	0	0	0	0
E Uitzetting < 1 jaar	63.216	47.086	47.086	47.086	47.086	47.086
F Liquide middelen	6.600	0	0	0	0	0
G Overlopende activa	21.967	21.967	21.967	21.967	21.967	21.967
Totaal netto schuld	**358.265**	**436.932**	**503.183**	**569.689**	**601.806**	**608.919**
H Totaal baten (excl. reserves)	429.978	390.814	408.412	411.326	424.829	436.206
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H * 100%	**83,3%**	**111,8%**	**123,2%**	**138,5%**	**141,7%**	**139,6%**

Netto schuldquote na verstrekte leningen

Verstrekte geldleningen verminderen de netto schuld. Hoewel Westland slechts een beperkte portefeuille aan verstrekte geldleningen heeft (*) schrijft BV voor om dit wel tot uitdrukking te brengen. Daartoe bepalen wij allereerst de uitleenquote. Hierbij drukken we het bedrag aan verstrekte geldleningen uit in een percentage van de begrotingsbaten.

Vervolgens verlagen wij de eerder berekende netto schuldquote met de uitleenquote. Aldus resteert de in BBV voorgeschreven Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen.

(*) Dit betreft vooral leningen die via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting lopen (bijv. Starters- en Duurzaamheidsleningen). Daarnaast is er een bescheiden en aflopende portefeuille aan personeelshypotheken en zijn er enkele leningen aan woningcorporaties. Door de beperkte omvang van deze portefeuilles blijft de begrote uitleenquote de komende jaren onder de 5%.

(bedragen x € 1.000)

Uitleenquote	Werkelijk 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029
A Verstrekte leningen	18.200	18.519	18.518	18.517	18.516	18.515
B Totaal baten (excl. reserves)	429.978	390.814	408.412	411.326	424.829	436.206
Uitleenquote (A/B)*100%	**4,2%**	**4,7%**	**4,5%**	**4,5%**	**4,4%**	**4,2%**

De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen berekenen we door de uitleenquote af te trekken van de netto schuldquote.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle versterkte leningen	Werkelijk 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029
A Netto schuldquote	83,3%	111,8%	123,2%	138,5%	141,7%	139,6%
B Uitleenquote	4,2%	4,7%	4,5%	4,5%	4,4%	4,2%
Netto gecorrigeerde schuldquote (A-B)	**79,1%**	**107,1%**	**118,7%**	**134,0%**	**137,3%**	**135,4%**

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Of, vanuit een ander perspectief bezien, welk deel van de activa niet met externe schuld belast is.

De solvabiliteit wordt berekend door het eigen vermogen uit te drukken in een percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten. Landelijk geldt als signaalwaarde dat de solvabiliteitsratio boven de 20% moet liggen om als gezond te worden aangemerkt.

(bedragen x € 1.000)

Solvabiliteitsratio	Werkelijk 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029
A Eigen vermogen	289.392	272.365	275.808	278.017	276.924	277.445
B Balanstotaal	784.511	825.952	895.137	963.911	995.521	1.003.820
Solvabiliteitsratio (A/B)*100%	**36,9%**	**33,0%**	**30,8%**	**28,8%**	**27,8%**	**27,6%**

Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop.

De voorraden drukken we uit als aandeel van de inkomsten. Dat levert de voorraadquote als kengetal op.

(bedragen x € 1.000)

Grondexploitatie	Werkelijk 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029
A Voorraden	141.987	175.022	175.323	180.747	154.119	116.948
B Totale baten (excl. reserves)	429.978	390.814	408.412	411.326	424.829	436.206
Grondexploitatie (A/B)*100%	**33,0%**	**44,8%**	**42,9%**	**43,9%**	**36,3%**	**26,8%**

De gemeente beschikt over grote voorraden bouwgrond en heeft voor de verwerving en ontwikkeling financieringsmiddelen moeten aantrekken. Bij verkoop van de gronden genereren we middelen, waarmee schulden worden afgelost. De totale schuldpositie dient mede te worden afgezet tegen de grondpositie van de gemeente. Dit vindt plaats door bovenstaand kengetal voor de grondexploitatie van de netto-gecorrigeerde schuldquote af te trekken, zodat er een goede indruk ontstaat van de schuld die op de exploitatie drukt.

Effectieve schuldquote	Werkelijk 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029
A Netto gecorrigeerde schuldquote	79,1%	107,1%	118,7%	134,0%	137,3%	135,4%
B Voorraadquote	33,0%	44,8%	42,9%	43,9%	36,3%	26,8%
Effectieve schuldquote (A-B)	**46,1%**	**62,3%**	**75,7%**	**90,1%**	**101,1%**	**108,9%**

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte geeft aan in welke mate de structurele lasten worden gedekt door de structurele baten. Positieve structurele exploitatieruimte geeft aan dat de gemeente in staat is om onverwachte tegenvallers op te vangen, en/of om nieuwe structurele uitgaven te doen.

(bedragen x € 1.000)

Structurele exploitatieruimte	Omschrijving	Werkelijk 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029
A	Structurele lasten	382.567	404.724	401.705	409.024	425.827	435.588
B	Structurele baten	401.521	389.893	406.312	411.326	424.829	436.206
C	Structurele toevoegingen aan reserves	35.651	46.473	180	172	163	154
D	Structurele onttrekkingen uit reserves	37.208	67.126	4.959	4.084	4.084	3.864
Totaal structureel resultaat		**20.511**	**5.822**	**9.385**	**6.214**	**2.923**	**4.328**
E	Totale baten (excl. reserves)	429.978	390.814	408.412	411.326	424.829	436.206
Structurele exploitatieruimte (B-A)+(D-C)/E		**4,8%**	**1,5%**	**2,3%**	**1,5%**	**0,7%**	**1,0%**

Belastingcap: Woonlasten meerpers. huishouden

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten verstaan we de OZB en de rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in de gemeente. De COELO hanteert ingaande 2021 de gemiddelde WOZ-waarde van alleen koopwoningen. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1, uitgedrukt in een percentage.

	Woonlasten meerpersoonshuishoudens	Werkelijk 2023	Werkelijk 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	€ 369	€ 378	€ 392	€ 401
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	€ 303	€ 313	€ 318	€ 325
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	€ 348	€ 363	€ 371	€ 380
D	Eventuele heffingskorting	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
E	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A + B + C – D)	€ 1.020	€ 1.054	€ 1.081	€ 1.106
F	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin t-1	€ 904	€ 944	€ 994	€ 1.053
	Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar ervoor (E / F) x 100%	**112,8%**	**111,7%**	**108,8%**	**105,0%**

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

De gemeente beheert, onderhoudt en investeert in de openbare ruimte in wegen, groen, water, riolering en gebouwen, ofwel kapitaalgoederen. Kapitaalgoederen hebben vaak een hoge financiële waarde en gaan een langere periode mee. Het onderhoud aan kapitaalgoederen is van groot belang om te zorgen voor een veilige, gezonde en aantrekkelijke woon- en leefomgeving voor onze inwoners. Voor een aantal zaken is wettelijk vastgelegd dat de gemeente hiervoor verantwoordelijk is, bijvoorbeeld het onderhouden van wegen en het aanleggen van riolering.

In deze paragraaf komen het strategisch kader voor het onderhoud van de kapitaalgoederen, de financiële consequenties en de vertaling hiervan in de begroting aan de orde. De documenten die hierop betrekking hebben, zijn ingedeeld van strategisch tot uitvoerend niveau. We werken met beleids- en beheerkaders en (meerjarig) investerings- en onderhoudsplannen. Onderstaand tabel geeft hiervan een overzicht. Daarnaast zijn ook andere gemeentelijke beleidskaders en opgaven relevant, zoals op het gebied van klimaatadaptatie en energie(transitie).

Onderwerp	Looptijd	Datum vastgesteld	Vastgesteld door	Cyclus
Beleidskader				
Gebiedsgericht plan	2023 - 2027	24 mei 2023	gemeenteraad	1x per 4 jaar
Beheerkaders				
Beheerkader Spelen	2023 - 2027	21 november 2023	college B en W	1x per 4 jaar
Beheerkader Straatmeubilair	2024 - 2028	5 september 2024	college B en W	1x per 4 jaar
Beheerkader Afvalwater, hemelwater en grondwater	2018 - 2022 (verlengd tot 2026)	11 december 2018	gemeenteraad	1x per 4 jaar
Beheerkader Bovengrondse infrastructuur (wegen)	2024 -2028	16 januari 2024	college B en W	1x per 4 jaar
Beheerkader Strand	2024 - 2028	9 juli 2024	college B en W	1x per 4 jaar
Beheerkader Openbare verlichting	2025 - 2029	5 december 2024	college B en W	1x per 4 jaar
Beheerkader Algemene begraafplaatsen	2018 - 2022 (geactualiseerd in 2023)	11 december 2018	college B en W	1x per 4 jaar
Uitgangspuntennota vastgoedbeleid		10 oktober 2009	gemeenteraad	Bij nieuw beleid
Integraal Huisvestingsplan VO 2023-2029	2023 - 2039	11 oktober 2023	gemeenteraad	1x per 4 jaar
Uitvoeringplan IHP VO 2024-2027	2024 - 2027	5 september 2023	college B&W	1x per 4 jaar
Integraal Onderwijshuisvestingsplan PO, SBO, (V)SO, incl.	2023 - 2038	14 september 2022	gemeenteraad	1x per 4 jaar
Uitvoeringsplan PO, SBO, SO 2023-2026	2023 - 2026	23 augustus 2022	college B&W	1x per 4 jaar

Onderwerp	Looptijd	Datum vastgesteld	Vastgesteld door	Cyclus
Meerjaren onderhoudsplan gemeentelijk vastgoed			ambtelijk	1x per jaar

Beleids- en beheerkader

Beleidskaders

Het Gebiedsgericht Plan (GGP) is een strategisch kader en geeft richting aan de ontwikkeling, inrichting, beheer en onderhoud van de openbare ruimte en het vastgoed van gemeente Westland. Op 23 mei 2023 is het GGP 2023-2027 door de gemeenteraad vastgesteld. Met dit plan geven we invulling aan onze zorgplicht en wettelijke taak om de kapitaalgoederen te beheren en te onderhouden.

Het GGP bestaat uit acht programma's waarvan er vijf betrekking hebben op de kapitaalgoederen, namelijk:

- Groen en Recreatie;
- begraafplaatsen;
- gemeentelijk vastgoed en grond;
- waterhuishouding;
- infrastructuur (Boven- en ondergronds).

De GGP-programma's zijn gelijk aan de producten uit de begroting in programma 8.

We hanteren bij de zorg voor de kapitaalgoederen een minimumkwaliteitsniveau dat voldoet aan de CROW-norm 'C'. Met de gemeenteraad zijn de gewenste (beeld) kwaliteitsniveaus bepaald (zie tabel). Voor een aantal functiegebieden zijn hogere kwaliteitsniveaus vastgesteld, omdat deze beter aansluiten bij onze aandachtspunten en kernwaarden. De gehanteerde kwaliteitsniveaus zijn: goed (A), voldoende (B) en matig (C).

	Winkels-horeca	Begraafplaatsen	Pleinen	Strand	Parken	Woongebied	Recreatiegebied	Natuurgebied	Bedrijventerrein	Glastuinbouw	Speeltuinen	Sportvelden
Groen en recreatie	A	A	B	A	B	B	B	B	C	C	A	B
Infrastructuur	A	A	A	A	B	B	B		C	C	B	
Waterhuishouding	A	A	A		B	B	B	B	C	C		B
Vastgoed	A	A	B	A	B	B	B		C	C	A	A
Begraafplaatsen		A										

Beheerkaders

We stellen beheerkaders op om uitwerking te geven aan de kernwaarden en kwaliteitsniveaus zoals opgenomen in het GGP. Voor de uitvoering wordt jaarlijks een onderhoudsplan opgesteld. In het beheerkader wordt het onderhoudsplan verder uitgewerkt.

Uitvoering

Het GGP heeft een strategisch karakter, dat wil zeggen dat hierin de Westlandse kernwaarden en doelen voor de openbare ruimte zijn vastgelegd. Het GGP vertalen we jaarlijks naar concrete activiteiten en (investerings)maatregelen.

De vervangingsinvesteringen leggen we jaarlijks, binnen de kaders van de begroting, vast in het Meerjarig Investeringsplan (MIP). Het integraal plannen van investeringen in de openbare ruimte helpt bij het maken van bestuurlijke keuzes binnen de beschikbare budgetten en capaciteit. Voor de uitvoering van het planmatig beheer en onderhoud van de kapitaalgoederen stellen we jaarlijks per kapitaalgoed een onderhoudsplan op. Voor de integrale afhandeling van meldingen en klein onderhoud is één centraal servicecluster ingericht.

Door middel van continue inspecties en schouwen brengen we het werkelijke kwaliteitsniveau van de te beheren kapitaalgoederen in kaart. De kwaliteit moet minimaal voldoen aan het kwaliteitsniveau ‘matig’. Zo voorkomen we dat er achterstallig onderhoud ontstaat. Wanneer niet voldaan wordt aan het kwaliteitsniveau, vergroten we de benodigde beheer- en onderhoudsactiviteiten of we nemen het als investering op in het MIP.

Over het kwaliteitsniveau van de kapitaalgoederen en de bijbehorende maatregelen rapporteren we jaarlijks in programma 8 Openbare ruimte en in de verplichte paragrafen van de jaarrekening.

In onderstaande alinea’s volgt per GGP-programma een toelichting. De GGP-programma's zijn gelijk aan de producten uit de programmabegroting.

Groen en Recreatie

Het GGP-programma Groen en Recreatie bestaat uit verschillende onderdelen, zoals openbaar groen, speelvoorzieningen, straatmeubilair en recreatiegebieden zoals het strand. Deze verschillende onderdelen, ambities en het kwaliteitsniveau hiervan monitoren we elk kwartaal.

Op het gebied van openbaar groen zetten we zowel in op het behoud van het aanwezige groen als op de aanleg van nieuw openbaar groen en groenstructuren. Kwalitatief en bereikbaar groen in de dorpen, woonwijken en het buitengebied is belangrijk. Het vergroot de groenbeleving en het woongenot van inwoners. Daarom zetten we in op het behoud van het aanwezige groen, het ontwikkelen van nieuw openbaar groen en groenstructuren. We voeren daarom het actieplan Groen Westland – Groen is Goud uit. Met dit actieplan gaan we aan de slag met de thema’s 'meer ruimte voor bomen' en 'meer groen, minder tegels'.

De groenambities van dit actieplan zijn nodig om de ervaren leefbaarheid te versterken, biodiversiteit te bevorderen en onze woonwijken klimaatbestendiger te maken. Zo proberen we de effecten van klimaatverandering op te vangen door natuurinclusief te bouwen, wateroverlast te beperken en waardevol groen (zoals bomen met grote kroon) toe te voegen om hittestress te voorkomen.

Goede recreatieve en sportieve voorzieningen dragen bij aan een gezonde en gelukkig samenleving. Daarom investeringen we extra in sportieve elementen in de openbare ruimte die aanleiding geven om in beweging te komen. Functionele en goed onderhouden speelvoorzieningen dragen bij aan een kindvriendelijke en aantrekkelijke woonomgeving. Met het oog op veiligheid wordt specifiek geïnspecteerd volgens de Europese normen en procedures. Het beheerkader Spelen ondersteunt de werkzaamheden van gebiedsbeheer (het beheerteam). Zij maken met behulp van dit kader o.a. de jaarlijkse onderhoudsplannen, bestekken en aanbestedingen. De benodigde (vervangings-)investeringen voor de komende jaren zijn in het MIP opgenomen.

Begraafplaatsen

De gemeente zorgt voor goed verzorgde en representatieve begraafplaatsen, met voldoende begraafcapaciteit en een passende inrichting. Voor de (her)inrichting, beheer, onderhoud en gebruik van de zes gemeentelijke begraafplaatsen is in het beheerkader Begraafplaatsen een uniform en toekomstbestendig beheer en gebruik vastgelegd.

Begraafplaatsen hebben een bijzondere functie. We willen dat de rust voelbaar is en dat herdenken centraal staat. Daarom kiezen we voor een parkachtige inrichting. Voor het beheren en onderhouden van onze begraafplaatsen gaan we voor het kwaliteitsniveau 'goed'.

Gemeentelijk vastgoed

Gemeente Westland heeft een omvangrijke vastgoedportefeuille die we voornamelijk inzetten voor het realiseren van maatschappelijke doelstellingen. De gemeente is als eigenaar verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud en de exploitatie van het vastgoed. We sturen op een financieel gezonde, doelmatige en efficiënte vastgoedportefeuille op het gebied van exploitatie, onderhoud en investeringen. Denk hierbij aan:

- Het optimaliseren van het vastgoed gebruik.
- Het toepassen van klimaatadaptatie bij gebouwen.
- Het nemen van energiebesparende maatregelen.
- Het gebruik van levensduurrekkende materialen of middelen.

Voor een deel van de vastgoedportefeuille, zoals de zwembaden, is het beheer en onderhoud contractueel geregeld met de hoofdgebruiker, de exploitant. Het in portefeuille houden van vastgoed moet een doel dienen. Wanneer vastgoed zijn functie verliest, wordt het in principe afgestoten.

Waterhuishouding

Schoon water is een belangrijke randvoorwaarde voor een gezonde en aantrekkelijke woon- en leefomgeving. Daarom streven we naar een goede waterkwaliteit van het oppervlaktewater. In 2027 moeten we voldoen aan de Europese Kaderrichtlijn Water. Om de waterkwaliteit te bevorderen werken we samen met onze partners, zoals Hoogheemraadschap van Delfland en Provincie Zuid-Holland. Om ongezuiverde lozingen op oppervlaktewater te beperken, maken we samen met deze partners en de tuinbouwsector afspraken over het benutten en vasthouden van hemelwater, bevorderen van circulariteit en beschermen van cruciale infrastructuur. Dit helpt verontreinigingen van het grondwater in de toekomst zo goed mogelijk te voorkomen.

In 2019 is het beheerkader Afval-, hemel- en grondwater vastgesteld waarin onder andere de beheermaatregelen en omvang van de investeringen zijn opgenomen. Dit beheerkader is nog steeds leidend voor de jaarlijkse beheer- en onderhoudsplannen, bestekken en aanbestedingen. De vervangingsinvesteringen zijn opgenomen in het MIP.

Het Westlandse rioolstelsel moet voldoen aan de vastgestelde eisen van veiligheid. Dit betekent kwaliteitsniveau 'voldoende' in alle functiegebieden. Dit wordt vastgesteld op basis van inspecties (technische gegevens) en belevingsgegevens gebaseerd op binnenkomende meldingen. Het monitoren hiervan vindt continu plaats. Daarnaast bereiden we het stelsel voor op toekomstige ontwikkelingen, zoals met systeem-optimalisaties. Afkoppelen wordt standaard toegepast bij wijkrenovatie- en vervangingswerkzaamheden en bij nieuwe rioolaanleg. Dit gebeurt om te zorgen dat overstorten (piekvervuiling) met vuilwater minder vaak plaatsvindt. Dit is beter voor de waterkwaliteit. Het huidige systeem is sober en doelmatig.

Waterkanten en beschoeiingen voldoen niet overal aan de gestelde aantrekkelijkheidseisen. Sommige beschoeiingen functioneren niet voldoende als grondkering (technisch). Dit beperkt de doorvaart op deze locaties (beleving). Daarom leggen we zoveel mogelijk natuurlijke oevers aan, in plaats van beschoeiingen. Om de veiligheid te vergroten, zorgen we voor goede afvoer. Dit is nodig voor de kwaliteitseis 'voldoende'.

De gewenste kwaliteitsniveaus voor Waterhuishouding zijn per functiegebied in het GGP 2023-2027 vastgesteld.

Infrastructuur (Boven- en ondergronds)

Een goede aansluiting op de landelijke en internationale netwerken is essentieel voor de Westlandse economie. Verbetering van de doorstroming en het beter benutten van de parkeercapaciteit helpt de bereikbaarheid te optimaliseren voor zowel auto- als fietsverkeer en openbaar vervoer. Ook de recreatieve netwerken moeten op orde zijn. Veiligheid speelt hierin een belangrijke rol. Inwoners en bezoekers moeten zich veilig in Westland kunnen verplaatsen, waarbij de verkeersveiligheid gewaarborgd is. De toename van de verkeersintensiteiten vraagt om doelgerichte en effectieve maatregelen. De ontwikkeling van het R-net is hier een voorbeeld van. R-net is een te ontwikkelen netwerk van hoogwaardige en herkenbare bus- en tramlijnen door de hele Randstad.

Kwaliteitsniveaus van de verhardingen, belijning, bebording, verkeersregelinstallaties, bruggen, geluidsschermen en openbare verlichting monitoren we systematisch. De streefkwaliteiten zijn gedifferentieerd per functiegebied. Op basis van monitoring moet blijken of de kwaliteitsniveaus voldoen aan het gewenste onderhoudsniveau. Het beheerkader Infrastructuur (bovengronds) ondersteunt de werkzaamheden van het civiele beheerteam. Zij maken met behulp van dit kader onder andere de jaarlijkse onderhoudsplannen, bestekken en aanbestedingen.

We nemen maatregelen om de doelstellingen uit het Energieakkoord 2020 te halen. Zo vervangen we lampen door zuinigere ledverlichting. Ook kijken we waar het mogelijk is om verlichting te dimmen zonder dat dit invloed heeft op de (verkeers)veiligheid.

Budgetbehoefte Gebiedsgericht plan 2023-2027

Het exploitatiebudget dat nodig is om de ambities uit het GGP te realiseren wordt per jaar in programma 8 van de begroting opgenomen of als investering op het MIP geplaatst. De jaarlijkse kosten van deze investeringen (rente en afschrijving) komen als kapitaallasten in de exploitatiebudgetten terug. De lasten zijn bepaald op basis van de levensduur en bijbehorende afschrijvingstermijnen.

Voor de investeringen willen we grip houden op de investeringsplanning en de bijkomende effecten op de begroting. Het is belangrijk dat de hoeveelheid opdrachten goed aansluit bij de beschikbare capaciteit, zowel intern als extern. Dit betekent dat projecten en maatregelen uitgesteld of geschrapt kunnen worden. Daarbij blijft het van belang integraal te werken en gemeente-brede afwegingen te maken.

De producten in het GGP zijn gelijk aan de producten uit de programmabegroting:

Pr.	Omschrijving programma	Omschrijving product
8	Openbare Ruimte	Groen en Recreatie
		Begraafplaatsen
		Gemeentelijk vastgoed

Pr.	Omschrijving programma	Omschrijving product
		Infrastructuur (Boven- en ondergronds)
		Waterhuishouding

3.4 Financiering

In deze paragraaf komen de onderwerpen aan de orde die behoren tot het geldstromenbeleid van de gemeente. Dit betreft met name het gemeentelijke (bank)saldobeheer en de financiering. In het verlengde daarvan komt ook de schuldontwikkeling aan bod alsmede het beheersen van de renterisico's die verbonden zijn aan kortlopende en langlopende schulden. Daarnaast wordt ingegaan op de verstrekte geldleningen en borgstellingen en de daaruit voortvloeiende kredietrisico's.

De uitvoering van de treasuryfunctie wordt sterk beïnvloed door de ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt en is gebonden aan wettelijke normen.

Treasuryfunctie

In de Gemeentewet en de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) zijn de kaders gesteld voor een verantwoorde, prudente en professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van decentrale overheden. De treasuryfunctie wordt hierbij gedefinieerd als:

Het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op: de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

De treasuryfunctie betreft daarmee de wijze waarop de gemeente financiering aantrekt ten behoeve van de uitvoering van haar (meerjaren-)programmabegrotingen en investeringsopgaven. De specifieke kaders voor gemeente Westland zijn vastgelegd in de Financiële Verordening. Vervolgens is in het Treasury Statuut en de Beleidsregels Garanties en Borgstellingen het beleid voor de financieringsfunctie verder uitgewerkt.

De treasuryuitvoering is gericht op een prudente, risicomijdende taakuitvoering ten behoeve van de Westlandse publieke taak. Daarmee draagt Treasury bij aan de financiële continuïteit van de gemeente op korte en lange termijn.

Renteontwikkeling

De ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt zijn mede bepalend voor de hoogte van onze rentekosten. Uit onderstaande grafiek blijkt dat het beeld voor de korte en lange termijn rentes voor de Nederlandse publieke sector gedurende het afgelopen jaar wisselend is geweest. De 1-maands Euribor rente, die sterk onder invloed staat van de rentebeslissingen van de Europese Centrale Bank, gaf een dalende trend te zien van ruim 3,5% per medio 2024 naar circa 2% per medio 2025. Deze rente is de referentie voor renteafrekeningen met onze huisbankier èn voor de vergoeding over een eventueel in de Schatkist aangehouden saldo. Voor lange financiering wordt doorgaans de 10-jaars rente voor fixe leningen als referentie gezien. De leentarieven (marktrente + opslagen) voor dergelijke leningen gaven tot begin december 2024 een dalende lijn te zien, waarna deze weer opliepen om per medio 2025 te eindigen op ongeveer 3,2%, nagenoeg hetzelfde niveau als een jaar eerder. 10-jaars lineaire leningen (inclusief opslag) konden per medio 2025 worden aangegaan tegen circa 2,7% ofwel circa 0,5 procentpunt lager dan fixe leningen.

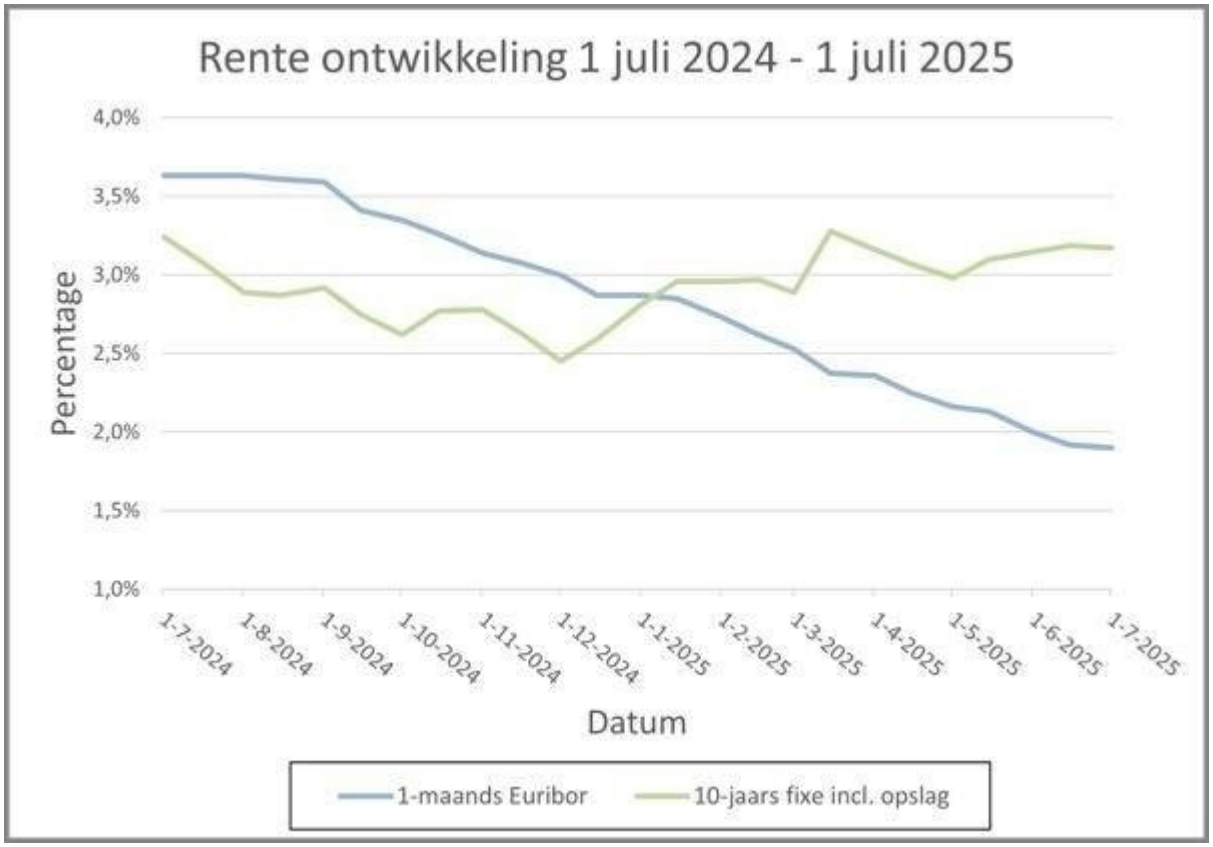

Uit bovenstaande grafiek blijkt dat een jaar geleden de kortlopende rente hoger was dan de langlopende. In de financiële markten wordt dit geduid als een uitzonderlijke situatie. In de loop van het afgelopen jaar is het rentebeeld weer teruggekeerd naar een zogenoemde normale rentestructuur, waarbij de korte rente lager is dan de lange rente. Deze ommekeer is vooral veroorzaakt door de renteverlagingen zoals door de Europese Centrale Bank doorgevoerd. Dat leidde tot een sterke neerwaartse trend voor de korte rente. De verwachting is op dit moment niet dat de ECB de rente nog veel verder verlaagt.

De lange rente gaf het afgelopen jaar een meer zijwaartse trend te zien. Tot begin december 2024 daalde de lange rente, maar vooral als gevolg van de presidentswissel in de Verenigde Staten en de daaruit voortvloeiende (handels)maatregelen en onzekerheden liep de rente daarna weer op.

Op basis van bovenstaande ontwikkelingen rekenen wij in de begroting 2026 met een rentepercentage van 3,00 % op toekomstige financieringen.

Externe financieringsmiddelen

Het aangaan van leningen maakt het mogelijk om de gewenste ontwikkelingen in de samenleving te realiseren. Het schuldrestant voor langlopende leningen is per 1 januari 2026 voorzien op € 402,7 miljoen. Voor 2026 wordt een verhoging van de schuldpositie voorzien van € 61,7 miljoen naar een saldo van € 464,4 miljoen ultimo 2026. De totale toename van de schuld schatten we in de periode 2026-2029 op een kleine € 195 miljoen. De afname van de financieringsbehoefte vanaf 2028 vloeit voor een belangrijk deel voort uit de begrote grondverkopen. De gepresenteerde cijfers in de tabel hieronder zijn gebaseerd op een realistisch model ten aanzien van de investeringsuitgaven van het MIP en de Flora Gebiedsontwikkeling.

(bedragen x € 1.000)

Ontwikkeling langlopende leningen	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal
Saldo per 1 januari	**360.782**	**402.807**	**469.058**	**535.564**	**567.987**	
Aflossingen	-43.196	-60.742	-41.513	-40.560	-33.164	**-219.175**
Financieringsbehoefte	85.221	126.993	108.019	72.983	41.376	**434.592**
Saldo per 31 december	**402.807**	**469.058**	**535.564**	**567.987**	**576.199**	
Mutatie schuldpositie	42.025	66.251	66.506	32.423	8.212	**215.417**

75% van de financieringsbehoefte die voortvloeit uit de investeringen in de Flora Gebiedsontwikkeling, is reeds in 2024 ingedekt. Hiervoor zijn voor een totaalbedrag van ruim € 62 miljoen leningen met uitgestelde storting afgesloten, waarbij de rentepercentages en de voorwaarden in 2024 overeen zijn gekomen. Dit is gedaan om het risico van een toekomstige rentestijging af te dekken. Van de genoemde € 62 miljoen is € 10 miljoen reeds gestort per begin 2025. De overige € 52 miljoen worden gestort verdeeld over de jaren 2026 tot en met 2029.

Voor het aantrekken van financiering gaan wij voor nu en de komende jaren uit van de volgende rentepercentages:

Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029
Voor kortlopende financiering	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
Voor langlopende financiering	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%

We begroten een gemiddeld niveau van € 20 miljoen aan kasgeldleningen. We willen daarmee voorkomen dat we op langere termijn overliquide (een positief totaalsaldo op onze bankrekeningen) raken, wanneer er teveel langlopende leningen worden aangetrokken.

(bedragen x € 1.000)

Rentekosten	2026
Langlopende leningen	10.371
Kasgeldleningen € 20 miljoen tegen 2%	400
Overige rentekosten	64
Totale rentekosten 2026	**10.835**

Leningen kunnen wij direct bij een geldgever aantrekken, maar ook via een geldmakelaar. Geldgevers zijn van oudsher meestal zogenoemde sectorbanken, zoals BNG Bank en NWB Bank. Via geldmakelaars hebben gemeenten ook toegang tot geldverstrekkers uit de publieke sector zoals provincies (veelal voor langlopende financiering) of tot institutionele beleggers zoals pensioenfondsen en verzekeraars (veelal voor kortlopende financiering).

Renteresultaat en rekenrente

De omslagrente berekenen we door de aan de taakvelden toe te rekenen rente (de rente over de reeds afgesloten financiering) te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd. De omslagrente moet vervolgens op consistente en eenduidige wijze worden toegerekend aan de taakvelden. Het is niet toegestaan om per investering of taakveld te differentiëren in het toe te rekenen rentepercentage.

Volgens de regels van het BBV begroten en verantwoorden we alle externe rentelasten en rentebaten in eerste instantie op het taakveld Treasury. Dit betekent ook dat we alle rentebaten voortkomend uit het verstrekken van leningen aan woningcorporaties, sportinstellingen, ambtenaren, etc. op het taakveld Treasury moeten begroten en verantwoorden.

Van projectfinanciering is sprake wanneer een lening extern is aangetrokken specifiek ten behoeve van de financiering van een project (i.c. de piekbetaling voor de nieuwbouw gemeentehuis, de Flora grondexploitatie en nieuwbouw van de parkeerfaciliteit Flora). De rentelasten voortkomend uit deze financiering moeten we daarom toerekenen aan die activiteit op het betreffende taakveld.

Het BBV staat toe dat we een rentevergoeding over het eigen vermogen (reserves) toerekenen. Dit wordt bespaarde rente genoemd. De bespaarde rente mag maximaal het rentepercentage zijn dat we als gemeente over extern aangetrokken financieringsmiddelen vergoeden.

Onderdeel van de berekening van de omslagrente is de jaarlijkse rentetoevoeging aan voorzieningen, die gewaardeerd zijn op de methode van contante waarde. Bij gemeente Westland gaat het dan om de pensioenvoorziening en wachtgeld voor (oud)wethouders.

(bedragen x € 1.000)

Renteschema		Bedrag
A.	Externe rentelasten over de korte en lange financiering	10.835
B.	Externe rentebaten	299
Totaal door te berekenen		**10.536**
C	Rente van projectfinanciering	1.441
Saldo door te berekenen rente		**9.095**
D.1	Rente over eigen vermogen	5.990
D.2	Rente over voorzieningen (op basis van contante waarde)	177
E.	**Aan taakvelden toe te rekenen omslagrente**	**15.262**
F.	Werkelijk aan taakvelden toegerekende omslagrente	17.067
Renteresultaat op het taakveld treasury		**1.805**

- Geraamd rentepercentage over externe financiering: 2,20%.
- Door te berekenen omslagpercentage o.b.v. renteschema (E): 2,24%.
- In begroting doorberekend omslagpercentage (F): 2,51%.

Het renteresultaat mag op grond van BBV-voorschriften maximaal 25% bedragen van wat op grond van het renteschema kan worden toegerekend (post E in bovenstaand schema). Indien deze afwijking groter uitvalt, dan moet op grond van BBV een nacalculatie plaatsvinden waarbij post F zodanig moet worden verlaagd dat het renteresultaat weer maximaal 25% bedraagt. Het renteresultaat op grond van bovenstaande tabel bedraagt circa 11,8% en valt daarmee dus binnen de BBV-marges.

Kasstroomoverzicht

Het onderstaande kasstroomoverzicht geeft een inzicht in de kasstromen die leiden tot de mutatie van het financieringstekort en de mutatie van de banksaldi. Dit kasstroomoverzicht is opgesteld met behulp van de geprognosticeerde balans (zie Financiële begroting, onderdeel 4.5) op basis van de indirecte methode.

(bedragen x € 1.000)

Liquiditeitsprognose	Werkelijk 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Kasstroom uit operationele activiteiten						
Resultaat voor bestemming	18.698	-17.027	4.122	1.533	-1.863	-1.229
Afschrijvingen, afwaarderingen	23.440	23.626	25.115	26.375	29.527	31.162
Mutatie voorzieningen	-13.623	2.531	-1.188	735	1.050	1.316
Mutatie waarborgsommen, overige vaste schulden	5	0	0	0	0	0
Mutatie voorraden	6.487	-33.035	-301	-5.424	26.628	37.171
Mutaties werkkapitaal:						
Mutatie kortlopende uitzettingen (excl. Schatkist), overlopende activa	-12.109	0	0	0	0	0
Mutatie vlottende schuld (excl. kortlopende leningen en banksaldi), overlopende passiva	9.356	0	0	0	0	0
Kasstroom uit operationele activiteiten	**32.254**	**-23.905**	**27.748**	**23.219**	**55.342**	**68.420**
Kasstroom uit investeringsactiviteiten						
Bruto investeringen in (im)materiële vaste activa	-54.165	-71.066	-104.246	-109.051	-94.437	-83.092
Bijdragen van derden m.b.t. (im)materiële vaste activa	8.106	3.466	6.718	10.710	12.514	3.630
Desinvesteringen van (im)materiële vaste activa	8.139	13.157	3.528	8.615	-5.843	2.829
Mutaties financiële vaste activa - kapitaalverstrekking aan	-567	-319	1	1	1	1

Liquiditeitsprognose	Werkelijk 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
deelnemingen en verstrekte leningen						
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	**-38.487**	**-54.762**	**-93.999**	**-89.725**	**-87.765**	**-76.632**
Financieringsbehoefte (-) c.q. overschot (+)	**-6.233**	**-78.667**	**-66.251**	**-66.506**	**-32.423**	**-8.212**
Kasstroom uit financieringsactiviteiten						
Mutatie uitzettingen in 's Rijks schatkist	-16.130	16.130	0	0	0	0
Mutatie opgenomen kasgeldleningen	-15.000	20.000	0	0	0	0
Subtotaal kasstroom uit kortlopende financieringstransacties	*-31.130*	*36.130*	*0*	*0*	*0*	*0*
Toename opgenomen langlopende leningen	79.000	85.221	126.993	108.019	72.983	41.376
Aflossingen op langlopende leningen	-38.752	-43.196	-60.742	-41.513	-40.560	-33.164
Subtotaal kasstroom uit langlopende financieringstransacties	*40.248*	*42.025*	*66.251*	*66.506*	*32.423*	*8.212*
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	**9.118**	**78.155**	**66.251**	**66.506**	**32.423**	**8.212**
Mutatie geldmiddelen	**2.885**	**-512**	**0**	**0**	**0**	**0**
Liquide middelen / bankschulden begin dienstjaar	-2.373	512	0	0	0	0
Liquide middelen / bankschulden einde dienstjaar	512	0	0	0	0	0
Mutatie geldmiddelen	**2.885**	**-512**	**0**	**0**	**0**	**0**

Wettelijke normen

In de Wet fido zijn drie normen bepaald, te weten twee normen voor renterisico's en een norm voor het Schatkistbankieren.

Renterisico's

In de Wet fido gelden de volgende twee renterisico's:

1) Het renterisico van de vlottende (kortlopende) schuld.

Om dit risico te beheersen is in de Wet fido een norm gesteld voor het maximum bedrag waarop de gemeente haar financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd < 1 jaar) mag financieren: **de kasgeldlimiet**. Hiermee wordt voorkomen dat de fluctuatie van de korte rente een te grote invloed heeft op het niveau van de rentelasten in het begrotingsjaar. Deze limiet staat vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal aan lasten voor bestemming van het betreffende jaar. Dit begrotingstotaal bedraagt voor 2026 € 404,3 miljoen. De kasgeldlimiet komt daarmee voor 2026 uit op € 34,4 miljoen. In de begroting gaan we uit van een gemiddeld niveau van kasgeldleningen van € 20 miljoen.

2) Het renterisico van de langlopende schuld.

Dit renterisico is gedefinieerd als de som van aflossingen en renteherzieningen binnen de langlopende leningenportefeuille. Om het daaruit voortvloeiende risico te beheersen is in de Wet fido een norm gesteld om die renteherzieningen en aflossingen goed in de tijd te spreiden: **de renterisiconorm**. Het doel daarvan is het voorkomen van een overmatige afhankelijkheid van het renteniveau in één bepaald jaar. Een dergelijke spreiding voorkomt dat een onverwachte wijziging van de kapitaalmarktrente direct leidt tot grote schommelingen in de gemeentelijke jaarlijkse rentelasten. De renterisiconorm is vastgesteld op 20% van bovengenoemd begrotingstotaal en komt daarmee voor 2026 uit op € 80,9 miljoen. Dit kengetal heeft derhalve geen betekenis voor de omvang van de gemeentelijke schuldpositie, maar geeft in het geval van Westland aan dat plotselinge renteschommelingen op de kapitaalmarkt niet te snel doorwerken in onze rentelasten. In onderstaande tabel is het renterisico voor de komende jaren in beeld gebracht. Uit de tabel blijkt dat de gemeente binnen de renterisiconorm opereert.

(bedragen x € 1.000)

Ontwikkeling renterisico	2026	2027	2028	2029
Begrotingstotaal aan lasten voor bestemming	405,0	409,1	425,9	435,7
Percentage renterisiconorm	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	81,0	81,8	85,2	87,1
Renterisico op vaste schuld	60,7	41,5	40,6	33,2
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	**+20,3**	**+40,3**	**+44,6**	**+53,9**

Schatkistbankieren

In de Wet fido is een bepaling opgenomen over het verplicht schatkistbankieren voor decentrale overheden. Reden voor de invoering van het verplicht schatkistbankieren is het beheersen van de overheidsschuld en het reduceren van het kredietrisico voor decentrale overheden. Op grond van de Regeling Schatkistbankieren dienen decentrale overheden eventuele overtollige geldmiddelen in ’s Rijks Schatkist aan te houden. Dit betreft geldmiddelen die wel op de gemeentelijke bankrekening staan, maar tijdelijk niet nodig zijn voor de uitoefening van de publieke taken en verantwoordelijkheden.

Decentrale overheden hoeven niet elke Euro die zij als zodanig op haar bankrekening heeft staan naar de Schatkist over te boeken. Daartoe is een drempelbedrag bepaald. Dit drempelbedrag bedraagt 2,0% van het begrotingstotaal van € 405,0 miljoen. Voor 2026 houdt dit in dat er gemiddeld op dagbasis maximaal een saldo van € 8,1 miljoen buiten schatkistbankieren mag worden aangehouden. Wij hebben ervoor gekozen dat onze huisbankier BNG Bank het saldo boven de € 0,5 miljoen automatisch afroomt. Over tegoedsaldi op onze rekening bij de Schatkist ontvangen wij de door het Ministerie van Financiën vastgestelde rentevergoeding.

Uitgezette geldleningen

Westland heeft een beperkte portefeuille aan uitgezette leningen. De belangrijkste leningen zijn de starters- en blijversleningen, die via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn) lopen. Daarnaast is er nog een aantal personeelshypotheken en zijn er nog enkele oude uitstaande leningen die zijn verstrekt aan woningcorporaties. In totaal gaat het per eind 2026 nog over een bedrag van circa € 18,5 miljoen. Het risico op deze leningen schatten we in als zeer klein.

Verstrekte garanties en borgstellingen

Naast uitgezette leningen verstrekt Westland uit hoofde van de publieke taak ook borgstellingen op door lokaal actieve instellingen, verenigingen, stichtingen e.d. opgenomen bancaire leningen. Hiermee neemt de gemeente het debiteurenrisico dat de bank loopt over. De gemeentelijke borgstelling zorgt er voor dat instellingen tegen gunstiger voorwaarden (o.a. rente) kunnen lenen dan dat zij dat zelf zouden kunnen. Het beleid ten aanzien van deze zaken is vastgelegd in de Beleidsregels garanties en borgstellingen gemeente Westland. Indien de gemeente leningen verstrekt of waarborgt is daaraan een kredietrisico verbonden, ofwel het risico dat de geldnemer niet meer aan zijn verplichtingen kan voldoen.

We maken onderscheid tussen directe en indirecte borgstellingen.

Bij directe borgstellingen is de garantie direct aan de bank gericht die de lening heeft verstrekt. Wanneer de geldnemer niet betaalt, wordt de gemeente op de garantie aangesproken. Verstrekking van de garanties gebeurt uitsluitend op financiering van maatschappelijke projecten, wanneer het project zonder garantie niet financierbaar is. Bij borgstellingen in de sfeer van sport kan er sprake van zijn dat de Stichting Waarborgfonds Sport (SWS) als mede-borg optreedt. In dat geval wordt het risico gezamenlijk gedragen. Per begin 2026 verwachten we voor directe borgstellingen een stand van € 83,9 miljoen.

Bij indirecte borgstellingen spelen gemeenten, samen met het Rijk, een zogenoemde achtervangrol in de zekerheidsstructuur van een waarborgfonds, bijvoorbeeld het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). De achtervangpositie houdt in dat gemeenten en Rijk kunnen worden aangesproken indien het fondsvermogen naar aanleiding van een ernstige calamiteit in de corporatiesfeer niet toereikend zou zijn. In dat geval dienen gemeente(n) en Rijk liquiditeit aan het WSW te verstrekken in de vorm van een achtergestelde, renteloze lening. De betrokkenheid van overheden in de achtervang geeft aan banken de overtuiging dat de risico's minimaal zijn indien het WSW een borging afgeeft. Door deze structuur kunnen woningcorporaties die bij het waarborgfonds aangesloten zijn tegen de laagst mogelijke rente lenen. Dit draagt onder andere bij aan een gematigde ontwikkeling van huurprijzen. Mede vanwege de strenge toelatingscriteria en periodieke toetsing door het waarborgfonds loopt de gemeente hierbij een lager risico dan bij directe borgstellingen. Voor indirecte borgstellingen wordt per begin 2026 een stand verwacht van € 178,7 miljoen. Dit bedrag is grofweg de helft lager dan de bedragen zoals genoemd in zowel Programmabegroting 2025 als in het Jaarverslag 2024. De reden daarvoor is als volgt: voorheen werd geredeneerd dat de gemeente bij een calamiteit in de woningsector aan te spreken zou zijn voor 50% van de lopende corporatieschulden. De verliesverdeling is in werkelijkheid echter 50% Rijk, 25% voor de schadegemeente (de gemeente waarin de corporatie zich bevindt waar schade geleden wordt) en 25 % voor de overige gemeenten in Nederland (uit hoofde van solidariteit binnen het stelsel). Dit betekent dat gemeente ingeval een calamiteit bij een Westlandse corporatie slechts voor 25% aangesproken kan worden i.p.v. 50 %. Om die reden is het netto gewaarborgde bedrag lager dan waarvan eerder werd uitgegaan.

3.5 Bedrijfsvoering

In 2026 bouwen we verder aan een professionele, duurzame en wendbare gemeentelijke organisatie. We werken snel en betrouwbaar, voor inwoners, bedrijven en instellingen.

We willen dat Westland een fijne plek blijft om te wonen, ondernemen en recreëren. Daarom pakken we als gemeente actief opgaven aan op het gebied van woningbouw, vergroening, mobiliteit, veiligheid en duurzaamheid. Dit vraagt om een organisatie die resultaatgericht, flexibel en modern is. In deze paragraaf, in samenhang met begrotingsprogramma 11 Organisatie en overhead, laten we zien hoe we dat in 2026 doen.

Personeel en organisatie

Arbeidsmarktontwikkelingen 2026

We verwachten dat de Nederlandse arbeidsmarkt in 2026 verder verandert. Het CBS voorspelt dat het aantal banen toeneemt, maar de krapte op de arbeidsmarkt afneemt. Dit komt door een combinatie van factoren, waaronder de vergrijzing, technologische ontwikkelingen en de verschuiving van werkgelegenheid tussen sectoren. Er zal een verschuiving plaatsvinden in de vraag naar bepaalde beroepen, met een toenemende vraag naar hoogopgeleide professionals en een afname van de vraag naar laagopgeleide werknemers. De vergrijzing van de bevolking heeft een grote invloed op de arbeidsmarkt. Dit leidt tot een afname van de beroepsbevolking en een grotere vraag naar zorgpersoneel. Technologische ontwikkelingen zullen leiden tot automatisering en robotisering van werkzaamheden, wat invloed heeft op de werkgelegenheid in sommige sectoren.

De overheid speelt een rol in het stimuleren van de arbeidsdeelname. Het bevorderen van scholing en opleiding en het ondersteunen van sectoren die te maken hebben met krapte op de arbeidsmarkt. Gemeenten moeten zich aanpassen aan de veranderende vraag naar personeel en moeten investeren in scholing en opleiding van hun werknemers.

Hoofdpunten Cao 2025-2027 (in totaal 6,7% loonsverhoging)

De nieuw overeengekomen Cao gemeenten 2025-2027 zet in op loonontwikkeling en diversiteit. Hiermee wordt gemeente Westland aantrekkelijker voor meerdere doelgroepen. Verder heeft het ontwikkelen van goed werkgeverschap een positieve invloed op de huidige ontwikkelingen binnen de externe inhuur van gemeente Westland. Waarbij de organisatie streeft naar een correcte arbeidsrelatie tussen de opdrachtnemer en de opdrachtgever.

Verder zet de Cao Gemeenten in op een meer inclusieve cao waar rekening wordt gehouden met diversiteit (de verschillen) en inclusie (de wijze waarop een organisatie met deze verschillen omgaat) binnen de organisatie. Er komt meer aandacht voor ouderschapsverlof bij meeroudergezinnen, minder belastbare werktijden en behoud van na-wettelijke uitkering voor 55-plussers. Ook hebben we meer aandacht voor eventuele voortzetting van de regeling vervroegde uitdiensttreding (RVU) voor medewerkers met zware beroepen.

Werken bij Westland, helemaal goud, nu en in de toekomst.

Westland wil zich als slagvaardige en betrouwbare organisatie met internationale allure profileren naar medewerkers vanuit durf, verbondenheid en vakmanschap. Dit zit opgenomen in de volgende drie pijlers: Persoonlijk Leiderschap, Cultuur en Structuur en Processen.

We gebruiken meerdere analyses en uitkomsten om invulling te geven aan de pijlers Persoonlijk Leiderschap en Cultuur. Onder meer van richtinggevende stukken op gebied van Organisatieontwikkeling, Strategische Personeelsplanning, Periodiek Medisch Onderzoek en het Arbo-jaarverslag. Deze input is de basis voor de ontwikkeling van cultuur- en leiderschapstrajecten, wervingsstrategieën en voor een actueel en passend aanbod op het gebied van leren en ontwikkelen.

Het accent komt te liggen op eigenaarschap van medewerkers voor het blijven leren en ontwikkelen. En het aantrekken maar ook behouden van medewerkers. Hiervoor wordt het opleidingsaanbod van de Westland Academie uitgebreid en aangepast naar de leerbehoeften. Het vitaliteitsbeleid en vitaliteit bevorderende instrumenten worden hiervoor ook ingezet. De medewerkersreis van pre-, on-, stay- en offboarding wordt ook verder versterkt waarbij de focus wordt gelegd op de eerste drie fases.

Wat betreft structuur wordt de inrichting van het HR21-functiehuis geactualiseerd analoog aan de inrichtingskeuzes van de organisatie. Het E-HRM systeem Youforce is ook belangrijk voor de processen. We hebben aan dit systeem al veel geoptimaliseerd. De focus ligt de komende tijd op verdere doorontwikkeling van de bestaande inrichting en het toevoegen en inrichten van nieuwe modules en workflows. Continu gaan we door met het optimaliseren van bestaande workflows. Ook is een goede basis gelegd in doorontwikkeling van accurate en kwalitatieve HR ken- en sturingsinformatie en managementrapportages.

Onbenut potentieel

We vinden het als werkgever belangrijk dat mensen met een beperking een kans op de arbeidsmarkt krijgen. We hadden al ruimte voor garantiebanen (12,5 fte in 2025) en breiden dit verder uit. Ook verzorgen we goede begeleiding van deze doelgroep. Daarnaast willen we als organisatie meer gebruik maken van de inzet van trainees, stagiaires, AOW-ers, MVO-ers, zij-instromers en mensen met een lichamelijke beperking. Hiervoor wordt bestaand beleid aangepast, nieuw beleid opgesteld en wordt actief samengewerkt met VNG, A&O fonds, gemeenten en andere samenwerkingspartners.

Formatie, loonsom en externe inhuur 2025

Omschrijving	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Loonsom organisatie	€ 89.058	€ 95.576	€ 95.576	€ 95.576	€ 95.576
Aantal FTE organisatie (formatie)	956	962	962	962	962
Instroom	-	-	-	-	-
Uitstroom	-	-	-	-	-
Aantal FTE organisatie (bezetting)	-	926	926	926	926
Uitgaven inhuur t.o.v. totaal pers uitgaven	-	-	-	-	-
Verhouding vast - extern	-	-	-	-	-

Bij bovenstaande tabel wordt bij de begroting uitgegaan van de datum 1 april en bij de jaarrekening van de datum 31/12. Bij instroom en uitstroom worden alleen de jaarrekening ingevuld met de jaartotalen (FTE). De uitgaven inhuur (inclusief die ten laste van materieelbudget) worden alleen bij de jaarrekening gevuld omdat het uitgangspunt is dat de dekking zit in de loonsom. Dit geldt ook voor de verhouding vast-extern.

Informatievoorziening en automatisering

Een betrouwbare informatievoorziening en een robuuste informatiestructuur helpt onze gemeente de dienstverlening aan inwoners en bedrijven te leveren, deze continu te optimaliseren en nieuwe innovatieve technieken toe te passen. Digitale dienstverlening, snelheid, wendbaarheid, innovatie en continuïteit (veiligheid) van informatievoorziening is hierbij essentieel.

Ontwikkelingen in het Informatiedomein kunnen we niet los zien van het grotere geheel van de ontwikkelingen van de organisatie van de gemeente. Maatschappelijke opgaven en operationele dienstverlening vormen de basis voor ons werk als gemeentelijke organisatie. Informatie zit in de haarvaten van dit werk. Ondersteuning en kaderstelling op dit vlak is een belangrijk en beweeglijk bedrijfsonderdeel dat centraal is georganiseerd.

<u>Sterke basis</u>

Een goed functionerende gemeente begint bij een sterke basis. Voor het I-Domein binnen de gemeente Westland betekent dit betrouwbare systemen, efficiënte processen en een hoge kwaliteit van data. Transparantie en veilige toegankelijkheid staan voorop, zowel intern als naar de maatschappij. We werken aan generieke toepassingen en duidelijk toegangsbeheer tot informatie. Daarnaast is het beter benutten van bestaande digitale mogelijkheden essentieel om de basis te versterken.

<u>Organisatie</u>

Door het toegenomen belang van informatie, informatievoorziening, informatiebeheer, het verdergaand digitaal maken van papieren processen en de verwevenheid met alle gemeentelijke werkprocessen is deze rol veranderd. Het belang van informatie voor de organisatie en de maatschappij noodzaakt tot een integrale benadering van de ondersteuning van het primaire proces. De vorming van een I-domein is een organisatorische stap in deze ontwikkeling om samen met de business tot effectievere en efficiëntere informatieprocessen te komen.

Gegevensbescherming en security

Gegevensbescherming is de verzamelterm waaronder gemeente Westland integraal beleid voert op de informatiebeveiliging en privacy. Het belang en de noodzaak van gegevensbescherming neemt voortdurend toe. Er zijn bedreigingen van buitenaf in de vorm van cybercrime en hackers. Ook de oorlog in Oekraïne zorgt dat de dreiging onverminderd hoog blijft.

Menselijke fouten blijven ook een reële dreiging vormen. Een foutje is snel gemaakt, terwijl de gevolgen soms groot kunnen zijn. Dit kan resulteren in een datalek, een incident of een kwetsbaarheid. Met wettelijke kaders en normen op het gebied van informatiebeveiliging en privacy zijn we dit voor. Team Gegevensbescherming werkt breed samen in het I-domein met Informatiebeheer, Juridische Zaken en I&A, waarbij het doel is om informatie en gegevens altijd rechtmatig en veilig te verwerken.

Wettelijke kaders en normen

- De BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid) is het verplichte kader voor informatiebeveiliging waaraan we moeten voldoen. Dit normenkader helpt ons om het niveau van informatiebeveiliging binnen de organisatie steeds meer te versterken. Op basis van de PDCA-cyclus (Plan-Do-Check-Act) realiseren we doorlopend verbetering.
- De cyberbeveiligingswet (NIS2) is een nieuwe Europese cybersecurity richtlijn. De gemeente moet als essentiële entiteit voldoen aan deze richtlijn. Er is deels een overlap met de BIO, maar het gaat ook over de beveiliging van operationele technologie (zoals pompen en gemalen) en afspraken op de beveiliging bij samenwerkingspartners. Zie ook de passage in de paragraaf Weerstandsvermogen & Risicobeheersing.
- De AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming) en UAVG (Uitvoeringswet Algemene Verordening Gegevensbescherming) zijn de in Nederland geldende wetten over privacy en persoonsgegevens. Wij toetsen regelmatig in- en extern op het voldoen aan deze wetgeving.
- De AI Act. Europese wetgeving over het gebruik van Artificial Intelligence. Hierbij is gekozen voor een gefaseerde implementatie met een looptijd tot in 2030.

ENSIA

Door middel van ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) leggen wij jaarlijks verantwoording af aan respectievelijk de raad en het Rijk over kaders en normen op het gebied van informatieveiligheid (en indirect privacy). Doel van ENSIA is ook het tijdig en accuraat opleveren van de verantwoording over DigiD en de basisregistraties Suwinet, BAG, BGT, BRO, BRP en reisdocumenten aan de toezichthouders.

Aandachtpunten en verbeteringen uit een vorige ENSIA -verantwoording implementeren we voordat de zelf-evaluatie van het volgende jaar start.

Informatiebeheer

Informatiebeheer

Informatiebeheer (IB) betreft het opslaan, duurzaam bewaren, beheren en toegankelijk houden van overheidsinformatie uit werkprocessen en het waar nodig vernietigen en het ontsluiten van overheidsinformatie. De noodzaak van informatiebeheer neemt toe vanwege veranderende wet- en regelgeving. En vanwege de explosieve groei van de informatie, informatiebehoefte en benodigde datastrategie. De informatiesamenleving wordt steeds complexer. Dat uit zich in ontwikkelingen van informatiebeheer en vereist een inbedding van modern informatiebeheer. De informatie van gemeente Westland is verspreid opgeslagen in diverse applicaties en systemen vanwege onder meer

nieuwe inzichten over het bewaren bij de bron. Dat maakt het terugvinden, selecteren, waarderen en vernietigen of bewaren van informatie complex en is tijdrovend voor medewerkers. Daarom hebben we een nieuwe archiveringsstrategie ontwikkeld.

Team Informatiebeheer zorgt voor het opstellen van beleid, het aanbieden van kaders, en richtlijnen. Ook geeft het team advies en ondersteuning op het gebied van Informatiebeheer, Historische informatie en Datagedreven werken. Samenwerking in het I-domein met de teams Informatievoorziening en Automatisering en Gegevensbescherming is een randvoorwaarde. Hierbij is het doel om te voldoen aan wet- en regelgeving, beveiliging, juiste architectuur en om rechtmatig te ontsluiten en veilig het beheer van informatie en gegevens te garanderen.

Archiveringsstrategie Westland 2026-2030

We beschikken over een Archiveringsstrategie Westland 2026-2030. Het betreft een samengestelde Archiefomgeving die duidelijkheid geeft over de benodigde archieffunctionaliteiten en applicaties. Op deze manier werken we de komende jaren met een gestructureerde samengestelde archiefoplossing aan het op orde brengen van de informatie. De archiveringsstrategie wordt uitgewerkt in een actieplan met projecten en activiteiten die tot en met 2030 uitgevoerd moeten worden om de strategie te implementeren.

Datagedreven werken (DGW)

Onze visie op digitaal, zaakgericht en datagericht werken sluit aan op gangbare ontwikkelingen. Het is de intentie om met DGW binnen 5 jaar onze keuzes te baseren op data. Dat geldt voor alle maatschappelijke opgaven, dagelijkse beslissingen en toekomstige sturing. Bestuur, directie en medewerkers in alle lagen van de organisatie werken dan met data en zijn in staat om deze data te vinden, te combineren, te gebruiken en ermee te innoveren. Er zijn nieuwe rollen en functies ontstaan waardoor het werken met data volledig is verankerd in de organisatie.

Organisatieontwikkeling en verbeteropdrachten

De onderstaande organisatieontwikkelingen en verbeteropdrachten (zoals beschreven in deze paragraaf en programma 11) worden in samenhang volgens de principes van de organisatie.

De organisatieontwikkeling is erop gericht dat de samenwerking tussen bestuur en ambtelijke organisatie soepel en scherp verloopt, dat er een goede verbinding tussen de organisatie en de wereld om ons heen is en dat de organisatie flexibel is. We blijven continu werken aan voorspelbaarheid en kwaliteit van onze dienstverlening. Dit bereiken we mede door onze processen en systemen blijvend te optimaliseren en te moderniseren. Het leiderschap en de sturing in de organisatie gaan we gericht versterken. Waarbij we aandacht geven aan onze kernwaarden vakmanschap, verbondenheid en durf. We brengen extra focus aan voor de ontwikkeling van professionals (leidinggevenden en medewerkers) en ontdekken nieuwe manieren voor het matchen van talenten en werk. Zo ontstaat er meer afwisseling en uitdaging. Dit zorgt voor meer persoonlijke loopbaanmogelijkheden en verlaagt de uitstroom van professionals. Om deze ambities en gewenste organisatieontwikkelingen haalbaar, realistisch en geprioriteerd te realiseren, wordt de ontwikkelagenda aangescherpt en gemonitord.

Procesgericht werken

Alles wat we doen in gemeente Westland leidt uiteindelijk tot een ‘resultaat’. Dat kan een product of dienst zijn voor een inwoner, ondernemer (externe klant) bestuurder of een collega (interne klant). Denk hierbij een omgevingsvergunning, subsidie, paspoort maar ook toegang tot een applicatie, een laptop, of een beleidsvoorstel. Deze producten en diensten leveren we continu en kennen een hoger

volume en frequentie. Hiervoor werken we procesgericht en besturen we via procesmanagement (ontwerpen, inrichten, uitvoeren, evalueren, bijsturen van processen).

Daarnaast kennen we ook resultaten en/of (maatschappelijke) effecten die niet continu geleverd worden maar via intensieve tijdelijke samenwerkingsverbanden projectmatig en programmatisch werken. In alle gevallen ligt de focus op het eindresultaat en vraagt daarmee om een horizontale benadering waarin teams effectief samenwerken.

Contractmanagement

Gemeente Westland heeft een breed terrein van aandachtgebieden waar zij mee bezig is. In de verschillende domeinen worden diverse werkzaamheden uitgevoerd door eigen mensen. Veel van deze werkzaamheden worden uitbesteed via (raam)contracten. Ieder jaar kopen we verschillende soorten leveringen, werken en diensten in. Concernbreed is dit inkoop van meubilair, schoonmaak en catering maar ook contracten voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte, investeringsprojecten en de inhuur van extern personeel. Het is belangrijk om de afspraken binnen deze contracten goed vast te leggen, de naleving te bewaken en eventuele beheermaatregelen toe te passen.

Goed contractbeheer en het borgen van contractmanagement is daarin onmisbaar. Contractmanagement is in de samenwerking met marktpartijen, de laatste stap in de beheersing van risico's. Deze stap moet dan wel in het voortraject van de aanbesteding worden vastgelegd. Het is daarmee geen direct onderdeel van het risicomanagementproces. Maar wel noodzakelijk om risico's (gerelateerd aan marktpartijen) te kunnen beheersen. Het contractmanagement en het daaraan gekoppelde (strategische) risicomanagement willen wij blijven optimaliseren door onder meer uniformiteit in begeleiding, transparante contractafspraken, bewaking, beheersing en vastlegging en automatisering.

Project- en programmamanagement

Gemeente Westland staat voor grote opgaven die alleen via goed project- en programmamanagement kunnen worden ingevuld. Dit vraagt om verdere blijvende professionalisering binnen de hele organisatie van gemeente Westland voor project- en programmamanagement. Daarnaast sluiten we met deze werkmethodiek aan op de ontwikkelingen rondom "werken volgens de omgevingswet". Zo zijn we een organisatie die wendbaar, responsief, effectief en efficiënt is. Met een duidelijke beschrijving van alle verschillende rollen, taken en bevoegdheden binnen project- en programmamanagement met nadruk op risicobeheersing. Hierdoor zijn en blijven we een betrouwbare en voorspelbare partner voor ontwikkelaars en andere externe partijen.

Een groot deel van de opdrachten binnen de gemeente, zowel in de continu processen als de dynamische opgaven, pakken we in de organisatie projectmatig en programmatisch op. Hierdoor gaat de productiviteit omhoog, zijn er minder interne conflicten met effect op het werkgeluk. Daarnaast krijgen we meer grip op de projecten en daarmee ook op de uitgaven binnen deze projecten. Ook zorgt het programmatisch werken ervoor dat de projecten goed in de tijd worden weggezet. Hiermee komt er meer inzicht en grip op de uitgaven over de jaarschijven.

Rechtmatigheidsverantwoording

Interne beheersing en rechtmatigheid

Met de ervaringen van de rechtmatigheidsverantwoording 2024 gaat het college aan de slag met de voorbereidingen voor de verantwoording over 2026. Deze verantwoording wordt opgenomen in de

jaarstukken, welke in het voorjaar 2027 worden aangeboden aan de gemeenteraad. Voorafgaand aan de behandeling van de jaarstukken krijgt de gemeenteraad een voorstel voor het te hanteren normenkader om te komen tot de rechtmatigheidsverklaring.

Het continu verbeteren van processen en uitvoeren van interne controles draagt bij aan versterking van de interne beheersing. Deze versterking moet leiden tot minder onrechtmatigheden. Ook draagt het bij aan een betere informatievoorziening, waarmee het bestuur tijdig kan bijsturen.

3.6 Wet open overheid

Volgens de Wet open overheid (Woo) moeten overheidsorganisaties in hun jaarlijkse begroting aangeven wat ze van plan zijn te doen om de wet goed uit te voeren. Dit gaat zowel over actief informatie delen als op verzoek informatie geven. Het doel hiervan is om ervoor te zorgen dat overheidsorganisaties de wet goed naleven.

Beleidsvoornemens ten aanzien van de uitvoering

Ons doel voor 2026 is om documenten actief openbaar te maken op een nieuw platform. We maken stap voor stap steeds meer documenten openbaar. Daarom hebben we een nieuw platform nodig dat geschikt is voor het opslaan en bewaren van grote hoeveelheden documenten. Dit nieuwe platform moet verbonden zijn met de Woo-Index. De Woo-Index laat zien waar alle overheidsorganisaties die onder de Woo vallen hun documenten openbaar maken.

We zetten ons maximaal in om Woo-verzoeken snel en juist af te handelen. Dit doen we door goed contact te houden met de mensen die een verzoek indienen en door verzoeken zoveel mogelijk centraal af te handelen.

3.7 Verbonden partijen

Wat is een verbonden partij?

Een verbonden partij is een privaat- of publiekrechtelijke rechtspersoon, waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.

Er is sprake van een bestuurlijk belang als de gemeente zeggenschap heeft door stemrecht, door zitting te nemen in het bestuur of in een toezichthoudend orgaan van een verbonden partij.

Er is sprake van een financieel belang als er een bedrag ter beschikking is gesteld dat bij faillissement niet verhaalbaar is, of wanneer financiële problemen bij de organisatie kunnen worden verhaald bij de gemeente. Dit kan het gestorte aandelenkapitaal zijn in het geval van een NV of BV, een verstrekte lening, een jaarlijkse financiële bijdrage of een garantstelling. In de toelichtende tekst werken we dit per verbonden partij uit.

Ook als er structureel sprake is van een overwegende bekostiging van (activiteiten van) een organisatie gezien het maatschappelijk of algemeen belang in combinatie met een bestuurlijk belang, kan sprake zijn van een verbonden partij.

Waarom heeft de gemeente verbonden partijen?

Verbonden partijen realiseren beleidsdoelen van de gemeente, waarbij de uitvoering op afstand van politieke sturing is gezet. In vergelijking met de eigen ambtelijke organisatie, heeft de organisatie van een verbonden partij meer zelfstandige bevoegdheden.

Wettelijk kader en beleid

Op grond van het wettelijke kader Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is het college van burgemeester en wethouders verplicht om de gemeenteraad inzicht te geven in de relaties met rechtspersonen. Dit biedt de gemeenteraad de mogelijkheid om haar toezichthoudende rol uit te voeren..

De wijze waarop de gemeente omgaat met de verbonden partijen is vastgelegd in het beleidskader Governance Verbonden Partijen uit 2017. De werking van dit beleidskader wordt in 2025 beoordeeld en wanneer nodig bijgesteld.

Gedurende een periode van 4 jaar evalueren we alle verbonden partijen een keer. We bekijken of de samenwerking met de verbonden partijen op een doelmatige en doeltreffende wijze verloopt en of deze bijdraagt aan het behalen van de gestelde (maatschappelijke) doelen.

De Gemeenschappelijke Regelingen ontvangen jaarlijks een Kaderbrief van de gemeenten in de regio Haaglanden, waarin de (financiële) uitgangspunten staan waar ze zich aan moeten houden bij het maken van hun begroting. Voor het begrotingsjaar 2026 stelt de Kaderbrief uitgangspunten op voor de volgende onderwerpen:

1. Indexering;
2. Risico’s en weerstandscapaciteit;
3. Maatschappelijk verantwoorde inkoop;
4. Informatiebeveiliging en bescherming persoonsgegevens;
5. Tijdige afstemming, ook tussentijds;
6. Wijziging wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr);

7. Anticiperen op gemeentelijke bezuinigingsopgave.

Leeswijzer van de paragraaf

In deze paragraaf worden de 17 verbonden partijen per rechtsvorm beschreven:

Gemeenschappelijke regelingen:

Naam	Afkorting	Globaal taakveld
Gemeentelijke Gezondheidsdienst Haaglanden en Veilig Thuis	GGD en VT	Gezondheid van inwoners
Metropoolregio Rotterdam Den Haag	MRDH	Economische ontwikkeling en Openbaar Vervoer
Omgevingsdienst Haaglanden	ODH	Vergunningverlening en handhaving op het gebied van milieu
Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden	SbJH	Inkoop van Jeugdhulp
Veiligheidsregio Haaglanden	VRH	Brandweer, meldkamer ambulance en crisisorganisatie

Besloten Vennootschappen (bv's):

Naam	Afkorting	Globaal taakveld
Gemeenschappelijk bezit Evides	GBE	Drinkwatervoorziening
Ontwikkelingsbedrijf de Westlandse Zoom	OBWZ	Gebiedsontwikkeling
Ontwikkelingsbedrijf het Nieuwe Westland	ONW	Gebiedsontwikkeling
Patijnenburg	Patijnenburg	Begeleiding naar zinvol werk van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt
Regionale ontwikkelingsmaatschappij Innovation Quarter	IQ	Economische ontwikkeling van Zuid-Holland
Sociaal Kernteam	SKT	Jeugdhulp en complexe zorg volwassenen
World Horti Center onroerend goed	WHC og	Faciliteren expositieruimte WHC

Naamloze Vennootschappen (nv's):

Naam	Afkorting	Globaal taakveld
Bank Nederlandse gemeenten	BNG	Financiering publieke sector
Huisvuilcentrale	HVC	Afvalverwerking en ondersteuning energietransitie
Juva holding	Juva	Beheer energienetwerk en ondersteuning energietransitie

Andere rechtsvormen:

Naam	Afkorting	Globaal taakveld
Coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland	CBG	Natuurbeheer

Gemeenschappelijke regelingen

GGD en Veilig thuis Haaglanden

Verbonden partij	GGD/VT
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Bestuursfunctie	Lid algemeen bestuur (AB)
Openbaar belang	Op grond van de Wet publieke gezondheid moet de gemeente deelnemen in een gemeenschappelijke regeling (overeenstemmend aan de indeling veiligheidsregio's) voor het bewaken, bevorderen en beschermen van de gezondheid van de inwoners van de regio Haaglanden.
Bestuurlijk belang	De wethouder Zorg zit namens het college van B en W in het algemeen bestuur.
Financieel belang	De verwachte bijdrage aan de GGD/VT voor 2026 is geraamd op € 2,55 miljoen. De taakstelling van 6,2% is niet gehaald. Volgens onze berekening bespaart gemeente Westland 2,6 % ten opzichte van de bijdrage 2025.
Deelnemende partijen	De negen gemeenten van de Veiligheidsregio Haaglanden, te weten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland, Zoetermeer.
Beleidsdoelstellingen	Zorgdragen voor de instelling en instandhouding van een regionale gezondheidsdienst in de regio, zorg-dragen voor de organisatie van een advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling, Veilig Thuis.
Actuele ontwikkelingen	Er is sprake van een bezuinigingsopgave vanuit de regiogemeenten en daarnaast heeft GGD te maken met bezuinigingen vanuit het rijk. GGD zet zich regionaal in voor de ketenaanpakken vanuit het IZA. De intensivering van de samenwerking met de twee regionale jeugdgezondheidsorganisaties wordt verder onderzocht. Daarnaast is er (samen met JGZ) aandacht voor de teruglopende vaccinatiegraad. Veilig Thuis heeft net als GGD te maken met de regionale taakstelling, waarmee er versobering op de bedrijfsvoering plaatsvindt vanaf 2026. Dit gaat niet ten koste van het primaire proces. Door betere triage aan de voorkant wordt het aantal wachtenden naar verwachting verder teruggebracht. Veilig Thuis werkt samen met lokale teams en jeugdbescherming in de zogeheten proeftuin om de zorg aan kwetsbare gezinnen te verbeteren.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Het risicoprofiel van deze verbonden partij geeft geen aanleiding om beklemd vermogen in de vorm van weerstandvermogen in de gemeentebegroting aan te houden.
Link naar begroting op website verbonden partij	Begroting GGDVT

Financiële gegevens	Begin 2026	Eind 2026	Toelichting
Financieel belang	€ 0	€ 0	
Eigen vermogen	€ 1.455.000	€ 1.455.000	
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0	
Verwacht resultaat	€ 0	€ 0	
Financiële bijdrage	€ 2.544.000	€ 2.544.000	

Metropoolregio Rotterdam Den Haag

Verbonden partij	MRDH
Vestigingsplaats	Rotterdam
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Bestuursfunctie	Lid dagelijks bestuur, lid algemeen bestuur, lid Bestuurscommissie economisch vestigingsklimaat en lid Bestuurscommissie vervoersautoriteit.
Openbaar belang	Werken aan een betere bereikbaarheid en aan het vernieuwen van de economie in de metropoolregio Rotterdam Den Haag.
Bestuurlijk belang	De burgemeester zit namens het college van B en W in het dagelijks en het algemeen bestuur. De wethouder Economische Zaken/Verkeer en Vervoer is lid van de bestuurscommissie Economisch Vestigingsklimaat en de bestuurscommissie Vervoersautoriteit. Daarnaast is deze wethouder lid van het Presidium van de Vervoersautoriteit. Twee raadsleden maken deel uit van de adviescommissie Economisch Vestigingsklimaat. Daarnaast maken twee raadsleden deel uit van de adviescommissie Vervoersautoriteit.
Financieel belang	De bijdrage aan de MRDH voor 2026 bedraagt € 0,35 miljoen. De taakstelling van 6,2% is niet gehaald. Volgens onze berekening bespaart gemeente Westland 5,5 % ten opzichte van de bijdrage 2025.
Deelnemende partijen	Albrandswaard, Barendrecht, Capelle aan den IJssel, Delft, Den Haag, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Leidschendam-Voorburg, Maassluis, Midden-Delfland, Nissewaard, Pijnacker-Nootdorp, Ridderkerk, Rijswijk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Voorne aan Zee, Wassenaar, Westland en Zoetermeer.
Beleidsdoelstellingen	De Metropoolregio heeft tot taak, met inachtneming van hetgeen bij wet en in deze regeling is bepaald, het bevorderen van de samenwerking tussen de gemeenten met het oog op een voorspoedige ontwikkeling in het gebied en het beheer van de aan de regio toevertrouwde voorzieningen. Zij houdt zich daartoe bezig met: a. het, voor zover daar in het navolgende niet van wordt afgeweken, met inachtneming van de autonomie van de gemeenten vaststellen van de doelstellingen op het gebied van verkeer en vervoer en de verbetering van het economische vestigingsklimaat. Het zorg dragen voor het realiseren van de doelstellingen en het voorbereiden en ontwikkelen van een gezamenlijk regionaal beleid op deze terreinen, en b. het uitvoeren van de, met betrekking tot de met het in a genoemde beleid gemoeide belangen en onderwerpen, rechtstreeks bij of

Verbonden partij	MRDH
	krachtens wetgeving of bij of krachtens deze regeling aan de metropoolregio opgedragen taken en bevoegdheden, c. de bij wet of algemene maatregel van bestuur aan de Metropoolregio opgedragen taken en bevoegdheden.
Actuele ontwikkelingen	De MRDH voert in 2026 de economische visie en mobiliteitsvisie uit. Daarnaast loopt een discussie over de deelname van steunraadsleden aan adviescommissies. Dit wordt nu gedoogd. In 2026 wordt een definitief besluit genomen.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Het risicoprofiel van deze verbonden partij geeft geen aanleiding om beklemd vermogen in de vorm van weerstandvermogen in de gemeentebegroting aan te houden.
Link naar begroting op website verbonden partij	begroting MRDH

Financiële gegevens	Begin 2026	Eind 2026	Toelichting
Financieel belang	€ 0	€ 0	
Eigen vermogen	€ 41.203.000	€ 40.516.769	
Vreemd vermogen	€ 1.752.608.000	€ 1.752.608.000	
Verwacht resultaat	€ 0	€ 0	
Financiële bijdrage	€ 350.691	€ 350.691	

Omgevingsdienst Haaglanden

Verbonden partij	Omgevingsdienst Haaglanden
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Bestuursfunctie	Lid dagelijks bestuur, lid algemeen bestuur
Openbaar belang	De uitvoering van vergunningverlenende, toezichthoudende, adviserende en handhavende taken (VTH-taken) op het gebied van het omgevingsrecht.
Bestuurlijk belang	De wethouder Milieu en Beheer openbare ruimte en de wethouder Financiën zitten namens het college in het algemeen bestuur. De wethouder Milieu en beheer openbare ruimte is namens het college de voorzitter van het dagelijks bestuur.
Financieel belang	De verwachte bijdrage aan de ODH voor 2026 is geraamd op € 4,9 miljoen. De taakstelling van 6,2% is niet gehaald. Volgens onze berekening betaalt gemeente Westland 1 % meer ten opzichte van de bijdrage 2025.
Deelnemende partijen	De provincie Zuid-Holland, de gemeenten: Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar en Zoetermeer.
Beleidsdoelstellingen	De uitvoering van vergunningverlenende, toezichthoudende, adviserende en handhavende taken (VTH-taken) op het gebied van het omgevingsrecht, met specifieke aandacht voor de glastuinbouw.
Actuele ontwikkelingen	De ODH rolt in 2026 het koersplan uit, dat gaat over de robuustheid van de omgevingsdienst.

Verbonden partij	Omgevingsdienst Haaglanden
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Het risicoprofiel van deze verbonden partij geeft geen aanleiding om beklemd vermogen in de vorm van weerstandvermogen in de gemeentebegroting aan te houden.
Link naar begroting op website verbonden partij	begroting ODH

Financiële gegevens	Begin 2026	Eind 2026	Toelichting
Financieel belang	€ 0	€ 0	
Eigen vermogen	€ 2.490.000	€ 2.490.000	
Vreemd vermogen	€ 9.622.000	€ 9.622.000	
Verwacht resultaat	€ 0	€ 0	
Financiële bijdrage	€ 4.876.000	€ 4.876.000	

Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden

Verbonden partij	SbJH
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Bestuursfunctie	Gemeente Westland is geen lid van het bestuur.
Openbaar belang	Het SbJH coördineert de jeugdhulp voor de aangesloten gemeenten. Het gaat dan om de inkoop van jeugdhulp, het beheer van contracten en de afhandeling van declaraties van de jeugdhulpaanbieders waarmee wij samenwerken. Het SbJH vormt ook de schakel tussen gemeenten en jeugdhulpaanbieders.
Bestuurlijk belang	De gemeente wordt vertegenwoordigd in het bestuur door een bestuurslid namens de H4 gemeenten (wethouder Rijswijk).
Financieel belang	De bijdrage aan het SbJH voor 2025 is geraamd op € 0,47 miljoen. De taakstelling van 6,2% is gehaald. Volgens onze berekening bespaart gemeente Westland 6,8 % ten opzichte van de bijdrage 2025.
Deelnemende partijen	De gemeenten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer.
Beleidsdoelstellingen	De regeling behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van uitvoering van gemeentelijke contractering in het kader van de jeugdzorg met als doel het beschikbaar hebben en houden van voldoende aanbod jeugdhulp.
Actuele ontwikkelingen	Het servicebureau werkt in 2026 aan de voorbereiding van het nieuwe inkooptraject 2027. De evaluatie van de GR leidt vooralsnog niet tot aanpassing. Wel stuurt het servicebureau strakker op de bestaande werkafspraken.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Het risicoprofiel van deze verbonden partij geeft geen aanleiding om beklemd vermogen in de vorm van weerstandvermogen in de gemeentebegroting aan te houden.
Link naar begroting op website verbonden partij	begroting SbJH

Financiële gegevens	Begin 2026	Eind 2026	Toelichting
Financieel belang	€ 0	€ 0	
Eigen vermogen	€ 199.000	€ 199.000	
Vreemd vermogen	€ 3.573.000	€ 3.573.000	
Verwacht resultaat	€ 0	€ 0	
Financiële bijdrage	€ 473.000	€ 473.000	

Veiligheidsregio Haaglanden

Verbonden partij	VRH
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Bestuursfunctie	Lid algemeen bestuur (AB)
Openbaar belang	De Veiligheidsregio behartigt de belangen van de gemeenten op het gebied van brandweerzorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing, en geneeskundige hulpverlening.
Bestuurlijk belang	De burgemeester zit namens het college van B en W in het algemeen bestuur.
Financieel belang	De verwachte bijdrage aan de VRH voor 2026 is geraamd op € 8,8 miljoen. De taakstelling van 6,2% is niet gehaald. Volgens onze berekening bespaart gemeente Westland 3,3 % ten opzichte van de bijdrage 2025.
Deelnemende partijen	De gemeenten uit de regio Haaglanden: Den Haag, Westland, Delft, Rijswijk, Pijnacker-Nootdorp, Leidschendam-Voorburg, Wassenaar, Midden-Delfland en Zoetermeer.
Beleidsdoelstellingen	De VRH behartigt de belangen van gemeenten ten aanzien van de overgedragen taken op de volgende terreinen: - Brandweerzorg; - Geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen; - Rampenbestrijding en crisisbeheersing; - Het beheer van de gemeenschappelijke meldkamer.
Actuele ontwikkelingen	De VRH gaat realistischer en scherper begroten. Dit leidt tot een verwacht negatief resultaat. Dit wordt voor de jaren 2026 en 2027 gedekt uit een bestemmingsreserve. Ook kijkt de VRH naar haar weerbaarheidsvermogen als regio om te reageren op en herstellen van crises en rampen.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Het risicoprofiel van deze verbonden partij geeft geen aanleiding om beklemd vermogen in de vorm van weerstandvermogen in de gemeentebegroting aan te houden.
Link naar begroting op website verbonden partij	begroting VRH

Financiële gegevens	Begin 2026	Eind 2026	Toelichting
Financieel belang	€ 0	€ 0	
Eigen vermogen	€ 8.071.000	€ 5.672.000	De benutting van de reservering 'verlaging gemeentelijk bijdrage' zorgt voor een lager eigen vermogen.
Vreemd vermogen	€ 141.498.000	€ 143.784.000	
Verwacht resultaat	€ 3.403.000 negatief	€ 3.403.000 negatief	Verwacht resultaat wordt gedekt vanuit de reservering 'verlaging gemeentelijke bijdrage'.
Financiële bijdrage	€ 8.806.000	€ 8.806.000	116.916 inwoners x € 75,32

Besloten vennootschappen

Gemeenschappelijk bezit Evides BV

Verbonden partij	GBE
Vestigingsplaats	Rotterdam
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Bestuursfunctie	Lid Algemene vergadering van aandeelhouders (AVA).
Openbaar belang	Uitvoering geven aan de Drinkwaterwet.
Bestuurlijk belang	De wethouder financiën zit namens het college van B&W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	Gemeente Westland houdt 6,43% (118.904) van de aandelen in GBE BV, hetgeen overeenkomt met een bedrag van € 5.945,- gelijk aan de boekwaarde en kapitaalstorting van onze gemeente. Voor 2026 wordt een dividend verwacht van € 0,39 miljoen.
Deelnemende partijen	De gemeenten Rotterdam, Dordrecht, Westland, Delft en Nissewaard bezitten samen ongeveer 75% van de aandelen. Daarnaast is er nog een aantal gemeenten met kleinere belangen.
Beleidsdoelstellingen	Het doel van GBE is het houden en beheren van de aandelen in Evides N.V. en het uitoefenen van stemrecht daarop voor eigen rekening en risico, maar ten behoeve van de aandeelhouders van de vennootschap en al hetgeen met het voorgaande verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.
Actuele ontwikkelingen	Waterbedrijven worden steeds vaker geconfronteerd met droge periodes, waardoor het aanhouden van grotere voorraden steeds belangrijker wordt. Ook de beschikbaarheid en kwaliteit van drinkwater vergt investeringen om deze te waarborgen voor de toekomst. Voor de industriewateractiviteiten zijn investeringen benodigd om de winstgevendheid van het bedrijf op peil te houden. De AVA van Evides heeft het eerdere besluit om het gewenste percentage van de solvabiliteit te verhogen van 40% naar 41% uitgesteld tot 2027. Op dat moment zal de norm voor de solvabiliteit worden geëvalueerd en zo nodig verhoogd.

Verbonden partij	GBE
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Het risicoprofiel van deze verbonden partij geeft geen aanleiding om beklemd vermogen in de vorm van weerstandvermogen in de gemeentebegroting aan te houden.
Link naar begroting op website verbonden partij	Niet openbaar beschikbaar.

Financiële gegevens	Begin 2025	Eind 2025	Toelichting
Financieel belang	€ 5.945	€ 5.945	
Eigen vermogen	€ 631.500.000	€ 631.500.000	
Vreemd vermogen	€ 878.600.000	€ 878.600.000	
Verwacht resultaat	€ 63.800.000	€ 63.800.000	
Financiële bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	

OB De Westlandse Zoom BV/CV

Verbonden partij	OBWZ
Vestigingsplaats	Gemeente Westland
Rechtsvorm	Commanditaire -/Besloten Vennootschap (cv/bv)
Bestuursfunctie	Lid Algemene vergadering van aandeelhouders (AVA) en lid Raad van Vennoten (RvV).
Openbaar belang	Het realiseren van woningbouw en voorzieningen binnen gemeente Westland.
Bestuurlijk belang	De wethouder Gebiedsontwikkeling en de wethouder Financiën zitten namens het college van B en W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van de bv. De wethouder Gebiedsontwikkeling zit namens het college van B en W in de Raad van Vennoten van de cv.
Financieel belang	Gemeente Westland bezit 50% van de aandelen in het Ontwikkelingsbedrijf de Westlandse Zoom BV. De overige 50% is in handen van Bouwfonds Ontwikkeling BV. Gemeente Westland bezit 100% van de aandelen in de Participatiemaatschappij De Westlandse Zoom BV. De participatiemaatschappij De Westlandse Zoom BV is met een belang van 49% commanditair vennoot van het Ontwikkelingsbedrijf De Westlandse Zoom CV. De commandiet Bouwfonds heeft eveneens een belang van 49%. Het restant van 2% is in handen van Ontwikkelingsbedrijf de Westlandse Zoom BV. Door de gemeente is € 11,7 miljoen ingebracht (volledig geplaatst startkapitaal in de participatiemaatschappij). De gemeente staat voor € 56,6 miljoen garant voor deze deelneming. Bouwfonds Ontwikkeling BV heeft hiertoe een contragarantie van 50% verstrekt.
Deelnemende partijen	Gemeente Westland en Bouwfonds Ontwikkeling BV (BPD).
Beleidsdoelstellingen	Het uitvoeren van het vastgestelde (woningbouw)programma voor de deelgebieden.

Verbonden partij	OBWZ
Actuele ontwikkelingen	Het stikstofdossier, betaalbare woningbouw en mobiliteitsissues zijn vraagstukken die dit jaar en de komende jaren verder uitgewerkt gaan worden.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Voor de risico's van deze verbonden partij is een voorziening deelneming beschikbaar. Naast de risico's waarvoor een voorziening is getroffen, zijn er risico's die samenhangen met grote gebiedsontwikkelingen waarvoor geen voorziening kan worden getroffen. Het is onzeker of deze risico's zich voordoen en welke impact ze hebben. Om dergelijke risico's in de toekomst te kunnen opvangen is bij de jaarrekening 2023 een egalisatiereserve deelnemingen grondexploitaties gevormd.
Link naar begroting op website verbonden partij	Niet openbaar beschikbaar.

Financiële gegevens	Begin 2026	Eind 2026	Toelichting
Financieel belang	€ 11.700.000	€ 11.700.000	
Eigen vermogen	€ 7.700.000	€ 7.700.000	
Vreemd vermogen	€ 22.938.000	€ 22.938.000	
Verwacht resultaat	€ 15.722.000 negatief	€ 15.722.000 negatief	Dit negatieve resultaat wordt via de GREX verwerkt in het MPG.
Financiële bijdrage	€ 0	€ 0	

OB Het Nieuwe Westland BV/CV

Verbonden partij	ONW
Vestigingsplaats	Gemeente Westland
Rechtsvorm	Commanditaire -/Besloten Vennootschap (cv/bv)
Bestuursfunctie	Lid Raad van Commissarissen (RvC), Lid Raad van Vennoten (RvV) en lid van Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Openbaar belang	Het realiseren van woningbouw en voorzieningen binnen de gemeente Westland.
Bestuurlijk belang	De wethouder Financiën zit namens het college van B en W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en de Raad van Vennoten. De wethouder Gebiedsontwikkeling zit namens het college van B en W in de Raad van Commissarissen.
Financieel belang	Binnen de CV/BV participeert gemeente Westland voor 38,62% en BNG GO BV voor 50%. De provincie neemt deel in de CV voor 6,83% en het Hoogheemraadschap van Delfland voor 4,55%. Het geplaatst en gestort gemeentelijk aandeel in de financiering is 38,37%, totaal € 7,6 miljoen.

Verbonden partij	ONW
	Ten behoeve van de ONW CV is een garantie verstrekt van € 37,5 miljoen voor de financieringsbehoefte voor de ontwikkeling van het gebied. De garantiestelling geldt tot 31 december 2027.
Deelnemende partijen	Gemeente Westland, BNG Gebiedsontwikkeling BV (BNG GO BV), Provincie Zuid-Holland, Hoogheemraadschap van Delfland
Beleidsdoelstellingen	Het uitvoeren van het vastgestelde (woningbouw)programma voor de deelgebieden.
Actuele ontwikkelingen	BNG GO sluit landelijk al haar participaties af en wordt opgeheven door BNG. BNG GO heeft aangegeven dat dit ook geldt voor de participatie in ONW. De gemeente en BNG GO zijn met elkaar in gesprek over onder welke voorwaarden dit mogelijk is. Alle gronden voor ONW zijn inmiddels door de gemeente uitgegeven.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Voor de risico's van deze verbonden partij is een voorziening deelneming beschikbaar. Naast de risico's waarvoor een voorziening is getroffen, zijn er risico's die samenhangen met grote gebiedsontwikkelingen waarvoor geen voorziening kan worden getroffen. Het is onzeker of deze risico's zich voordoen en welke impact ze hebben. Om dergelijke risico's in de toekomst te kunnen opvangen is bij de jaarrekening 2023 een egalisatiereserve Deelnemingen Grondexploitaties gevormd.
Link naar begroting op website verbonden partij	Niet openbaar beschikbaar.

Financiële gegevens	Begin 2026	Eind 2026	Toelichting
Financieel belang	€ 7.600.000	€ 7.600.000	
Eigen vermogen	€ 8.421.000	€ 8.421.000	
Vreemd vermogen	€ 32.970.000	€ 32.970.000	
Verwacht resultaat	€ 11.410.000 negatief	€ 0	Dit negatieve resultaat wordt via de GREX verwerkt in het MPG.
Financiële bijdrage	€ 0	€ 0	

Patijnenburg BV

Verbonden partij	Patijnenburg
Vestigingsplaats	Naaldwijk
Rechtsvorm	Besloten vennootschap (bv)
Bestuursfunctie	Lid Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA)
Openbaar belang	Uitvoering geven aan de Wet sociale werkvoorziening (Wsw), de Participatiewet, gemeentelijke re-integratietaken en de Wet Inburgering 2021.
Bestuurlijk belang	De wethouder Financiën is namens het college van B en W lid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Verbonden partij	Patijnenburg
Financieel belang	Gemeente Westland is 100% eigenaar en aandeelhouder van Patijnenburg BV met de daarbij behorende rechten en plichten. Aan kapitaal is € 100 gestort. De verwachte bijdrage aan Patijnenburg voor 2026 is geraamd op € 11,5 mln.
Deelnemende partijen	Uitsluitend gemeente Westland.
Beleidsdoelstellingen	Geleiding naar zinvol werk van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
Actuele ontwikkelingen	Net als andere sociaal werkbedrijven kampt Patijnenburg met hoge uitgaven en tegenvallende inkomsten. Dit wordt mede veroorzaakt door een structurele weeffout in de wetgeving. Het Rijk vergoedt voor beschut-werkers enkel de begeleidingskosten, waarbij voor WSW-ers ook de loonkosten door het Rijk worden vergoed. Bovendien blijft de netto toegevoegde waarde van beschut-werkers achter ten opzichte van de WSW-ers. Dit resulteert in een structureel tekort in de exploitatie van Patijnenburg. De gemeente en Patijnenburg zijn met ondersteuning van de VNG gestart met een ontwikkeltraject om te komen tot toekomstbestendig en modern leer-werkbedrijf. Dit wordt tevens onderdeel van de DVO 2026.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Het exploitatietekort van Patijnenburg wordt de komende jaren opgevangen vanuit het eigen vermogen van deze verbonden partij.
Link naar begroting op website verbonden partij	Niet openbaar beschikbaar.

Financiële gegevens	Begin 2026	Eind 2026	Toelichting
Financieel belang	€ 100	€ 100	
Eigen vermogen	€ 2.447.133	€ 2.447.133	Het verwachte tekort 2026 wordt ten laste van het eigen vermogen gebracht.
Vreemd vermogen	€ 3.785.326	€ 3.785.326	De langlopende schulden worden deels afgelost.
Verwacht resultaat	-€ 1.500.000	-€ 1.500.000	
Financiële bijdrage	€ 11.500.000	€ 11.500.000	

ROM Innovation Quarter BV

Verbonden partij	IQ
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Besloten vennootschap (bv)
Bestuursfunctie	Lid Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Openbaar belang	Verbetering van de economische positie van de regio Zuid-Holland, waaronder ook Westland.

Verbonden partij	IQ
Bestuurlijk belang	De wethouder Financiën en de wethouder Economische zaken en Greenport zitten namens het college van B en W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	Gemeente Westland houdt 0,737% van de aandelen in IQ, hetgeen overeenkomt met een bedrag van €926.846. De bijdrage aan IQ voor 2026 is geraamd op € 0,1 miljoen.
Deelnemende partijen	Aandeelhouders zijn het Ministerie van Economische Zaken, de provincie Zuid-Holland, gemeenten Rotterdam, Den Haag, Delft, Leiden, Westland, Drechtsteden, Erasmus MC, TU Delft, Universiteit Leiden en LUMC. Naast deze partijen ontvangt IQ jaarlijks een exploitatiebijdrage van de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag, Erasmus Universiteit en gemeente Zoetermeer.
Beleidsdoelstellingen	Versterken van economie in Westland via de kerntaken van InnovationQuarter. Een van de ontwikkelpijlers van IQ betreft glastuinbouw.
Actuele ontwikkelingen	IQ voert in 2026 met zijn aandeelhouders het gesprek over de financiering door de gemeenten in relatie tot het ravijnjaar.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Het risicoprofiel van deze verbonden partij geeft geen aanleiding om beklemd vermogen in de vorm van weerstandvermogen in de gemeentebegroting aan te houden.
Link naar begroting op website verbonden partij	begroting IQ

Financiële gegevens	Begin 2026	Eind 2026	Toelichting
Financieel belang	€ 926.846	€ 926.846	
Eigen vermogen	€ 114.607.000	€ 114.607.000	
Vreemd vermogen	€ 23.249.000	€ 23.249.000	
Verwacht resultaat	€ 1.148.000	€ 1.148.000	
Financiële bijdrage	€ 109.000	€ 109.000	

Sociaal Kernteam BV

Verbonden partij	SKT
Vestigingsplaats	's-Gravenzande
Rechtsvorm	Besloten vennootschap (bv)
Bestuursfunctie	Lid algemene vergadering van aandeelhouders (AVA).
Openbaar belang	Het zorgdragen voor passende jeugdhulp door regie en zelf hulp inzetten aan jeugd tot 18 jaar en regie op de complexe hulpvragen van volwassenen.
Bestuurlijk belang	De wethouder Financiën zit namens het college van B en W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	De gemeente houdt 100% van de aandelen in het SKT, hetgeen overeenkomt met een bedrag van € 100,-. De verwachte bijdrage aan het SKT voor 2026 is geraamd op € 11,1 miljoen.
Deelnemende partijen	Uitsluitend gemeente Westland.
Beleidsdoelstellingen	Het waarborgen en faciliteren van de toegang tot de jeugdzorg (zoals jeugdhulp, jeugdbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering) in

Verbonden partij	SKT
	het kader van de Jeugdwet en het faciliteren van de toegang tot maatschappelijke ondersteuning in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 voor inwoners van gemeente Westland die niet in staat zijn de benodigde ondersteuning (met of zonder hulp van de basisvoorzieningen) in hun eigen sociale netwerk te organiseren of bij wie de behoefte aan ondersteuning te complex is.
Actuele ontwikkelingen	Het SKT is een belangrijke ketenpartner voor de gemeente. De Cyberbeveiligingswet schrijft voor dat de gegevensbescherming van ketenpartners aan hoge standaarden moet voldoen. Daarom ondersteunt de gemeente het SKT hierbij.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Het risicoprofiel van deze verbonden partij geeft geen aanleiding om beklemd vermogen in de vorm van weerstandvermogen in de gemeentebegroting aan te houden.
Link naar begroting op website verbonden partij	Niet openbaar beschikbaar.

Financiële gegevens	Begin 2026	Eind 2026	Toelichting
Financieel belang	€ 100	€ 100	
Eigen vermogen	€ 373.338	€ 373.338	
Vreemd vermogen	€ 2.700.451	€ 2.700.451	
Verwacht resultaat	€ 0	€ 0	
Financiële bijdrage	€ 11.147.967	€ 11.147.967	

WHC Onroerend Goed BV

Verbonden partij	WHC OG
Vestigingsplaats	Naaldwijk
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap (bv)
Bestuursfunctie	Lid Algemene Vergadering van (prioriteits)Aandeelhouders (AVA).
Openbaar belang	Versterken van de economische positie en innovatieve activiteiten van Westland in de glastuinbouwsector.
Bestuurlijk belang	De wethouder Financiën zit namens het college van B en W in de Algemene Vergadering van (prioriteits)Aandeelhouders.
Financieel belang	Gemeente Westland houdt 100% van de aandelen B (zonder stemrecht) in WHC OG, hetgeen overeenkomst met een bedrag van € 2 miljoen aandelen en een prioriteitsaandeel van € 1,-.
Deelnemende partijen	GFFX Participaties bv als aandeelhouder A en gemeente Westland als aandeelhouder B.
Beleidsdoelstellingen	Het exploiteren van het WHC, bestaande uit de vaste en tijdelijke verhuurbare ruimtes in het WHC, het uitvoeren van (internationale) projecten ten behoeve van participanten en derden, het organiseren van evenementen en het exploiteren van een website.
Actuele ontwikkelingen	Verder professionaliseren en nieuwe concepten voor benutting van het gebouw zijn ontwikkeld en worden uitgevoerd. Voorts hebben de aandeelhouders van GFFX aangegeven een actieve rol te willen spelen in de uitvoering van het gemeentelijke Masterplan Flora Campus

Verbonden partij	WHC OG
	Westland en is gekozen voor continuering van het gemeentelijk aandelenbezit in WHC OG BV voor de komende 4 jaar.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Het risicoprofiel van deze verbonden partij geeft geen aanleiding om beklemd vermogen in de vorm van weerstandvermogen in de gemeentebegroting aan te houden.
Link naar begroting op website verbonden partij	Niet openbaar beschikbaar.

Financiële gegevens	Begin 2026	Eind 2026	Toelichting
Financieel belang	€ 2.000.000	€ 2.000.000	
Eigen vermogen	€ 4.971.567	€ 4.835.881	
Vreemd vermogen	€ 2.168.478	€ 1.846.734	
Verwacht resultaat	€ 180.126	€ 180.126	
Financiële bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	

Naamloze vennootschappen

NV BNG

Verbonden partij	BNG
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap (nv)
Bestuursfunctie	Lid Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Openbaar belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen en ondersteunt daarmee het maatschappelijk belang. De bank draagt door het laag houden van de kosten duurzaam bij aan de maatschappelijke voorzieningen voor de inwoner.
Bestuurlijk belang	De wethouder Financiën zit namens het college van B en W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	Gemeente Westland houdt 0,54% (301.860) van de aandelen in de BNG, hetgeen overeenkomt met een bedrag van € 0,73 miljoen. Voor 2026 wordt een dividend verwacht van € 0,5 miljoen.
Deelnemende partijen	De Nederlandse Staat, gemeenten, provincies en een Hoogheemraadschap.
Beleidsdoelstellingen	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen en ondersteunt daarmee het maatschappelijk belang. De bank draagt door het laag houden van de kosten duurzaam bij aan de maatschappelijke voorzieningen voor de inwoner.
Actuele ontwikkelingen	De resultaten van de BNG Bank zijn voor een belangrijk deel afhankelijk van de ontwikkelingen in de financiële markten. De BNG Bank wordt nog steeds op het hoogste ratingniveau (AAA) gewaardeerd. Daardoor kan zij voldoende financiering aantrekken tegen goede voorwaarden qua volume, looptijd en prijsstelling.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Aan risicodragend kapitaal is € 0,73 miljoen uitgezet. De reële waarde hiervan is inmiddels € 24,9 miljoen. Alle Nederlandse banken staan onder scherp toezicht van De Nederlandse Bank. Het risico van het

Verbonden partij	BNG
	geïnvesteerde kapitaal is klein, er is geen aanleiding om weerstandsvermogen voor dit risico te reserveren.
Link naar begroting op website verbonden partij	Niet openbaar beschikbaar.

Financiële gegevens	Begin 2026	Eind 2026	Toelichting
Financieel belang	€ 733.000	€ 733.000	
Eigen vermogen	€ 4.721.000.000	€ 4.77.000.000	
Vreemd vermogen	€ 110.819.000.000	€ 123.164.000.000	
Verwacht resultaat	€ 200.000.000	€ 200.000.000	
Financiële bijdrage	€ 0	€ 0	

NV HVC

Verbonden partij	HVC
Vestigingsplaats	Alkmaar
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap (nv)
Bestuursfunctie	Lid Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Openbaar belang	HVC werkt aan het inzamelen en verwerken van afval, het terugwinnen van grondstoffen en het produceren van duurzame energie.
Bestuurlijk belang	De wethouder Financiën zit namens het college van B en W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	Gemeente Westland houdt 3,2 % (130) van de aandelen A, hetgeen overeenkomt met een bedrag van €5.909,-. De gemeente stelt zich eveneens naar rato van haar aandelen garant voor leningen van de NV HVC en de daaruit voortvloeiende hoofdelijke aansprakelijkheid van € 20,1 miljoen. De gemeente ontvangt voor haar garantstelling een garantieprovisie van € 0,2 miljoen.
Deelnemende partijen	53 gemeenten (aandeelhouders A) en 8 water- of hoogheemraadschappen (aandeelhouders B). In 2026 treedt gemeente Utrecht toe tot HVC.
Beleidsdoelstellingen	Het realiseren van doelstellingen uit het afvalbeleid en het realiseren van projecten in het kader van onze (regionale) energiestrategie zoals Ontwikkeling aardwarmte en Aanleg warmtenetten.
Actuele ontwikkelingen	Vanwege wettelijke regelgeving vallen afvalverbrandingsinstallaties van 2024 onder de CO2-heffing en vanaf 2026 onder het Europese emissiehandelssysteem. De kosten per ton afvalverbranding gaan daardoor oplopen. Scheiding van afval om de hoeveelheid te verbranden afval te verminderen wordt steeds belangrijker. Westland zet daarom in op nascheiding. HVC investeert vele miljoenen in de energietransitie in Westland. Met geothermiebronnen (inmiddels 6 gerealiseerde doubletten en 3 in de planning) is HVC een belangrijke speler in de energietransitie. Vooral voor de glastuinbouw. Daarnaast investeert HVC in Warmtenetwerk Westland en de levering van warmte in woonwijken o.a. met het pilotproject in Monster.

Verbonden partij	HVC
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Het risicoprofiel van deze verbonden partij geeft geen aanleiding om beklemd vermogen in de vorm van weerstandvermogen in de gemeentebegroting aan te houden.
Link naar begroting op website verbonden partij	Niet openbaar beschikbaar.

Financiële gegevens	Begin 2026	Eind 2026	Toelichting
Financieel belang	€ 5.909	€ 5.909	
Eigen vermogen	€ 233.501.000	€ 257.593.000	
Vreemd vermogen	€ 966.359.000	€ 928.387.000	
Verwacht resultaat	€ 24.418.000	€ 24.418.000	
Financiële bijdrage	€ 0	€ 0	

NV Juva Holding

Verbonden partij	Juva
Vestigingsplaats	Poeldijk
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap (nv)
Bestuursfunctie	Lid Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Openbaar belang	Gemeente Westland heeft er belang bij dat alle inwoners en ingezetenen worden voorzien van betaalbare en voldoende energie (gas en elektra). De energievoorziening en infrastructuur dient betrouwbaar en veilig te zijn. Daarnaast draagt JUVA als betrouwbare en ervaren partij bij aan de energietransitie in Westland.
Bestuurlijk belang	De wethouder Financiën zit namens het college van B en W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	Gemeente Westland houdt 86,4% (1.728) van de aandelen in Juva, hetgeen overeenkomst met een bedrag van € 786.240. Voor 2026 wordt een dividend verwacht van circa € 11,2 miljoen.
Deelnemende partijen	Gemeente Westland en Midden-Delfland
Beleidsdoelstellingen	Het beheren van het Westlands energienetwerk en het realiseren van projecten in het kader van onze (regionale) energiestrategie.
Actuele ontwikkelingen	Autoriteit Consument & Markt maakt eind 2025 de nieuwe tarievencodes bekend voor elektra en gas. In 2026 zal moeten blijken wat dit betekent voor Juva.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Het risicoprofiel van deze verbonden partij geeft geen aanleiding om beklemd vermogen in de vorm van weerstandvermogen in de gemeentebegroting aan te houden.
Link naar begroting op website verbonden partij	Niet openbaar beschikbaar.

Financiële gegevens	Begin 2026	Eind 2026	Toelichting
Financieel belang	€ 786.240	€ 786.240	
Eigen vermogen	€ 155.278.000	€ 155.278.000	
Vreemd vermogen	€ 229.078.000	€ 229.078.00	
Verwacht resultaat	€ 17.274.000	€ 17.274.000	

Financiële gegevens	Begin 2026	Eind 2026	Toelichting
Financiële bijdrage	€ 0	€ 0	

Andere rechtsvormen

CBG Midden-Delfland

Verbonden partij	CBG
Vestigingsplaats	Midden-Delfland
Rechtsvorm	Coöperatieve vereniging
Bestuursfunctie	Lid Algemene Deelnemersvergadering (ADV)
Openbaar belang	Bieden van recreatiemogelijkheden voor inwoners van Midden-Delfland en omliggende gemeenten.
Bestuurlijk belang	De wethouder Openbare ruimte zit namens het college van B en W in de Algemene Deelnemersvergadering.
Financieel belang	De verwachte bijdrage aan CBG voor 2026 is geraamd op € 18.390,-. Ten opzichte van vorige jaren betaalt Westland een iets hogere bijdrage. Dit volgt uit een eerder afgesproken evaluatie. De bijdrage stijgt van 0,59% naar 1% van de totale begroting van het CBG.
Deelnemende partijen	Gemeenten Delft, Maassluis, Midden-Delfland, Schiedam, Vlaardingen en Westland
Beleidsdoelstellingen	Op orde houden van recreatie- en groengebieden.
Actuele ontwikkelingen	Het werk van het CBG staat in 2026 in het teken van reguliere onderhoudswerkzaamheden en vervangingsinvesteringen.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Het risicoprofiel van deze verbonden partij geeft geen aanleiding om beklemd vermogen in de vorm van weerstandvermogen in de gemeentebegroting aan te houden.
Link naar begroting op website verbonden partij	Niet openbaar beschikbaar

Financiële gegevens	Begin 2026	Eind 2026	Toelichting
Financieel belang	€ 0	€ 0	
Eigen vermogen	€ 6.678.000	€ 6.678.000	
Vreemd vermogen	€ 1.759.000	€ 1.759.000	
Verwacht resultaat	€ 70.000	€ 70.000	
Financiële bijdrage	€ 18.390	€ 18.390	

3.8 Grondbeleid

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht gemeenten om in de begroting en jaarrekening een paragraaf over het grondbeleid op te nemen. In artikel 16 van het BBV is bepaald waaruit die minimaal moet bestaan. In de jaarrekening kijken we in deze paragraaf in hoeverre de afgesproken doelstellingen zijn gehaald. De begroting is een soort vooruitblik. Deze vooruitblik beschrijft tenminste:

- De visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's, die zijn opgenomen in de gemeentelijke meerjarenbegroting;
- De aanduiding van de manier waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- De actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- Een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- Beleidsuitgangspunten over reserves voor grondexploitatie in relatie tot de risico's die daaraan verbonden zijn.

Een opsomming van de te leveren (beleids)documenten staat ook bij de tekst over het product Grondzaken.

Visie

Het gemeentelijke grondbeleid is vastgelegd in twee nota's. Dit zijn de nota Grondbeleid (vastgesteld in 2013) en de nota Kostenverhaal Gebiedsoverstijgende Werken, Werkzaamheden en Maatregelen (vastgesteld in 2022). Met de komst van de Omgevingswet is het nodig om beide nota's te actualiseren. In 2025 bieden we een nieuwe nota Grondbeleid met daarbij een omgevingsprogramma Kostenverhaal en Financiële bijdrage (KEF) ter goedkeuring aan de gemeenteraad aan.

We werkende nota's volgens de richtlijnen van het BBV en de Omgevingswet bij met een grotere rol voor actief grondbeleid. Dat betekent dat doelen en uitgangspunten zoals in deze paragraaf weergegeven kunnen wijzigen. Op dit moment gelden de afspraken uit de vastgestelde nota uit 2013. Daarin staan de volgende doelen:

- Faciliteren en sturing geven aan bestuurlijk en maatschappelijk gewenste ruimtelijke ontwikkelingen;
- Beheersbaar en inzichtelijk maken van de risico's van ruimtelijke ontwikkelingen en aparte (bouw)projecten;
- Streven naar een rechtvaardige verdeling van kosten en opbrengsten voor gemeente en grondeigenaren.

Op basis van de nota Grondbeleid stelt het college om de twee jaar een Grondprijzenbrief vast. Hierin wordt inzichtelijk tegen welke (richt-)prijzen de gemeente gronden uitgeeft en hoe deze prijzen tot stand zijn gekomen.

Wijze van uitvoering

In het huidige grondbeleid heeft gemeente Westland gekozen om in principe geen actief grondbeleid na te streven en zich voornamelijk te richten op een sturende en faciliterende rol. Maar actieve grondpolitiek is altijd mogelijk wanneer dat vanuit strategische en maatschappelijke overwegingen noodzakelijk is. De belangrijkste beleidsuitgangspunten van het huidige beleid zijn:

- Gemeente Westland voert selectief en gericht een actief grondbeleid, uitsluitend om belangrijke gemeentelijke doelen te realiseren.

- Gemeente Westland ondersteunt facilitair grondbeleid ten behoeve van een privaat initiatief. Bij facilitair grondbeleid hoort een actief kostenverhaal.
- Gemeente Westland verleent in beginsel geen medewerking aan een planologische maatregel (zoals een bestemmingsplanwijziging of verlening van een omgevingsvergunning) waarbij een tekort bij de gemeente ontstaat. De planologische maatregel is dan voor de gemeente niet economisch uitvoerbaar. Alleen als de gemeenteraad uitdrukkelijk van mening is dat een gemeentelijke bijdrage gerechtvaardigd is – in het belang van het project – verleent de gemeente medewerking.
- Gemeente Westland voert actief risicomanagement in de bedrijfsvoering van de grondexploitaties en weegt nieuwe initiatieven zorgvuldig af binnen de mogelijkheden van het weerstandsvermogen.
- Gemeente Westland voert jaarlijks bij het opstellen van het Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkeling (MPG) en de Tussentijdse rapportage op het Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkeling (TMPG) een risicoanalyse uit op de grondexploitaties en facilitaire projecten.

Nota kostenverhaal

Op 25 januari 2022 stelde de gemeenteraad de nota Kostenverhaal Gebiedsoverstijgende Werken, Werkzaamheden en Maatregelen 2022 vast. Die bevat het huidige beleid voor gebiedsoverstijgende kosten bij ruimtelijke plannen in gemeente Westland. Gebiedsoverstijgende werken, werkzaamheden en maatregelen zijn de werken, werkzaamheden en maatregelen waarvan een plangebied of een gedeelte daarvan voordeel heeft. De kosten hiervan moeten over meerdere plangebieden verdeeld worden, omdat ook een of meerdere andere gebieden van deze voorziening voordeel hebben.

Elke initiatiefnemer van een nieuwe (gebieds)ontwikkeling betaalt een bijdrage voor deze gebiedsoverstijgende werken. De bijdragen die gemeente Westland op grond van deze nota ontvangt, worden gestort in de bestemmingsreserve Bovenwijkse voorzieningen. De te betalen bijdragen door een initiatiefnemer zijn afhankelijk van locatie en ontwikkeling.

Op 1 januari 2024 trad de Omgevingswet (Ow) in werking. Op basis van de Omgevingswet en de Aanvullingswet Grondeigendom is de gemeente verplicht kosten te verhalen op de eigenaar van de gronden bij een gebiedsontwikkeling en kan de gemeente een (afdwingbare) financiële bijdragen (vragen voor de ontwikkeling van een gebied (voorheen bovenwijkse voorzieningen). In 2025 wordt de nota Kostenverhaal daarom geactualiseerd en vervangen door een omgevingsprogramma Kostenverhaal en Financiële bijdrage Westland (KEF).

Resultaten

Gemeente Westland kent, naast de begroting en de jaarrekening, ook het Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkeling (MPG). Zoals in de financiële verordening staat, bieden we uiterlijk bij de jaarrekening een actueel MPG aan de gemeenteraad aan. In het MPG zijn sinds 2025 naast de grondexploitaties ook alle facilitaire projecten en de deelnemingen opgenomen. De raad wordt hiermee in één keer geïnformeerd over alle gebiedsontwikkelingen in gemeente Westland. In het MPG rapporteren we op projectniveau en in de paragraaf Grondbeleid op totaalniveau. Daarnaast ontvangt de gemeenteraad ter informatie een tussentijdse rapportage (TMPG).

Gebiedsontwikkelingen doorlopen verschillende fasen, van verkenning tot en met realisatie. De gezamenlijke boekwaarde van alle vastgestelde grondexploitaties bedraagt € 147 miljoen per 31 december 2024.

Wanneer een grondexploitatie tot een verlies leidt, moet voor die grondexploitatie volgens de BBV-voorschriften een voorziening worden getroffen voor het nadelige resultaat. Dit is de voorziening Onderhanden werk (OHW). De stand per 31 december 2024 is € 5.009.000 voor de grondexploitaties gemeentekantoor Monster en Flora Campus Westland.

Herzieningen van de grondexploitaties verwerken we in het (T)MPG. Het eerstvolgende moment voor bijstelling is eind 2025 via het TMPG.

De risico's bij de gemeentelijke grondexploitaties zijn geraamd op € 13.220.000 en zijn opgenomen binnen het weerstandsvermogen van de gemeente.

Onderstaande tabel zet de hierboven genoemde bedragen per 31 december 2024 op een rij:

	Boekwaarde 31-12-2024	Voorziening 31-12-2024	Projectrisico
Grondexploitatie	20.002.000	5.009.000	13.220.000
Grondbanken	126.998.000	-	-
Totaal	**147.000.000**	**5.009.000**	**13.220.000**

Winstneming

In de notitie Grondbeleid en de jaarstukken van de commissie BBV staat hoe we tussentijds winst kunnen nemen bij positieve grondexploitatiecomplexen. Voor winstneming geldt de Percentage of Completion methode (POC).

POC houdt in dat voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd, we tussentijds winst kunnen nemen. Dit gebeurt naar rato van de voortgang van de grondexploitatie. Hiervoor moeten we het resultaat op de grondexploitatie op betrouwbare wijze kunnen inschatten. Als aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

- Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat;
- De grond (of het deelperceel) is verkocht;
- De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Volgens het realisatiebeginsel dient in die gevallen de winst ook te worden genomen. Bij het opmaken van de jaarrekening over 2025 wordt gekeken of winst moet worden genomen over de grondexploitaties (bij het opstellen van het MPG 2026-2029).

Reserves

In 2025 heeft de raad de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkelingen ingesteld. De resultaten van de grondexploitaties, de deelnemingen gebiedsontwikkelingen en de faciliterende projecten worden verrekend met deze bestemmingsreserve.

Het saldo van de bestemmingsreserve dient als weerstandsvermogen om de risico's van gebiedsontwikkelingen op te vangen.

De bestemmingsreserve heeft een saldo van € 19,5 miljoen per 1 januari 2026.

Deelnemingen

Gemeente Westland participeert bij twee gebiedsontwikkelingen in een samenwerkingsverband. Hiervoor zijn aparte rechtspersonen ingesteld. Op het moment van het opstellen van de programmabegroting 2026 – 2029 betreft het de volgende samenwerkingsverbanden:

- ONW: Ontwikkelingsmaatschappij het Nieuwe Westland (BV/CV);
- OBWZ: Ontwikkelingsbedrijf De Westlandse Zoom (BV/CV).

De grondexploitaties voor deze ontwikkelingen zijn bij de zelfstandige rechtspersonen ondergebracht en vallen dus niet onder de gemeentelijke grondexploitatie. De gemeente vervult de functie van grondbank. Dit houdt in dat de gemeente de gronden aankoopt en bouwrijp levert aan de ontwikkelende samenwerkingsverbanden. De partijen vergoeden de op dat moment geldende boekwaarde aan gemeente Westland.

ONW
De raad van Commissarissen (RvC) heeft in april 2025 ingestemd met de herziene grondexploitatie, peildatum 1 juli 2024.

Westlandse Zoom
De algemene vergadering van aandeelhouders van OBWZ heeft de herziene rondexploitatie vastgesteld op 13 maart 2025.

Op basis van de vastgestelde grondexploitaties en een gemeentelijke risico-inschatting, is voor de deelnemingen per 31 december 2024 een voorziening getroffen van € 2,2 miljoen.

Onderstaande tabellen zetten het aandelenkapitaal en de getroffen voorziening van de deelnemingen op een rij per 31 december 2024:

Deelnemingen	Totaal aandelenkapitaal	Totaal gestort	Afwaardering	Getroffen voorziening
ONW	7.608.000	7.608.000	7.062.000	-
Westlandse zoom (incl. participatie- maatschappij)	11.700.000	11.700.000	11.700.000	2.153.000
Totaal deelnemingen	**19.308.000**	**19.308.000**	**19.308.000**	**2.153.000**

3.9 Subsidies

In het Subsidiebeleid Westland is vastgelegd dat in de begroting en de jaarrekening een paragraaf over subsidies wordt opgenomen. In de begroting kijken we naar de subsidieverlening voor 2026 en de ontwikkelingen op subsidiegebied. Bij de jaarrekening wordt in de paragraaf Subsidies ingegaan op de eerder verleende subsidies en welke beleidsdoelen zijn behaald.

Uitvoering subsidiebeleid

Subsidieverlening 2026

De gemeenteraad stelt jaarlijks bij de begroting de budgetten vast van waaruit de subsidies worden gedekt. Het college verleent de subsidies en stelt de subsidieplafonds vast voor de verschillende subsidiabele activiteiten. In de Nadere Subsidieregels Westland staat wie voor welke activiteiten subsidie kan aanvragen en aan welk maatschappelijk beleidsdoel de subsidie moet bijdragen. Alle jaarlijkse subsidieaanvragen hebben wij gebundeld in een Subsidieprogramma.

We hebben alle ontvangen aanvragen voor een jaarlijkse subsidie voor 2026 beoordeeld en opgenomen in het Subsidieprogramma 2026. Het college stelde op 8 juli 2025 het Subsidieprogramma 2026 vast onder voorbehoud vaststelling begroting 2026. In de onderstaande tabel staan per subsidiemogelijkheid het subsidieplafond, de verhoging van het subsidieplafond (indien van toepassing), het totaal aangevraagde en het totaal verleende subsidiebedrag. Naast de jaarsubsidies die in het overzicht staan, verlenen we ook nog incidentele subsidies.

In 2026 wordt in totaal € 23.248.213 aan jaarsubsidies verleend.

Specifieke Uitkering (SPUK) ontvangsten

Jaarlijks vormen Specifieke Uitkeringen (SPUK) een belangrijk onderdeel van de gemeentelijke begroting. De SPUKs betreffen vooral specifieke uitkeringen op het gebied van woningbouw, onderwijs, verkeerslawaai, sport, klimaat, inburgering en opvang van vluchtelingen. De beschikbaarheid en hoogte van deze uitkeringen zijn vaak afhankelijk van beleidskeuzes van het Rijk, en ze worden soms pas laat in het jaar bekendgemaakt. In de begroting 2026 zijn onderstaand de tot nu toe bekende SPUKs opgenomen.

Omschrijving	Bedrag
Weerbare sierteeltsector	€ 1.059.000
SPUK Sportakkoord	€ 64.929
SPUK Stimulering sport	€ 193.526
Gebundelde uitkering (BUIG)	€ 26.275.598
Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	€ 6.006.440
Leefgeld en uitkeringen vluchtelingen Oekraïne	€ 772.200
Vermindering Druk Asielketen	€ 2.257.800
Brede SPUK	€ 1.435.024
SPUK Kansrijke start	€ 103.932
Regionaal Meld- en Coördinatiefunctie/VSV	€ 365.460
CDOKE	€ 3.280.000
Totaal	**€ 41.813.909**

De lijst is niet limitatief. Van de overige SPUKs worden wanneer ze bekend zijn de baten en lasten via de afwijkingenrapportages in 2026 budgetneutraal begroot.

Ontwikkelingen

In april 2025 zijn de jaarlijkse subsidieaanvragen voor 2026 ontvangen via het nieuwe digitale subsidieportaal voor uitgaande subsidies. Dit subsidievolgsysteem zorgt voor meer efficiëntie in het subsidieproces, zowel voor aanvragers als voor de gemeentelijke organisatie. Vanaf 2026 zijn ook de incidentele subsidies digitaal aan te vragen via het subsidieportaal. In 2024 implementeerden we een subsidiesysteem voor inkomende subsidies. We gaan ook verder met het inrichten van het gemeentelijk subsidiebureau in de gemeentelijke organisatie. Hierbij hebben we ook aandacht voor het vergroten van de portefeuille subsidieontvangsten onder andere op Europees niveau.

2. ONTMOETEN		Plafond 2026	Verhoging plafond 2026	Definitief plafond 2026	Gevraagd 2026	Verleend 2026
2.2 Cultuur, educatie en recreatie						
artikel 2	Stichting Bibliotheek Westland	2.729.168	761.407	3.490.575	3.599.237	3.490.575
artikel 3	Stichting Westland Cultuurweb - versterken infrastructuur	1.058.039		1.058.039	1.058.039	1.058.039
artikel 4	Stichting Westland Cultuurweb - kleine culturele initiatieven	47.418		47.418	47.418	47.418
artikel 5	Stichting Westland Cultuurweb - cultuureducatie	111.605		111.605	111.605	111.605
artikel 6	Stichting Streek- en Tuinbouwhistorie Westland	244.882	47.000	291.882	298.000	291.882
artikel 7	Stichting WestlandTheater de Naald	1.462.788	123.960	1.586.748	1.611.480	1.586.748
artikel 8	Stichting Westland Natuur en Techniek Web	129.125	210.000	339.125	339.125	339.125
artikel 9	Publieke mediadiensten	340.797		340.797	330.799	330.799
artikel 10	Toegankelijk erfgoed	10.330	5.555	15.885	15.885	15.885
artikel 11	Maatschappelijke stage	76.293		76.293	33.793	33.793
artikel 13	Organisatie dodenherdenking en Koningsdag	56.584		56.584	42.450	36.957
artikel 14	Marketing toerisme en recreatie	87.805		87.805	85.000	85.000
artikel 15	Varend corso	36.155		36.155	35.000	35.000
artikel 16	Exploitatie monumentale molens	16.263	16.261	32.524	32.524	32.524
2.3 Zorg en Welzijn						
artikel 2	Stichting Vitis Welzijn	5.672.203	32.752	5.704.955	5.704.955	5.704.955
artikel 3	Stichting JGZ Zuid-Holland West	4.252.569	163.738	4.416.307	4.542.385	4.416.307
artikel 4	Ondersteunen voedselhulp	16.084		16.084	20.000	16.084
artikel 5	Belangenbehartiging mensen met een beperking	30.559		30.559	28.500	28.500
artikel 7	Belangenbehartiging ouderen	5.361		5.361	12.385	5.361
artikel 8	Activiteiten op gebied van maatschappelijke ondersteuning en jeugdwerk	695.236	70.101	765.337	820.817,35	765.337
artikel 10	Onderwijs en zorg	55.782	2.023	57.805	59.352,17	57.805
artikel 11	Vergroten acceptatie en veiligheid lhbti+-inwoners	19.000		19.000	19.000	19.000
2.4 Accommodaties scouting en sport						
artikel 1	Vernieuwen sportaccommodaties en scoutinggebouwen	321.676		321.676	2.394.756	207.571
2.7 Instandhouding gemeentelijke monumenten						
artikel 4	Instandhouding gemeentelijke monumenten (niet-kerken)	130.000		130.000	79.526,12	48.421
artikel 4	Instandhouding gemeentelijke monumenten (kerken)	40.000		40.000	11.816,93	9.164

3. SPORT		Plafond 2026	Verhoging plafond 2026	Definitief plafond 2026	Gevraagd 2026	Verleend 2026
3.1 Sport						
artikel 1	Exploitatie sporthallen	300.231		300.231	314.000	283.653
artikel 2	Exploitatie zwembaden	1.000.000		1.000.000	796.000	796.000
artikel 3	Schoolzwemmen gespecialiseerd onderwijs en speciaal basisonderwijs	74.193		74.193	73.654,32	73.654

4. EDUCATIE EN ONTWIKKELING		Plafond 2026	Verhoging plafond 2026	Definitief plafond 2026	Gevraagd 2026	Verleend 2026
4.1 Peuteropvang						
artikel 1	Peuteropvang	669.842		669.842	447.270	447.270
4.2 Voor- en Vroegschoolse educatie binnen de voorschoolse instellingen						
art 1 lid 1a	Kindgebonden financiering VE	1.793.778	104.858	1.898.636	1.898.636	1.898.636
art 1 lid 1c	Extra inzet op groepen met meer dan 50% doelgroepkinderen	371.604		371.604	369.478	369.478
art 1 lid 1d	Pedagogisch beleidsmedewerker / VE coach	170.000		170.000	166.115	166.116
artikel 9	Schakelklassen	220.056		220.056	212.000	212.000
4.3 Primair onderwijs						
artikel 1	Onderwijs in kleine kernen	*geen plafond gepubliceerd*			35.000	35.000
artikel 2	Buitenschoolse opvang speciaal basisonderwijs	*geen plafond gepubliceerd*			80.000	80.000

5. ECONOMIE EN RUIMTE		Plafond 2026	Verhoging plafond 2026	Definitief plafond 2026	Gevraagd 2026	Verleend 2026
5.3 Economie						
artikel 1	Versterken economische structuur	112.879		112.879	112.551	112.551

TOTAAL	Plafond 2026	Verhoging plafond 2026	Definitief plafond 2026	Gevraagd 2026	Verleend 2026
	22.358.305	1.537.655	23.895.960	25.838.553	23.248.213

4. Financiële begroting

Financiële uitgangspunten

Als basis voor het opstellen van de begroting zijn diverse algemene grondslagen van toepassing, waaronder verschillende bepalingen vanuit de Gemeentewet, het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), de begrotingscirculaire vanuit de provincie Zuid-Holland en de Financiële Verordening Gemeente Westland 2023. Daarnaast zijn er verschillende specifieke kaders en uitgangspunten. Deze uitgangspunten zijn terug te vinden in de paragrafen. In dit onderdeel worden enkele algemene principes toegelicht die voor alle programma's en taakvelden gelden.

Indexatie

De indexering voor het jaar 2026 is verwerkt in de begroting. De meerjarige budgetten en de algemene uitkering uit het gemeentefonds zijn berekend tegen constante prijzen.

Op voorhand wordt in de begroting geen automatische loon- of prijscompensatie voor de uitgaven toegekend aan de taakvelden. Er wordt gewerkt met stelposten waaruit op basis van concrete, goed onderbouwde aanvragen bij tussentijdse rapportages door het college middelen kunnen worden toegekend.

Loonontwikkeling

In 2025 is een cao afgesloten met een looptijd tot 31 maart 2027. Met deze cao is rekening gehouden in de loonbudgetten 2026. De loonkosten zullen waarschijnlijk nog wel wijzigen in 2026 als gevolg van de begin 2026 bekend gemaakte sociale premies. Voor dit onderdeel van de loonontwikkeling is door middel van een stelpost in de begroting 2026 rekening gehouden.

Prijsontwikkeling

De meicirculaire 2025 geeft een prognose voor de prijsontwikkeling van de Consumenten Prijs Index (CPI) van 2,6% voor 2026 en een ontwikkeling van de materiële overheidsconsumptie (IMOC) van 2,1%. Voor de begroting 2026 is berekend wat het totale effect is voor de prijsgevoelige budgetten. Met de prijsontwikkeling is door middel van een stelpost in de begroting 2026 rekening gehouden.

Belastingen en tarieven

Het staat gemeenten vrij om de leges tot 100% kostendekkendheid te verhogen. Voor de afvalstoffenheffing en het rioolrecht geldt het principe van 100% kostendekking. Bij de vaststelling van de tarieven voor individuele dienstverlening is het principe gericht op 100% kostendekking. Bij de begrafenisrechten geldt dat bij de tariefvaststelling de maatschappelijke aanvaardbaarheid van tarieven (onder andere hoe verhouden deze zich tot de tarieven bij de buurgemeenten) een afwegingspunt blijft.

Gemeenschappelijke regelingen

De indexering van de gemeenschappelijke regelingen is gebaseerd op de macro-economische verkenning van het Centraal Planbureau. We begroten de bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen op basis van de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen.

Omslagrente

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is de toerekening van rente aan de diverse taakvelden een belangrijk aandachtspunt. Het omslagpercentage voor het jaar 2026 is bepaald op 2,58%. Daarnaast bestaan er specifieke regels voor het toerekenen van rente aan de pensioenvoorzieningen bestuurders en wachtgeld voor (oud) wethouders.

Raming gemeentefonds

De raming van het gemeentefonds wordt gebaseerd op de meicirculaire gemeentefonds 2025. De bestendige gedragslijn is dat de septembercirculaire 2025 in de 1e tussentijdse rapportage 2026 wordt verwerkt.

Weerstandsvermogen en post onvoorzien

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit.

- De beschikbare weerstandscapaciteit betreft de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken.
- De benodigde weerstandscapaciteit betreft alle (rest)risico's waarvoor geen, of onvoldoende maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

De gemeente hanteert in overeenstemming met art. 2.2.8 van de Beleidsnota Reserves en Voorzieningen 2021, voor de weerstandsratio een bandbreedte van 1,0 – 1,4 (dat volgens de landelijke normering met een waardering voldoende wordt gekwalificeerd).

De beschikbare weerstandscapaciteit van Westland bestaat uit de Algemene reserve en de post Onvoorzien. In eerdere jaren was de Algemene reserve van onvoldoende omvang en werd ook een deel van de Reserve Financiële soliditeit geoormerkt.

De benodigde weerstandscapaciteit in 2026 is zo, dat de Algemene reserve voldoende capaciteit heeft om als weerstandscapaciteit te fungeren.

Onvoorzien

Voor de post onvoorzien nemen we jaarlijks een bedrag op van € 1. Het college van B en W is bevoegd om de post onvoorzien aan te wenden voor uitgaven met een incidenteel karakter op grond van de Financiële Verordening Gemeente Westland 2023. Over het aanspreken van de post onvoorzien vindt achteraf verantwoording plaats in de tussentijdse rapportages dan wel de jaarstukken.

Overzicht baten en lasten per programma

(bedragen x € 1.000)

Overzicht baten en lasten	Werkelijk 2024	Begroting na wijziging 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Exploitatie						
Baten						
01 Ruimtelijke ordening	-6.292	-5.322	-5.322	-5.322	-5.322	-5.322
02 Volkshuisvesting	-582	-464	-464	-464	-464	-464
03 Gebiedsontwikkeling	-53.396	-12.963	-7.833	-12.755	-24.652	-32.134
04 Mobiliteit en economie	-3.321	-4.181	-15.317	-15.541	-20.058	-20.606
05 Zorg, welzijn en cultuur	-48.694	-43.471	-41.368	-39.934	-41.435	-41.430
06 Openbare orde en veiligheid	-1.083	-1.106	-1.106	-1.106	-1.106	-1.106
07 Onderwijs en sport	-8.236	-3.737	-3.716	-3.651	-3.651	-3.651
08 Openbare ruimte	-41.758	-41.710	-42.050	-42.500	-42.950	-43.400
09 Politiek en bestuur	-8	-7	-7	-7	-7	-7
10 Financiën en algemene dekkingsmiddelen	-265.144	-276.884	-290.409	-289.227	-284.365	-287.267
11 Organisatie en overhead	-1.464	-969	-819	-819	-819	-819
Totale baten	**-429.978**	**-390.814**	**-408.411**	**-411.326**	**-424.829**	**-436.206**
Lasten						
01 Ruimtelijke ordening	9.419	10.255	10.695	10.388	10.386	10.415
02 Volkshuisvesting	1.453	2.392	1.614	1.505	1.505	1.505
03 Gebiedsontwikkeling	42.457	14.654	9.556	13.885	25.778	33.257
04 Mobiliteit en economie	10.832	11.817	22.990	23.100	28.233	28.758
05 Zorg, welzijn en cultuur	158.042	170.028	164.603	161.778	161.946	161.887
06 Openbare orde en veiligheid	13.757	13.210	13.485	13.705	13.703	13.701
07 Onderwijs en sport	24.368	25.109	24.120	25.059	26.360	27.241
08 Openbare ruimte	90.541	94.511	90.550	94.371	95.710	95.977

Overzicht baten en lasten	Werkelijk 2024	Begroting na wijziging 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
09 Politiek en bestuur	7.250	6.393	6.168	5.536	5.536	5.536
10 Financiën en algemene dekkingsmiddelen	85	5.746	5.866	4.259	1.611	2.158
11 Organisatie en overhead	53.076	53.726	55.321	55.530	55.154	55.249
Totale lasten	**411.280**	**407.841**	**404.968**	**409.116**	**425.922**	**435.684**
Saldo exploitatie	**-18.698**	**17.027**	**-3.443**	**-2.210**	**1.093**	**-522**
Reserves						
Onttrekkingen						
12 Mutaties reserves	-37.247	-70.260	-13.892	-9.744	-7.716	-5.986
Totaal onttrekkingen	**-37.247**	**-70.260**	**-13.892**	**-9.744**	**-7.716**	**-5.986**
Stortingen						
12 Mutaties reserves	37.709	47.393	17.335	11.954	6.623	6.508
Totaal stortingen	**37.709**	**47.393**	**17.335**	**11.954**	**6.623**	**6.508**
Saldo reserves	**462**	**-22.867**	**3.443**	**2.210**	**-1.093**	**522**
Geraamd resultaat	**-18.236**	**-5.840**	**0**	**0**	**0**	**0**

Een min-bedrag is een voordeel, baat, onttrekking uit reserve, voordelig saldo.

Overzicht van baten en lasten per taakveld

(bedragen x € 1.000)

Taakveld	Rekening 2024	Begroting na wijziging 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Baten	**-467.225**	**-461.094**	**-422.305**	**-421.072**	**-432.547**	**-442.193**
0. Bestuur en ondersteuning	**-308.133**	**-352.241**	**-309.229**	**-303.902**	**-297.010**	**-298.181**
0.1 Bestuur	-8	-7	-7	-7	-7	-7
0.2 Burgerzaken	-3.043	-3.005	-3.005	-3.005	-3.005	-3.005
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-1.260	-1.242	-1.242	-1.242	-1.242	-1.242
0.4 Overhead	-1.463	-966	-816	-816	-816	-816
0.5 Treasury	-16.448	-18.791	-18.904	-19.623	-20.182	-20.394
0.61 OZB woningen	-15.619	-16.973	-17.666	-18.373	-19.095	-19.844
0.62 OZB niet-woningen	-21.768	-23.386	-24.195	-25.022	-25.867	-26.743
0.64 Belastingen overig	-155	-142	-142	-142	-142	-142
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	-211.122	-216.266	-227.520	-224.087	-217.097	-218.161
0.8 Overige baten en lasten	0	-1.185	-1.841	-1.841	-1.841	-1.841
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0	0	0
0.10 Mutaties reserves	-37.247	-70.278	-13.891	-9.744	-7.716	-5.986
0.11 Resultaat van baten en lasten	0	0	0	0	0	0
1. Veiligheid	**-1.639**	**-1.661**	**-1.661**	**-1.661**	**-1.661**	**-1.661**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-555	-555	-555	-555	-555	-555
1.2 Openbare orde en veiligheid	-1.084	-1.106	-1.106	-1.106	-1.106	-1.106
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	**-2.169**	**-1.660**	**-1.603**	**-1.603**	**-1.603**	**-1.603**
2.1 Verkeer en vervoer	-1.793	-1.281	-1.224	-1.224	-1.224	-1.224
2.2 Parkeren	-374	-376	-376	-376	-376	-376
2.4 Economische havens en waterwegen	-2	-3	-3	-3	-3	-3
3. Economie	**-2.297**	**-990**	**-990**	**-990**	**-990**	**-990**

Taakveld	Rekening 2024	Begroting na wijziging 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
3.1 Economische ontwikkeling	-1.104	-1	-1	-1	-1	-1
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	0	0	0	0
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-777	-572	-572	-572	-572	-572
3.4 Economische promotie	-416	-417	-417	-417	-417	-417
4. Onderwijs	**-5.617**	**-1.493**	**-1.493**	**-1.493**	**-1.493**	**-1.493**
4.2 Onderwijshuisvesting	-2.857	-1.113	-1.113	-1.113	-1.113	-1.113
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-2.760	-380	-380	-380	-380	-380
5. Sport, cultuur en recreatie	**-4.526**	**-3.678**	**-3.492**	**-2.865**	**-2.865**	**-2.865**
5.1 Sportbeleid en activering	-748	-731	-627	0	0	0
5.2 Sportaccommodaties	-2.310	-2.069	-2.069	-2.069	-2.069	-2.069
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-563	-344	-344	-344	-344	-344
5.4 Musea	0	-3	-3	-3	-3	-3
5.5 Cultureel erfgoed	-5	0	0	0	0	0
5.6 Media	-187	-81	-81	-81	-81	-81
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-713	-450	-368	-368	-368	-368
6. Sociaal domein	**-44.262**	**-39.593**	**-37.792**	**-37.341**	**-38.841**	**-38.841**
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-14.747	-12.268	-10.467	-10.016	-10.016	-10.016
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	1	0	0	0	0	0
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	-18	0	0	0	-1.500	-1.500
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	-140	-93	-93	-93	-93	-93
6.3 Inkomensregelingen	-27.820	-26.917	-26.917	-26.917	-26.917	-26.917
6.4 WSW en beschut werk	0	0	0	0	0	0
6.5 Arbeidsparticipatie	1	0	0	0	0	0
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	-51	-115	-115	-115	-115	-115
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0	0	0	0

Taakveld	Rekening 2024	Begroting na wijziging 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
6.712 Begeleiding (WMO)	-121	0	0	0	0	0
6.713 Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0	0	0	0
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	0	0	0	0	0	0
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	0	0	0	0	0	0
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	0	0	0	0	0	0
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	0	0	0	0	0	0
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	0	0	0	0
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	0	0	0	0	0	0
6.791 PGB WMO	-154	-200	-200	-200	-200	-200
6.792 PGB Jeugd	0	0	0	0	0	0
6.811 Beschermd wonen (WMO)	-1.198	0	0	0	0	0
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-15	0	0	0	0	0
6.821 Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0
6.822 Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0
6.91 Coördinatie en beleid WMO	0	0	0	0	0	0
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	0	0	0	0	0	0
7. Volksgezondheid en milieu	**-38.894**	**-41.228**	**-41.187**	**-41.215**	**-41.665**	**-42.115**
7.1 Volksgezondheid	-986	-640	-423	-1	-1	-1
7.2 Riolering	-17.566	-18.309	-18.579	-18.849	-19.119	-19.389
7.3 Afval	-16.308	-17.037	-17.217	-17.397	-17.577	-17.757
7.4 Milieubeheer	-2.442	-3.569	-3.295	-3.295	-3.295	-3.295
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-1.592	-1.673	-1.673	-1.673	-1.673	-1.673
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	**-59.688**	**-18.550**	**-24.858**	**-30.002**	**-46.419**	**-54.444**
8.1 Ruimte en leefomgeving	-1.887	-2.764	-2.122	-1.682	-2.006	-2.273
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-48.054	-10.134	-17.084	-22.918	-39.011	-46.769

Taakveld	Rekening 2024	Begroting na wijziging 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
8.3 Wonen en bouwen	-9.747	-5.652	-5.652	-5.402	-5.402	-5.402
Lasten	**467.225**	**461.088**	**422.305**	**421.071**	**432.546**	**442.193**
0. Bestuur en ondersteuning	**124.250**	**119.268**	**93.656**	**86.900**	**78.542**	**79.039**
0.1 Bestuur	6.430	5.525	5.434	5.427	5.427	5.427
0.2 Burgerzaken	7.463	7.594	7.874	7.874	7.874	7.874
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	2.941	3.592	3.583	3.615	3.610	3.582
0.4 Overhead	50.333	50.939	52.510	52.719	52.344	52.438
0.5 Treasury	2.830	766	544	-247	552	893
0.61 OZB woningen	991	867	968	968	968	968
0.62 OZB niet-woningen	476	431	475	475	475	475
0.64 Belastingen overig	314	349	374	374	374	374
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	0	0	0	0	0
0.8 Overige baten en lasten	-1.758	4.352	4.365	3.755	344	550
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-1.715	-83	194	-13	-49	-49
0.10 Mutaties reserves	37.709	39.096	17.335	11.953	6.623	6.507
0.11 Resultaat van baten en lasten	18.236	5.840	0	0	0	0
1. Veiligheid	**14.489**	**15.615**	**15.437**	**15.696**	**15.690**	**15.691**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	8.869	9.030	9.115	9.322	9.319	9.316
1.2 Openbare orde en veiligheid	5.620	6.585	6.322	6.374	6.371	6.375
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	**27.841**	**25.708**	**24.841**	**25.864**	**27.936**	**28.425**
2.1 Verkeer en vervoer	24.937	23.675	24.499	25.689	27.753	28.234
2.2 Parkeren	674	870	921	942	939	935
2.4 Economische havens en waterwegen	2.230	1.163	-579	-767	-756	-744
3. Economie	**6.397**	**5.699**	**4.723**	**4.098**	**4.093**	**4.088**
3.1 Economische ontwikkeling	3.931	2.671	2.549	2.549	2.544	2.539
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	220	449	99	99	99	99
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	1.008	799	838	838	838	838
3.4 Economische promotie	1.238	1.780	1.237	612	612	612

Taakveld	Rekening 2024	Begroting na wijziging 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
4. Onderwijs	**17.378**	**16.870**	**16.097**	**17.346**	**18.889**	**20.253**
4.2 Onderwijshuisvesting	9.864	10.541	10.493	11.782	13.375	14.740
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	7.514	6.329	5.604	5.564	5.514	5.513
5. Sport, cultuur en recreatie	**35.746**	**39.541**	**37.450**	**39.490**	**38.994**	**39.266**
5.1 Sportbeleid en activering	1.302	1.245	1.164	597	597	597
5.2 Sportaccommodaties	5.801	7.124	6.993	7.034	7.095	7.046
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	4.808	4.154	4.126	4.198	4.393	4.100
5.4 Musea	851	2.053	903	791	837	835
5.5 Cultureel erfgoed	483	477	370	372	371	367
5.6 Media	3.737	5.438	3.615	3.601	3.608	3.606
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	18.764	19.050	20.279	22.897	22.093	22.715
6. Sociaal domein	**143.122**	**152.080**	**149.737**	**148.254**	**148.396**	**148.384**
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	20.934	22.042	20.114	19.652	19.723	19.698
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	1.276	849	641	641	641	641
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	5.012	5.300	5.072	5.072	5.072	5.072
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	10.687	11.222	11.238	11.238	11.238	11.237
6.3 Inkomensregelingen	35.369	38.424	37.333	37.333	37.333	37.333
6.4 WSW en beschut werk	8.820	8.255	8.553	8.401	8.160	8.166
6.5 Arbeidsparticipatie	2.532	2.453	2.777	2.817	2.699	2.707
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	3.368	3.200	3.200	3.200	3.200	3.200
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	9.950	10.923	12.340	11.430	12.060	12.060
6.712 Begeleiding (WMO)	5.117	6.046	6.046	6.046	6.246	6.246
6.713 Dagbesteding (WMO)	2.341	2.360	2.360	2.360	2.360	2.360
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	4.379	4.880	5.124	5.124	5.124	5.124

Taakveld	Rekening 2024	Begroting na wijziging 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	7.074	0	0	0	0	0
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	11.085	20.490	21.070	21.175	20.775	20.775
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	0	145	138	136	136	136
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	0	900	800	800	800	800
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	8.249	7.274	6.904	6.824	6.824	6.824
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	0	582	552	546	546	546
6.791 PGB WMO	873	672	672	672	672	672
6.792 PGB Jeugd	1.766	1.890	1.890	1.890	1.890	1.890
6.811 Beschermd wonen (WMO)	454	1.329	129	129	129	129
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	79	79	79	79	79
6.821 Jeugdbescherming	2.297	1.970	1.953	1.942	1.942	1.942
6.822 Jeugdreclassering	120	436	414	409	409	409
6.91 Coördinatie en beleid WMO	310	359	338	338	338	338
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	1.109	0	0	0	0	0
7. Volksgezondheid en milieu	**43.087**	**55.418**	**46.017**	**45.188**	**45.360**	**44.616**
7.1 Volksgezondheid	2.206	2.313	2.170	1.688	1.688	1.687
7.2 Riolering	14.985	16.378	15.687	15.958	16.228	16.498
7.3 Afval	14.116	24.230	15.182	14.874	14.774	13.774
7.4 Milieubeheer	8.675	9.436	9.882	9.532	9.532	9.532
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	3.105	3.061	3.096	3.136	3.138	3.125
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	**54.915**	**30.889**	**34.347**	**38.235**	**54.646**	**62.431**
8.1 Ruimte en leefomgeving	7.705	10.592	6.258	5.311	5.632	5.661
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	35.685	11.408	18.296	24.164	40.255	48.012
8.3 Wonen en bouwen	11.525	8.889	9.793	8.760	8.759	8.758

Overzicht incidentele baten en lasten

Overzicht incidentele baten en lasten

(bedragen x € 1.000)

Nr.	Prog.	Omschrijving incidentele baten of lasten	Lasten 2026	Baten 2026	Lasten 2027	Baten 2027	Lasten 2028	Baten 2028	Lasten 2029	Baten 2029	Toelichting
1	3	Bouwgrondexploitatie	11	0	0	0	0	0	0	0	via reserve
2	4	Flora Campus Westland	91	0	93	0	95	0	97	0	via reserve
3	3	Cofinanciering BZK ONW Waelpolder	625	0	0	0	0	0	0	0	via reserve
4	1	Invoering Omgevingswet	175	0	0	0	0	0	0	0	via reserve
5	1	Invoering Omgevingswet inhuur	94	0	0	0	0	0	0	0	via reserve
6	5	Westland Museum	113	0	0	0	0	0	0	0	via reserve
7	11	Visie op dienstverlening	55	0	0	0	0	0	0	0	via reserve
8	12	Bijdrage provinciaal project Wippolderlaan N211	2.100	0	0	0	0	0	0	0	via reserve
9	12	Bijdrage provinciaal project Wippolderlaan N211	0	2.100	0	0	0	0	0	0	via reserve
Totaal			**3.264**	**2.100**	**93**	**0**	**95**	**0**	**97**	**0**	

Overzicht incidentele stortingen en onttrekkingen reserves

(bedragen x € 1.000)

Nr.	Prog.	Omschrijving incidentele stortingen en onttrekkingen reserves	Lasten 2026	Baten 2026	Lasten 2027	Baten 2027	Lasten 2028	Baten 2028	Lasten 2029	Baten 2029	Toelichting
1	1	Mutatie Algemene reserve	0	94	0	0	0	0	0	0	Zie lasten
2	2	Mutatie reserve Volkshuisvesting	0	110	0	0	0	0	0	0	Zie lasten
3	3	Mutatie reserve Volkshuisvesting	0	625	0	0	0	0	0	0	Zie lasten
4	3	Mutatie Gebiedsontwikkeling	0	11	0	0	0	0	0	0	Zie lasten
5	4	Mutatie Gebiedsontwikkeling	0	91	0	93	0	95	0	97	Zie lasten
6	4	Mutatie Algemene reserve	0	350	0	0	0	0	0	0	Zie lasten
7	4	Mutatie reserve reggionale verkeerprojecten	0	180	0	278	0	333	0	0	Zie lasten
8	5	Mutatie reserve Uitbr.Vern. Westlands Museum	0	113	0	0	0	0	0	0	Zie lasten
9	5	Mutatie reserve Sociaal domein	0	162	0	162	0	0	0	0	Zie lasten
10	5	Mutatie Overhevelingsreserve	0	130	0	0	0	0	0	0	Zie lasten
11	5	Mut. Res. opvang vluchtel. en statushouders	0	1.586	0	1.521	0	1.506	0	1.506	Zie lasten
12	5	Mutatie reserve Werk en Inkomen	0	608	0	0	0	0	0	0	Zie lasten
13	5	mutatie reserve Beschermd Wonen	0	127	0	127	0	127	0	127	Zie lasten
14	5	Mutatie reserve Sociaal domein	3.000	0	2.700	0	0	0	0	0	Zie lasten
15	5	Mutatie Algemene reserve	1.188	0	866	0	1.066	0	1.266	0	Zie lasten
16	11	mutatie reserve Beschermd Wonen	0	44	0	44	0	44	0	44	Zie lasten
17	8	Mutatie reserve Afval	0	2.327	0	1.807	0	1.528	0	348	Zie lasten
18	8	Mutatie Algemene reserve	0	220	0	0	0	0	0	0	Zie lasten
19	8	Mutatie reserve Sportpark de Zweth	0	0	0	1.628	0	0	0	0	Zie lasten
20	9	Mut.res. Egalisatie verkiezingen	167	0	167	0	167	0	167	0	Zie lasten
21	10	Mutatie reserve Volkshuisvesting	81	0	0	0	0	0	0	0	Zie lasten
22	10	Mutatie Algemene reserve	0	2.100	0	0	0	0	0	0	Zie lasten
23	10	Mutatie reserve Dekking investeringen M-nut	2.100	0	0	0	0	0	0	0	Zie lasten
24	11	Mutatie Overhevelingsreserve	0	55	0	0	0	0	0	0	Zie lasten

Nr.	Prog.	Omschrijving incidentele stortingen en onttrekkingen reserves	Lasten 2026	Baten 2026	Lasten 2027	Baten 2027	Lasten 2028	Baten 2028	Lasten 2029	Baten 2029	Toelichting
25	10	Mut.res. Ontwikkeling Verdilaan - De Naald	10.619	0	8.049	0	5.227	0	4.920	0	Zie lasten
Totaal			**17.155**	**8.933**	**11.782**	**5.660**	**6.460**	**3.633**	**6.353**	**2.122**	

(bedragen x € 1.000)

Totaaloverzicht	Lasten 2026	Baten 2026	Lasten 2027	Baten 2027	Lasten 2028	Baten 2028	Lasten 2029	Baten 2029
Totaal incidentele baten en lasten	3.264	2.100	93	0	95	0	97	0
Totaal incidentele reserves	17.155	8.933	11.781	5.660	6.460	3.632	6.353	2.122
Totaal	**20.519**	**11.033**	**11.874**	**5.660**	**6.555**	**3.632**	**6.450**	**2.122**

Overzicht van het structurele begrotingssaldo

(bedragen x € 1.000)

Structureel begrotingssaldo	2026	2027	2028	2029
Lasten	404.969	409.117	425.922	435.685
Baten	-408.413	-411.326	-424.829	-436.206
Saldo baten en lasten	**-3.444**	**-2.209**	**1.093**	**-522**
Stortingen reserves	17.335	11.953	6.623	6.507
Onttrekkingen reserves	-13.891	-9.744	-7.716	-5.986
Saldo stortingen en onttrekkingen reserves	**3.444**	**2.209**	**-1.093**	**522**
Begrotingssaldo	**-**	**-**	**-**	**-**
Incidentele lasten (inclusief reservemutaties)	-20.418	-11.875	-6.555	-6.450
Incidentele baten (inclusief reservemutaties)	11.033	5.660	3.632	2.122
Saldo incidentele baten en lasten (inclusief reservemutaties)	**-9.386**	**-6.214**	**-2.923**	**-4.328**
Structureel begrotingssaldo	**-9.386**	**-6.214**	**-2.923**	**-4.328**

Een min-bedrag is een voordeel, baat , onttrekking uit reserve, voordelig saldo.

Toelichting incidentele lasten en baten

Algemeen

Het merendeel van de opgenomen incidentele lasten en baten heeft geen effect op het structureel begrotingssaldo, aangezien die mutaties het gevolg zijn van (incidentele) aanwendingen van de als incidenteel aangemerkte reserves. Daar waar dit het geval is, staat bij die mutatie als toelichting 'via reserve' en bij de corresponderende reservemutatie 'zie lasten'.

Bij het onderscheid tussen structurele reservemutaties en incidentele reservemutaties is uitgegaan van de notitie van de commissie BBV over de incidentele lasten en baten. In de toelichting op de wijziging van het BBV in 2013 staat dat in principe alle toevoegingen en onttrekkingen aan reserves incidenteel van aard zijn. De bestemmingsreserves die betrekking hebben op (dekking van) kapitaallasten zijn hierop een uitzondering. Deze bestemmingsreserves worden dan als structureel aangemerkt. Het overzicht van deze als structureel aangemerkte reserves is hierboven weergegeven.

Overeenkomstig onze uitgangspunten volgt hieronder een toelichting van de incidentele lasten en baten vanaf € 50.000.

Toelichting per post

2. Grondexploitatie Flora Campus Westland

Ter realisering van de Flora Campus wordt binnen de grondexploitatie ter zake een bijdrage uit de reserve gebiedsontwikkeling geraamd.

3. Cofinanciering BZK ONW Waelpolder (project loopt t/m 2026)

Het betreft hier de incidentele dekking voor de cofinanciering behorend bij de woningbouwimpuls subsidie voor Waelpolder.

4/5. Invoering omgevingswet (incidenteel 2026)

Als gevolg van de invoering van de omgevingswet worden incidentele kosten gemaakt onder meer voor een tijdelijke functie van Regelanalist Omgevingswet.

6. Westlands museum (incidenteel in 2026)

Overeenkomstig met het raadsbesluit wordt een bedrag groot € 209.108 bestemd voor een eenmalige financiële bijdrage aan de uitbreiding en vernieuwing van het Westlands Museum.

7. Visie op dienstverlening (incidenteel in 2026)

Het bestedingsplan kent een meerjarige uitvoering. Deze budgetten zijn noodzakelijk om het actieplan te kunnen uitvoeren.

8. Overboeking project Wippolderlaan N211 (incidenteel in 2026)

Betreft budgettair neutrale overhevelingen tussen reserves in verband met toekomstige dekking van afschrijvingslasten van investeringen.

Saldo begroting 2026-2029

De begroting 2026-2029 sluit met positieve saldi. Wij hebben in deze begroting de geraamde saldi toegevoegd aan de reserve Ontwikkeling Verdilaan - De Naald ten behoeve van de nieuwbouw van een theater, in aanvulling op de reeds via de Kadernota 2025 geraamde toevoegingen.

Het gaat dan om de volgende toevoegingen:
Kadernota Begrotingssaldo Totaal storting

2026 € 3,0 miljoen € 7,6 miljoen €10,6 miljoen
2027 € 2,5 miljoen € 5,5 miljoen € 8,0 miljoen
2028 € 2,0 miljoen € 3,2 miljoen € 5,2 miljoen
2029 € 2,0 miljoen € 2,9 miljoen € 4,9 miljoen

Overzicht structurele reservemutaties

Het merendeel van de opgenomen incidentele lasten en baten heeft geen effect op het structureel begrotingssaldo, aangezien die mutaties het gevolg zijn van (incidentele) aanwendingen van de als incidenteel aangemerkte reserves. Daar waar dit het geval is, staat bij die mutatie als toelichting “via reserve” en bij de corresponderende reservemutatie “zie lasten”.

Bij het onderscheid tussen structurele reservemutaties en incidentele reservemutaties is uitgegaan van hetgeen in de notitie van de commissie BBV over de incidentele lasten en baten.

In de toelichting op de wijziging van het BBV staat dat in principe alle toevoegingen en onttrekkingen aan reserves incidenteel van aard zijn.

De bestemmingsreserves die betrekking hebben op (dekking van) kapitaallasten zijn hierop een uitzondering. Deze bestemmingsreserves worden dan als structureel aangemerkt.

Structurele inzet reserves

Na overleg is tussen de fondsbeheerders, de VNG, het IPO en de financieel toezichthouders overeengekomen, dat gemeenten reserves en overschotten kunnen inzetten voor het dekken van structurele lasten. Hierdoor kunnen gemeenten vanaf volgend jaar het surplus in de algemene reserve (de reserve waar geen bestemming aan is gegeven) aanwenden voor het dekken van structurele exploitatielasten. Van dit vrij besteedbare deel, het surplus, mogen gemeenten 10% inzetten voor structurele lasten. Dit onder de voorwaarde dat de solvabiliteit van de gemeente groter of gelijk aan 20% is en blijft. Dit deel wordt dan tot ‘structurele baat’ bestempeld. Ook moet het weerstandsvermogen naar het oordeel van de toezichthouder (de provincie) voldoende zijn, gebaseerd op een adequate risico-inventarisatie.

In 2026 wordt in dit kader € 1,1 miljoen aangewend uit de Algemene reserve om diverse kosten binnen de begroting 2026 op te vangen.

Het overzicht van deze als structureel aangemerkte reserves is hieronder weergegeven.

(bedragen x € 1.000)

Structurele reservemutaties	Lasten 2026	Baten 2026	Lasten 2027	Baten 2027	Lasten 2028	Baten 2028	Lasten 2029	Baten 2029
Grondbanken	-	1.244	-	1.244	-	1.244	-	1.244

Structurele reservemutaties	Lasten 2026	Baten 2026	Lasten 2027	Baten 2027	Lasten 2028	Baten 2028	Lasten 2029	Baten 2029
(afschrijving geactiveerde boete renteconversie)								
Nieuwbouw gemeentehuis (kapitaallasten / beschikbaarsheidsvergoeding)	164	1.585	156	1.585	147	1.585	138	1.585
Dekking investeringen maatschappelijk nut (kapitaallasten)	16	474	16	474	16	474	16	474
Dekking investeringen economisch nut (kapitaallasten)	-	550	-	550	-	550	-	550
Dekking diverse activiteiten (algemene reserve)	-	1.095	-	220	-	220	-	-
Totaal	**180**	**4.958**	**172**	**4.083**	**163**	**4.083**	**154**	**3.863**

Geprognotiseerde balans

(bedragen x € 1.000)

Balans ultimo	Werkelijk 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Activa	**784.511**	**825.952**	**895.137**	**963.911**	**995.521**	**1.003.820**
Vaste activa	**547.362**	**578.498**	**647.382**	**710.732**	**768.970**	**814.440**
(Im)materiële vaste activa	518.742	549.559	618.444	681.795	740.034	785.505
Financiële vaste activa: kapitaalverstrekkingen	10.420	10.420	10.420	10.420	10.420	10.420
Financiële vaste activa: leningen	7	6	5	4	3	2
Financiële vaste activa: uitzettingen > 1 jaar	18.193	18.513	18.513	18.513	18.513	18.513
Vlottende activa	**237.149**	**247.454**	**247.755**	**253.179**	**226.551**	**189.380**
Voorraden: onderhanden werk en overige grond- en hulpstoffen	141.987	175.022	175.323	180.747	154.119	116.948
Voorraden: gereed product en handelsgoederen	3.379	3.379	3.379	3.379	3.379	3.379
Uitzettingen < 1 jaar	63.216	47.086	47.086	47.086	47.086	47.086
Liquide middelen	6.600	0	0	0	0	0
Overlopende activa	21.967	21.967	21.967	21.967	21.967	21.967
Passiva	**784.511**	**825.952**	**895.137**	**963.911**	**995.521**	**1.003.820**
Vaste passiva	**695.245**	**722.774**	**791.959**	**860.733**	**892.343**	**900.642**
Eigen vermogen	289.392	272.365	275.808	278.017	276.924	277.445
Voorzieningen	45.071	47.602	46.706	47.251	47.738	48.403
Vaste schulden	360.782	402.807	469.445	535.465	567.681	574.794
Vlottende passiva	**89.266**	**103.178**	**103.178**	**103.178**	**103.178**	**103.178**
Vlottende schuld	37.624	51.536	51.536	51.536	51.536	51.536
Overlopende passiva	51.642	51.642	51.642	51.642	51.642	51.642

De verwachte balans van onze gemeente is opgesteld op basis van de jaarstukken 2024, in combinatie met de prognoses voor de gewijzigde begroting van 2025 en de begroting voor de periode 2026-2029.

Overzicht EMU-saldo

Als gevolg van de inwerkingtreding van de Wet Hof (Houdbare Overheidsfinanciën) krijgt het zogenoemde EMU-saldo van de gemeenten aandacht. Dit maakt samen met de EMU-saldi van andere decentrale overheden als provincies en waterschappen onderdeel uit van het totale EMU-saldo van het Rijk.

Het aandeel van de decentrale overheden in het EMU-saldo is macro genormeerd. Als het EMU-saldo van de collectiviteit van gemeenten (op basis van de jaarrekeningen van de gemeenten) de macronorm structureel overschrijdt, kan dit voor het Rijk aanleiding zijn om een sanctie op te leggen (korting op de algemene uitkering).

Per gemeente wordt een referentiewaarde bepaald als aandeel in het gezamenlijke EMU-saldo van de gemeenten. De laatste referentiewaarde is bekend gemaakt in de Septembercirculaire 2024. Daarin was voor gemeente Westland voor 2025 een referentiewaarde bepaald van circa € 19,6 miljoen. De verwachting is dat deze op grond van de Septembercirculaire 2025 voor 2026 zal toenemen naar circa € 20,5 miljoen. Voor 2026 wordt een EMU-tekort berekend van € 66,3 miljoen, ofwel € 45,7 miljoen hoger dan de referentiewaarde. De voornaamste reden voor het tekort komt voort uit de verwachte investeringen in dat jaar.

(bedragen x € 1.000)

Mutaties (1 januari tot en met 31 december)	Verwachte realisatie 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029
Exploitatiesaldo voor bestemming (A)	-17.027	3.443	2.209	-1.093	521
Mutatie (im)materiële vaste activa (B) (1)	-30.817	68.885	63.351	58.239	45.471
Mutatie voorzieningen (C) (2)	2.531	-896	545	487	665
Mutatie voorraden onderhanden werk m.b.t. grondexploitaties (D)(3)	33.035	301	5.424	-26.628	-37.171
Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa (E)	0	0	0	0	0
EMU-SALDO (A-B+C-D-E)	**-78.348**	**-66.639**	**-66.021**	**-32.217**	**-7.114**
Referentiewaarde EMU-SALDO (voor 2026 e.v.: schatting uitkomst Septembercirculaire 2025)	-19.648	-20.500	-20.500	-20.500	-20.500
Verschil (minteken = overschrijding referentiewaarde)	**-58.700**	**-45.752**	**-46.007**	**-11.924**	**12.287**

Toelichting:

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven met derden (dus geen afschrijvingen, waardemutaties, etc.) van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode. Het EMU-saldo geeft aan of er in een bepaald jaar met reële transacties meer geld uitgegeven is dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld overgehouden is. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden) van de gemeente.

(1) Een toename van de boekwaarde van (im)materiële vaste activa is negatief voor het EMU-saldo en andersom.

(2) Een toename van de boekwaarde van voorzieningen is positief voor het EMU-saldo en andersom.

(3) Een toename van de boekwaarde van voorraden onderhanden werk m.b.t. grondexploitaties is negatief het voor het EMU-saldo en andersom.

Investeringen

In dit hoofdstuk geven we een volledig overzicht van het Meerjareninvesteringsplan (MIP) voor de jaren 2026 tot en met 2029. In de raadsvergadering van 9 juli 2025 is de eerste bijstelling van het MIP van 2025 vastgesteld. In onderstaand overzicht hebben we het MIP opgedeeld in 3 categorieën:

- MIP vastgesteld op 9 juli 2025
- Aparte raadsbesluiten investeringen 2025
- MIP vaststelling 12 november 2025 (tijdens begrotingsraad)

De laatste categorie betreft investeringen die starten in of na 2026. Met deze investeringen was rekening gehouden in het financiële beeld van de Kadernota 2025, maar deze zijn nog niet ter besluitvorming voorgelegd. Dit gebeurt tegelijk met de begroting 2026.

Meerjaren investeringsplan (vastgesteld op 9 juli 2025)

*De investering is na 2025 afgerond

**De fasering van de investering begint in 2030 of later

***Investeringsbedragen zijn conform het geactualiseerde MIP dat uw raad 9 juli heeft vastgesteld, inclusief de wijzigingen zoals zijn opgenomen in het voorliggende raadsbesluit.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Krediet 2026 U	Krediet 2027 U	Krediet 2028 U	Krediet 2029 U	Krediet totaal (2026-2029) U	Krediet 2026 I	Krediet 2027 I	Krediet 2028 I	Krediet 2029 I	Krediet totaal (2026-2029) I
Programma 1	**470**	**1.077**	**1.077**	**1.077**	**3.700**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Uitvoering realisatie rotondes centrum (Wa)	470	1.077	1.077	1.077	3.700	-	-	-	-	-
Programma 3	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Herinrichting en verbreding Vivaldi (N)*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voorbereidingskred. gebiedsontwikkeling Verdilaan*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voorbereidingskrediet Zuidgeestlaan*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Programma 4	**24.872**	**24.794**	**30.487**	**6.882**	**87.035**	**3.401**	**6.444**	**3.000**	**1.280**	**14.125**
Metropolitane (Snel)fietspad RTDam-Nldwk R.Mn3043	350	4.700	169	-	5.219	1.901	1.919	-	-	3.820
MFR Delft/De Lier/Naaldwijk	200	4.300	4.500	1.400	10.400	-	3.000	3.000	1.280	7.280
MFR Westland - Delft	2.210	2.100	-	-	4.310	1.500	1.525	-	-	3.025
Parkeren Floracampus*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Parkeren Floracampus (deel 2)	8.614	-	9.904	-	18.518	-	-	-	-	-
Sporthal Floracampus***	2.998	2.776	1.498	1.131	8.403	-	-	-	-	-
Sporthal Floracampus Grond*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Tijdelijk Wonen Floracampus*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Vakcollege Flora Campus Westland***	10.500	10.918	14.416	4.351	40.185	-	-	-	-	-

Omschrijving	Krediet 2026 U	Krediet 2027 U	Krediet 2028 U	Krediet 2029 U	Krediet totaal (2026-2029) U	Krediet 2026 I	Krediet 2027 I	Krediet 2028 I	Krediet 2029 I	Krediet totaal (2026-2029) I
Vakcollege Flora Campus Westland Grond*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Programma 5	**387**	**2.512**	**2.586**	**-**	**5.485**	**-**	**-**	**-**	**-**	**0**
Voorbereidingskrediet Westland Theater	387	2.512	2.586	-	5.485	-	-	-	-	-
Programma 7	**23.768**	**26.791**	**23.299**	**20.324**	**94.182**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Bernadette - Bouw School***	50	524	786	-	1.360	-	-	-	-	-
Capaciteitsuitbr. bewegingsonderwijs Naaldwijk	1.155	1.155	-	-	2.310	-	-	-	-	-
Capaciteitsuitbreiding Naaldwijk (Regenboog/Yunus)*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Centrumplan (H) Huis vd Buurt Kwest	4	23	-	-	27	-	-	-	-	-
Centrumplan (H) Huis vd Buurt Kwest Ec-nut 4033	32	19	-	-	51	-	-	-	-	-
Centrumplan (H) School nieuwbouw dekk. Ec-nut 4022	600	1.986	-	-	2.586	-	-	-	-	-
Centrumplan (H) School renovatie dekk. Ec-nut 4023	200	19	-	-	219	-	-	-	-	-
Centrumplan Honselersdijk School renovatie	55	108	-	-	163	-	-	-	-	-
Herinrichting opb gebied centrumplan Honselersdijk	30	1.085	-	-	1.115	-	-	-	-	-
Herman Broeren locatie Monster en/of Naaldwijk***	25	25	945	5.433	6.428	-	-	-	-	-
Inventaris De Ondernemende School Westland*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Inventaris WSKO Waalcampus*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
ISW-Onderwijs- Ontmoetingcentr. Julianastr 49 (P)	9.700	7.152	-	-	16.852	-	-	-	-	-
Kameleon Eikenlaan - Bouw School***	50	156	897	897	2.000	-	-	-	-	-
Kinderopvang Julianastr 49 (P) OW en Ontmoetingcen	972	1.298	-	-	2.270	-	-	-	-	-
LED Reguliere Verlichting*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-

Omschrijving	Krediet 2026 U	Krediet 2027 U	Krediet 2028 U	Krediet 2029 U	Krediet totaal (2026-2029) U	Krediet 2026 I	Krediet 2027 I	Krediet 2028 I	Krediet 2029 I	Krediet totaal (2026-2029) I
Modernisering Zwembad De Waterman*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Modernisering Zwembad De Waterman Ec-nut 4028*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Nieuwbouw basisschool de Hoogvlieger	4.740	1.274	-	-	6.014	-	-	-	-	-
Nieuwbouw brede school (W)-noord, incl grond	2.955	3.911	1.955	-	8.821	-	-	-	-	-
Nieuwbouw gymzalen ISW Sweelincklaan	230	-	-	-	230	-	-	-	-	-
Nieuwbouw Monster-Noord (inclusief grond)***	50	200	10.572	8.898	19.720	-	-	-	-	-
Primair-Onderwijs- Ontm.centr. Julianastr 49 (P)	2.236	3.327	-	-	5.563	-	-	-	-	-
Renovatie de Achtsprong***	323	1.858	1.858	-	4.039	-	-	-	-	-
Sportpark Verburch capaciteitsuitbreiding herinr.(P)*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Uitbreiding capaciteit PO Monster	261	1.785	1.190	-	3.236	-	-	-	-	-
Vernieuwing De Vlieten - Bouw School***	50	355	2.042	2.042	4.489	-	-	-	-	-
Vernieuwing Driekleur - Dalton - Bouw School***	50	531	3.054	3.054	6.689	-	-	-	-	-
Programma 8	**43.997**	**40.423**	**16.086**	**8.993**	**109.499**	**2.180**	**2.104**	**1.450**	**0**	**5.734**
‘s-Gravenzandseweg (N) verharding	287	46	-	-	333	-	-	-	-	-
Aanleg vz strandrecreatie voor pers met beperking	30	-	-	-	30	-	-	-	-	-
Begraafplaatsen 2026	250	-	-	-	250	-	-	-	-	-
Beschoeiingen 2026	257	-	-	-	257	-	-	-	-	-
Beschoeiingen 2027	-	263	-	-	263	-	-	-	-	-
Bijdrage aanpak N211 Wippolderlaan Provincie Z-H	50	9.417	-	-	9.467	-	-	-	-	-
Bijdrage Coldenhovelaan/Hondenbot (Ma)	500	2.000	1.950	-	4.450	67	933	1.300	-	2.300
Burgemeestersbuurt Noord Aanpak groen**	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Burgemeestersbuurt Noord Aanpak Openb.Verlichting	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-
Burgemeestersbuurt Noord Aanpak riolering	-	12	-	50	62	-	-	-	-	-

Omschrijving	Krediet 2026 U	Krediet 2027 U	Krediet 2028 U	Krediet 2029 U	Krediet totaal (2026-2029) U	Krediet 2026 I	Krediet 2027 I	Krediet 2028 I	Krediet 2029 I	Krediet totaal (2026-2029) I
Burgemeestersbuurt Noord Aanpak verharding	-	78	50	-	128	-	-	-	-	-
Centrumplan (H) Bibliotheek dekk. Ec-nut 4026	45	31	-	-	76	-	-	-	-	-
Centrumplan (H) Huis vd Buurt Vitis	200	42	-	-	242	-	-	-	-	-
Centrumplan (H) Huis vd Buurt Vitis Ec-nut 4025	200	54	-	-	254	-	-	-	-	-
Centrumplan (H) reconstr/verharding M-nut 3045	215	100	-	-	315	-	-	-	-	-
Centrumplan Honselersdijk Bibliotheek	60	49	-	-	109	-	-	-	-	-
Centrumplan Monster - Kloosterpark en fruitmuur	421	-	-	-	421	-	-	-	-	-
De Nesse, Guldeland en Blokbuurt riolering	64	1.300	558	-	1.922	-	-	-	-	-
De Nesse, Guldeland en Blokbuurt verharding	-	36	14	-	50	-	-	-	-	-
Eikenlaan groen	530	20	-	-	550	-	-	-	-	-
Eikenlaan verharding	1.100	1.479	-	-	2.579	96	12	-	-	108
Fase 2 integrale aanpak kruisbroek - riool (43%)	246	129	800	800	1.975	-	-	-	-	-
Fase 2 intergr aanp Kruisbr-groen/spelen/overig 6%	155	81	502	502	1.240	-	-	-	-	-
Fase 2 intergr. aanpak Kruisbroek - verhard. (30%)	172	90	558	558	1.378	-	-	-	-	-
Geluidswerende maatregelen Padel*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Gemeentewerven noodzakelijke maatregelen	1.100	167	-	-	1.267	-	-	-	-	-
Gladheidbestrijding 2026	100	-	-	-	100	-	-	-	-	-
Gladheidbestrijding 2027	-	60	-	-	60	-	-	-	-	-
Grootschalige aanpak Lange Straat*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Grote gemalen Aaksterlaan en Zanddijk GRP-A	69	-	-	-	69	-	-	-	-	-
Grote gemalen Aaksterlaan en Zanddijk GRP-B	69	-	-	-	69	-	-	-	-	-
Grote gemalen Aaksterlaan en Zanddijk GRP-D	11	-	-	-	11	11	-	-	-	11
Herinrichting Oranjeplein (M) groen	300	18	-	-	318	-	-	-	-	-
Herinrichting Oranjeplein (M) riolering	600	49	-	-	649	-	-	-	-	-

Omschrijving	Krediet 2026 U	Krediet 2027 U	Krediet 2028 U	Krediet 2029 U	Krediet totaal (2026-2029) U	Krediet 2026 I	Krediet 2027 I	Krediet 2028 I	Krediet 2029 I	Krediet totaal (2026-2029) I
Herinrichting Oranjeplein (M) verkeersveiligheid	500	50	-	-	550	-	-	-	-	-
Herinrichting Verkadestraat riolering*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Herinrichting Verkadestraat verharding*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Herinrichting Vredebestlaan damwanden (B/S)	1.014	1.252	-	-	2.266	-	-	-	-	-
Herinrichting Vredebestlaan damwanden hout*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Herinrichting Vredebestlaan groen*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Herinrichting Vredebestlaan kunstwerken	513	470	-	-	983	-	-	-	-	-
Herinrichting Vredebestlaan riolering	33	44	-	-	77	-	-	-	-	-
Herinrichting Vredebestlaan verharding	123	158	-	-	281	-	-	-	-	-
Herinrichting Zandevelt groen en beschoeiingen	337	21	-	-	358	-	-	-	-	-
Herinrichting Zandevelt Riolering	1.369	100	-	-	1.469	150	-	-	-	150
Herinrichting Zandevelt verharding	601	248	-	-	849	-	-	-	-	-
Herinrichting Zandevelt vervanging inzamelmiddelen	3	5	-	-	8	-	-	-	-	-
Herinrichting Zuideinde Naaldwijk*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Hofpark, multifunctioneel veld (W)*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Hofwijk/Hofzicht te Wateringen	900	737	-	-	1.637	-	-	-	-	-
Integrale aanpak: Dijkweg groen	-	222	100	-	322	-	-	-	-	-
Integrale aanpak: Dijkweg riolering	-	363	56	-	419	-	-	-	-	-
Integrale aanpak: Dijkweg verharding	100	1.014	100	-	1.214	-	-	-	-	-
Integrale aanpak: Kruisweg Naaldwijk groen	3	64	-	-	67	-	-	-	-	-
Integrale aanpak: Kruisweg Naaldwijk riolering	33	790	-	-	823	-	-	-	-	-
Integrale aanpak: Kruisweg Naaldwijk verharding	15	366	-	-	381	-	-	-	-	-
Integrale aanpak: Oosterlee	900	61	-	-	961	-	-	-	-	-
Integrale aanpak: Pastoor Vinksteynstraat (K)	945	-	-	-	945	-	-	-	-	-
Integrale aanpak: 't Heitje riolering	1.160	580	-	-	1.740	-	-	-	-	-
Integrale aanpak: 't Heitje verharding	1.600	800	-	-	2.400	-	-	-	-	-
Komverlegging Nieuweweg*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-

Omschrijving	Krediet 2026 U	Krediet 2027 U	Krediet 2028 U	Krediet 2029 U	Krediet totaal (2026-2029) U	Krediet 2026 I	Krediet 2027 I	Krediet 2028 I	Krediet 2029 I	Krediet totaal (2026-2029) I
Koningin Julianaweg fase 3*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Kustvisie kwaliteitsimpuls parkeerplaatsen*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Maatr. wateroverlast Oranjebuurt (DL)/Rijk Zwaan*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Monster Noord Duyvenvoordestraat e.o.	1.000	2.000	2.000	2.000	7.000	-	-	-	-	-
Naaldwijkseweg en Heliotroop riolering*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Naaldwijkseweg en Heliotroop verharding*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Ontmoetingscentrum Julianastr 49 (P) sport en cult	1.652	2.194	-	-	3.846	-	-	-	-	-
Ontwikkeling Fitpark, incl. Multicourt en sportlok	450	-	-	-	450	-	-	-	-	-
Openb.Vervoer-Verbeteren bushalten en voorz.*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Openbare verlichting 2026	484	-	-	-	484	-	-	-	-	-
Openbare verlichting 2027	-	812	-	-	812	-	-	-	-	-
Openbare verlichting 2028	-	-	900	-	900	-	-	-	-	-
Oudelandsestraat e.o. groen	8	-	-	-	8	-	-	-	-	-
Oudelandsestraat e.o. riolering	33	-	-	-	33	-	-	-	-	-
Oudelandsestraat e.o. verharding	30	-	-	-	30	-	-	-	-	-
Pijle Tuinenweg/Stokdijkkade/Verdilaan	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Pr. Oranjewijk (Nieuw Wa) verv. inzamelmiddelen	6	-	-	-	6	-	-	-	-	-
Pr.Burg Kampschoerstr-v.d. Brinkstraat groen*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Pr.Burg Kampschoerstr-v.d. Brinkstraat riolering*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Pr.Burg Kampschoerstr-v.d. Brinkstraat verharding*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Pr.Rijnsburgerweg, kopp.Waelpark met eco bruggen*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Pr.Rijnsburgerweg, kopp.Waelpark met eco verharding*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-

Omschrijving	Krediet 2026 U	Krediet 2027 U	Krediet 2028 U	Krediet 2029 U	Krediet totaal (2026-2029) U	Krediet 2026 I	Krediet 2027 I	Krediet 2028 I	Krediet 2029 I	Krediet totaal (2026-2029) I
Project geluidsscherm Leeweg*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Project Geluidsscherm N213 Geluidsproblematiek	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Project Herenstraat - Oosteinde aanbrengen VRI*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Project Herenstraat - Oosteinde groen en receatie*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Project Herenstraat - Oosteinde rioleringsplan*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Project Herenstraat - Oosteinde straatmeubilair*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Project Herenstraat - Oosteinde verkeersveiligheid*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	85
Project Herenstraat - Subsidie	-	-	-	-	0	745	-	-	-	745
Project Industrieterrein Teylingen groen	-11	-	-	-	-11	-	-	-	-	-
Project Industrieterrein Teylingen riolering	95	573	286	-	954	-	-	-	-	-
Project Industrieterrein Teylingen verhardingen	233	1.400	700	-	2.333	-	-	-	-	-
Project Korte Kruisweg Maasdijk riolering	24	130	-	-	154	-	-	-	-	-
Project Korte Kruisweg Maasdijk verharding	615	70	-	-	685	-	-	-	-	-
Project Oranjewijk (Nieuw Wa) groen en recreatie*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Project Oranjewijk (Nieuw Wa) riolering	1.023	-	-	-	1.023	-	-	-	-	-
Project Oranjewijk (Nieuw Wa) verharding	588	-	-	-	588	-	-	-	-	-
Project Pr Hendrikstraat en Ambachtshof riolering	1.750	400	-	-	2.150	-	-	-	-	-
Project Pr Hendrikstraat en Ambachtshof verharding*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Rec.Kruisp.Poeldijkseweg/Lozerlaan/Erasmusweg	-	-	100	1.400	1.500	-	-	-	-	-
Reconstructie Lierweg damwanden*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Reconstructie Lierweg groen*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-

Omschrijving	Krediet 2026 U	Krediet 2027 U	Krediet 2028 U	Krediet 2029 U	Krediet totaal (2026-2029) U	Krediet 2026 I	Krediet 2027 I	Krediet 2028 I	Krediet 2029 I	Krediet totaal (2026-2029) I
Reconstructie Lierweg riolering*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Rotonde Emmastraat*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Rotonde Emmastraat grond*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Ruiterpaden netwerk*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
s-Gravenzandseweg (N) groen	5	13	-	-	18	-	-	-	-	-
s-Gravenzandseweg (N) riolering	958	14	-	-	972	-	-	-	-	-
Straatmeubilair 2026	125	-	-	-	125	-	-	-	-	-
Straatmeubilair 2027	-	125	-	-	125	-	-	-	-	-
Uitbreiding Sportpark De Lier aanleg sportpark	1.250	2.049	1.450	211	4.960	150	275	150	-	575
Uitbreiding Sportpark De Lier grond	2.308	-	-	-	2.308	-	-	-	-	-
Verduurzaming Gemeentelijk Vastgoed*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Verhardingen 2026	2.065	-	-	-	2.065	-	-	-	-	-
Verhardingen 2027	-	2.100	-	-	2.100	-	-	-	-	-
Verkeersveiligheid 2026	979	-	-	-	979	490	-	-	-	490
Verkeersveiligheid 2027	-	420	-	-	420	-	-	-	-	-
Verv. houten damwanden (DL) L708, L727, L759	66	-	-	-	66	-	-	-	-	-
Verv. houten damwanden (DL) L712, L713, L716	30	-	-	-	30	-	-	-	-	-
Vervangen bruggen hout beton en staal 2025-2026	321	-	-	-	321	-	-	-	-	-
Vervangen damwanden Zwethlaan Honselersdijk	1.221	-	-	-	1.221	-	-	-	-	-
Vervangen duikers 2026	438	-	-	-	438	-	-	-	-	-
Vervangen duikers 2027	-	38	-	-	38	-	-	-	-	-
Tomaten-, Meloen- en Perenstraat riolering (fase 1 integrale aanpak kruisbroek)	850	-	-	-	850	-	-	-	-	-
Tomaten-, Meloen- en Perenstraat verharding (fase 1 integrale aanpak kruisbroek)	929	50	-	-	979	-	-	-	-	-
Vervanging Sportparken, incl. kunstgras 2026	3.530	-	-	-	3.530	-	-	-	-	-
Vervanging Sportparken, incl. kunstgras 2027	-	2.781	-	-	2.781	-	-	-	-	-

Omschrijving	Krediet 2026 U	Krediet 2027 U	Krediet 2028 U	Krediet 2029 U	Krediet totaal (2026-2029) U	Krediet 2026 I	Krediet 2027 I	Krediet 2028 I	Krediet 2029 I	Krediet totaal (2026-2029) I
Vervanging Sportparken, incl. kunstgras 2028	-	-	5.184	-	5.184	-	-	-	-	-
Vervangingswerk.riolering en gemalen 2025 D(voorz.)*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Vervangingswerk.riolering en gemalen 2026 B	123	-	-	-	123	-	-	-	-	-
Vervangingswerk.riolering en gemalen 2026 D voorz.	350	-	-	-	350	-	-	-	-	-
Vervangingswerk.riolering en gemalen 2027 B	-	123	-	-	123	-	-	-	-	-
Vervangingswerk.riolering en gemalen 2027 D voorz.	-	350	-	-	350	-	-	-	-	-
Vervangingswerk.riolering en gemalen 2028 B	-	-	123	-	123	-	-	-	-	-
Vervangingswerk.riolering en gemalen 2028 D voorz.	-	-	350	-	350	-	-	-	-	-
Vervangingswerk.riolering en gemalen 2029 B	-	-	-	123	123	-	-	-	-	-
Vervangingswerk.riolering en gemalen 2029 D voorz.	-	-	-	350	350	-	-	-	-	-
Vervangingswerken riolering en gemalen 2025 B*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Vervangen damwanden G730, G731 en G732 Heenweg	855	-	-	-	855	-	-	-	-	-
Voorbereidingskr. Modernisering De Noviteit	2.165	-	-	-	2.165	-28	-	-	-	-28
Wenzone en Lange Watering	269	1.869	-	-	2.138	499	884	-	-	1.383
Zwartenhoek i.c.m. Verdilaan groen	-	-	3	35	38	-	-	-	-	-
Zwartenhoek i.c.m. Verdilaan riolering	-	44	269	2.613	2.926	-	-	-	-	-
Zwartenhoek i.c.m. Verdilaan verharding	-	-	33	351	384	-	-	-	-	-
Programma 11	**1.185**	**1.185**	**865**	**0**	**3.235**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vervangen Datacenter 2026	100	-	-	-	100	-	-	-	-	-
Vervangen Datacenter 2027	-	200	-	-	200	-	-	-	-	-

Omschrijving	Krediet 2026 U	Krediet 2027 U	Krediet 2028 U	Krediet 2029 U	Krediet totaal (2026-2029) U	Krediet 2026 I	Krediet 2027 I	Krediet 2028 I	Krediet 2029 I	Krediet totaal (2026-2029) I
Vervangen Grafische werkstations en laptops 2026	535	-	-	-	535	-	-	-	-	-
Vervangen Grafische werkstations en laptops 2027	-	535	-	-	535	-	-	-	-	-
Vervangen Grafische werkstations en laptops 2028	-	-	535	-	535	-	-	-	-	-
Vervangen Mobiele telefoons & headsets 2026	250	-	-	-	250	-	-	-	-	-
Vervangen Mobiele telefoons & headsets 2027	-	250	-	-	250	-	-	-	-	-
Vervangen Mobiele telefoons & headsets 2028	-	-	330	-	330	-	-	-	-	-
Vervangen Netwerkcomponenten*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Vervangen primaire softwarepakketten 2026	100	-	-	-	100	-	-	-	-	-
Vervangen primaire softwarepakketten 2027	-	100	-	-	100	-	-	-	-	-
Vervangen Printer (Plotter)	100	-	-	-	100	-	-	-	-	-
Vervanging Centrale infrastructuur 2025*	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Vervanging Centrale infrastructuur 2026	100	-	-	-	100	-	-	-	-	-
Vervanging Centrale infrastructuur 2027	-	100	-	-	100	-	-	-	-	-
Totaal	**94.679**	**96.782**	**74.400**	**37.276**	**303.137**	**5.581**	**8.548**	**4.450**	**1.280**	**19.859**

Raadsbesluiten 2025

*De investering is na 2025 afgerond

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Krediet 2026 U	Krediet 2027 U	Krediet 2028 U	Krediet 2029 U	Krediet totaal (2026-2029) U	Krediet 2026 I	Krediet 2027 I	Krediet 2028 I	Krediet 2029 I	Krediet totaal (2026-2029) I
Programma 5	-	-	-	22.830	22.830	-	-	-	-	-
Nieuw Westland Theater (juni)	-	-	-	22.830	22.830	-	-	-	-	-
Woonlocatie Laan van de Glazen Stad strategische grond*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	**-**	**-**	**-**	**22.830**	**22.830**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Meerjareninvesteringsplan (vaststelling 12 november 2025)

**De fasering van de investering begint in 2030 of later

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Krediet 2026 U	Krediet 2027 U	Krediet 2028 U	Krediet 2029 U	Krediet totaal (2026-2029) U	Krediet 2026 I	Krediet 2027 I	Krediet 2028 I	Krediet 2029 I	Krediet totaal (2026-2029) I
Programma 7	**350**	**1.250**	**-**	**8.004**	**9.604**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
LTC Naaldwijk	350	-	-	-	350	-	-	-	-	-
Sportvereniging Ondo	-	1.250	-	-	1.250	-	-	-	-	-

Omschrijving	Krediet 2026 U	Krediet 2027 U	Krediet 2028 U	Krediet 2029 U	Krediet totaal (2026-2029) U	Krediet 2026 I	Krediet 2027 I	Krediet 2028 I	Krediet 2029 I	Krediet totaal (2026-2029) I
Vervanging Sportparken, incl. kunstgras 2029	-	-	-	8.004	8.004	-	-	-	-	-
Programma 8	**9.218**	**11.549**	**20.035**	**14.880**	**55.882**	**1.770**	**2.162**	**8.064**	**2.350**	**14.346**
Beschoeiingen 2028	-	-	309	-	309	-	-	-	-	-
Dreeslaan	-	-	100	2.284	2.384	-	-	1.193	-	1.193
Easypath fietspaden	2.254	3.677	-	-	5.931	1.170	1.170	-	-	2.340
EEMO-wegen inclusief Madeweg	-	1.235	1.235	1.235	3.704	-	-	-	-	-
Flora omliggende infrastructuur	800	1.500	7.500	3.985	13.785	600	950	5.200	2.350	9.100
Gladheidbestrijding 2028	-	-	60	-	60	-	-	-	-	-
Gladheidbestrijding 2029	-	-	-	60	60	-	-	-	-	-
Kruispunt Galgeweg/Kruisbroekweg	-	100	2.900	-	3.000	-	42	1.218	-	1.260
Pijle Tuinenweg/Stokdijkkade/Verdilaan* *	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reconstructie Groenvoorziening 2026	2.000	-	-	-	2.000	-	-	-	-	-
Reconstructie Groenvoorziening 2027	-	2.000	-	-	2.000	-	-	-	-	-
Reconstructie Groenvoorziening 2028	-	-	2.000	-	2.000	-	-	-	-	-
Reconstructie Groenvoorziening 2029	-	-	-	2.000	2.000	-	-	-	-	-
Reddingsbrigade 's-Gravenzande	520	-	234	-	754	-	-	-	-	-
Relining 2026	300	-	-	-	300	-	-	-	-	-
Relining 2027	-	288	-	-	288	-	-	-	-	-
Relining 2028	-	-	288	-	288	-	-	-	-	-
Relining 2029	-	-	-	288	288	-	-	-	-	-
Rotonde Dorpskade/Windmolen zie project 70148	454	-	-	-	454	-	-	453	-	453
Tractie gemeentelijke voertuigen	300	-	-	-	300	-	-	-	-	-
Uitvoering voetgangersbeleid	120	279	381	-	780	-	-	-	-	-
Verhardingen 2028	-	-	2.100	-	2.100	-	-	-	-	-
Verhardingen 2029	-	-	-	2.100	2.100	-	-	-	-	-

Omschrijving	Krediet 2026 U	Krediet 2027 U	Krediet 2028 U	Krediet 2029 U	Krediet totaal (2026-2029) U	Krediet 2026 I	Krediet 2027 I	Krediet 2028 I	Krediet 2029 I	Krediet totaal (2026-2029) I
Verkeersveiligheid 2028	-	-	420	-	420	-	-	-	-	-
Verkeersveiligheid 2029	-	-	-	420	420	-	-	-	-	-
Vervangen duikers 2028	-	-	38	-	38	-	-	-	-	-
Vervangen duikers 2029	-	-	-	38	38	-	-	-	-	-
Vervanging speeltoestellen en ondergronden 2026	2.470	-	-	-	2.470	-	-	-	-	-
Vervanging speeltoestellen en ondergronden 2027	-	2.470	-	-	2.470	-	-	-	-	-
Vervanging speeltoestellen en ondergronden 2028	-	-	2.470	-	2.470	-	-	-	-	-
Vervanging speeltoestellen en ondergronden 2029	-	-	-	2.470	2.470	-	-	-	-	-
Programma 11	**-**	**-**	**-**	**100**	**100**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Vervangen Netwerkcomponenten 2029	-	-	-	100	100	-	-	-	-	-
Totaal	**9.568**	**12.799**	**20.035**	**22.984**	**65.386**	**1.770**	**2.162**	**8.064**	**2.350**	**14.436**

Totale begrote investeringen per programma

(bedragen x € 1.000)

Programma	Krediet 2026 U	Krediet 2027 U	Krediet 2028 U	Krediet 2029 U	Krediet totaal (2026-2029) U	Krediet 2026 I	Krediet 2027 I	Krediet 2028 I	Krediet 2029 I	Krediet totaal (2026-2029) I
1	470	1.077	1.077	1.077	3.700	-	-	-	-	-
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	24.872	24.794	30.487	6.882	87.035	3.401	6.444	3.000	1.280	1.4125
5	387	2.512	2.586	22.830	28.315	-	-	-	-	-
7	24.118	28.041	23.299	28.328	103.786	-	-	-	-	-
8	53.215	51.972	36.121	23.873	165.181	3.950	4.266	9.514	2.350	20.080
11	1.185	1.185	865	100	3.335	-	-	-	-	-
Totaal	**104.247**	**109.581**	**94.435**	**83.090**	**391.352**	**7.351**	**10.710**	**12.514**	**3.630**	**34.205**

Reserves en voorzieningen

De reserves van gemeente Westland bestaan uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves. Bij de bestemmingsreserves wordt vervolgens een onderscheid gemaakt naar de soliditeitsreserve en overige reserves. De soliditeitsreserve betreft de reserve Versterking financiële soliditeit.

De voorzieningen bestaan uit door derden verkregen middelen met een specifieke aanwendingsrichting (riolering en afval), onderhoudsegalisatievoorzieningen (onderhoud vastgoed, grafrechten en afkoopsommen begraafplaatsen) en voorzieningen ten behoeve van verplichtingen (zoals wethouderpensioenen, wachtgeld voor wethouders, bovenwettelijk en spaarverlof e.d.).

De bestedingsplannen maken onderdeel uit van de begroting 2026-2029. Bij de vaststelling van de begroting worden ook de reservemutaties voor het jaar 2026 vastgesteld.

Omvang reserves en voorzieningen

Deze paragraaf bevat een prognose van de reserves en voorzieningen (peildatum 31 december van de begrotingsjaren 2025 tot en met 2029).

Prognose reserves en voorzieningen

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Algemene reserve	43.213	40.542	41.188	42.033	43.300
Soliditeitsreserve	67.068	67.068	67.068	67.068	67.068
Overige bestemmingsreserves	162.086	168.200	169.764	167.825	167.081
Totaal reserves	**272.366**	**275.809**	**278.019**	**276.926**	**277.448**
Voorzieningen	47.602	46.706	47.251	47.738	48.403
Totaal reserves en voorzieningen	**319.968**	**322.515**	**325.269**	**324.664**	**325.851**

Standen reserves en voorzieningen

In de onderstaande tabellen staat de stand van de reserves respectievelijk de voorzieningen aan het eind van elk jaar.

Standen reserves ultimo dienstjaar

(bedragen x € 1.000)

Reserves ultimo dienstjaar	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Algemene reserve	41.368	37.373	34.702	35.348	36.194	37.460
Algemene reserve – jaarsaldo	18.237	5.840	5.840	5.840	5.840	5.840
Bestemmingsreserves						
Overhevelingsreserve	3.146	185	0	0	0	0
Masterplan digitaliseren	847	309	309	309	309	309
Bovenwijkse voorzieningen	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000

Reserves ultimo dienstjaar	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Warmtenet	0	1.900	1.900	1.900	1.900	1.900
Wooninvesteringsfonds	20.000	19.350	19.350	19.350	19.350	19.350
Volkshuisvesting	3.069	2.015	1.360	1.360	1.360	1.360
Egalisatiereserve grondbanken	8.748	13.654	12.410	11.166	9.923	8.679
Deelneming gebiedsontwikkeling	19.031	0	0	0	0	0
Flankerende personele middelen	3.633	3.633	3.633	3.633	3.633	3.633
Gebiedsontwikkeling	0	19.453	19.351	19.257	19.162	19.067
Sociaal Domein	1.357	1.397	4.235	6.773	6.773	6.773
Risicobeheersing SD Participatie	808	808	808	808	808	808
Beschermd wonen	2.380	988	817	646	475	304
Nieuwbouw gemeentehuis	27.537	27.425	26.004	24.575	23.138	21.692
Centrumplannen	2.029	1.529	1.529	1.529	1.529	1.529
Sportaccommodaties	38	38	38	38	38	38
Sportpark De Zweth	1.628	1.628	1.628	0	0	0
Zwembaden	344	344	344	344	344	344
Versterking financiële soliditeit	67.067	67.067	67.067	67.067	67.067	67.067
Uitbreiding en vernieuwing Westlands Museum*	676	-273	-386	-386	-386	-386
Werk en Inkomen	6.047	5.021	4.413	4.413	4.413	4.413
Omgevingswet	476	420	420	420	420	420
Regionale verkeersprojecten	1.523	1.523	1.343	1.066	733	733
Omgevingsvergunningen	797	41	41	41	41	41
Afval	985	8.297	5.970	4.163	2.635	2.287
Garantiereg. en risico clusterfinanciering Aardwarmte	103	103	103	103	103	103
Waterproblematiek	1.160	1.160	1.160	1.160	1.160	1.160
Opvang vluchtelingen en statushouders	14.486	11.804	10.218	8.697	7.191	5.686
Egalisatie taakstelling vastgoed	104	104	104	104	104	104
Overdracht eigendom Zwartendijk	1.063	1.063	1.063	1.063	1.063	1.063
Overdracht eigendom Oranjesluis	2.009	2.009	2.009	2.009	2.009	2.009
Riolering	729	729	729	729	729	729
Kwaliteitsimpulsen projecten	1.495	1.495	1.495	1.495	1.495	1.495
Duurzaamheidsfonds	2.002	2.002	2.002	2.002	2.002	2.002
Nieuwbouw gemeentewerf	1.815	1.815	1.815	1.815	1.815	1.815
Groenfonds	2.954	380	380	380	380	380
Ontwikkeling Verdilaan - De Naald	0	0	10.619	18.668	23.895	28.815
Egalisatie verkiezingen	0	727	893	1.060	1.226	1.393
Dekking investeringen m-nut	12.101	11.302	12.943	12.484	12.025	11.566
Dekking investeringen e-nut	13.599	13.708	13.148	12.588	12.029	11.469
Totaal reserves	**289.393**	**272.366**	**275.809**	**278.019**	**276.926**	**277.448**

*****We hebben geconstateerd dat de onttrekking voor de gift aan het Westlands museum dubbel is verwerkt. Voor 2025 wordt dit gecorrigeerd in de 2e Afwijkingenrapportage. Hierna loopt de reserve ultimo 2026 op € 0.

Standen voorzieningen ultimo dienstjaar

(bedragen x € 1.000)

Voorzieningen ultimo dienstjaar	2024	2025	2026	2027	2028	2029
A. Beklemde voorzieningen met een specifieke aanwendingsrichting						
Egalisatie riolering	12.753	13.165	11.046	8.398	5.710	3.205
Toekomstige vervanging riolering	7.799	9.597	11.595	14.168	16.741	19.314
Afkoopsommen begraafplaatsen	1.624	1.693	1.761	1.830	1.899	1.968
Afkoopsommen grafrechten	5.754	5.565	5.376	5.187	4.998	4.809
Egalisatie afval	1.179	1.192	0	0	0	0
Subtotaal	**29.109**	**31.212**	**29.779**	**29.583**	**29.348**	**29.296**
B. Onderhoudsegalisatie voorzieningen						
Onderhoud vastgoed	148	1.146	2.145	3.143	4.141	5.139
Onderhoud scholen IHP	0	0	0	0	0	0
Subtotaal	**148**	**1.146**	**2.145**	**3.143**	**4.141**	**5.139**
C. Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's						
Wethouderpensioenen	7.251	7.133	7.012	6.888	6.761	6.631
Wachtgelden wethouders	560	492	422	351	278	204
Bovenwettelijk- en spaarverlof	3.321	3.321	3.321	3.321	3.321	3.321
Regeling Vervroegde Uittreding	176	176	176	176	176	176
Maasdijk	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Facilitaire projecten	353	205	169	91	0	-91
Grondexploitatie	2.153	1.918	1.683	1.698	1.713	1.728
Subtotaal	**15.814**	**15.244**	**14.783**	**14.525**	**14.249**	**13.968**
Totaal voorzieningen	**45.071**	**47.602**	**46.706**	**47.251**	**47.738**	**48.403**

Reservemutaties er programma

In de volgende tabel zijn per programma de stortingen en onttrekkingen van de reserves in 2026 weergegeven. Het gaat om de totaalbedragen per programma.

Reservemutaties per programma

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving programma	Geraamde stortingen	Geraamde onttrekkingen
1. Ruimtelijke ordening	0	96
2. Volkshuisvesting	0	110
3. Gebiedsontwikkeling	0	636
4. Mobiliteit en economie	0	658
5. Zorg, welzijn en cultuur	4.204	2.845
6. Openbare orde en veiligheid	0	0
7. Onderwijs en sport	0	266
8. Openbare ruimte	0	3.626
9. Politiek en bestuur	167	625
10 Financiën en algemene dekkingsmiddelen	12.964	3.344
11 Organisatie en overhead	0	1.685

Omschrijving programma	Geraamde stortingen	Geraamde onttrekkingen
Totaal reservemutaties	**17.335**	**13.891**
Per saldo toegevoegd		**3.444**

De specificatie van de geraamde stortingen en onttrekkingen van de reserves ziet er als volgt uit:

Specificatie geraamde storting/onttrekking reserve

(*bedragen x € 1.000)*

Specificatie geraamde storting/onttrekking reserve	Geraamde storting	Geraamde onttrekking
Provinciaal project Wippolderlaan	2.100	2.100
Kapitaallasten investeringen Economisch of Maatschappelijk nut		1.035
Overhevelingen uit voorgaande jaren		185
Cofinanciering BZK ONW Waelpolder		625
Motie gemeenteraad woonbeleid senioren		110
Gebiedsontwikkeling MPG		102
Sociaal Domein: SROI		162
Beschermd wonen		171
Westlands museum	16	113
Nieuwbouw gemeentehuis; rentetoevoeging en kapitaallasten/beschikbaarheidsvergoeding	164	1.585
Egalisatie grondbanken		1.244
Tekort minimabeleid		608
Voetgangersbeleid		180
inzamelkosten HVC		2.326
Opvang vluchtelingen en statushouders		1.586
Provisie garantstellingen ONW/OWBZ	81	
Egalisatie verkiezingen	167	
Ontwikkeling Verdilaan - De Naald	10.619	
Incidentele middelen Sociaal Domein	3.000	
Motie investeren in het Sociaal Domein	1.188	
Algemene reserve: regelanalist omgevingswet		94
Algemene reserve: Tekort De Naald 2025 - 2028		120
Algemene reserve: energietransitie		350
Algemene reserve: huur veegmachines		220
Algemene reserve: achterstallig onderhoud speelvoorzieningen		100
Algemene reserve: Taskforce kaderrichtlijn water		250
Algemene reserve: branding en positionering		625
Totaal geraamde stortingen en onttrekkingen reserves	**17.335**	**13.891**

Bestedingsplannen

In de raadsvergadering van 16 maart 2021 is de nota Reserves en voorzieningen 2021 vastgesteld. In de verordening is geregeld dat bij de jaarrekening wordt geïnventariseerd welke bestemmingsreserves

er zijn, of de stand toereikend is en of het doel waarvoor ze zijn ingesteld nog actueel is. Voor zover er geen toereikend bestedingsplan is op dat moment, wordt de reserve in beginsel opgeheven.

De bestedingsplannen van de reserves worden bij de begroting vastgesteld. Dit vindt plaats door per programma de gespecificeerde mutaties van de reserves en voorzieningen te presenteren. Hierdoor worden, tegelijk met de vaststelling van de begroting 2026, de reservemutaties door de gemeenteraad vastgesteld.

Alle stortingen in en onttrekkingen aan de reserves vereisen de goedkeuring van de raad. Naast de vaststelling van de begroting kan dit tussentijds aan de raad worden voorgelegd via een begrotingswijziging (op basis van een tussentijdse rapportage aan de raad).

Als aanvullend beleid wordt een uitzondering gemaakt voor reserves die verband houden met een zogenoemde open-einderegeling waarbij de raad besloten heeft dat voor - en nadelen in de exploitatie verrekend dienen te worden met de betreffende bestemmingsreserve. Deze reserves worden ook wel systeemreserves genoemd:

- Werk en Inkomen;
- Sociaal Domein;
- Risicobeheersing Sociaal Domein onderdeel participatie;
- Facilitaire ontwikkeling;
- Afval;
- Gebiedsontwikkeling (verrekeningen grondbedrijf).

Overigens blijft ook voor systeemreserves onverkort de regel gelden dat afwijkingen, voor zover op dat moment bekend, bij een tussentijdse rapportage aan de raad moeten worden gemeld en toegelicht.

Instellen nieuwe reserves

In de begroting 2026 is de volgende nieuwe reserve opgenomen: Bestemmingsreserve ontwikkeling Verdilaan-De Naald.

Bijlagen

Begrippenlijst

Begrip	Toelichting
Aandelenkapitaal	Waarde van aandelen in een BV of NV waarin de gemeente deelneemt.
Accres	De jaarlijkse groei (of krimp) van het Gemeentefonds, gebaseerd op de ontwikkeling van de rijksuitgaven.
Accresontwikkeling	De mate waarin het accres in de tijd stijgt of daalt. Heeft directe gevolgen voor de hoogte van de algemene uitkering.
Actieve grondpolitiek	Situatie waarin de gemeente zelf gronden aankoopt, ontwikkelt en verkoopt met als doel sturing op ruimtelijke ontwikkelingen.
Activering van kosten	Het opnemen van bepaalde kosten als investering op de balans, zodat deze worden afgeschreven in plaats van direct ten laste van het resultaat gebracht.
Actualisatie	Het bijstellen van begrotingscijfers of ramingen op basis van de nieuwste inzichten of beleidsontwikkelingen, bijvoorbeeld bij een halfjaarlijkse rapportage.
Aflossingsverplichtingen	Het deel van de langlopende leningen dat de gemeente in een begrotingsjaar moet aflossen.
Afschrijvingen	Jaarlijkse waardevermindering van kapitaalgoederen die wordt geboekt als last in de exploitatie.
Afvalstoffenheffing	Heffing waarmee de gemeente de kosten van huishoudelijke afvalinzameling en -verwerking dekt.
Algemene reserve	Vrij besteedbare reserve van de gemeente, bedoeld als buffer voor financiële tegenvallers.
Algemene uitkering	Uitkering uit het Gemeentefonds, vrij te besteden door de gemeente, binnen wet- en regelgeving.
Balanspositie	De vermogenspositie van de gemeente zoals weergegeven op de balans, bestaande uit activa en passiva.
BBV (Besluit Begroting en Verantwoording)	Wettelijk kader dat regels stelt aan de inhoud, structuur en verantwoording van gemeentelijke begrotingen en jaarrekeningen.
Begroting	Een jaarlijkse raming van de inkomsten en uitgaven van een gemeente. De gemeenteraad stelt deze vóór het begin van het nieuwe jaar vast. De begroting geeft beleidsprioriteiten weer en moet voldoen aan de eisen van het BBV.

Begrip	Toelichting
Begrotingswijziging	Aanpassing van de vastgestelde begroting gedurende het jaar, bijvoorbeeld bij nieuw beleid of mee- en tegenvallers.
Beleidsdoelstellingen	De inhoudelijke doelen die de gemeente met haar beleid wil bereiken, vaak gekoppeld aan programma's in de begroting.
Beleidsmatige reserve	Een reserve met een specifieke beleidsdoelstelling, bijvoorbeeld voor duurzaamheid of armoedebestrijding.
Bestemmingsreserves	Reserves met een specifieke bestemming die door de raad is vastgesteld. Tegenhanger van de algemene reserve.
Bezuinigingen	Structurele verlaging van gemeentelijke uitgaven om financiële tekorten op te vangen of ruimte te creëren.
Boekwaarde	De waarde waarvoor een investering of actief op de balans staat, meestal de aanschafwaarde minus afschrijvingen.
Borgstellingen	Financiële garanties die de gemeente afgeeft voor derden, bijvoorbeeld woningcorporaties.
Btw-compensatiefonds	Fonds van het Rijk waarmee gemeenten de betaalde btw over niet-belastbare activiteiten kunnen compenseren.
Budgetrecht	Het recht van de gemeenteraad om de begroting vast te stellen, te wijzigen en te controleren.
Dekking	De financieringsbron voor uitgaven, bijvoorbeeld via eigen middelen, externe bijdragen of opbrengsten.
Dekkingsplan	Plan waarmee wordt aangegeven hoe een nieuw beleidsvoornemen of investering wordt bekostigd.
Dekkingsvoorstellen	Voorstellen voor hoe nieuwe uitgaven kunnen worden betaald, bijvoorbeeld via herprioritering of onttrekking uit reserves.
Dividend	Uitkering van winst aan aandeelhouders, zoals de gemeente in een deelneming.
Doelmatigheid	Mate waarin met zo min mogelijk middelen een bepaald resultaat wordt bereikt.
Dotatie	Toevoeging van middelen aan een reserve of voorziening.
Egalisatievoorziening	Voorziening bedoeld om schommelingen in lasten of baten over meerdere jaren te dempen, bijvoorbeeld bij onderhoudskosten.
Eigen vermogen	Het deel van de vermogenspositie dat niet geleend is; opgebouwd uit reserves en resultaten.
EMU-saldo	Verschil tussen inkomsten en uitgaven van een gemeente op transactiebasis volgens Europese normen.

Begrip	Toelichting
EMU-tekort	Het verschil tussen inkomsten en uitgaven van de gemeente volgens het Europees Stelsel van Rekeningen (ESR). Beïnvloedt het landelijke EMU-saldo.
Exploitatie	De reguliere, jaarlijkse bedrijfsvoering van de gemeente, bestaande uit terugkerende inkomsten en uitgaven (zoals salarissen, onderhoud, subsidies).
Faciliterend grondbeleid	Beleid waarbij de gemeente niet zelf ontwikkelt, maar ontwikkelingen van derden faciliteert via bijvoorbeeld bestemmingsplannen.
Financieel Meerjarenperspectief (FMP)	Een overzicht van de financiële positie van de gemeente over meerdere jaren, waarin wordt doorgerekend wat het structurele effect is van beleidsvoornemens en externe ontwikkelingen.
Financiële kengetallen	Kengetallen die inzicht geven in de financiële gezondheid van de gemeente.
Financiële vaste activa	Deelnemingen of verstrekte leningen aan verbonden partijen of andere instellingen, bedoeld voor langere termijn.
Financieringsbehoefte	Het bedrag dat de gemeente extern moet aantrekken (lenen) om uitgaven te dekken die niet met eigen middelen gefinancierd kunnen worden.
Financieringsparagraaf	Verplicht onderdeel van de begroting waarin het financieringsbeleid van de gemeente wordt toegelicht, inclusief risico’s en kasbeheer.
Financieringspositie	De verhouding tussen beschikbare middelen en verplichtingen. Geeft aan of de gemeente tekortkomt of juist overliquiditeit heeft.
Garanties	Breder begrip dan borgstellingen; omvat alle vormen van risicodragende toezeggingen van de gemeente.
Gebiedsontwikkeling	Het geheel van ruimtelijke, financiële en maatschappelijke processen bij herstructurering of uitbreiding van een gebied.
Gecorrigeerde netto schuldquote	Financieel kengetal dat de gemeentelijke schuldpositie weergeeft, waarbij wordt gecorrigeerd voor verstrekte leningen. Het laat zien in hoeverre de schuld is toe te rekenen aan uitgaven waarvoor de gemeente een vordering heeft uitstaan (zoals leningen aan verbonden partijen), en geeft zo een realistischer beeld van de netto schuldenlast.
Grondbeleid	Het beleid van de gemeente rond verwerving, ontwikkeling en uitgifte van grond.
Grondexploitatie	Een financieel-inhoudelijke planning van een gebiedsontwikkeling, waarin kosten en opbrengsten van grondverwerving, bouw- en

Begrip	Toelichting
	woonrijp maken, openbare ruimte en eventuele verkoop van gronden zijn opgenomen.
Grondexploitatieratio	Verhouding tussen de boekwaarde van de grond en de totale geraamde baten in een grondexploitatie.
Grondprijzenbrief	Document waarin uitgangspunten en tarieven voor de grondprijzen in een gemeente voor een jaar worden vastgelegd.
Heffingsgrondslag	De basis waarover een belasting of heffing wordt berekend, zoals de WOZ-waarde bij de OZB.
Herfinanciering	Het vervangen van een bestaande lening door een nieuwe lening, vaak om rentelasten of looptijd te optimaliseren.
Immateriële vaste activa	Niet-tastbare investeringen zoals onderzoekskosten of kosten van verworven software.
Incidenteel	Een financiële post of ontwikkeling die eenmalig of tijdelijk is. Incidentele inkomsten of uitgaven beïnvloeden de begroting slechts gedurende een beperkt aantal jaren.
Indexering	Aanpassing van bedragen (zoals tarieven of budgetten) aan de inflatie of prijsontwikkeling.
Investeringsbedrag	Het geraamde of werkelijke bedrag dat met een bepaalde investering gemoeid is.
Investeringsbudget	Het bedrag dat is gereserveerd of beschikbaar gesteld voor een specifieke investering.
Investeringsplan	Overzicht van toekomstige investeringsprojecten inclusief doel, looptijd en dekking.
Investeringsplanning	Een overzicht van voorgenomen investeringen (zoals bouwprojecten) inclusief tijdspad, geraamde kosten en dekking. Maakt deel uit van het Meerjaren Investeringsplan (MIP).
Investeringsproject	Een project waarvoor aanzienlijke kapitaaluitgaven worden gedaan, met als doel een blijvend actief te realiseren.
Investeringsruimte	De mate waarin de gemeente financiële ruimte heeft om nieuwe investeringen te doen, zonder de financiële kaders te overschrijden.
Investeringsvoorstel	Een raadsvoorstel of collegebesluit waarin goedkeuring wordt gevraagd voor een specifieke investering.
Jaarrekening	Verplichte financiële verantwoording over het voorgaande boekjaar, met realisatiecijfers en toelichtingen.
Kapitaallasten	Kosten die samenhangen met investeringen in kapitaalgoederen: afschrijvingen en

Begrip	Toelichting
	rentelasten. Deze drukken jaarlijks op de exploitatiebegroting.
Kapitaaluitgaven	Uitgaven voor de aanschaf of verbetering van duurzame activa zoals gebouwen, wegen en riolering. Deze uitgaven worden geactiveerd en afgeschreven over meerdere jaren.
Kasbeheer	Het dagelijks beheer van ontvangsten en uitgaven van de gemeente, gericht op optimale liquiditeit.
Kasgeldlimiet	Wettelijk maximum voor het bedrag dat een gemeente aan kortlopende leningen mag uitzetten, bedoeld om renterisico's te beperken.
Kasstroom	De instroom en uitstroom van liquide middelen (geld) binnen een bepaalde periode. Geeft inzicht in de betaalcapaciteit van de gemeente.
Kortlopende geldleningen	Leningen met een looptijd van maximaal één jaar, gebruikt voor het overbruggen van tijdelijke tekorten in liquiditeit.
Kostendekkendheid	De mate waarin de opbrengsten uit tarieven of heffingen voldoende zijn om de bijbehorende kosten te dekken.
Kostenverhaal	Het doorberekenen van kosten aan projectontwikkelaars bij gebiedsontwikkeling, zoals via grondverkoop of leges.
Langlopende geldleningen	Leningen met een looptijd van langer dan één jaar, vaak aangegaan voor investeringen in kapitaalgoederen.
Leges	Vergoeding die de gemeente vraagt voor een verleende dienst, zoals het verstrekken van een paspoort of vergunning.
Leningenportefeuille	Het totaal aan leningen die de gemeente is aangegaan, inclusief rentevoorwaarden, looptijd en aflossingsschema's.
Liquiditeitenbeheer	Het sturen op de beschikbaarheid van voldoende betaalmiddelen op korte en lange termijn.
Lokale heffingen	Belastingen waarmee gemeenten kosten van specifieke diensten dekken, zoals afval- of rioolheffing.
Loon- en prijsontwikkeling	Stijging van lonen en prijzen waar gemeenten mee te maken krijgen. Heeft invloed op de inflatiecorrectie van begrotingen.
Macro Economisch Verkenning (MEV)	Jaarlijkse publicatie van het CPB waarin economische verwachtingen worden gepresenteerd. Wordt gebruikt als basis voor o.a. het accres.
Materiële vaste activa	Tastbare vaste activa zoals gebouwen, riolering, voertuigen en installaties.

Begrip	Toelichting
Meerjarenbegroting	Een begroting die niet alleen het komende jaar beslaat, maar ook de drie daaropvolgende jaren. Zo wordt het financieel beleid in samenhang en met een langere horizon gepresenteerd.
Meerjarenonderhoudsplan (MJOP)	Langjarig overzicht van onderhoudskosten en -activiteiten voor gemeentelijke gebouwen en kapitaalgoederen.
Meerjarenraming	Een inschatting van toekomstige baten en lasten voor meerdere jaren, die als basis dient voor beleidskeuzes. De meerjarenraming maakt financiële ontwikkelingen en risico's zichtbaar.
Meicirculaire	Jaarlijkse brief van het Rijk aan gemeenten in mei, waarin definitieve uit het Gemeentefonds worden bekendgemaakt.
MIP (Meerjaren InvesteringsPlan)	Meerjarenoverzicht van geplande investeringen inclusief begrotingsruimte en fasering.
MPG (Meerjarenperspectief Grondexploitaties)	Jaarlijks document waarin alle lopende grondexploitaties financieel worden doorgelicht en gepresenteerd.
Netto schuldquote	Verhouding tussen gemeentelijke schuld en inkomsten.
Onderuitputting	Situatie waarin begrote investeringen of uitgaven niet volledig worden gerealiseerd binnen het begrotingsjaar.
Onttrekking	Opname van middelen uit een reserve of voorziening ter dekking van lasten.
Onvoorziene uitgaven	Een post in de begroting bedoeld voor niet vooraf in te schatten of incidentele uitgaven.
OZB (onroerendezaakbelasting)	Gemeentelijke belasting op bezit of gebruik van onroerende zaken, zoals woningen en bedrijfspanden.
OZB-tarieven	De door de gemeenteraad vastgestelde percentages waarmee de OZB wordt geheven over de WOZ-waarde.
Paragraaf bedrijfsvoering	Overzicht van de organisatieontwikkeling, personeel, digitalisering en andere interne aspecten van gemeentelijk functioneren.
Paragraaf financiering	Verplicht onderdeel waarin het financieringsbeleid, kasbeheer en renterisico's worden toegelicht.
Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen	Toelichting op het beleid en de kosten voor het onderhouden van wegen, groen, gebouwen en andere kapitaalgoederen.
Paragraaf verbonden partijen	Toelichting op de aard, risico's en belangen in verbonden partijen waarin de gemeente participeert.
Paragraaf weerstandsvermogen	Geeft inzicht in de risico's en het vermogen van de gemeente om financiële tegenvallers op te vangen.

Begrip	Toelichting
Prestatieafspraken	Afspraken tussen gemeente en derden (zoals woningcorporaties) over te leveren prestaties gekoppeld aan financiering.
Prestatie-indicatoren	Indicatoren die inzicht geven in de prestaties van gemeentelijke activiteiten, zoals aantallen, kwaliteit of doorlooptijd.
Prognose	Een actuele inschatting van het verwachte financieel resultaat voor het lopende jaar.
Programmabegroting	Begroting die is opgebouwd uit programma's waarin beleidsdoelen, prestaties en financiële middelen worden gekoppeld.
Programmalijn	Een beleidsmatig samenhangend onderdeel binnen een programma, waarmee specifieke doelen of thema's worden geclusterd.
Projectfinanciering	Specifieke financieringsstructuur voor een project, waarbij vaak externe partners en tijdelijke leningen worden betrokken.
Projectkosten	Alle kosten die rechtstreeks toe te rekenen zijn aan de uitvoering van een project, inclusief voorbereiding, toezicht en uitvoering.
Raadsinformatiebrief	Een formele brief van het college aan de gemeenteraad waarin beleidsinhoudelijke of financiële informatie wordt verstrekt, zonder dat direct een besluit wordt gevraagd.
Raadsvoorstel	Een voorstel van het college aan de gemeenteraad om een besluit te nemen, bijvoorbeeld over een investering of beleidskeuze.
Raming	Een geschatte opgave van kosten of opbrengsten, veelal gebaseerd op aannames of ervaringscijfers.
Realisatiecijfers	Werkelijk gerealiseerde baten en lasten over een periode, vergeleken met de begroting.
Rechtmatigheid	De mate waarin bestedingen conform wettelijke en beleidsmatige kaders zijn gedaan.
Rekeningcourantpositie	De balanspost waarop tijdelijke schulden of vorderingen van verbonden partijen aan of op de gemeente worden geboekt.
Rekeningresultaat	Het werkelijke saldo van baten en lasten over een afgesloten boekjaar. Wordt gepresenteerd in de jaarrekening.
Rekenkamercommissie	Onafhankelijk orgaan dat onderzoek doet naar de doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid van gemeentelijk beleid.
Rekenrente	Rentepercentage dat wordt toegepast bij het toerekenen van rentekosten aan investeringen of voorzieningen.
Renteontwikkeling	De veranderingen in rentetarieven op de financiële markten, van belang voor de kosten van gemeentelijke leningen.

Begrip	Toelichting
Rentepercentage	Het tarief waartegen rente wordt berekend op leningen of beleggingen. Belangrijk bij kapitaallasten en treasury.
Renteresultaat	Het verschil tussen de werkelijk ontvangen en betaalde rente en de geraamde rente. Geeft inzicht in het rendement van het treasurybeleid.
Renterisico	Het risico dat de rentelasten stijgen bij het aangaan of herfinancieren van leningen, waardoor de exploitatie onder druk kan komen te staan.
Renterisiconorm	Norm die aangeeft hoeveel van de bestaande leningen in enig jaar mogen worden herfinancierd, om risico's bij renteveranderingen te beperken.
Reservepositie	Het totaal van alle beschikbare reserves, geeft aan hoeveel financiële ruimte er is voor tegenvallers of investeringen.
Reserves	Eigen vermogen van de gemeente dat apart is gezet voor algemene of specifieke doelen.
Resultaat na bestemming	Het begrotingsresultaat nadat alle mutaties in de reserves zijn verwerkt. Dit is het uiteindelijke financiële resultaat.
Resultaat voor bestemming	Het saldo van baten en lasten vóór dat er geld wordt toegevoegd aan of onttrokken uit reserves.
Rioolheffing	Heffing die wordt gebruikt om de kosten van inzameling en verwerking van afvalwater te dekken.
Risicoanalyse	Het proces van het identificeren, beoordelen en kwantificeren van risico's.
Risicobeheersing	Het geheel aan maatregelen en processen om financiële risico's tijdig te signaleren en te beheersen.
Risicoparagraaf	Onderdeel van de begroting waarin risico's en hun mogelijke financiële impact worden beschreven.
Risicoregister	Een actueel overzicht van alle bekende risico's, met inschatting van kans en impact.
Saldo van baten en lasten	Het verschil tussen alle inkomsten (baten) en uitgaven (lasten) in de begroting of jaarrekening.
Schatkistbankieren	Verplichting voor decentrale overheden om overtollige liquide middelen aan te houden bij het Rijk via de schatkist, in plaats van bij commerciële banken.
Schuldpositie	De totale omvang van de uitstaande leningen van de gemeente. Belangrijk voor het bepalen van de financiële ruimte en risico's.

Begrip	Toelichting
Septembercirculaire	Tweede jaarlijkse bijstelling van het Gemeentefonds, op basis van het rijksbegrotingsbeleid zoals gepresenteerd op Prinsjesdag.
Solvabiliteitsratio	Verhouding tussen eigen vermogen en balanstotaal. Maatstaf voor financiële draagkracht.
Specifieke uitkering	Rijkssubsidie met een verplicht bestedingsdoel. Moet doelgericht verantwoord worden.
Storting	Toevoeging van middelen aan een reserve of voorziening. Wordt vaak gedaan om toekomstige verplichtingen af te dekken.
Structureel	Een financiële post of ontwikkeling die jaarlijks terugkeert of een permanent karakter heeft. Structurele baten moeten structurele lasten dekken voor een gezonde begroting.
Structurele exploitatieruimte	Mate waarin structurele baten structurele lasten dekken. Geeft structurele financiële ruimte aan.
Subsidiekader	Beleidsmatig en financieel kader waarin regels, voorwaarden en criteria voor het verstrekken van subsidies zijn vastgelegd.
Subsidieplafond	Maximumbedrag dat beschikbaar is voor het verstrekken van subsidies binnen een bepaalde regeling of periode.
Subsidies	Financiële bijdragen van de gemeente aan instellingen, organisaties of burgers om bepaald beleid te stimuleren of realiseren.
Taakvelden	Standaardindeling in het BBV voor gemeentelijke activiteiten, die gebruikt wordt voor beleids- en financiële verantwoording.
Tarievenstructuur	De wijze waarop tarieven zijn opgebouwd en gedifferentieerd (bijv. vast tarief + variabel deel).
TMPG (Tussentijds MPG)	Een tussentijdse actualisatie van het MPG, vaak halverwege het jaar opgesteld.
Treasuryfunctie	De taak van de gemeente om financiële middelen te beheren, waaronder leningen, beleggingen en kasstromen.
Treasuryparagraaf	Verplicht onderdeel van de begroting waarin het beleid en beheer van financiering, beleggingen en risico’s worden beschreven.
Uitzettingen	Financiële middelen die de gemeente tijdelijk heeft belegd of uitgeleend, bijvoorbeeld aan andere overheden of instellingen.
Vaste activa	Bezittingen die langer dan één jaar in de organisatie aanwezig blijven, zoals gebouwen, wegen of software.

Begrip	Toelichting
Vastgestelde begroting	De definitief door de gemeenteraad vastgestelde versie van de begroting voor het komende jaar.
Verbonden partijen	Organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en/of financieel belang heeft, zoals gemeenschappelijke regelingen of deelnemingen.
Verleende subsidies	Subsidies die zijn toegekend aan aanvragers, vaak gepubliceerd in een subsidieverantwoording.
Verplichte toelichting	Een toelichting die op grond van het BBV verplicht is bij bepaalde begrotings- of jaarrekeningonderdelen.
Vlottende activa	Bezittingen die binnen een jaar kunnen worden omgezet in geld, zoals vorderingen of voorraden.
Voorzieningen	Verplichte of vrijwillige financiële buffers voor toekomstige verplichtingen of risico's, zoals onderhoud of claims.
Vreemd vermogen	Schulden en verplichtingen van de gemeente, zoals leningen of crediteuren.
Weerstandscapaciteit	Beschikbare middelen voor het opvangen van onverwachte financiële tegenvallers.
Weerstandsratio	Verhouding tussen beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit. Een ratio van >1 betekent voldoende buffer.
Weerstandsvermogen	De mate waarin de gemeente financiële tegenvallers op kan vangen zonder het beleid direct te hoeven aanpassen.

Afkortingen

Afkorting	Betekenis
A.	
AMK	Advies- en Meldpunt Kindermishandeling
AOG	Ambtelijk opdrachtgever
AON	Ambtelijk opdrachtnemer
API	Application Programming Interface
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
AvA	Algemene vergadering van Aandeelhouders
B.	
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BDU	Brede doeluitkering
BICC	Business Intelligence Competency Center
BIE	Bouwgronden in exploitatie
BIG	Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten
BO	Bestuurlijk overleg
BOG	Bestuurlijk opdrachtgever
BRP	Basisregistratie personen
BTEC	Business and Technology Education Council
Btw	Belasting toegevoegde waarde
BUIG	Bundelingen Uitkeringen Inkomensvoorziening Gemeenten
BV	Besloten vennootschap
B&W	Burgemeester en wethouders
C.	
Cao	Collectieve arbeidsovereenkomst
CBG	Coöperatief Beheer Groengebieden
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CHW	Crisis en Herstel Wet
CIT	Crisis Interventie team
CPB	Centraal Planbureau
CPI	Consumenten Prijsindex
CV	Commanditaire vennootschap
CWP	Collegewerkprogramma
D.	
DMS	Document Management System
DSO	Digitale Stelsel Omgevingswet
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
DV	Dienstverlening
E.	
ECB	Europese Centrale Bank
EMU	Economische Monetaire Unie
ENSIA	Eenduidige Normatiek Single Information Audit
EPZ	Economische Programmaraad Zuidvleugel

Afkorting	Betekenis
ERIAFF	European Regions for Innovation in Agriculture Food and Forestry
F.	
Fido	Financiering decentrale overheden
FMP	Financieel Meerjarenperspectief
FMI	Functiemengingsindex
Fte	Fulltime-equivalent
G.	
GFFX	Greenport Food & Flower Xperience
GFIA	Global Forum for Innovations Agriculture
GFT	Groente-, fruit- en tuinafval
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GGP	Gebiedsgericht Plan
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GHC	Greenport Horticampus
GHOR	Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio
GPWH	Greenport West-Holland
GR	Gemeenschappelijke regeling
GREX	Grondexploitatie
GRP	Gemeentelijke Rioleringsplan
H.	
HIP	Historisch Informatie Punt
HOF	Houdbare Overheidsfinanciën
HOT	Herstructurering en Ontwikkeling Tuinbouwsector
HOV	Hoogwaardig Openbaar Vervoer
HVC	Huisvuilcentrale
I.	
I&M	Infrastructuur en Milieu
IB	Interne beheersing
IBP	Interbestuurlijk Programma
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
IDC	Innovatie- en Demonstratiecentrum
I-NUP	Implementatieagenda voor het Nationaal Uitvoeringsprogramma
IPVV	Investeringsprogramma verkeer en vervoer
ISW	Interconfessionele Scholengroep Westland
IQ	Innovation Quarter
J.	
JAS	Jongeren Aan de Slag
K.	
KCC	Klant Contact Centrum

Afkorting	Betekenis
KLPD	Korps Landelijke Politiediensten
KOM	Kernoverleg Maasdijk
KRW	Kaderrichtlijn water
L.	
LEA	Lokale Educatieve Agenda
LHBT	Lesbisch, homoseksueel, biseksueel, transgender
M.	
MAVO	Middelbaar Algemeen Voortgezet Onderwijs
MBO	Middelbaar beroepsonderwijs
MDA	Multidisciplinaire aanpak
MEV	Macro Economische Verkenning
MIP	Meerjareninvesteringsprogramma
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
MKB	Midden en Kleinbedrijf
MPG	Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkeling
MRDH	Metropoolregio Rotterdam-Den Haag
MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
N.	
NAD	Netwerk Afvalwater Delfland
NFIA	Netherlands Foreign Investment Agency
NRK	Federatie Nederlandse Rubber- en Kunststofindustrie
NV	Naamloze vennootschap
O.	
OBWZ	Ontwikkelbedrijf De Westlandse Zoom BV
OCW	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
ODH	Omgevingsdienst Haaglanden
ONW	Ontwikkelingsmaatschappij “Het Nieuwe Westland” BV
OZB	Onroerendezaakbelasting
R.	
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RMC	Regionale Meld- en Coördinatiefunctie
RMD	Regionale milieudienst
RNI	Registratie niet ingezetenen
ROM	Regionale ontwikkelingsmaatschappij
ROV	Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting
RUDDO	Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden
RvC	Raad van Commissarissen
RvV	Raad van Vennoten

Afkorting	Betekenis
S.	
SD	Sociaal Domein
SDEW	Subsidieregeling Duurzame Energiemaatregelen Westland
SE	Standaard Eenheid
SKT	Sociaal Kern Team
SOB	Samenwerking Onderwijs en Bedrijfsleven
SOK	Samenwerkingsovereenkomst
SWM	Stichting Westland Marketing
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities en Threats
T.	
TMPG	Tussentijds Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkeling
U.	
UP	Uitvoeringsprogramma
UVW	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
UvW	Unie van Waterschappen
V.	
vGRP	Verbreed Gemeentelijk rioleringsplan
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VORM	Verduurzaming en Obstakelvrije Ruimte voor Modernisering
VO	Voortgezet onderwijs
VOF	Vennootschap onder firma
Vpb	Vennootschapsbelasting
VRH	Veiligheidsregio Haaglanden
VSO/PRO	Voorgezet Speciaal Onderwijs en Praktijkonderwijs
VTH	Vergunningsverlening Toezicht en Handhaving
VVE	Voor- en Vroegschoolse Educatie
VVV	Vereniging voor Vreemdelingenverkeer
VWO	Voorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs
W.	
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WHC	World Horti Center
Wilg	Wet inrichting landelijk gebied
Wlz	Wet langdurige zorg
Wmo	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WOZ	Wet waardering onroerende zaken
WNME	Westlandse Natuur- en Milieueducatie
WNRA	Wet normalisering rechtspositie ambtenaren
WP	Westland Programma
Wro	Wet ruimtelijke ordening
WSW	Warmte Systeem Westland

Afkorting	Betekenis
WSW	Waarborgfonds Sociale Woningbouw
Wsw	Wet sociale werkvoorziening
WWDC	Westland woont duurzaam collectief
Z.	
ZVW	Zorgverzekeringswet

Aandachtspunten provincie Zuid-Holland

De provincie Zuid-Holland heeft dit jaar een begrotingscirculaire uitgebracht. In deze circulaire worden actuele ontwikkelingen en aandachtspunten benoemd die van belang zijn bij het opstellen van de begroting 2026 en het meerjarenperspectief 2027–2029. Deze begroting is opgesteld conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader (GTK 2020) en de gestelde richtlijnen van de provincie.

Structureel en reëel evenwicht
Gemeenten zijn wettelijk verplicht om een begroting op te stellen die structureel en reëel in evenwicht is. Dit houdt in dat structurele lasten worden gedekt door structurele baten, en dat de baten en lasten op realistische wijze zijn geraamd. Het financieel toezicht van de provincie is hierop ingericht.

Als een begrotingsjaar niet structureel en reëel sluitend is, kan worden volstaan met een meerjarenraming waarin het laatste begrotingsjaar (in dit geval 2029) structureel en reëel sluitend is. Indien hier niet aan wordt voldaan, is sprake van preventief toezicht. In alle andere gevallen geldt repressief toezicht. Gemeenten worden hierover uiterlijk per 1 januari 2026 geïnformeerd.

Overzicht van incidentele baten en lasten
De provincie beoordeelt het structurele begrotingssaldo mede aan de hand van het verplichte overzicht van incidentele baten en lasten. Gemeenten zijn verplicht deze baten en lasten eenduidig te definiëren en toe te lichten op basis van aard, eindigheid en financiële impact. Hierbij geldt dat incidentele baten en lasten tijdelijk van aard zijn, maar wel van invloed zijn op het begrotingssaldo. Ook winst- of verliesneming op grondexploitaties dient hierin te worden opgenomen.

Inzet van reserves
De provincie hanteert als uitgangspunt dat reserves alleen mogen worden ingezet voor incidentele uitgaven. Indien reserves worden aangewend voor structurele lasten, dient sprake te zijn van een expliciet toegestaan uitzonderingsregime. Sinds 2024 is het onder voorwaarden toegestaan om een deel van het vrij besteedbare deel van de algemene reserve (het surplus) structureel in te zetten ter dekking van structurele lasten.

Gemeenten mogen maximaal 10% van dit surplus structureel inzetten, mits:
- de solvabiliteit 20% of hoger is en blijft;
- het weerstandsvermogen toereikend is op basis van een actuele risico-inventarisatie;
- de inzet van de reserve transparant is toegelicht en gespecificeerd in de begroting.

In dat geval wordt de betreffende inzet beschouwd als structurele baat. Structurele reserveonttrekkingen dienen opgenomen te worden in een separaat overzicht van structurele reservemutaties.

Specifieke actualiteiten
De begrotingscirculaire 2026 benoemt een aantal actuele ontwikkelingen die relevant zijn voor de beoordeling van begrotingen:
- Algemene uitkering: Gemeenten ontvangen vanaf 2026 minder middelen uit het gemeentefonds vanwege de invoering van een nieuwe financieringssystematiek. De verwachte daling bedraagt circa € 2,3 miljard. Er wordt opgeroepen tot tijdige maatregelen zoals ombuigingen of lastenverhogingen.
- Herijking gemeentefonds: De herverdeeleffecten worden tot 2027 beperkt door een suppletie-uitkering van maximaal € 37,50 per inwoner. In 2026 wordt nog uitgegaan van de stand van 2025.

- Jeugdzorg: De eerder aangekondigde extra besparingen op de jeugdzorg zijn definitief geschrapt. Gemeenten mogen de aanvullende middelen uit de Hervormingsagenda Jeugd (voor 2026 t/m 2028) structureel meenemen in de meerjarenraming. Over 2029 wordt later duidelijkheid verschaft.
- Klimaat- en energiebeleid: De CDOKE-regeling wordt naar verwachting voortgezet. Gemeenten mogen hiermee rekening houden in hun meerjarenraming, mits ook de daaraan verbonden lasten zijn geraamd.
- Specifieke uitkering opvang Oekraïners: Eventuele overschotten uit deze tijdelijke taak dienen als incidenteel te worden aangemerkt en opgenomen in het overzicht van incidentele baten en lasten.
- BTW-compensatiefonds: Voor de begroting 2026 mag maximaal worden uitgegaan van de gerealiseerde ruimte onder het BCF-plafond zoals bekendgemaakt in de meicirculaire 2025.
- Grondexploitaties: Gemeenten dienen vanaf begrotingsjaar 2025 te werken conform de geactualiseerde BBV-notitie grondbeleid. Winstneming op grondexploitaties met een looptijd van tien jaar of langer is niet toegestaan.

Bezuinigingen en taakstellingen
De provincie benadrukt het belang van een transparante en realistische onderbouwing van bezuinigingsmaatregelen, ombuigingen of taakstellingen. Alleen maatregelen die concreet, realiseerbaar en goed onderbouwd zijn, worden meegenomen in de beoordeling van het structureel saldo. Een aparte paragraaf of bijlage met een integraal overzicht van alle opgenomen bezuinigingsmaatregelen wordt sterk aanbevolen.

Voor verbonden partijen geldt dat alleen taakstellingen mogen worden opgenomen indien deze reeds bestuurlijk zijn vastgesteld door het algemeen bestuur van de betreffende regeling.

Vaststellingsbesluit

Vastgesteld door de gemeenteraad van de gemeente Westland
In de openbare vergadering van 12 november 2025

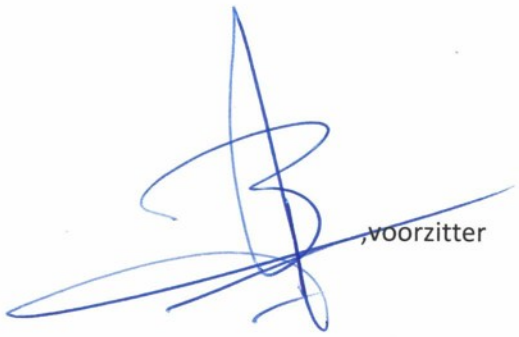

,voorzitter

,griffier

